

Сторінки історії НТУ «ХПІ»

ФАКУЛЬТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ НТУ «ХПІ»

Історія. Досягнення. Перспективи

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Сторінки історії НТУ «ХПІ»

**ФАКУЛЬТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НТУ «ХПІ»**

ІСТОРІЯ. ДОСЯГНЕННЯ. ПЕРСПЕКТИВИ

*Під загальною редакцією
доктора технічних наук, професора А.В. Кіпенського*

Харків
«Друкарня Мадрид»
2017

УДК 378.14
ББК 74.58
Ф 18

*Друкується за рішенням Вченої ради НТУ «ХПІ»
(Протокол № 4 від 28 квітня 2017 р.)*

Автори:

А. А. Бадан, О. І. Bloшенко, В. В. Бурега, С. О. Глядя, О. М. Голікова, М. П. Горбунов, О. М. Городиська, А. В. Кіпенський, О. А. Козлова, М. М. Красіков, А. Г. Любієв, Л. В. Перевалова, О. О. Петутіна, О. С. Пономарьов, О. В. Прохоренко, О. Г. Романовський, Н. С. Угольнікова, Н. В. Шаронова, Л. В. Шелудько

Ф 18 **Факультет** соціально-гуманітарних технологій НТУ «ХПІ». Історія. Досягнення. Перспективи / А. А. Бадан, О. І. Bloшенко, В. В. Бурега та ін.; Під заг. ред. А. В. Кіпенського. – Харків: «Друкарня Мадрид», 2017. – 204 с.

У виданні розповідається про створення й становлення факультету соціально-гуманітарних технологій Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Наведені дані про кафедри, що входять до складу факультету, їх історії та сучасну діяльність, відомості щодо провідних викладачів та науковців.

Для широкого кола читачів.

УДК 378.14
ББК 74.58

© Національний технічний університет «ХПІ», 2017
© «Друкарня Мадрид», 2017

ПЕРЕДМОВА

Весь час свого існування Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (колишній Харківський технологічний інститут) зростав, розвивався, змінювався сам і змінювалися його назви. Необхідність створення такого інституту у Харкові наприкінці XIX століття була обумовлена швидким розвитком промисловості на півдні Росії, де формувалися нові індустріальні регіони. Центром одного з таких регіонів, який на той час вже налічував 79 фабрик і заводів, став саме Харків. Для будівництва й ефективного функціонування залізних доріг, фабрик, заводів, шахт, підприємств транспортного і сільськогосподарського машинобудування у першу чергу були потрібні висококваліфіковані технологи та інженери.

25 грудня 1870 року до Харкова були відряджені професори Петербурзького практичного технологічного інституту, завданням яких було визначення структури майбутнього технологічного інституту з урахуванням особливостей промисловості у регіоні й перспектив її розвитку у подальшому. На зборах Харківської міської громади, які відбулися 30 січня 1871 року, при обговоренні питання щодо будівництва технологічного інституту було прийнято рішення про виділення 50 тисяч карбованців на організацію інституту й придбання земельної ділянки. План будівництва навчального закладу було швидко складено у Петербурзі, але саме будівництво розтягнулося майже на 15 років. Тільки 16 квітня 1885 року царський уряд затвердив положення, згідно з яким розпочалося функціонування Харківського практичного технологічного інституту (ХПТІ). Директором інституту був призначений один з найвидатніших російських учених-механіків, талановитий інженер і педагог Віктор Львович Кирпичов. Спочатку в інституті було лише два відділення – механічне й хімічне, на яких готували інженерів-механіків парових машин і гідравлічних двигунів, а також технологів по виробництву мінеральних, білкових та волокнистих речовин і переробці жирів. На той час інститут мав головний, фізичний та хімічний корпуси, будівлю механічних майстерень та житловий будинок.

У зв'язку з поглибленням теоретичної складової освіти ХПТІ, у 1898 році його було перейменовано у Харківський технологічний інститут імператора Олександра III. Не дивлячись на вилучення слова «практичний» з назви інституту, саме практичній підготовці майбутніх фахівців приділяється значна увага. У ці роки будуються хімічні та механічні майстерні. У фізичному корпусі влаштовується механічна лабораторія для проведення досліджень з механіки та випробувань будівельних матеріалів. Хімічне відділення в ті роки володіло невеликими газовим, содовим, олійним, миловарним, винокурним заводами та майстернями по обробці шкіри. До Жовтневої революції 1917 року Харківський технологічний інститут підготував 2406 інженерів. Тодішні революційні події

змінили не тільки суспільний лад у державі, але й назву інституту, з якої зникло ім'я імператора Олександра III.

У 1920 році в інституті відкривається інженерно-будівельний факультет, одним з організаторів якого був академік архітектури Бекетов О.М. Електротехнічний факультет, який очолив професор Копняєв П.П., відкрився наступного 1921 року. Того ж року при інституті було відкрито робочий факультет з терміном навчання два роки, якому через рік було присвоєно ім'я Жовтневої революції. 1923 року на механічному факультеті відкривається авіаційне відділення, а 15 листопада того ж року технологічному інституту на прохання студентів присвоюється ім'я Володимира Ілліча Леніна.

З метою підготовки громадян до вступу у вищі навчальні заклади в інституті у 1928 році створюються підготовчі курси. Того ж року відкриваються нові підрозділи – кафедра сільськогосподарського машинобудування, кафедра силікатів, лабораторія з обробки металів. Наступного року технологічний інститут було перейменовано у політехнічний з повною назвою – Харківський політехнічний інститут (ХПІ). У 1930 році відбулася істотна реорганізація Харківського політехнічного інституту, в результаті якої було створено п'ять нових окремих інститутів. На базі механічного факультету ХПІ виник Харківський механіко-машинобудівний інститут (ХММІ). Хімічний факультет став основою для створення Харківського хіміко-технологічного інституту (ХХТІ). На базі електротехнічного факультету було створено Харківський електротехнічний інститут (ХЕТІ). Будівельний факультет ХПІ та архітектурний факультет Харківського художнього інституту стали базою для створення Харківського будівельного інституту (у теперішній час – Харківський національний університет будівництва та архітектури). На базі однієї зі спеціальностей механічного факультету було створено Харківський інститут літако- і авіамоторобудування (у теперішній час – Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут»). Активний розвиток всіх новостворених інститутів продовжувався до початку війни.

22 червня 1941 року фашистська Німеччина напала на Радянський Союз. Всі інститути, що залишилися на території колишнього ХПІ терміново розпочали розробку й виробництво обладнання для військових потреб, але вже восени ХММІ був евакуйований до Красноуфімська (Башкирія), ХХТІ – до Чирчика (Узбекистан), а ХЕТІ тимчасово припинив своє існування. Після звільнення Харкова 23 серпня 1943 року евакуйовані інститути почали повертатися. У жовтні того ж року відновилися заняття у ХММІ, у листопаді – в ХЕТІ, а в січні 1944 року – у ХХТІ. Повна реевакуація інститутів закінчилась лише у 1944 році.

Не дивлячись на скрутне становище після закінчення війни, всі три інститути продовжили свій розвиток. В ХЕТІ було відкрито радіотехнічний факультет (1946 р.), у ХММІ – інженерно-фізичний факультет (1947 р.), а у ХХТІ – факультет хімічного машинобудування (1947 р.). У 1949 році Рада Міністрів СРСР прийняла рішення про відновлення Харківського політехнічного інституту імені В.І. Леніна. Директором, а з 1950 р. – ректором ХПІ був призначений відомий науковець, інженер-механік, доцент Семко М.Ф. В інституті створювалися нові

факультети й кафедри. На початку 1949/50 навчального року було створено дві кафедри суспільних наук. У березні 1962 року відкрився факультет громадських професій; у 1965 році – факультет транспортного машинобудування; у 1967 році – факультет підвищення кваліфікації викладачів середніх спеціальних навчальних закладів; у 1970 році – факультет підвищення кваліфікації дипломованих інженерів; у 1972 році – фізико-технічний факультет; у 1973 році – підготовчий факультет для іноземних громадян. В інших містах України відкривалися філії ХПІ.

7 січня 1967 року за великі заслуги у справі підготовки інженерних кадрів і розвитку наукових досліджень Президія Верховної Ради СРСР нагородила ХПІ орденом Леніна. З того часу інститут іменувався як Харківський ордена Леніна політехнічний інститут імені В.І. Леніна.

1977 рік в історії ХПІ відзначився тим, що в ньому вперше серед вищих технічних навчальних закладів була заснована кафедра етики, естетики і наукового атеїзму.

За підготовку інженерних кадрів для народного господарства Соціалістичної Республіки В'єтнам, ХПІ у 1979 році було нагороджено в'єтнамським орденом «Дружба», але ця нагорода до назви інституту не потрапила.

У рік свого сторіччя (1985 р.) ХПІ за великі заслуги у підготовці висококваліфікованих спеціалістів (на той час ХПІ вже підготував 100 тисяч спеціалістів) та розвиток наукових досліджень рішенням Президії Верховної Ради СРСР був нагороджений орденом Жовтневої Революції. Ця подія внесла зміни до назви інституту. Він став іменуватися Харківським ордена Леніна і ордена Жовтневої Революції політехнічним інститутом ім. В.І. Леніна. Ректором інституту на той час був професор Киркач М.Ф. До складу інституту входило дванадцять базових факультетів і підготовчий факультет для іноземних громадян.

Починаючи ще з 60-х років окремі філії ХПІ поступово виокремлювалися у самостійні вищі навчальні заклади. У 1960 році Луганська філія ХПІ була перетворена на Луганський вечірній машинобудівний інститут (у теперішній час – Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля). У 1967 році на базі Кіровоградської філії ХПІ було створено Кіровоградський інститут сільськогосподарського машинобудування (у теперішній час – Кіровоградський національний технічний університет). У 1990 році Сумська філія ХПІ перетворена на Сумський фізико-технічний інститут (у теперішній час – Сумський державний університет). У 1997 році Кременчуцьку філію ХПІ реорганізовано у Кременчуцький державний політехнічний інститут (у теперішній час – Кременчуцький національний університет).

1991 рік пам'ятний тим, що 24 серпня було проголошено Акт незалежності України. Того ж року ХПІ приймає новий статут, який закріплює і розширює нові права інституту: розпоряджатися фінансами, визначати зміст освіти, встановлювати правила прийому до інституту. З назви інституту зникають ознаки радянської держави (назви орденів та ім'я В.І. Леніна). З 1991/92 навчального року введена двоступенева форма підготовки фахівців: спеціаліст (інженер-конструктор, інженер-технолог) з терміном навчання п'ять років та магістр – шість років.

У 1992 році в інституті відкривається Центр нових інформаційних технологій, діяльність якого спрямована на координацію роботи зі створення єдиної інформаційної структури.

У квітні 1994 року за результатами державної атестації і відповідно до рішення Кабінету міністрів України Харківський політехнічний інститут одержав статус державного університету, після чого ХПІ став називатися Харківським державним політехнічним університетом (ХДПУ). Того ж року у ХДПУ починає роботу Міжнародний інститут промислового менеджменту, організований сумісно з Ліонською Центральною Вищою інженерною школою (Франція). Крім того в університеті створюється факультет інженерного менеджменту.

В рік 110 ювілею (1995 р.) у ХДПУ створюється економічний факультет, а на базі міжгалузевого інституту підвищення кваліфікації відкривається факультет патентознавства. Наступного року в університеті, сумісно з Університетом внутрішніх справ, організовано перший в Україні економіко-правовий факультет. Згодом в університеті відкриваються нові спеціальності економічного профілю: «Менеджмент в зовнішньоекономічній діяльності», «Економічна кібернетика», «Маркетинг», «Маркетинг у виробничій сфері». У 1997 році Міністерство освіти України ухвалило рішення про створення на базі ХДПУ Національного центру гуманізації інженерної освіти.

У 1998 році кількість факультетів ХДПУ зростає до 17, а кількість кафедр сягає 80, з яких 54 є випусковими. Крім того, в університеті функціонують заочний факультет, підготовче відділення, підготовчі курси, центр підготовки іноземних громадян, міжгалузевий інститут і факультет підвищення кваліфікації, три науково-дослідних і проектно-конструкторських інститути – зокрема НДПКІ «Молнія» й інститут іоносфери – та верстатострументальний технікум.

Враховуючи загальнодержавне й міжнародне визнання результатів діяльності інституту, а також вагомий внесок у розвиток національної вищої освіти і науки указом Президента України від 11 вересня 2000 року ХДПУ було надано статус Національного. Він став іменуватися Національним технічним університетом «Харківський політехнічний інститут» (НТУ «ХПІ»). Ректором університету в ті часи був професор Товажнянський Л.Л. Реформування університету продовжувалося, створювалися нові кафедри, факультети (у деякі роки кількість факультетів сягала 25), розпочиналася підготовка фахівців за новими спеціальностями.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України про реорганізацію вищих військових навчальних закладів, військових навчальних підрозділів та вищих навчальних закладів, що вийшла у березні 2003 року, до складу НТУ «ХПІ» перейшов Харківський гвардійський ордена Червоної Зірки інститут танкових військ імені Верховної Ради України.

Рада Європейської асоціації, яка відбулася 28 березня 2007 року у Лісабоні, ухвалила рішення про прийняття НТУ «ХПІ» до Європейської асоціації університетів як повноправного індивідуального члена, що свідчить про визнання на міжнародному рівні досягнень університету з усіх напрямків діяльності.

Сьогодні у складі НТУ «ХПІ» 20 факультетів та 94 кафедри, які здійснюють підготовку фахівців за 37 спеціальностями та 101 спеціалізацією за денною та

заочною формами навчання. Крім того, до складу університету входять комп'ютерно-технологічний коледж (м. Харків), Полтавський політехнічний коледж, Центр дистанційної та доуніверситетської підготовки, докторантура і аспірантура, Міжгалузевий інститут післядипломної освіти, Науково-дослідний і проектно-конструкторський інститут «Молнія», Науково-дослідний інститут іоносфери, інформаційно-обчислювальний центр.

Наймолодшим серед факультетів є факультет соціально-гуманітарних технологій (СГТ), який було створено наказом ректора НТУ «ХПІ» професора Сокола Є.І. на початку 2016 року. Формування нового факультету відбувалося шляхом реорганізації факультету інтегральної підготовки (ІП). Історія самого факультету ІП починається з 1996 року коли в університеті було створено економіко-правовий факультет. Згодом цей факультет набував статусу інституту і, навіть, університету, а у 2007 році був реорганізований у факультет ІП. Таким чином виявляється, що самий молодий факультет НТУ «ХПІ» вже має двадцятирічну історію, про яку і йдеться у цій книжці.

До ювілею факультету було проведено декілька конкурсів та організовано виставки робіт: «Всесвіт ПОЛІТЕХУ», «Декоративно-ужиткове мистецтво», «Науково-методичні праці співробітників факультету», тощо.

На виставках факультету соціально-гуманітарних технологій

27 жовтня 2016 року у Палаці студентів університету на честь 20-річчя факультету соціально-гуманітарних технологій відбувся святковий вечір. На свято прийшли керівники університету, які разом із поздоровленнями, теплими словами і привітаннями вручили кращим працівникам почесні грамоти. Крім того керівникам факультету і кафедр, а також провідним викладачам і ученим були

вручені почесні відзнаки і медалі громадських організацій – Всеукраїнського об'єднання «Країна», Всеукраїнської громадської організації «Звитяга», Всеукраїнської громадської організації ім. М.І. Пирогова «Військова медицина України», Академії військово-історичних наук і козацтва.

Глядачів у залі порадували своїми яскравими виступами лауреат міжнародних конкурсів театр танцю «Астер»; колектив «Маршові барабанщики»; лауреат міжнародних конкурсів Л. Вишневська; літературно-музична студія кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна; театр англійських мініатюр кафедри ділової іноземної мови та перекладу; студентки-гімнастки кафедри фізичного виховання та студенти інших кафедр факультету СГТ.

Святковий вечір факультету соціально-гуманітарних технологій

Автори сподіваються, що читачам ця книга про факультет соціально-гуманітарних технологій НТУ «ХПІ» буде не лише цікава, але вони також із щирою оцінять труд тих людей, які у вищому технічному навчальному закладі роблять все можливе для того, щоб молодь стала духовно багатшою, добрішою, щирішою та мала можливість отримати професію у сфері освіти, гуманітарних, соціальних та поведінкових наук, управління та адміністрування.

ВІД ІНТЕГРАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Створення факультету і його розвиток

У 90-ті роки минулого століття Україна встала на шлях розбудови суверенної та незалежної держави. Нові економічні умови переходу до ринкової моделі господарювання вимагали інноваційних підходів і до підготовки висококваліфікованих фахівців, здібних однаково успішно орієнтуватись у різноманітних галузях знань. Для досягнення такого рівня молоді окрім базової вищої освіти потрібна була друга вища освіта або розширення кола своїх знань та вмій за рахунок оволодіння різноманітними освітніми програмами. Саме тому виникла ідея створення навчального підрозділу, що поєднував би два напрями підготовки фахівців вищої кваліфікації, які були б здатні, отримавши таку освіту, розумітися на широкому колі господарської, виробничої, дослідницької та наукової діяльності. Крім того, на той час майже всі навчальні заклади України втілювали систему другої вищої освіти, що повною мірою стикається із принципом Болонського процесу «Life-long learning», тобто навчання та підвищення кваліфікації протягом всього життя.

Відповідно до Державної програми «Освіта» (Україна XXI століття) та для реалізації ідеї інтегральної освіти ректор Харківського державного політехнічного університету (у теперішній час – Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут») професор Костенко Ю.Т. та ректор Університету внутрішніх справ (у теперішній час – Харківський національний університет внутрішніх справ) професор Бандурка О.М. виступили з ініціативою про створення міжвузівського комплексу, на базі якого студенти могли б отримувати вищу освіту одночасно за двома напрямами – менеджмент та право. Ініціативу було схвалено і підтримано Міністерством освіти України та Міністерством внутрішніх справ України.

У березні 1996 року Харківський державний політехнічний університет (ХДПУ) та Університет внутрішніх справ (УніВС) підписали договір про співробітництво та видали спільний наказ, відповідно до якого було створено міжвузівський комплекс «Економіко-правовий факультет». Згідно з положенням, цей факультет став навчально-науковим та адміністративним підрозділом ХДПУ, метою якого була інтегральна – разом з УніВС – підготовка студентів за спеціальностями: «Менеджмент організацій» (з присвоєнням кваліфікації «економіст-менеджер») та «Правознавство» (з присвоєнням кваліфікації «юрист»). Вищим органом економіко-правового факультету була наглядова рада у кількості п'яти осіб (три представники ХДПУ та два представники УніВС), а безпосереднє керівництво здійснював декан (від ХДПУ) і два його заступники (по одному від ХДПУ та УніВС). Деканом економіко-правового факультету було призначено професора ХДПУ Івіна Леоніда Миколайовича.

Влітку 1996 року відбувся перший набір трьох академічних груп студентів денної форми навчання та двох груп заочної форми навчання, які були одночасно зараховані у два вищих навчальних заклади – ХДПУ та УніВС.

Перші студенти економіко-правового факультету (1996 р.)

У 1998 році за попередньою згодою міністра освіти України М.З. Згуровського та відповідно до наказу Міністерства освіти України (№ 252 від 2 липня 1998 р.) економіко-правовий факультет було реорганізовано в Економіко-правовий інститут. Для забезпечення ефективної роботи інституту керівники ХДПУ та УніВС домовились про об'єднання певної кількості майна, навчально-методичних та інших технологій, об'єктів інтелектуальної власності, досвіду та зусиль, що сприяло належній якості навчального процесу у сфері економіки, права та інформатики, забезпечило необхідний соціально-побутовий рівень життя студентського та викладацького складу. Очолив роботу Економіко-правового інституту професор Івін Л.М.

Згідно з положенням про Навчально-науковий економіко-правовий інститут, до його структури було включено:

- ◆ факультет права та підприємництва;
- ◆ економіко-правовий факультет;
- ◆ заочний факультет і навчально-консультаційні пункти;
- ◆ відділення за спеціалізаціями;
- ◆ підготовче відділення;
- ◆ аспірантуру;

- ♦ докторантуру;
- ♦ екстернатуру.

21 квітня 1999 р. у виконавчому комітеті Харківської міської ради було зареєстровано Харківський економіко-правовий університет (ХЕПУ) у формі товариства з обмеженою відповідальністю, який став правоприємником і правонаступником Економіко-правового інституту. Ректором ХЕПУ було призначено професора Івіна Л.М. Напрямки діяльності університету визначалися Угодою про співробітництво між ХДПУ, ХЕПУ та УніВС, яка була підписана 26 травня 1999 р., та насамперед включали:

- ♦ підготовку висококваліфікованих фахівців для малого та середнього бізнесу, а також сфери соціального та правового захисту населення України;
- ♦ підготовку фахівців різних освітньо-кваліфікаційних рівнів;
- ♦ підготовку та атестацію наукових та науково-педагогічних кадрів;
- ♦ науково-дослідну роботу;
- ♦ спеціалізацію, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів;
- ♦ культурно-освітню, методичну, видавничу та фінансово-господарську діяльність;
- ♦ здійснення міжнародних зв'язків.

*На святкуванні п'ятиріччя факультету (2001 р.) у президії (зліва направо):
проф Орлов П.І., проф. Бандурка О.М., проф. Сидоренко О.Л.,
проф. Товажнянський Л.Л.*

З початку 2000-х років випускники міжвузівського комплексу «Харківський економіко-правовий університет», що отримали одночасно економічну та

юридичну освіту, з успіхом працюють у правоохоронних органах, судах, комерційних банках, в органах місцевого самоврядування, підприємствах різних форм власності, а також займаються власним бізнесом. Все це підтвердило актуальність і важливість обраного напрямку міжвузівської співпраці. Інтегральна освіта, яка вже давно активно впроваджується університетами Європи та США, отримала високу оцінку як у роботодавців, так і у самих випускників. Тільки за перші десять років існування міжвузівського комплексу було випущено більше трьохсот фахівців, унікальність яких полягала в тому, що вони одержали по два дипломи державного зразка, а разом з цим – значно більші можливості професійної реалізації.

У бібліотеці факультету (2007 р.)

Враховуючи значний накопичений досвід з інтегральної підготовки, у 2003 році для подальшого розвитку цієї форми навчання НТУ «ХПІ» уклав договір про сумісну діяльність з підготовки фахівців з Українською академією банківської справи (УАБС) при Національному банку України (м. Суми). Цим договором передбачалось інтегрування за спеціальностями «Банківська справа» та «Фінанси» з боку УАБС і «Програмне забезпечення автоматизованих систем» та «Філологія (Переклад)» з боку НТУ «ХПІ». Відповідно до цього договору в межах міжвузівського комплексу відкрито два нових відділення – «Відділення фінансів та інформаційних технологій» та «Відділення фінансів і прикладної лінгвістики».

У різні роки обсяг студентів, які одночасно навчалися за інтегральними планами на відділеннях комплексу, перевищував 600 осіб. Цьому насамперед

сприяла створена у межах комплексу потужна навчальна матеріально-технічна база, а саме: комп'ютерні класи, кабінети аудіо- і відеотехніки, читальна зала, бібліотека найсучасніших видань економічної, юридичної та іншої наукової літератури, а також періодичних видань з різних фахів. Крім того, бібліотечний фонд регулярно поповнювався методичними матеріалами кафедр ВНЗ, залучених до інтегральної підготовки.

Йшли роки, змінювалася країна, іншими становилися пріоритети вищих навчальних закладів. У 2007 році ХНУВС припинив дію договору про спільну діяльність, а міжвузівський комплекс було реорганізовано у факультет інтегральної підготовки (ІП) у складі НТУ «ХПІ». Деканом факультету з 10 липня 2008 року було призначено професора Кіпенського Андрія Володимировича.

Факультет інтегральної підготовки здійснював організацію навчання водночас за двома спеціальностями (за денною та заочною формами) на трьох відділеннях:

- ♦ економіко-правове відділення: спеціальності «Менеджмент організацій» (денна форма) та «Правознавство» (заочна форма);
- ♦ інженерно-економічне відділення: спеціальності «Програмне забезпечення автоматизованих систем» (денна форма) та «Менеджмент організацій» або «Облік і аудит» (заочна форма);
- ♦ гуманітарно-економічне відділення: спеціальності «Філологія (Переклад)» (денна форма) та «Менеджмент організацій» або «Облік і аудит» (заочна форма).

У 2009 році відповідно до наказу по НТУ «ХПІ» (№ 234-І від 27.05.2009 р.) до складу факультету інтегральної підготовки було введено три кафедри: етики, естетики та історії культури (завідувач кафедри – доцент Петутіна О.О.); права (завідувач кафедри – професор Перевалова Л.В.) і філософії (завідувач кафедри – доцент Бардін О.М.). У зв'язку з новими задачами на факультеті відбулися значні структурні зміни: створено Вчену раду факультету (вчений секретар – доцент кафедри етики, естетики та історії культури Вандишева-Ребро Н.В.); обрано профспілкове бюро (голова – доцент кафедри права Аврамова О.Є.); призначено заступників декана факультету з наукової (доцент кафедри філософії Годзь Н.Б.) та методичної роботи (доцент кафедри етики, естетики та історії культури Красіков М.М.).

Кіпенський Андрій Володимирович – декан факультету інтегральної підготовки, а згодом – факультету соціально-гуманітарних технологій, професор кафедри промислової і біомедичної електроніки, доктор технічних наук, голова спеціалізованої вченої ради з захисту кандидатських і докторських дисертацій, президент Академії військово-історичних наук і козацтва. Автор біля 350 наукових і навчально-методичних робіт, серед яких понад 40 винаходів. Для студентів підготував і читає низку авторських лекційних курсів.

Першокурсники із співробітниками деканату (2008 р.)

Протягом наступних років для забезпечення інтегральної підготовки підписано угоди з Національною юридичною академією ім. Ярослава Мудрого (2009 р.), Харківським національним педагогічним університетом ім. Г.С. Сковороди (2011 р.) та Московським університетом ім. С.Ю. Вітте (2012 р.). До отримання інтегральної освіти стали широко залучатися студенти інших факультетів НТУ «ХПИ» та вищих навчальних закладів Харкова. У себе вони отримували першу вищу освіту за денною формою навчання, а другу вищу освіту отримували на факультеті інтегральної підготовки за заочною формою навчання.

Не зупиняючись на досягнутому, адміністрація факультету та кафедр, що входять до нього, активно працювали над пошуком нових форм, методик, напрямків унікального поєднання спеціальностей за інтегральною схемою навчання, які б відповідали спрямованості факультету та попиту конкурентного ринку праці ринкової економіки України.

Слід зазначити, що крім навчальної, організаційної та виховної роботи на факультеті постійно здійснюється значна наукова і методична діяльність. Зокрема, це випуск Вісника НТУ «ХПИ» у серії «Актуальні проблеми розвитку українського суспільства», організація і проведення конференцій, семінарів, фестивалів та різноманітних фотоконкурсів. Плідна наукова діяльність викладачів кафедр факультету досить часто завершується захистом кандидатських та докторських дисертацій.

Посвята у студенти (1); на заняттях у доцента Мирошниченко В.М. (2); студенти факультету у Палаці студентів НТУ «ХПІ» (3–5) та у спортивній залі (6–7); співробітники факультету на виїзному семінарі, присвяченому 70-й річниці Великої Перемоги (8); на відкритті виставки «1941–1945: фотоісторія у родинному альбомі» (9)

Співробітники факультету – учасники науково-практичної конференції «Європейські та традиційні українські цінності очима сучасної української молоді» (2012 р.)

2014 року рішенням установчих зборів, в яких приймали участь співробітники факультету інтегральної підготовки, було створено наукову громадську організацію «Академія військово-історичних наук і козацтва». Академія призначена для об'єднання на добровільних засадах ентузіастів, фахівців і учених з військової історії та історії козацтва, геральдики й фалеристики, військової техніки та споріднених галузей. Метою Академії є консолідація інтелектуального потенціалу суспільства в інтересах підвищення ефективності науково-дослідної діяльності, що спрямована на вивчення питань побудови майбутнього суспільства без війн та збройних конфліктів, а також виконання благородної місії по збереженню в історії і пам'яті людства подій та імен героїв різних історичних епох.

Президентом Академії було обрано декана факультету інтегральної підготовки, доктора технічних наук, професора Кіпеського А.В. А першим почесним академіком став Віктор Тимофійович Долбня, доктор технічних наук, професор, Заслужений робітник Вищої школи України, почесний доктор Національного технічного університету «ХПІ», довічний стипендіат Президента України, ветеран Великої Вітчизняної війни, автор книги «1418 днів: военний дневник».

10 грудня 2015 року рішенням Харківського козацького нагородного комітету Академію військово-історичних наук і козацтва за вагомий внесок у вивчення та дослідження історичної спадщини козацтва України і виховання

молоді на козацьких традиціях та звичаях було нагороджено козацьким орде-
ном Богдана Хмельницького III ступеня.

Засновники Академії військово-історичних наук і козацтва (2014 р.)

На початку 2016 року в межах реструктуризації НТУ «ХПІ» факультет ін-
тегральної підготовки було перейменовано на факультет соціально-гуманітар-
них технологій (Наказ ректора НТУ «ХПІ» професора Сокола Є.І від 18 січня
2016 р.). Крім того, до складу факультету разом із контингентом студентів (по-
над 800 осіб) переведені такі випускові кафедри: ділової іноземної мови та пе-
рекладу (завідувач кафедри – професор Бадан А.А.), інтелектуальних комп'ю-
терних систем (завідувач кафедри – професор Шаронова Н.В.), педагогіки та
психології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна (завідувач
кафедри – професор Романовський О.Г.), соціології та політології (завідувач ка-
федри – професор Бурега В.В.) та фізичного виховання (завідувач кафедри –
доцент Юшко О.В.). Наявність випускових кафедр призвела до того, що зараз
підготовка фахівців на факультеті соціально-гуманітарних технологій здійсню-
ється за чотирма спеціальностями та сімома спеціалізаціями.

За рахунок представників нових кафедр суттєво розширився склад Вченої
ради факультету. Для забезпечення діяльності профспілкових організацій спів-
робітників та студентів проведено відповідні конференції, обрано новий склад
профспілкових бюро та їх голів: Грень Л.М. (доцент кафедри педагогіки і пси-
хології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна) і Махоніна Т.С.

(студентка групи СГТ-14в). На кожній з нових кафедр проводиться активна наукова, методична, виховна та інші види робіт, які органічно впливають до відповідних напрямків діяльності факультету соціально-гуманітарних технологій.

Розпочався новий етап у житті Факультету.

Спогади засновників факультету

Два диплома – это реально

(воспоминания профессора Ивина Л.Н.)

Одним из главных аспектов преподавательской деятельности, помимо профессиональной подготовки студентов, является формирование личности будущего специалиста, поскольку нельзя не учитывать, как сложится дальнейшая судьба выпускника, его трудоустройство после окончания вуза. Естественно, что при переизбытке предложений на рынке труда в той или иной области знаний или профессий найти работу становится все труднее. Поэтому я стал искать новые направления решения этой проблемы, которые помогли бы готовить профессионалов, способных решать возникающие трудности трудоустройства с максимальной эффективностью. Учитывая то, что мы живем в век высоких информационных технологий, необходимо готовить специалистов достаточно высокого уровня фундаментальной подготовки и, что очень важно, с широким спектром прикладных знаний. То есть, современной производственной системе требуются многопрофильные специалисты. Эта идея не нова. Она родилась еще в средние века. Достаточно привести здесь пример Леонардо да Винчи, который отдал дань чуть ли не всем известным тогда направлениям науки и в каждом из них достиг весомых результатов.

Проанализировав ситуацию, которая в это время уже диктовалась новыми рыночными условиями, я обратил внимание на то, что вузы Украины выпускают массу экономистов и юристов, которым уже не хватает рабочих мест. У многих компаний обычно возникает дилемма: брать двух человек – юриста и экономиста, платить им две заработные платы или на полторы ставки взять одного,

Івін Леонід Миколайович – засновник і завідувач кафедри менеджменту (1992–2007 рр.), декан економіко-правового факультету (1996–1998 рр.), директор Навчально-наукового економіко-правового інституту (1998–1999 рр.), ректор Харківського економіко-правового університету (1999–2007 рр.), доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України.

владельца экономическими и юридическими знаниями? Естественно, второй вариант более приемлем.

С такими соображениями я обратился к ректору Харьковского государственного политехнического университета профессору Костенко Ю.Т. Он меня поддержал. После этого мы обратились к ректору Университета внутренних дел профессору Бандурке А.М. с предложением сотрудничества.

Вскоре был подписан договор, в котором межвузовскому учебно-научному комплексу на основе интегрированного учебного плана, используя лицензированные специальности обоих вузов, поручалось проводить обучение студентов с целью получения ими двух специальностей – экономиста-менеджера и юриста – с выдачей по завершению учебы двух дипломов. Таким образом, с 1996 года наш учебный комплекс (экономико-правовой факультет) начал подготовку специалистов.

Хочу отметить, что фундаментом создания комплекса послужили:

а) созданная в НТУ «ХПИ» кафедра менеджмента, которая впервые в Украине начала готовить специалистов в области организации современного производства. О качестве подготовки говорит тот факт, что из 56 выпускников первого выпуска 20 человек защищались на английском языке. В составе комиссии были профессора из США, Германии и Греции;

б) создание интегрированного учебного плана стало возможным благодаря тому, что во всех учебных планах есть так называемые общие гуманитарно-социальные блоки, которые одинаковы для всех вузов. Такие блоки составляют до 30 % учебного плана. Когда я все это сопоставил, получилось, что небольшая корректировка в программах позволит уложиться по всем нормативам и дать студентам полноценное обучение по двум специальностям. Пришлось лишь увеличить срок обучения до 5,5 лет. После экспертизы проекта, которую проводила юридическая академия имени Ярослава Мудрого, Министерство образования и науки Украины дало разрешение на создание совместного учебного комплекса;

в) созданные при комплексе подготовительные курсы позволили готовить абитуриентов не только к успешной сдаче вступительных экзаменов, но и к успешному началу обучения в межвузовском учебном комплексе «Экономико-правовой факультет».

Подготовка студентов осуществлялась высококвалифицированным профессорско-преподавательским составом обоих вузов на учебно-материальной базе НТУ «ХПИ», которую мы сами создавали и ежегодно совершенствовали.

Первый выпуск наших специалистов, подготовленных по двум специальностям: экономист и юрист, и дальнейший рост потребности в подготовке других многопрофильных специалистов подтвердили правоту нашей идеи. Поэтому вторым шагом в этом направлении была разработка совместно с бельгийским университетом (г. Антверпен) интегрированных учебных планов по подготовке специалистов в области коммерческого инжиниринга и инжиниринга бизнес-информационных систем.

Хочу також відзначити, що спільна робота НТУ «ХПИ» і Університету «Розробка науково-методологічних основ інтегрального навчання студентів вищих навчальних закладів України і створення на цій основі міжвузівських комплексів для підготовки багатопрофільних фахівців, що суттєво підвищує економічну безпеку і сприяє позитивному розвитку суспільства» була подана МОН на соискання Державної премії України в області науки і техніки за 2001 рік.

У 2005 році на Міжнародній науково-практичній конференції по інтегральному навчанню фахівців стало відомо, що в США така підготовка почалася тільки лише з 2002 року. З української сторони в обговоренні цієї дуже цікавої, важливої і, головне, дуже перспективної задачі брали участь ректор НТУ «ХПИ» професор Товажнянський Л.Л. і заступник міністра МОН України Степко М.Ф.

Іновіації в освітній діяльності (Спогади професора Бандурки О.М.)

Серед багатьох завдань, що стояли перед українською державністю на початку 90-х років – необхідність підготовки висококваліфікованих керівників, які здатні приймати рішення в нестандартних перехідних умовах. Це вимагало від керівників нового мислення, заснованого на знанні фінансів і права, виробництва й менеджменту. Іншими словами, сучасний керівник державного управління повинен вміти реалізувати будь-яку значущу ідею – за допомогою підпорядкованих йому можливостей – у певний продукт – матеріальний, інформаційний, правовий або фінансовий – той, який потрібен на ринку для задоволення соціальних потреб.

Підготовку таких фахівців доцільно було покласти на вищі навчальні заклади, які мають високий науково-технічний і методичний потенціал, створюючи при цьому міжвузівські інтегровані навчальні структури. Метою створення навчально-наукового комплексу була підготовка фахівців з економіки і права з врученням по закінченню навчання дипломів економіста і юриста.

Прикладом такої структури став Економіко-правовий факультет – спільний комплекс двох вишів – на той час Університету внутрішніх справ і Харківського державного політехнічного університету. Створення факультету з інтегрованою

Бандурка Олександр Маркович – доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України, Заслужений юрист України. Впродовж багатьох років Олександр Маркович є науковим консультантом Верховної Ради України, Президентом Кримінологічної асоціації України і Президентом Західно-регіональної асоціації клубів ЮНЕСКО. Нагороджений 42 державними і міжнародними нагородами, є повним кавалером ордена «За заслуги», кавалером двох орденів «Ярослава Мудрого» (V і IV ступеня).

формою навчання було погоджено та схвалено Міністерством освіти і науки України і Міністерством внутрішніх справ України.

З ідеєю створення такого комплексу до мене звернулись ректор ХДПУ професор Костенко Юрій Трофимович та завідувач однієї з провідних кафедр цього університету, а саме кафедри менеджменту – професор Івін Леонід Миколайович. Активну участь у створенні факультету приймали професор Товажнянський Леонід Леонідович та професор Орлов Павло Іванович. Ми планували створення такого комплексу з ентузіазмом і захопленням.

Було складено спільний інтегральний навчальний план, узгоджено розклади занять, а пізніше Політехом виділено окремих навчальний корпус. Для координації спільних дій та вирішення поточних питань інтегральної підготовки фахівців було призначено заступником декана факультету доцента кафедри Кримінального кодексу, канд. юр. наук Яновича Юрія Павловича. Університет внутрішніх справ відрядив найкращих провідних викладачів для читання лекцій і проведення занять: професорів Греченка В.А., Тягла О.В., Безсмертного О.К., Зайцева Л.О., Кройтора В.А. та інших. Для кращого спілкування з першокурсниками й виховання майбутніх фахівців я особисто викладав ознайомчий курс «Конституція України».

Спільний Економіко-правовий факультет двох вищих навчальних закладів був свого часу новацією в освітній діяльності, користувався великою популярністю, а пізніше за його прикладом створювалися подібні структурні підрозділи і в інших навчальних закладах України.

Інноваційне навчання

(Спогади професора Товажнянського Л.Л.)

Сьогодні підготовка фахівців відбувається в умовах швидкої зміни освіти, появи великої кількості нових знань і галузей їх застосування. При цьому, термін навчання студентів в університеті часто буває більшим, ніж термін оновлення знань у деяких галузях. В той же час, згідно з Законом «Про вищу освіту», в центрі уваги освітянського середовища повинен бути студент з його потребами і можливостями, рівнем знань та культури.

За цих умов підготовка висококваліфікованих фахівців потребує нових підходів до організації навчального процесу та змісту вищої освіти, яку необхідно поширювати у різні напрями підготовки і спеціальності.

Товажнянський Леонід Леонідович – член-кореспондент Національної академії наук України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Заслужений працівник Вищої школи України, Заслужений діяч науки і техніки України, Почесний академік Національної академії педагогічних наук України, доктор технічних наук, професор, кавалер двох орденів князя Ярослава Мудрого, Почесний ректор Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», завідувач кафедри «Інтегровані технології, процеси та апарати».

У теперішній час вища школа суттєво змінюється: ідуть процеси демократизації навчального процесу й реорганізації вищої освіти, скорочується навчальне навантаження на викладачів і студентів, зменшується кількість напрямів підготовки і спеціальностей, застосовується практика подвійних дипломів. Забезпечення високої компетенції випускників і можливості зміни напрямів роботи у трудовій діяльності можуть надати додаткових можливостей навчання студентів за двома спеціальностями в одному або в різних вузах за інтегрованими планами.

У 1996 році був зроблений сміливий крок в історії розвитку інженерної освіти, коли два університети – Харківський державний політехнічний університет (ректор – професор Костенко Ю.Т.) і Харківський університет внутрішніх справ (ректор – професор Бандурка О.М.) створили спільний економіко-правовий факультет. Деканом факультету був призначений професор Івін Л.М., який зробив великий внесок у створення інтегральних навчальних планів, організації навчального процесу, визнання факультету в освітньому середовищі.

Подолання економічної кризи у всі часи було пов'язане з науково-технічним і економічним потенціалом та вищою освітою. Стан освіти на той час передбачав вузьку спеціалізацію і великий перелік спеціальностей, за якими велась підготовка фахівців, що часто призводило до необхідності отримувати другу спеціальність у сфері фізико-математичних, економічних, правових або інформаційних наук.

Важливим кроком у вирішенні цих проблем стала започаткована інтегральна освіта із споріднених спеціальностей, потрібних випускникам для роботи в умовах ринкової економіки. Необхідно було сформулювати комплексні знання із галузей управлінської, інженерної, правової, економічної, інноваційної та фінансової діяльності.

Була створена структурно-логічна схема для інтегрального плану спеціальностей «Менеджмент» і «Правознавство», яка дозволила виявити однакові дисципліни на молодших курсах. Це надало резерв навчального часу для вивчення дисциплін обох спеціальностей. Навчання відбувалося одночасно в двох університетах за денною формою, заняття проводились на території ХДПУ. Після захисту дипломних робіт студенти отримували два дипломи. Підготовка фахівців відбувалася на рівнях «бакалавр» і «спеціаліст» та користувалася широким попитом, тому що студенти отримували значно більше можливостей при розподілі на роботу.

Після багаторічної роботи факультет змінив структуру й умови навчання. В НТУ «ХПИ» студенти навчалися на денній формі навчання, а в Юридичній академії ім. Ярослава Мудрого – на заочній за навчальними планами для цих форм навчання. Факультетом на цей час керував декан професор Кіпенський А.В., який багато зробив для розвитку цієї форми підготовки.

Сьогодні у вищій освіті України після проведеного чергового укрупнення напрямів підготовки і спеціальностей цей важливий досвід не втратив свого значення, і він дає підстави для відкриття нової спеціальності «Комерційний інжиніринг».

Реалізація прогресивних технологій є вирішальним чинником успіху приватних фірм та державних програм у розвитку економіки. Разом з цим, в умовах

збільшення інноваційної та інвестиційної активності виникає дефіцит фахівців, здатних керувати інноваційними й інвестиційними процесами, просування на ринку проектів та нових технологій. Для цього потрібні фахівці нової категорії – менеджери з комерціалізації інноваційних і нових технологій, прогнозування комерційного потенціалу нових розробок, які вміють робити оцінку інноваційних, інвестиційних та науково-технічних проектів. Такими знаннями можуть володіти фахівці в галузі комерційного інжинірингу, який є інтегральною спеціальністю, що об'єднує економіку та інжиніринг.

Інтегральна освіта як основа формування професійного і соціального середовища

Розвиток суспільства висунув нові вимоги до організації діяльності підприємств і установ. Відповідно до цього зросла потреба у фахівцях широкого спектру знань та умінь, які спроможні обслуговувати різноманітні бізнес-процеси. Певною мірою вирішити цю проблему дозволяє спеціальна система навчання, яка передбачає безперервну комплексну науково-інженерну, економічну, гуманітарну, правову, практичну і мовну підготовку. Здобуттю широкого спектру знань та умінь сприяє інтегральна освіта, яка дозволяє поєднати різні напрями підготовки.

В основу створення таких систем освіти покладено принципи організаційного процесу інтеграції, а саме:

- ◆ функціональна побудова;
- ◆ відповідність цілям реалізації політики в системі «освіта-наука-технології»;
- ◆ ієрархія повноважень та рівнів організації;
- ◆ спільні та координовані дії у забезпеченні якості освітніх та наукових послуг, просуванні на ринок;
- ◆ раціоналізація структури та управління;
- ◆ цілісність структури і відповідність умовам зовнішнього середовища;
- ◆ забезпечення контролю;
- ◆ регламентація ефективного використання персоналу;
- ◆ забезпечення оперативною і достатньою інформацією.

Саме такі принципи стали на економіко-правовому факультеті підставою для створення інтегрального навчального плану підготовки студентів водночас за напрямами «Менеджмент» та «Право» (спеціальності «Менеджмент організацій» та «Правознавство»).

Нагальність поєднання цих напрямів підготовки була обумовлена тим, що навчальні плани юридичних ВНЗ не містять елементів економічної та інженерної підготовки, необхідної для вирішення специфічних питань виробництва, підприємництва та інвестиційної діяльності; так само як велика кількість економістів та інженерів різних спеціальностей не володіє компетенціями для прийняття рішень з правових питань у межах своєї основної діяльності.

*Навчальний процес
в аудиторіях факультету*

Для навчання студентів за двома спеціальностями було створено інтегральний навчальний план підготовки за логічно послідовною фазовою схемою, в основі якої лежали модулі навчальних дисциплін, обов'язкових для переходу до наступної фази. Повний двоступінчатий цикл навчання менеджерів-юристів передбачав підготовку бакалаврів правознавства і спеціалістів-менеджерів виробничої (підприємницької) сфери.

Окрім професійної підготовки, навчальний план передбачав отримання навичок практичної правової та управлінської діяльності протягом відповідних практик і стажувань у різних виробничих і комерційних структурах, а також у правових установах. Підготовка менеджерів-юристів передбачала денну і заочну форми навчання.

Таким чином, вступники отримали унікальну можливість – одержати дві освіти і два дипломи водночас! Так набула реалізації концепція інтегральної освіти.

У 1996 році економічно-правовий факультет зробив перший набір студентів на I курс навчання за двома напрямками: 73 студенти денної форми та 56 – заочної форми навчання. Студенти були зараховані до обох ВНЗ, мали студентський квиток ХДПУ та посвідчення-перепустку УніВС, дві відповідні залікові книжки.

Програма підготовки менеджерів-юристів складалась з трьох фаз, межі яких дозволяли внести корективи з урахуванням змін внутрішнього та зовнішнього середовища навчання.

Фаза I. Одержання фундаментальних знань. В межах цієї фази вивчались дисципліни, що формують базис професійності, широкий світогляд та ерудицію майбутнього фахівця.

Фаза II. Індивідуальний розвиток. Головні модулі цієї фази розвивали навички та вміння майбутнього фахівця в управлінні виробничою структурою і визначенні правового поля її діяльності. Особливу увагу було приділено формуванню ділових якостей шляхом залучення студентів до практичної діяльності комерційних структур і правових установ. Вивчення дисциплін було побудовано таким чином, щоб спонукати майбутнього фахівця проводити дослідження і шукати шляхи саморозвитку на стиках дисциплін. Модулі цієї фази сприяли

розвитку у майбутніх фахівців вмінь і навичок у практичній діяльності з урахуванням їх індивідуальних особливостей.

Фаза III. Самостійна робота. На цій фазі майбутній фахівець проводив самостійні дослідження для виконання курсових робіт або проектів, здійснював науково-практичні та економіко-правові дослідження, що необхідні для дипломної роботи.

Викладання на факультеті проводилось провідними викладачами ХДПУ та УніВС: професором, завідувачем кафедри організації виробництва та управління персоналом ХДПУ Перервою П.Г., професором, завідувачем кафедри економіки і маркетингу ХДПУ Яковлевим А.І., професором, завідувачем кафедри історії УніВС Греченком В.А., професором, завідувачем кафедри філософії УніВС Тяглом О.В., професорами Погореловим М.І. (декан факультету з 1999 по 2003 рік), Тимофієвим Ю.В., Тимофієвим В.М., Безсмертним О.М., Гаврисем О.М., Єрмоловським М.А., Коломійцем Ю.М., Кукліним В.М., Андреевою Т.Є., Успенком В.І., Кройтором В.А., доцентами Яновичем Ю.П., Проневичем О.С., Зайцевим Ю.І., Кривцун Л.А., Райко В.Ф., Гавриленком О.А., Скотніковою Л.П., Серьогіним В.О., Левковим В.М., Фоміним Г.Ф. та іншими, чиї імена увійшли у життя студентів.

Одночасно із навчанням за «мирними» спеціальностями студенти факультету одержували і військову підготовку та військове звання «лейтенант». Вперше для військової кафедри студентка економіко-правового факультету Дерев'янка Олена у 1999–2001 рр. пройшла повний курс військової підготовки і одержала звання «лейтенант». Військова підготовка студентів факультету ще більше розширювала можливості працевлаштування та застосування отриманих знань за двома спеціальностями після закінчення навчання.

Дерев'янка Олена приймає військову присягу на вірність народу України

У 2000 році економіко-правовий факультет зробив перший випуск бакалаврів менеджменту, а у 2001 – бакалаврів права. Перший випуск спеціалістів, що відбувся у 2002 році, склав 29 осіб за денною формою навчання та 36 за заочною. Випускники факультету одержали два дипломи: економіста-менеджера Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» та юриста Харківського національного університету внутрішніх справ (ХНУВС).

У 2006 році факультет святкував десятиріччя першого набору та п'ятиріччя першого випуску. За цей період було підготовлено понад 350 фахівців за інтегральним планом.

Впровадження в Україні системи «ECTS», чітке регламентування навчального навантаження та уніфікація навчальних планів надали змогу для поширення інтегральної освіти. Як показали дослідження з порівняння навчальних планів підготовки бакалаврів різних напрямів, близько 23–26 % дисциплін (навчальних курсів) є однаковими або мають незначну різницю у кількості навчальних кредитів. Таким чином, означені дисципліни могли бути перезараховані для другої вищої освіти. На цьому принципі було побудовано розробку нових інтегральних навчальних планів, що поєднували денну і заочну форми навчання для здобуття двох (чи більше) кваліфікацій. Враховуючи, що термін підготовки бакалавра становить зазвичай чотири роки, можливим стало одержання повноцінної базової вищої освіти за другим напрямом лише за три роки.

Вручення дипломів випускникам факультету

Сторінка з альбому випускників 2009 р.

Керуючись принципами ECTS, на факультеті інтегральної підготовки (ІП) – правонаступнику економіко-правового факультету – у 2007 році було розпочато проект по наданню освітніх послуг для одержання за заочною формою навчання другої вищої освіти економічного напряму студентами університету другого і старших курсів денного навчання, які отримують освіту за технічними або гуманітарними спеціальностями. За попереднім узгодженням з факультетами, що проводять підготовку за технічними спеціальностями, було запрошено студентів, що закінчили I курс денного навчання, на II курс заочного навчання факультету ІП для одержання освіти за напрямами «Менеджмент» або «Облік і аудит». На основі взаємозарахування дисциплін гуманітарного й частково фундаментального блоку був запропонований та затверджений Вченою Радою Університету трирічний навчальний план підготовки бакалавра за заочною формою навчання (за умови, що студент навчається на денній формі за іншим напрямом). За такою програмою було прийнято на II курс навчання 26 студентів. Викладачі факультету відмічали досить високу якість навчання цих студентів, адже більшість з них були відмінниками за основною спеціальністю. Застосування модульної системи надало їм можливість достроково скласти сесію за основною освітою та успішно підготуватись до сесії за заочною формою.

У 2009 р. факультет вперше прийняв студентів на навчання за програмою підготовки магістра, для яких за участю заступника декана факультету ІП Прохоренко О.В. було складено навчальні плани на базі освітньо-професійної програми спеціаліста терміном один рік та на базі освітньо-професійної програми бакалавра терміном два роки за денною і заочною формою навчання (спеціальності «Менеджмент організацій» та «Облік і аудит»). Це була перша в університеті спроба підготовки магістрів за заочною формою навчання. Більшість із студентів, навчаючись у магістратурі, приймали активну участь у конференціях MicroCAD, «Україна і світ», у міжвузівській конференції магістрантів, тощо.

Перший випуск магістрів на факультеті відбувся у червні 2010 р. Диплом магістра з відзнакою було вручено Данилевич В.І., яка, навчаючись на факультеті, вже отримала чотири дипломи з відзнакою: диплом бакалавра менеджменту і диплом спеціаліста за спеціальністю «Менеджмент організацій» від НТУ «ХПІ» та диплом бакалавра права і диплом юриста (спеціальність «Правознавство») від ХНУВС. Магістра Данилевич В.І. було прийнято на кафедру менеджменту на посаду викладача-стажиста та рекомендовано до вступу до аспірантури.

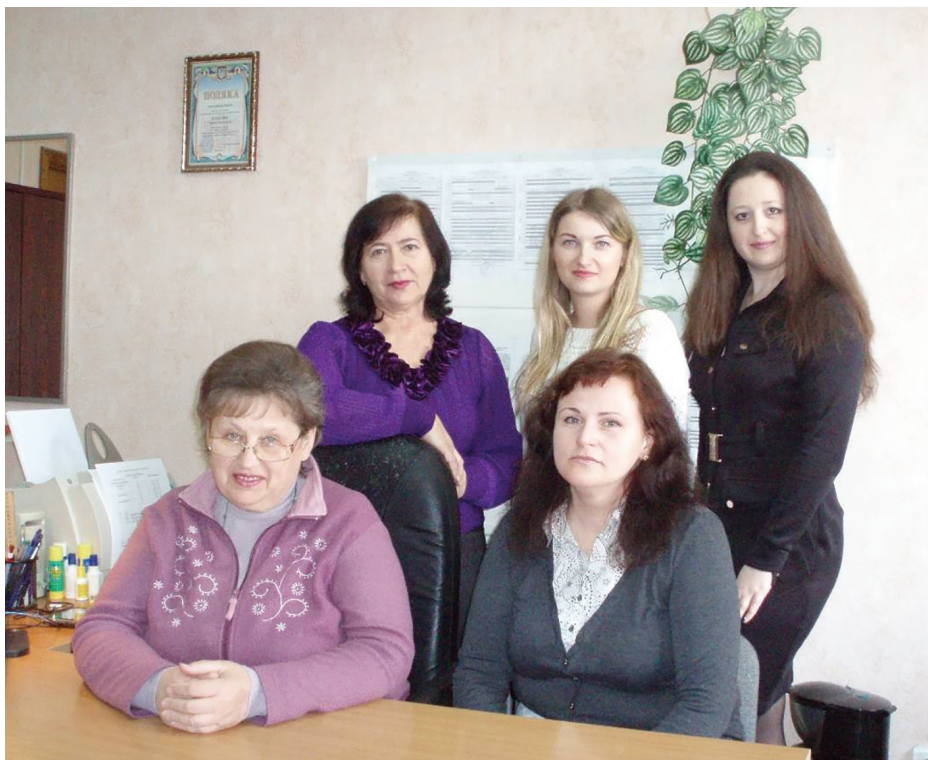

Прохоренко Олена Вікторівна – заступник декана ЕП факультету, а згодом – факультету інтегральної підготовки та факультету соціально-гуманітарних технологій, доцент кафедри менеджменту та оподаткування, кандидат економічних наук. Автор понад 30 наукових і навчально-методичних робіт. Для студентів підготувала і викладає авторські лекційні курси: «Самоменеджмент», «Спецкурс з сучасних проблем менеджменту», «Діагностика фінансово-господарської діяльності».

З 2009 року на факультеті ІП почали працювати курси іноземних мов (англійської, німецької, французької), де студенти університету мали можливість підвищити свій мовний рівень, а також отримати необхідні знання для успішного складання вступного іспиту до магістратури.

Випусковими кафедрами на факультеті інтегральної підготовки були кафедри: менеджменту та оподаткування (завідувач – професор Соколенко В.А., а згодом – професор Краснокутська Н.С.), автоматизованих систем управління (завідувач – професор Годлевський М.Д.), ділової іноземної мови та перекладу (завідувач – професор Бадан А.А.), економічного аналізу та обліку (завідувач – професор Тимофеев В.М., а згодом – професор Манойленко О.В.), менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та фінансів (завідувач – професор Міщенко В.А.), систем інформації (завідувач – професор Серков О.А.), організації виробництва та управління персоналом (завідувач – професор Перерва П.Г.).

Дуже важливою ланкою в комунікаціях між студентами і керівництвом факультету є співробітники деканату, які не тільки займаються діловодством, але й здійснюють передачу інформації, консультують студентів, надають їм корисні поради, а іноді навіть виконують роль першої психологічної допомоги.

*Співробітники деканату (зліва направо):
верхній ряд: Горбунова О.П., Дуднікова Ю.О., Погорелова Л.В.;
нижній ряд: Зелікова Л.В., Петренко Ю.Л. (2016 р.)*

Після реорганізації факультету інтегральної підготовки у факультет соціально-гуманітарних технологій підготовка бакалаврів здійснюється за чотирма спеціальностями: «Філологія», «Психологія», «Соціологія» та «Фізична культура і спорт». У магістратурі підготовка проводиться за сьома спеціалізаціями, а саме: «Переклад», «Прикладна та комп'ютерна лінгвістика», «Психологія», «Соціологія управління людськими ресурсами», «Менеджмент спортивно-оздоровчої діяльності», «Публічне управління та адміністрування», «Педагогіка вищої школи».

Продовження традицій інтегральної освіти у теперішній час стало можливим завдяки Закону України «Про вищу освіту» та відповідних нормативних документів, які надають можливість одержання освітнього рівня «Магістр» за широким колом спеціальностей на базі освітнього рівня бакалавра будь-якої спеціальності (тобто є можливість отримати дві різні спеціальності). Для тих, хто пов'язує своє майбутнє з науковою діяльністю, на кафедрах факультету можливе підвищення професійного рівня в аспірантурі за спеціальностями: «Комп'ютерні науки і інформаційні технології», «Науки про освіту», «Галузеві та спеціальні соціології», «Філософія».

Виховання студентської молоді

Кадровий потенціал – молоде покоління – сьогодні є як головним фактором стійкого розвитку України, так і в більшості своїй рушійною силою докорінних перетворень у суспільстві, а отже і його стратегічним ресурсом, найактивнішою складовою, осередком принципово нових знань та ідей.

Ступінь ефективності успішної участі у таких перетвореннях визначається тим, наскільки молодь знає, розділяє та сприймає завдання державного та суспільного розвитку, пов'язує з ними свої життєві перспективи, є носієм духовно-морального потенціалу, доброти, чесності, справедливості, працелюбності, любові до Батьківщини, а також має необхідні фізичні та професійні якості.

Великий потенціал у досягненні вказаних цілей має відповідний рівень викладання фахових дисциплін, дисциплін психолого-педагогічного напрямку, самовиховання студентів, а також виховна робота на рівні кафедр, факультетів, університету.

Поняття «виховання» розуміється як процес цілеспрямованого розвитку ціннісних орієнтацій та формування якостей особистості, сприяє ставленню цілісного континуума інтелектуальних, моральних та вольових її аспектів. На досягнення саме цієї мети, використовуючи широкий спектр різноманітних форм та методів, і спрямована налагоджена система виховної роботи НТУ «ХПИ» та факультету, як структурної одиниці Університету.

Так, через викладання дисциплін психолого-педагогічного циклу та фахових дисциплін у студентів формується культура самовиховання, надаються необхідні знання та вміння, спрямовані на підвищення мотивації самовиховної діяльності.

Виховна робота, що здійснюється на факультеті під керівництвом заступника декана з організаційно-виховної роботи доцента Горбунова М.П., має особливе значення саме на етапі адаптації молодого людини – вчорашнього школяра – до нового процесу навчання, а також соціального буття на фоні значно збільшеного інформаційного навантаження. І ця робота починається з посвяти вчорашніх абітурієнтів у студенти на загальноуніверситетському заході, їх зустрічі з персоналом деканату, співробітниками випускових кафедр, кураторами академічних груп та викладачами.

Усі першокурсники з кураторами груп обов'язково відвідують музей історії НТУ «ХПІ», де ознайомлюються із славетною історією Харківського політехнічного інституту, що допомагає формувати у студентів світогляд і виховувати особистість.

Вже традиційними стали бесіди щодо правил поведінки у вищому навчальному закладі та попередженню правопорушень, які з усіма першокурсниками неодмінно проводять викладачі кафедри права, а також бесіди з проблем культури поведінки й етикету, які проводять викладачі кафедри етики, естетики та історії культури.

У подальшому виховна робота зі студентами постійно проводиться протягом усього терміну їх навчання відповідно до планів Університету, факультету та випускових кафедр. У свою чергу, загальні кафедри проводять заходи виховного характеру зі студентами всіх спеціальностей.

Так, кафедра етики, естетики та історії культури спрямовує свою роботу перш за все на підвищення культурологічної освіти студентів, формування ціннісного відношення до світу, впровадження етикетних норм поведінки як способу життя. При цьому кафедра плідно співпрацює з масовим відділом Науково-технічної бібліотеки НТУ «ХПІ», наприклад, проводить тематичні бесіди або огляди нової літератури з навчальних дисциплін. У навчально-методичному кабінеті кафедри регулярно проводяться фотовиставки студентських робіт і конкурси з різноманітної тематики: «Харківські дворики», «Пам'ятники військової слави», «Фотоісторія у родинному альбомі», тощо. Під керівництвом директора етнографічного музею «Слобожанські скарби» ім. Гната Хоткевича доцента кафедри етики, естетики та історії культури Красікова М.М. проводяться етнографічно-краєзнавчі екскурсії Харківщиною для співробітників та студентів Університету.

Горбунов Микола Петрович – заступник декана з організаційно-виховної роботи ЕП факультету, а згодом – факультету інтегральної підготовки та факультету соціально-гуманітарних технологій, доцент кафедри менеджменту та оподаткування, кандидат економічних наук, академік Академії військово-історичних наук і козацтва. Автор біля бо наукових і навчально-методичних робіт. Для студентів підготував і читає низку авторських лекційних курсів.

На відкритті виставки фоторобіт «Пам'ятники військової слави» (2014 р.)

Кафедра права виховну роботу спрямовує на підвищення правової культури й правосвідомості студентської молоді. Саме тому для студентів Університету в цілому й факультету соціально-гуманітарних технологій зокрема викладачі кафедри проводять круглі столи й бесіди, присвячені захисту прав і свобод людини і громадянина, а також розвитку української та європейської демократії. Студенти приймають участь у науковій роботі студентського наукового товариства «Правознавець». Крім того, викладачі кафедри права ведуть у газеті «Політехнік» рубрику «Правовий лікбез», у межах якої дають консультації з правових питань співробітникам та студентам НТУ «ХПИ».

Задля формування серед студентської молоді гуманістичних цінностей, патріотизму й культури кафедрою філософії організовано випуск студентських газет та підготовку творчих тематичних праць філософського напрямку, в яких студенти приймають як індивідуальну, так і колективну участь. Викладачі кафедри проводять колективні походи зі студентами до музеїв та виставок.

Під керівництвом викладачів випускових кафедр студенти факультету приймають активну участь у роботі наукових конференцій та семінарів, які щорічно проводить Університет та кафедри факультету, наприклад:

- ♦ Міжнародна науково-методична конференція «Фундаментальна освіта і формування гуманітарно-технічної еліти»;
- ♦ Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я»;
- ♦ Міжнародна науково-практична конференція «Переяславская Рада, ее историческое значение и перспективы развития восточнославянской цивилизации»;

- ♦ Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми соціально-економічного розвитку підприємств»;
- ♦ Міжнародна науково-теоретична конференція «Україна і світ: формування гуманітарно-технічної еліти та соціальної прогрес»;
- ♦ Всеукраїнська науково-практична конференція «Інтелектуальні системи та прикладна лінгвістика»;
- ♦ Науково-теоретична конференція аспірантів «Актуальні проблеми сучасної філософії»;
- ♦ Університетська науково-практична студентська конференція магістрантів НТУ «ХП»;
- ♦ Міжвузівські студентські семінари «Філософська проблема людини та сенс її буття».

Значну роль у виховній роботі відіграють студентські організації, а саме: профспілкове бюро студентів факультету, орган студентського самоврядування, студентська рада у гуртожитку. Основними напрямками роботи цих організацій є захист прав студентів факультету, організація та контроль навчального процесу, залучення студентів до активної участі у факультетському та університетському житті, до спорту й художньої самодіяльності, організації відпочинку та оздоровлення студентів. Студентська рада у гуртожитку контролює виконання студентами Правил проживання у гуртожитку, санітарний стан у кімнатах студентів, виконання внутрішнього розпорядку, тощо. Все це досягається через проведення щорічних заходів, наприклад: загальні збори зі студентами, які мешкають у гуртожитку; смотр-конкурс на кращу кімнату серед студентів факультету із нагородженням переможців; попереднє поселення студентів до гуртожитку, тощо. Разом із Палацом студентів студентські організації факультету залучають студентів до участі у творчих художніх колективах та ансамблях, а також організують та проводять творчі вечори та конкурси «День факультету», «Міс факультету», тощо.

Де, як не в спорті, виховується сила волі, витримка та бойовий дух?! Саме тому значна роль надається цьому напрямку виховної роботи, що проводиться під керівництвом заступника декана з фізичної культури і спорту Мінака О.Ф., а також тренерами кафедри фізичної підготовки, які керують різними спортивними секціями. Результатом цієї роботи є те, що студенти факультету в різні часи становилися переможцями змагань на рівні факультету, Університету, України, Європи та навіть світу.

Велика значимість у формуванні духовної особистості належить національним традиціям, як загальноновизнаним культурним цінностям і як формі соціальної пам'яті. Немов мінливий, але безперервний ланцюжок, традиції поєднують минуле й майбутнє, реалізуючи майбутнє на основі осучаснювання минулого. У 2012 році під патронатом отамана Слобожанського козацького війська генерал-полковника Білого В.І. та отамана Харківської міської організації «Українське реєстрове козацтво» генерал-полковника Закупного І.В. факультетом були проведені спортивно-фольклорні змагання «Козацькі розваги». Зароджене багато сторіч тому, символізуючи прагнення українського народу до створення єдиної

незалежної держави, козацтво стало основою величезного прощарку української культури. Образ кмітливого, хороброго, дужого козака, який здатен на все задля рідної землі, є найкращим прикладом для сучасної молоді.

На підбитті підсумків конкурсу «Міс факультет» (2011 р.)

Учасники спортивно-фольклорних змагань «Козацькі розваги» (2012 р.)

Вихованню патріотизму студентів присвячені й військово-спортивні ігри «Заграда», що проводилися 5 травня 2016 р. до свята Перемоги і, фактично, започаткували нову традицію виховної роботи на факультеті. Організатори – факультет соціально-гуманітарних технологій та факультет військової підготовки НТУ «ХПІ», Харківський національний університет будівництва та архітектури, Харківський національний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди, Окремий науково-освітній центр Українського козацтва, Харківський науково-дослідний інститут козацтва, Академія військово-історичних наук і козацтва – зробили все, щоб учасники хоча б на мить стали схожими на своїх дідів, які поборолі фашизм.

На відкритті військово-спортивних ігор «Заграда» (2016 р.)

Крім того, спільними зусиллями співробітників факультету, Академії військово-історичних наук і козацтва та інших державних закладів і громадських організацій було проведено цілу низку інших заходів, які спрямовані на підвищення ефективності наукової діяльності та виховної роботи з молоддю, а саме:

- ◆ Міські міжвузівські науково-практичні семінари «Філософія в сучасному світі» (2014, 2015 роки);
- ◆ Міжнародна конференція «Українська державність, мова, культура в інформаційному тисячолітті» (2015 р.);
- ◆ Всеукраїнська науково-практична конференція «Козацький рух на теренах України та патріотичне виховання молоді на його засадах» (2015 р.);
- ◆ фотоконкурси «Пам'ятники військової слави. 1941–1945» (2014 р.), «1941–1945. Фотоісторія у родинному альбомі» (2015 р.), «Історія одного трикутника» (2016 р.).

Клопітка та постійна виховна робота з часів створення факультету й до сьогоднішнього дня сприяє тому, що на факультеті протягом довгого часу відсутні значні порушення дисципліни. Велика кількість випускників отримують дипломи з відзнакою й стають визнаними фахівцями, працевлаштовуються у різні організації за обраним фахом, мають великі досягнення у науковій, творчій та спортивній діяльності.

Профспілки на захисті інтересів співробітників та студентів

Профспілки – це громадські організації, які народилися понад 100 років тому з метою вирішення нагальних проблем трудящих, пов'язаних з низькою заробітною платою, співвідношенням робочого часу та часу для відпочинку, соціальними питаннями, організацією безпечного виробничого процесу тощо. Незважаючи на значний розвиток суспільства з того часу, багато з перелічених питань все ще залишаються актуальними.

Протягом останніх років профспілкова організація факультету (голова – доц. Грень Л.М., заступник голови – інженер Андрієнко О.В.), разом із профспілковими організаціями кафедр, що увійшли до складу факультету за час його існування, та профспілкою співпрацівників НТУ «ХПИ» (голова профспілки університету – доц. Фомін А.Й.) займалися вирішенням наступних питань:

1. Надання матеріальної допомоги членам профспілок кафедр факультету соціально-гуманітарних технологій.
2. Оздоровлення дітей співпрацівників у спортивно-оздоровчих та дитячих оздоровчих таборах, санаторіях.
3. Проведення дитячих конкурсів на кращий малюнок з обов'язковим відзначенням робіт кожної дитини.
4. Проведення конкурсів-виставок декоративно-прикладного мистецтва серед співпрацівників кафедр факультету.
5. Відвідування театрів та музеїв м. Харкова, а також інших міст країни.
6. Підтримання тісного зв'язку з профспілковою організацією студентів факультету, залучення профспілкової молоді до заходів освітньо-виховного характеру на факультеті.

Для співпрацівників факультету і членів їх родин профбюро протягом багатьох років організовує виїзні семінари (відповідальна – член профбюро факультету інженер Волошко К.В.), завдяки яким усі охочі відвідували чудові місця України:

- ♦ Краснокутськ – Пархомівка (Історико-художній музей, Краснокутський дендропарк, 2009 р.);
- ♦ Опошня – Великі Будища – Диканька (Центр гончарного мистецтва східної України; Музей українського весілля, весна 2010 р.);
- ♦ Охтирка – Тростянець (Покровський собор, Палац Голіцина, Художня галерея, Кругле Подвір'я, Краєзнавчий музей, Дендропарк «Нескучне» (українська Венеція), осінь 2010 р.);

- ♦ Дніпропетровськ (Музей академіка Яворницького, Аерокосмічний музей, 2011 р.);
- ♦ Святогірський монастир (2012 р.);
- ♦ Донецьк (Донбас-Арена, музей Шахтаря, Парк кованих фігур, Донецький художній музей, 2013 р.);
- ♦ Національний меморіальний комплекс «Висота маршала І.С. Конєва», Полтавський краєзнавчий музей, Храм Віри, Надії, Любові (осінь 2014 р.);
- ♦ Харківський меморіальний комплекс Слави – Національний меморіальний комплекс «Висота маршала І.С. Конєва» – Музей бойового братства у с. Соколово (2015 р.);
- ♦ Запоріжжя (о. Хортиця, Національний історико-культурний комплекс «Запорізька Січ», літо 2016 р.).

Співробітники факультету під час виїзних семінарів

Кожний студент, який вступив до факультету соціально-гуманітарних технологій може розраховувати на допомогу Первинної профспілкової організації студентів НТУ «ХПІ», яка є найбільшою та найсильнішою правозахисною організацією Університету. Профспілка студентів існує з 1920-го року й об'єднує понад 13 000 студентів Політеху. Основним напрямом її роботи є представництво і захист соціально-економічних інтересів студентів університету. Багато рішень стосовно студентів НТУ «ХПІ» ухвалюється за участю профспілкової організації студентів або узгоджується з нею.

Профспілковою організацією студентів факультету соціально-гуманітарних технологій (голова – студентка групи СГТ-14в Тетяна Махоніна) разом з Первинною профспілковою організацією студентів НТУ «ХПІ» в інтересах членів профспілки проводиться робота за наступними напрямками:

- ♦ соціальна підтримка та правовий захист студентів;
- ♦ вирішення побутових проблем студентів у гуртожитках, підтримка їх ініціатив;
- ♦ контроль за роботою підприємств громадського харчування в університеті;
- ♦ організація відпочинку студентів та їх дозвілля.

Студентське життя у гуртожитку № 15

Активісти профспілки організують і проводять різноманітні заходи для виявлення й розкриття талантів студентів нашого Університету. Найяскравіші з них – це святкування Дня першокурсника і музичний фестиваль «Зіркова планета Політех». Серед постійно діючих проектів профспілки можна відзначити наступні:

- ◆ власна газета Student's-NEWS;
- ◆ футбольна команда «Проф-Політехнік»;
- ◆ інтелектуальна гра «Знатоки»;
- ◆ дебатний клуб НТУ «ХП»;
- ◆ фотоклуб НТУ «ХП».

Крім того, у Палаці студентів НТУ «ХП» щорічно проводяться фестивалі гумору та ігри KBK.

Профспілкові організації факультету соціально-гуманітарних технологій НТУ «ХП» завжди відстоювали і відстоюватимуть права працівників та студентів на гідні умови праці й навчання, гарний відпочинок та якісне оздоровлення їх дітей.

КАФЕДРА ДІЛОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Історична довідка

Група провідних фахівців у сфері інформаційних технологій НТУ «ХПІ» ще у 90-х роках ХХ сторіччя плекала ідею створення кафедри, яка б, з одного боку, інтегрувала інформаційні і перекладацькі потреби новітнього суспільства, а, з другого боку, дала можливість незліченним бізнес-структурам отримати фахових перекладачів, потреба у яких дедалі зростала.

До плеяди ентузіастів створення кафедри такого типу належали проф. Годлевський М.Д., проф. Заруба В.Я., проф. Куценко О.С., а також ректор університету того часу проф. Костенко Ю.Т.

Отже, у результаті зусиль означеної групи ентузіастів у 1998 р. була створена кафедра ділової іноземної мови. Вона одночасно мала на меті задовольнити потреби деяких кафедр у більш насичених та інтенсивних програмах з іноземних мов, де випускники могли б професійно оволодіти своєю фаховою термінологією і до кінця перебування в університеті вільно оволодіти іноземною мовою.

*Первинний склад кафедри ділової іноземної мови (2000 р.):
С. Царьова, А. Бадан, Т. Братусь, О. Томілін, С. Любарський, Т. Бесараб,
О. Губарева, Н. Серікова, С. Єрьомін, Н. Угольнікова, С. Денісова, С. Ніконоров*

Окрім того, ректорат також мав намір відкрити нову спеціальність «Переклад» як другу освіту для випускників кваліфікаційного рівня «бакалавр» і, таким чином, створити новий філологічний напрямок. Цей рух очолив ректор НТУ «ХПІ» проф. Товажнянський Л.Л., який особисто доклав чимало зусиль та енергії для отримання у 2000 р. кафедрою ліцензії Міністерства науки і освіти на випуск перекладачів кваліфікаційного рівня «Бакалавр». Таким чином, у 2001/2002 н.р. на кафедрі було відкрито спеціальність «Переклад» 6.030.500 як першу освіту зі спеціалізаціями «Науково-технічний переклад» та «Ефективна комунікація у сфері економіки». Спочатку число бюджетних місць становило 10, контрактних – 15 (ліцензійний обсяг 25 осіб).

В 2002/2003 н.р. відкрито спеціальність «Переклад» як другу освіту (заочне відділення) для осіб, що мають диплом не нижче бакалавра з технічних або інших спеціальностей. Потреба суспільства у фахівцях такого рівня зростала у зв'язку із посиленням міжнародних партнерських зв'язків організацій та установ як наслідок інтеграції України у Європейську спільноту. Окрім того, на цей час в Україні було чимало фахівців, що професійно володіли іноземною мовою, але яким не вистачало перекладацької майстерності – тих знань, які вони могли отримати, опанувавши навчальні курси спеціальності «Переклад» як другої освіти. Ця ідея була привабливою не лише для студентів з дипломом бакалавра з будь-якої (першої) спеціальності, але і для працюючих фахівців. Логічним розвитком цього напрямку було отримання у 2003 р. ліцензії на підготовку фахівців спеціальності «Переклад» рівня «Спеціаліст», а у 2015 році ліцензії на підготовку фахівців спеціальності «Переклад» рівня «Магістр».

З початку створення кафедри завідувачем є професор Бадан Антоніна Анатоліївна. Її заступники доценти Коновалова Вікторія Борисівна і Мирошниченко

Бадан Антоніна Анатоліївна – завідувач кафедри ділової іноземної мови та перекладу, кандидат філологічних наук (германські мови), професор НТУ «ХПІ». Автор 83 наукових та навчально-методичних публікацій, з них – 2 підручники з грифом МОН. Довгий час працювала перекладачем-практиком у багатьох європейських країнах, США, Японії. Саме цей досвід надихнув її на створення нової для технічного ВНЗ кафедри, а її досвід у галузі перекладу був вирішальним при формуванні спеціальності «Переклад».

Коновалова Вікторія Борисівна – заступник завідувача кафедри ДІМП, кандидат педагогічних наук, доцент. Має 55 публікацій, (у т.ч. у міжнародних виданнях), є автором навчально-методичного посібника «Лексико-граматичні проблеми українсько-англійського перекладу», а також підручника «Усний переклад» для ВНЗ з грифом МОН. Спеціалізується на проблемах усного перекладу та викладанні англійської мови для перекладачів-міжнародників.

Вікторія Марківна докладають багато зусиль для забезпечення високої якості навчального процесу на кафедрі.

Окрім англійської мови студенти кафедри вивчають німецьку мову. Доцент Кучерявий В.М., що працював на кафедрі до 2014 року, має багаторічний досвід перекладача німецької та чеської мов, у тому числі на дипломатичному рівні. Саме ця можливість працювати перекладачем вищого фаху сприяла створенню нового унікального курсу «Протокол перекладача та діловий етикет», який у повному обсязі викладається у Харкові тільки на спеціальності «Переклад» НТУ «ХПИ».

За сумісництвом німецьку мову викладають:

- ♦ доцент, кандидат філологічних наук, Оніщенко Н. А., на кафедрі працює з 2004 р. Здійснює наукове керівництво здобувачами, аспірантами. Студенти та школярі (у межах конкурсів Малої Академії Наук), наукові роботи яких написані під її керівництвом, неодноразово посідали призові місця на всеукраїнських конкурсах наукових робіт. Член Спеціалізованої вченої ради із захисту кандидатських дисертацій зі спеціальності 10.02.04 – германські мови.

- ♦ професор, доктор філологічних наук Донець П.М., працює на кафедрі з 2000 р. Сфера наукових інтересів – загальне країнознавство, лінгвокраїнознавство, контрастивна лінгвістика, теорія перекладу, теорія міжкультурної комунікації, лінгвокультурологія.

Німецьку мову на кафедрі свого часу викладали: канд. філол. наук Сотникова С.І., автор підручників з німецької мови, один з яких був визнаним кращим в Україні, доктор філологічних наук Піхтовникова Л., канд. філол. наук Кривенко В.П.

Низку лінгвістичних дисциплін («Вступ до мовознавства», «Лексикографія» та ін.) викладає доктор філол. наук проф. Дубічинський В.В., який працює на кафедрі за сумісництвом.

Наукові напрямки кафедри з початку її створення завжди формувалися згідно вимог часу для заповнення існуючих лакун у перекладознавстві і тому природно мали інноваційний характер, а саме:

- ♦ переклад патентної документації (доц. Царьова С.О.);
- ♦ переклад у галузі інформаційних технологій (доц. Царьова С.О., проф. Бадан А.А.);
- ♦ міжкультурна комунікація і переклад (проф. Бадан А.А.);
- ♦ переклад у галузі економічної кібернетики (доц. Мирошніченко В.М., ст. викл. Калюжна А.Б.);

Мирошніченко Вікторія Марківна – заступник завідувача кафедри ДІМП, кандидат філологічних наук, доцент. Автор понад 25 наукових та навчально-методичних публікацій (серед них – підручник з грифом МОН). Очолює напрям перекладу у галузі економіки, економічної кібернетики, електроніки та енергетики. Спеціалізується на перекладі англомовних економічних текстів, документів бух. обліку та аудиту.

- ♦ переклад термінології засобів ЗМІ (доц. Єршомін С.П.);
- ♦ переклад у галузі економіки (доц. Коновалова В.Б.);
- ♦ лексико-граматичні особливості перекладу неологізмів медичної наукової літератури (доц. Коновалова В.Б.);
- ♦ переклад юридичної термінології з англійської на українську (ст. викладач Калюжна А.Б.);
- ♦ лексико-граматичні особливості перекладу науково-технічних текстів у галузі електромеханіки (Пільгуй Н.М.);
- ♦ переклад у галузі екології (д-р. пед. наук, проф. Червонецький В.В.);
- ♦ переклад англійських економічних текстів, документів бух. обліку та аудиту на українську мову (доц. Мирошниченко В.М.);
- ♦ проблеми усного перекладу з англійської на українську (доц. Коновалова В.Б.).

Принциповим напрямком у викладанні дисциплін спеціальності «Переклад» кафедра завжди вважала залучення у викладацьку діяльність носіїв мови, що дає можливість студентам відчувати особливості перебування в іншомовному середовищі. Тому міжнародні зв'язки кафедри були пов'язані не тільки зі стажуванням її співробітників у закордонних університетах, а також із залученням викладачів англійської мови через Корпус Миру в Україні та фонд Фулбрайта (США) для викладання на кафедрі. Такими були: Кіра Дженсен і Кевін Спенсер (2000–2004 н.р.), Девід Джонсон і Мередіт Вановер (2004–2006 н.р.), Кейт Матрусеріо Рейнолдс (2007–2008 н.р.) і Меріан Магуайер (2008–2010 н.р.), професор Конні Постеллі (2011–2013 н.р.).

Кафедра з перших днів існування визначилася з напрямком спеціалізацій: науково-технічний переклад та переклад у сфері економіки. Останнім часом кафедра співпрацює з компанією «Телесенс» у проекті «Силіконова долина» з метою створення нового напрямку підготовки перекладачів. В межах цього проекту для українських та міжнародних компаній, що створюють програмне забезпечення запроваджується нова спеціалізація «Технічне письмо», попит на яку прогнозується як постійно зростаючий.

Методична робота кафедри ДІМП

Уже близько 15 років викладачами кафедри ділової іноземної мови та перекладу плідно ведеться активна науково-методична робота в межах як власних наукових досліджень, так і в руслі загально обраного для розвитку методологічного напрямку кафедри у сфері мультимедіа. Проблематика досліджень викладачів окреслює розробку теорії та практики перекладу та проблем лінгвістики, методики викладання іноземних мов.

Протягом часу існування кафедри було розроблено ряд нових напрямків у сфері методології викладання іноземних мов. Так, наприклад, доц. Царьова С.О. започаткувала та ефективно розробляє таку нову галузь перекладу,

як переклад патентної документації, проф. Бадан А.А. здійснила визначний внесок у дослідження питань міжкультурної комунікації і перекладу та проблем перекладу у сфері інформаційних банківських технологій, група викладачів (доц. Голікова О.М., доц. Мирошніченко В.М., доц. Царьова С.О.) створила підручник з перекладу термінології у галузі електроніки, електротехніки та енергетики з англійської на українську мову, доц. Коновалова В.Б. зробила великий крок у вивченні лексико-граматичних проблем українсько-англійського перекладу тощо.

Науково-методичними напрямками кафедри у галузі перекладу є:

- ♦ переклад патентної документації (доц. Царьова С.О.);
- ♦ англійська мова для перекладачів-міжнародників та усний переклад (доц. Коновалова В.Б.),
- ♦ міжкультурна комунікація і переклад (проф. Бадан А.А.);
- ♦ переклад термінології засобів ЗМІ (доц. Недайнова І.В.);
- ♦ граматичні проблеми перекладу науково-технічної літератури (доц. Пільгуй Н.М.);
- ♦ переклад у галузі економічної кібернетики (доц. Голікова О.М., доц. Мирошніченко В. М., доц. Коновалова В.Б.);
- ♦ лінгвокраїнознавство для перекладачів (ст. викл. Устименко С.Є.);
- ♦ особливості перекладу ділової англійської мови (ст. викл. Сухова А.В.);
- ♦ лінгвокраїнознавство німецькомовних країн для студентів 4–5 курсів (ст. викл. Шевченко В.М.);
- ♦ аргументація у сучасній німецькій публіцистиці в прагмалінгвістичному аспекті (доц. Пірог І. І.);
- ♦ переклад у галузі інформаційних технологій (ст. викл. Козлов Є. Д.);
- ♦ переклад у галузі будівництва і архітектури (викл. Мудраченко Т. Б.);

Царьова Світлана Олексіївна – доцент кафедри ДІМП, на якій працює з початку її існування. Автор 38 наукових публікацій, 5 посібників (з них – 3 підручники з грифом МОН), проходила стажування у Великобританії (м. Плімут) і США (м. Атланта). Маючи великий практичний досвід перекладача, започаткувала дослідження у галузі перекладу термінології патентознавства як дипломованний фахівець-патентознавець.

Недайнова Ірина Василівна – доцент кафедри ДІМП, кандидат філологічних наук (германські мови). Має стаж педагогічної роботи у вищих навчальних закладах III-IV рівня акредитації 21 рік. Є автором близько 40 науково-методичних публікацій, з колективних монографій з питань лінгвоконцептології та теорії номінації. Підвищувала кваліфікацію через участь у стажуваннях та різноманітних науково-методичних заходах (у США, Бельгії, Польщі та ін.).

- ♦ переклад у видавничо-поліграфічній галузі (ст. викл. Акоп'янц Н. М., викл. Вишинська Є. І., викл. Орешич Ю. С.);
- ♦ переклад економічних німецьких текстів (викл. Додова Ф. С.);
- ♦ анотування та реферування англійських текстів (ст. викл. Козлов Є.Д.);
- ♦ основи перекладу текстів екологічної тематики (проф. Червонецький В.В.);
- ♦ переклад німецьких текстів в сфері інформаційних технологій (доц. Кібенко В. А., доц. Пірог І. І., викл. Гаврилова І. М.);

Кафедрою розроблено підручники та навчальні посібники, що отримали гриф Міносвіти України, а саме:

- ♦ Бадан А.А., Гончаренко Т.Є. Міжкультурна комунікація. Навчально-методичний посібник // Х.: НТУ «ХПІ», 2005;
- ♦ Бадан А.А., Царьова С.О. Англійська мова для спеціальностей: економіка та інформаційні технології. Навчально-методичний посібник // Вінниця: Нова книга, 2004 – 272 с.;
- ♦ Царьова С.О. Переклад патентної документації США. Навчальний посібник для студентів спеціальності «Переклад» // Х.: НТУ «ХПІ», 2007 – 208 с.;
- ♦ Єрьомін С.П. Практика перекладу термінології ЗМІ. Навчальний посібник для студентів спеціальності ТПП // Х.: НТУ «ХПІ», 2007 – 208 с.;
- ♦ Голікова О.М., Мирошніченко В.М., Царьова С.О. Переклад термінології у галузі електроніки, електротехніки та енергетики з англійської на українську мову // Х.: НТУ «ХПІ», 2012 – 180 с.

Загалом за всю історію існування кафедри було створено більше 20 навчально-методичних посібників (з них 6 з грифом Міносвіти) та близько 20 методичних вказівок.

Червонецький Володимир В'ячеславович – професор кафедри ДІМП, доктор педагогічних наук. Автор понад 120 публікацій з методики викладання іноземних мов, актуальних проблем перекладознавства та галузевого перекладу. Має великий досвід педагогічної та наукової роботи, керівництва кандидатськими дисертаціями. Стратегічним напрямом його наукової роботи є переклад термінології у сфері екології та охорони навколишнього середовища.

Пірог Інна Іванівна – доцент кафедри ДІМП, кандидат філологічних наук (германські мови), Має понад 50 наукових праць, низку виданих курсів лекцій з мовної комунікації та послідовного двостороннього перекладу. Стажувалась у м. Дюссельдорф (Німеччина) та при Гете Інституті (м. Берлін). Спеціалізується на лексико-граматичних проблемах перекладу технічних текстів з німецької та дослідженнях аргументації в сучасному німецькомовному дискурсі.

Останнім часом було завершено роботу над наступними працями:

- ♦ Бадан А.А. Переклад англомовних текстів у галузі інформаційних банківських технологій : навч. посібник / А.А. Бадан. – Харків : НТУ «ХПИ», 2013. – 120 с.;
- ♦ Буйвол О.В. Антична література. Текст лекцій / О.В. Буйвол – Харків : НТУ «ХПИ», 2014 – 118 с.;
- ♦ Пільгуй Н.М. Синергетичний аспект дослідження англомовного наукового агротехнічного дискурсу / Н.М. Пільгуй // Синергетика в філологічних дослідженнях : монографія ; под. общ. ред. проф. Л. С. Пихтовниковой. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2015. – С. 261–276;
- ♦ Коновалова В.Б. Англійська мова. Усний переклад: навч. посібник / В.Б. Коновалова. – Харків : НТУ «ХПИ», 2016. – 205 с.

Слід зазначити, що методика викладання постійно удосконалюється, зокрема завдяки залученню викладачів – носіїв мови. Так, викладання перекладу юридичних документів було доповнено роз'ясненням реалій юридичної системи США на спеціальному семінарі з юриспруденції США, який проводила працюючий на кафедрі волонтер Корпусу Миру США, доктор юридичних наук Коні Джун Постеллі (2013 р.).

На регулярній основі двічі на рік також проводяться методичні семінари для викладачів. На базі кафедри функціонує мультимедійна аудиторія, в якій є доступ до телебачення та Інтернету, що змінило акценти у викладанні іноземної мови і поставило перед викладачами ряд напрямків для розробки та втілення мультимедійних технологій у процесі навчання іноземної мови. Так, 28 січня 2016 р. кафедра провела майстер-клас «Мультимедійні технології у навчанні іноземних мов» у рамках XIII Міжнародної школи-семінару «Сучасні педагогічні технології в освіті». Даний методологічний напрямок кафедра вважає перспективним і продовжує його плідну розробку.

Наукова робота кафедри ДІМП

Кафедра ДІМП є першою в Україні, що відкрила другу освіту «Переклад» для фахівців з технічних та економічних спеціальностей, тому її метою є побудувати спеціалізації з науково-технічного та економічного перекладу таким

Пільгуй Наталія Миколаївна – доцент кафедри ДІМП, кандидат філологічних наук (германські мови). Належить до плеяди талановитої молоді кафедри. Має понад 30 наукових та методичних публікацій (з них 2 – за кордоном). Спеціалізується на перекладі науково-технічної літератури (граматичні та семантико-стилістичні проблеми), досліджує лексичні та стилістичні особливості, а також мовленнєві стратегії в англомовному науковому агротехнічному дискурсі

чином, щоб у нього ввійшли основні спецкурси з перекладу українською мовою із української на англійську.

Кафедра постійно працює над удосконаленням науково-методичного та інформаційного забезпечення навчально-виховного процесу. З цією метою керівництво кафедри підтримує постійний зв'язок з суміжними кафедрами, аналогічними кафедрами інших учбових закладів, видавництвами, що розташовані в Україні та за її межами.

Серед організацій, з якими кафедра співпрацює, є також приватні компанії та неурядові організації. Таке велике коло контактів допомагає вдосконалювати науково-методичне та інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу.

Науково-дослідницька робота кафедри ведеться в двох напрямках:

- ♦ комунікативна компетенція та викладання іноземних мов;
- ♦ форми удосконалення методики викладання іноземних мов.

Згідно з цими напрямками на кафедрі кожного року діють 2 семінари: науковий (перший напрямок) та методичний (другий напрямок). В результаті функціонування вищевказаних семінарів щорічно на кафедрі роблять близько 20 доповідей за обраною проблематикою. Після обговорення на кафедрі та подальшого доопрацьовування більша частина цих доповідей передається викладачами на щорічні конференції.

Протягом останніх п'яти років на кафедрі були захищені п'ять дисертацій.

Кожного року викладачі кафедри готують до друку наукові публікації та виступають з доповідями на міжнародних та Всеукраїнських конференціях:

- ♦ завідувач кафедри проф. Бадан А.А. має 83 публікації, серед яких 5 публікацій у міжнародних виданнях. (США, Данія, Угорщина, Литва);
- ♦ доц. Недайнова І.В. має 38 публікацій, серед яких 2 у закордонних журналах (Польща, Литва);
- ♦ доц. Кібенко В.А. має 35 публікацій, 5 публікацій у співавторстві з іншими викладачами;
- ♦ доц. Царьова С.О. має 38 публікацій, серед них публікації у співавторстві викладач-студент;
- ♦ доц. Пірог І.І. має 50 публікацій, серед них 1 у закордонному виданні (Німеччина);
- ♦ доц. Коновалова В.Б. має 55 публікацій, серед них публікації у міжнародних виданнях;

Кібенко Володимир Андрійович – доцент кафедри ДІМП. Очолює німецьку секцію. Має великий досвід у галузі усного та письмового перекладу не тільки в Україні, а й за кордоном. Кваліфікований фахівець з лексикографії, протягом кількох років працював над лексикографічними виданнями. Ці зусилля були втілені у виданні низки новостворених німецько-українських словників та методичних видань з фонетики німецької мови для студентів перекладацького відділення.

- ◆ доц. Пільгуй Н.М. має 30 публікацій (2 публікації за кордоном);
- ◆ ст. викл. Акоп'янц Н.М. має 18 наукових праць, серед них 3 за кордоном;
- ◆ ст. викл. Устименко С.Є. 10 публікацій, серед яких 1 за кордоном (Угорщина);
- ◆ ст. викл. Шевченко В.М. має 17 публікацій, серед них 5 у фахових збірках (1 публікація – Угорщина);
- ◆ ст. викл. Сухова А.В. має 17 публікацій, 5 публікацій у фахових збірках;
- ◆ викл. Гаврилова І.М. має 2 публікації у фахових виданнях;
- ◆ викл. Вишинська Є.І. має сім публікацій, серед них 1 публікацію за кордоном;
- ◆ викл. Орешич Ю.С. має шість наукових праць, серед них 4 у співавторстві викладач-студент.

Лише в цьому навчальному році викладачі кафедри підготували до друку близько 40 наукових робіт, які надруковані в збірках, виданих за матеріалами наукових конференцій, серед яких є статті у співавторстві викладач-студент.

Кожного року на кафедрі проводиться наукова студентська конференція, в якій беруть участь всі викладачі та студенти кафедри, а також студенти з ХНУ ім. В.Н. Каразіна.

У березні 2016 р. на кафедрі була проведена наукова студентська конференція «Науково-технічний переклад: проблеми та перспективи». На 4 секціях конференції було представлено 20 доповідей. Участь у конференції взяли близько 70 студентів двох харківських вищів.

На кафедрі функціонують як тимчасові, так і постійно діючі методичні комісії за наступною тематикою:

- ◆ Теорія і практики перекладу;
- ◆ Викладання базового курсу основної іноземної мови;
- ◆ Практика галузевого науково-технічного перекладу.

Кадровий склад таких комісій добирається із врахуванням кваліфікації, досвіду і підготовки їх членів, а також ступеня їх навантаження паралельною роботою в інших методичних комісіях кафедри. Керівниками комісій призначаються найбільш досвідчені кваліфіковані викладачі і доценти, що в певній мірі є запорукою їх успішної діяльності. Методичні комісії кафедри поряються з дорученими їм завданнями, виконуючі всі поставлені перед ними цілі, не дивлячись на об'єктивні складнощі і труднощі, знаходячи іноді неординарні шляхи для їх подолання.

На кафедрі працює 2 доктори наук, 8 кандидатів наук.

Викладачами кафедри ведеться наукова робота в межах власних дисертаційних досліджень.

Більшість молодих викладачів проводять дисертаційні дослідження у галузі лінгвістичної прагматики, перекладу та літературознавства. Ці дослідження мають різні строки виконання. Вони охоплюють широкий спектр філологічних та психолого-педагогічних галузей науки, які є досить актуальними та мають безперечний науковий інтерес:

- ♦ ст. викладач Сухова А.В. «Англомовна новела: прагматичні і стилістичні аспекти».
- ♦ ст. викладач Устименко С.Є. «Структурно-семантичні та граматичні особливості фразеологічних одиниць».
- ♦ викладач Купрієнко Ю.В. «Методика перекладу англомовних науково-технічних текстів у галузі програмування».
- ♦ Ст. викладач Шевченко В.М. «Мовленнєві акти перформативної форми в німецькій мові: діахронічний аспект».

Коло наукових інтересів викладачів кафедри охоплюють різні аспекти: питання інтерпретації науково-технічного тексту, когнітивна лінгвістика, лінгвістична прагматика, художній та науково-технічний переклад, лексико-граматичні особливості українсько-англійського перекладу, методика викладання іноземної мови.

Міжнародне співробітництво кафедри ДІМП у галузі освіти та науки

На сучасному етапі розвитку європейських взаємовідносин кафедра ділової іноземної мови та перекладу НТУ «ХПІ» продовжує розширювати досвід міжнародного співробітництва з метою вдосконалення методологічної бази для надання якісних освітніх послуг. Кафедра підтримує широкі зв'язки з міжнародними агенціями та організаціями у галузі освіти і науки, які проводять свою діяльність в Україні та за кордоном: Корпусом Миру США в Україні, Американською Радою по співробітництву у галузі освіти та культури, відділом культури посольства Великої Британії в Україні, ресурсними центрами викладання англійської мови Британської Ради, німецьким культурно-мовним центром Гете-Інституту у м. Києві, університетом Мішеля Монтеня у м. Бордо, Франція.

У 2003 році відбулася наукова конференція НТУ «ХПІ», де з секційною доповіддю виступив директор Корпусу Миру США в Україні доктор Карл Бек, який за базовою освітою є лінгвістом.

У 2012 році кафедра отримала подяку від посла США в Україні за 10-річну плідну співпрацю з Корпусом Миру США в Україні.

Важливим аспектом професійного розвитку та наукового потенціалу викладачів кафедри ділової іноземної мови та перекладу є систематична участь членів педагогічного колективу у міжнародних конференціях:

- ♦ у квітні 2008 р. професор Бадан А.А. та доцент Мирошніченко В.М. взяли участь у 42-му практичному семінарі викладачів англійської мови TESOL «Content-Based Instruction for Experienced Teachers» у м. Нью-Йорк, США;
- ♦ у вересні 2011 р. професор Бадан А.А. та доцент Царьова С.О. виступали на міжнародній конференції викладачів англійської мови TESOL «GATESOL Conference «The Art in the Heart of Teaching»», що проходила в м. Августа, Джорджія, США у 2013 р.;

- ♦ професор Червонецький В.В. приймав участь у міжнародній науковій конференції «Research of Educational Practice» в університеті м. Любляна, Словенія;
- ♦ доцент Недайнова І.В. виступила на міжнародній науковій конференції «Beyond Philology» в університеті Гданська, Польща;
- ♦ у квітні 2016 р. професор Бадан А.А. та доцент Недайнова І.В. взяли участь у міжнародній науковій конференції «TELL ME'16»: Linguistics, Literature, Media», яка відбувалася у Каунаському гуманітарному факультеті Вільнюського університету, м. Каунас, Литва.

Щодо підвищення професійної підготовки, то багато викладачів кафедри проходять кваліфікаційні стажування за кордоном, наприклад:

- ♦ доцент Кібенко В.А. – стажування за програмою обмінів DAAD в університеті м. Ерланген, Німеччина, 2003 р. та в тому ж університеті у 2007 р.;
- ♦ доцент Недайнова І.В. – стажування в St. Norbert College, за програмою «Partners in Education», м. Грін Бей, Вісконсін, США, 2003 р.;
- ♦ викладач Устименко С.Є. – стажування в Universite Michel de Montaigne Bordeaux 3 за програмою обмінів викладачами та студентами, м. Бордо, Франція, 2012 р.;
- ♦ викладач Шевченко В.М. – стажування в Гете-Інституті (Німеччина) за програмою «Методика та дидактика, Німецька мова як іноземна для студентів рівня А1-В2» в м. Швєбіш-Халь, Німеччина, 2014 р.

Викладачі кафедри є членами міжнародних професійних організацій викладачів англійської мови IATEFL-UKRAINE (Міжнародної Асоціації Викладачів Англійської Мови як Іноземної), TESOL-UKRAINE (Викладання Англійської Мови для Носіїв Інших Мов) та активно використовують таку форму підвищення кваліфікації, як участь у міжнародних семінарах та літніх школах, що проводяться зарубіжними партнерами в Україні та за її межами:

- ♦ доцент Кібенко В.А. взяв участь у практичному семінарі викладачів німецької мови в Гете-Інституті в м. Москва за програмою обмінів DAAD, 2009 р.;
- ♦ доцент Недайнова І.В. взяла участь у практичному семінарі «The Role of University Self-evaluation in Bologna process» в м. Брюсель, Бельгія, 2010 р.;
- ♦ доцент Коновалова В.Б. взяла участь у практичному семінарі British Council «Trainer Development Course at the Teacher Development Summer School» в м. Мукачево, 2013 р.;
- ♦ викладачі Орешич Ю.С. та Устименко С.Є. взяли участь у практичному семінарі British Council «Teacher Development. Winter School on ESP» в м. Чернівці, 2015 р.;
- ♦ викладач Шевченко В.М. працювала на практичному семінарі для викладачів «Переклад у Німеччині та в Україні» в м. Харків, який провів Харківський НМКЦ Гете-Інституту, 2015 р.;
- ♦ доцент Недайнова І.В. виграла грант на навчання в Академії змін (спільний проект Leadership Foundation (Велика Британія), British Council (Велика Британія) та Інституту вищої освіти НАПН України) та активно бере участь у Програмі розвитку лідерського потенціалу університетів України, 2016 р.

Директор Корпусу Миру США в Україні доктор Карл Бек на науковій конференції в НТУ «ХПІ» (1); проф. Бадан А.А., доц. Мирошниченко В.М. на Міжнародній лінгвістичній конференції в Залі Асамблеї ООН, США (2); на студентській науковій конференції «Науково-технічний переклад: проблеми та перспективи» (3); професор Коні Джун Постеллі зі студентами (4); проф. Червонецький В.В. на майстер-класі «Мультимедійні технології у навчанні іноземним мовам» (5); Актори Театру англійських мініатюр на сцені Палацу студентів НТУ «ХПІ» (6); Сучасний склад кафедри ділової іноземної мови та перекладу (7)

Кафедра є учасником і інших спільних проектів Міністерства освіти і науки України та Корпусу Миру США «Освіта-TEFL», німецької служби академічних обмінів DAAD та Британської ради. За цими проектами на кафедрі працювали представники цих організацій:

- ♦ 2000–2004 р. – викладачі-волонтери Корпусу Миру Кіра Дженсен та Кевін Спенсер;

- ♦ 2004–2006 р. – викладачі-волонтери Корпусу Миру Девід Джонсон та Мередіт Вановер;

- ♦ 2007–2008 р. – викладач-волонтер Корпусу Миру Кейт Маструсеріо Рейнолдс;

- ♦ 2008–2010 р. – викладач-волонтер Корпусу Миру Меріан Магваєр, яка займалася експериментальним введенням елементів «комерційної інтуїції» в курс основної іноземної мови;

- ♦ 2011 р. – викладач німецької служби DAAD Міхаель Ханкель;

- ♦ 2012 р. – викладач університету ім. Мартіна Лютера м. Галле/Залле, Німеччина, Софі Шмейг;

- ♦ 2012 р. – викладач-волонтер Корпусу Миру професор Конні Джун Постеллі, яка успішно впроваджувала новітні методики у викладанні лінгвокраїнознавства, усної практики мовлення, ділової англійської мови, фонетики тощо, вела засідання Клубу англійської мови та організувала постійний семінар для викладачів з питань перекладу юридичної літератури (україно-американський аспект);

- ♦ 2015 р. – представник освітньої організації Oxford Education Group Алексій Гай провів семінар-презентацію з освітніх програм для студентів та ознайомив студентів та викладачів з новими методичними розробками Oxford Press;

- ♦ 2015 р. – голова British Linguistic Academy Пітер Дж. Крисбі мав зустріч зі студентами та викладачами, в рамках якої були презентовані та обговорені методики та технології викладання англійської мови як другої;

- ♦ 2015–2016 рр. – волонтер міської суспільної організації «Multi-Kulti» (м. Харків) Армін Петер протягом кількох місяців викладав студентам спеціальності німецьку мову.

Кафедра бере активну участь у співпраці університету з зарубіжними партнерами. Так, вже третій рік поспіль кафедра ділової іноземної мови та перекладу бере участь в обміні студентів та викладачів з університетом Мішеля Монтеня (м. Бордо, Франція). Ця програма є ресурсом для тих студентів, що володіють французькою мовою (третьою після англійської та німецької) і зацікавлені в отриманні сертифікату французького університету, що підтверджує їх перекладацьку кваліфікацію. У стадії підписання є договір про співробітництво з Каунаським гуманітарним факультетом Вільнюського університету (м. Каунас, Литва), який буде сприяти обміну студентами та викладачами кафедри ділової іноземної мови та перекладу НТУ «ХПИ» та кафедри германської філології Каунаського гуманітарного факультету Вільнюського університету.

Міжнародне співробітництво кафедри є інтеграцією професійного колективу у Болонську співдружність та міжнародну спільноту освітян, оскільки

реально сприяє підвищенню мобільності викладачів і студентів, рівню їх самоорганізації та розширенню науково-професійного потенціалу.

Інноваційні навчальні, методичні та організаційні аспекти діяльності кафедри ДІМП

Кафедра ділової іноземної мови та перекладу НТУ «ХПІ» працює над створенням нових педагогічних технологій з моменту свого створення у 1999 р.

Багатогранна педагогічна концепція кафедри спрямована на створення унікального професійного середовища, де панує іноземна мова. З перших років свого існування колектив кафедри шукає шляхи компенсації природного іншомовного осередку, що є найбільшою проблемою вивчення іноземних мов в Україні. Шляхом авторських методик викладачі кафедри привносять мовлення корінних носіїв в аудиторію, що є запорукою оволодіння іноземною мовою як вона є, без перекручень та сумнівного адаптування, як це було за часів радянської методики.

Педагогічна концепція кафедри базується на трьох напрямках, практичним втіленням яких є відповідні організаційні та методичні заходи:

- ♦ професійний рух у напрямку освоєння новітніх методик (авторські методики мультимедіа);
- ♦ партнерство викладача і студента (Театр англійських мініатюр);
- ♦ створення іншомовного осередку (Конкурс поетичних перекладів).

Мультимедійні технології. З метою розвитку ключових компетентностей у майбутніх перекладачів колектив кафедри створив певні інноваційні форми роботи із студентами, серед яких низка авторських методик використання мультимедійних технологій на заняттях з іноземної мови.

Кафедра ділової іноземної мови та перекладу має усталену традицію проведення щорічних підсумкових семінарів із використання у навчальному процесі інноваційних технологій, на яких викладачі кафедри презентують свої кращі напрацювання і досягнення в цьому плані. За 16 років існування кафедри було створено тривке підґрунтя для забезпечення творчої роботи викладачів, їхньої пошукової діяльності. Починаючи з 2000 року на кафедрі було відкрито 6 відеокласів із застосуванням касетних та дискових відеозаписів. За останні роки на кафедрі створено 2 мультимедійні класи. Наявні технічні засоби, що постійно поповнюються новими приладами, забезпечують можливість удосконалення інноваційних студій. Впровадження у навчальний процес нових методик позитивно позначається на якості професійних знань і умінь студентів.

З 26 по 28 січня 2016 року на базі НТУ «ХПІ» працювала XIII Міжнародна школа-семінар «Сучасні педагогічні технології в освіті». Гостям з різних навчальних закладів України (серед гостей були керівники гімназій, ліцеїв,

технікумів, викладачі харківських вишів, наприклад ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, НУА, а також вишів Києва та Миколаєва) викладачі кафедри запропонували відкрити майстерню під назвою «Мультимедійні технології у навчанні іноземним мовам». Майстер-клас відбувся у спеціально обладнаній мультимедійній аудиторії 412 корпусу У-2. Було зареєстровано біля 50 слухачів, але реально присутніх було набагато, мабуть вдвічі, більше. В програмі було заявлено виступи п'ятьох методистів, хоча всі без винятку викладачі кафедри практикують використання мультимедійних технологій в аудиторії. Це вже давно стало для нас буденністю, хоча, слід зазначити, досить яскравою. Отже, гості почули виступи доцента В.Б. Коновалової, старшого викладача Є.Д. Козлова, старшого викладача Н.М. Акоп'янц, професора В.В. Червонецького та доцента О.М. Голікової. Кожний викладач представив окремий оригінальний підхід щодо застосування мультимедіа на заняттях з іноземної мови.

Слід відзначити, що родзинкою педагогічної роботи на кафедрі ДІМП є партнерська робота із студентами, створення сумісних з викладачами творчих проєктів, а також робота із записами носіїв мови, що відтворює англомовний осередок в аудиторії.

Загалом мультимедійні технології дозволили кафедрі ДІМП створити своєрідний іншомовний осередок в межах університету та домогтися позитивного розголосу у професійному колі викладачів України.

Театр англійських мініатюр. Задовго до вступу до Болонської системи світоглядним орієнтиром кафедри стала ідея партнерських взаємовідносин викладача і студента. Дуже вдалим кроком до реалізації цієї позиції стало створення Театру англійських мініатюр, де студенти разом з викладачами протягом семестру реалізують ідею сценічної презентації драми на іноземній мові, вдосконалюючи англійську і німецьку мови у нескінченних репетиціях, які завершуються кульмінацією – виступом на великій сцені Палацу студентів НТУ «ХПІ». Ми розглядаємо Театр англійських мініатюр як одну із можливих стратегій подолання комунікативних утруднень при вивченні англійської мови. Театральна діяльність студентів спеціальності «Переклад» є обов'язковою частиною навчального процесу, що знайшло відображення у робочій програмі кафедри.

***Голікова Оксана Миколаївна** – доцент кафедри ДІМП, кандидат філологічних наук. Яскрава особистість викладацької спільноти кафедри. Її ім'я у першу чергу пов'язано з розробкою нової концепції виховної роботи – методико-інноваційного напрямку – яка була втілена у створенні Театру англійських мініатюр та щорічного Конкурсу поетичних перекладів англомовних авторів на українську мову студентами спеціальності «Переклад». Заснований у 2006 р., цей конкурс широко висвітлюється у газеті «Політехнік».*

Створення подібного осередку було покликане до життя впровадженням у навчальний процес комунікативного підходу, згідно з яким володіння мовою розглядається як здатність брати участь у реальному спілкуванні.

Комунікативний підхід у навчанні іноземних мов повинен інтегрувати здобутки структурних, концептуальних та функціональних програм і будуватися на автентичних матеріалах та моделюванні реальних комунікативних ситуацій, які сприяють засвоєнню мовних одиниць у типових комунікативних контекстах і створюють реальні умови для писемного та усного спілкування.

Театр мініатюр є технологією удосконалення іншомовної комунікації в умовах нового спрямування реалізації студента як молодої людини, як ще один ресурс культурного дозвілля. До участі у ньому залучено студентів спеціальності «Переклад», а також студентів інших спеціальностей, для яких англійська мова не є фаховою дисципліною, але володіння нею є необхідним завданням вищої освіти в умовах глобалізації. За 16 років існування Театру на його сцені оживали класичні твори і сучасні п'єси англійською і німецькою мовами. Варто згадати такі шедеври, як «Привид Опери», «Ромео і Джульєтта», «Білосніжка та семеро гномів», «Аліса в країні чудес» та ін.

Керівником Театру є кандидат філол. наук, доцент О.М. Голікова, її природний талант поетеси, перекладача, режисера дали змогу у повній мірі розвинути ідею студентського театру іноземними мовами і втілити її у вигляді щорічного яскравого та вишуканого видовища на Великій сцені Палацу Студентів НТУ «ХП».

У програмі розвитку кафедри ділової іноземної мови та перекладу НТУ «ХП» на період з 2001 до 2016 року включно передбачено ряд заходів, спрямованих на підвищення рівня участі студентської молоді у щорічному конкурсі театральних вистав англійською мовою і посилення ефективності університетської освіти шляхом популяризації комунікативної компетенції англійською мовою та розширення діяльності Театру англійських мініатюр.

Конкурс поетичного перекладу. В основі педагогічної технології кафедри лежить гіпотеза, згідно з якою в будь-якій сучасній мові існує ціла низка моделей, які постійно відтворюються, є вказівкою на прецедентні для англійської або якоїсь іншої культури тексти та/або ситуації та відтворюють певний поетичний смисл чи смисли. Вивчення текстопрецедентних моделей в мові англійської, німецької та української поезії ми вважаємо актуальним і перспективним для підготовки майбутніх перекладачів.

Шляхом перекладу поетичних текстів з іноземної мови на рідну або навпаки студенти засвоюють основні мовні моделі смислоутворення, адже прецедентне, як за формою, так і за змістом, висловлювання має загальнокультурне, а не власне поетичне коріння. Щоб розвинути у майбутніх перекладачів таке відчуття іноземної мови, яке наближалось би до відчуття рідної, кафедра створила особливий педагогічний ресурс – конкурс поетичного перекладу.

Цей конкурс є каталізатором творчих ідей для професійних перекладачів (викладачів кафедри) та перекладачів-початківців (студентів), який збирає їхню

самосвідомість, надихає та мотивує створення яскравих зразків перекладу. Професіоналізм студентів НТУ «ХПИ» у цій царині був підтверджений II місцем Всеукраїнського конкурсу художнього перекладу, яке посіла випускниця кафедри Світлана Старікова у 2007 році. На рахунку студентів кафедри публікації у фахових виданнях, в університетській газеті, співпраця з видавництвами «Ранок», «Книжковий Клуб», «АСТ», «Фоліо» та ін. Серед досягнень випускників кафедри слід згадати перший україномовний переклад твору Дж. Р. Р. Толкієна «Володар перснів», зроблений Сергієм Бондаренком (випуск 2005 року).

Вперше конкурс поетичного перекладу було ініційовано у 2007 році. Результати було висвітлено у газеті «Політехнік» (НТУ «ХПИ») у № 5 від 6 березня 2007 року. Переможцями тоді стали студенти 5 курсу.

Перспективи розвитку спеціальності «Переклад»

У плані розвитку спеціальності «Переклад» пріоритетним напрямком вбачається переклад у сфері мас медіа, а саме відео-аудіо засобів, на телебаченні та радіо. Все більшою стає потреба у перекладачах-синхроністах для галузевих конференцій.

Випускники спеціальності «Переклад» вже запрошуються керівниками різноманітних проектів для презентацій англійською та німецькою мовами, тому для посилення їхньої кваліфікації розробляється спецкурс «Мистецтво презентації англійською мовою», що частково базується на теорії міжкультурної комунікації.

Саме з метою посилення складової усного перекладу кафедра планує створення принципово нового центру мультимедійних технологій для реального занурення слухачів у англійське середовище в умовах відсутності такого середовища в Україні.

Увесь світ наразі спирається на мультимедіа у навчанні іноземної мови і кафедра у цьому вбачає своє першочергове завдання.

Загалом кафедра з оптимізмом дивиться у майбутнє і сподівається на динамічний поступ та творче натхнення.

КАФЕДРА ЕТИКИ, ЕСТЕТИКИ ТА ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ

З історії кафедри

У 1977 р. в ХПІ була заснована кафедра етики, естетики та наукового атеїзму, пізніше перейменована в кафедру етики, естетики та історії культури. У 2009 р. вона увійшла до складу факультету інтегральної підготовки, а з 2016 р. – факультету соціально-гуманітарних технологій. Великий внесок у її становлення зробили перші завідувачі, досвідчені педагоги-учені С. М. Шитова (1977–1978) і В. П. Співак (1978–1979). Їм довелося вирішувати складні завдання, адже організація такої кафедри в ХПІ була справою не простою: уперше її відкрили не на філософському факультеті класичного або гуманітарного університету, а у технічному виші.

З 1979 по 1985 рр. кафедру очолював доц. В. О. Лозовий – перший науковий керівник створеної у ХПІ лабораторії конкретно-соціологічних досліджень (1977). Саме в ці роки були визначені пріоритетні напрямки кафедральної наукової і виховної роботи – розвиток моральної та естетичної культури студентів, дослідження навчально-виховного процесу, професійної орієнтації абітурієнтів і студентів, різноманітних форм студентського життя, становлення молодих спеціалістів на ринку праці. У 1983–1985 та 2001 рр. видавався кафедральний тематичний «Вісник ХПІ», наукові статті якого присвячені актуальним проблемам етики, естетики, релігії, мистецтва, виховання й самовиховання майбутніх фахівців.

Майже 20 років головою колективу була доц. О. П. Тарасова (1985–2005). У 90-і рр. педагоги кафедри викладали декілька нормативних дисциплін і спецкурсів, успішно працювали в області гуманітаризації вищої технічної освіти, розробки змісту і методики системного викладання передусім філософських курсів, що займали центральне місце у гуманітарному блоці навчального процесу технічного університету. Бо сучасний спеціаліст зобов'язаний мати ґрунтовну світоглядну підготовку. Головним завданням викладачів стає формування у студентів культурологічних знань, засвоєння ними загальнолюдських та національних культурних цінностей. Провідна дисципліна кафедри за 25 років свого існування як нормативної не тільки декілька разів змінювала назву, але й знаходилася у пошуках свого предмету, пройшовши шлях від історико-теоретичного до філософського курсу. Сьогодні вона називається «Історія української культури». Її ключові компетентності – формування здатності мислити культурологічними категоріями, застосування знань з історії вітчизняної культури для визначення життєвих цілей, пріоритетів, творчої спрямованості та самореалізації; поєднання фахової підготовки з опануванням цінностей культури України.

Належне місце у навчальному процесі займали також «Релігієзнавство» та «Етика і естетика», що сприяли формуванню гуманістичного світогляду, активної життєвої позиції, моральних принципів і якостей, передусім патріотизму,

На фестивалі «Art Way» (1997р.)

На фестивалі «Art Way» (1997р.)

гідності, людяності, милосердя, оптимізму, відповідальності. Всі дисципліни кафедри разом з тим сприяли розвитку образного мислення, тоді як більшість курсів технічного вишу – винятково логічного. Великий їхній потенціал у розвитку емоційності, інтуїції, фантазії, а також формування мотивації на творчій підхід у навчанні.

З 1987 р. О. П. Тарасова проводила активну роботу в Центрі гуманізації ХДПУ, основною метою якого було «створення у вищі умов для формування інженерного корпусу нового типу, що володіє яскраво вираженим гуманістичним, моральним імперативом, поглибленою фундаментальною й професійною підготовкою». Багато засідань

колективу Центру проводилися саме на кафедрі; за участю О. П. Тарасової був підготовлений і основний його документ – гуманістична концепція навчально-виховної роботи в університеті. У рамках цього проекту науковим колективом кафедри написані монографії «Естетичне виховання як фактор становлення й розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця» (1986), «Формування самостійності й творчого відношення студента до майбутньої спеціальності й професійної діяльності» (1989).

Разом з тим це був період активної розбудови міжнародного наукового співробітництва з навчальними закладами Польщі та Угорщини. Особливо плідним у 90-і рр. воно було з Мішкольцьким університетом важкої промисловості. Проблема формування самостійності й творчого відношення студентів до майбутньої професії всебічно досліджувалася у спільних роботах наших і угорських учених.

На початку наступного десятиріччя кафедра стала одним із центрів виховної роботи у виші. Зустрічі в гуртожитках, вечори запитань і відповідей, заняття й екскурсії в музеях міста користувалися великою популярністю серед студентів, які завжди відзначали творчий, неформальний характер заходів кафедри. І сьогодні у пам'яті багатьох викладачів, співробітників НТУ «ХПІ» та його випускників

*Книжкова виставка
у навчально-методичному кабінеті*

з самого початку своєї діяльності став основним місцем проведення різноманітних організаційно-виховних заходів – художніх виставок, конкурсів, творчих зустрічей і вечорів. Першою завідуючою кабінетом була Ф. В. Ігнатюк. Сьогодні у його фонді понад 2 тис. екземплярів наукових книг і журналів. Щорічно співробітники кабінету обслуговують більш ніж 11 тис. студентів, аспірантів та викладачів НТУ «ХПІ».

Ще на початку 90-х рр. саме для зали навчально-методичного кабінету була придбана колекція робіт художників В. Є. Бондара та П. Ф. Мося. Студенти університету, його гості та відвідувачі отримали унікальну можливість долучитися до оригіналів, справжніх мистецьких творів, а не репродукцій та копій, якими оздоблені інтер'єри більшості харківських вишів. Авторські картини і скульптури, що формують особливе естетичне середовище, сприяють творчій атмосфері навчального процесу та проведення різноманітних культурно-виховних заходів кафедри.

залишаються спогади про справжнє свято мистецтва, що пов'язане із проведенням кафедрою міжнародного фестивалю «Art Way». Він став подією не тільки в історії університету, але й культурного життя міста. Було започатковане творче співробітництво з Українським культурним центром «Юність», Харківською спеціалізованою музично-театральною бібліотекою ім. К. Станіславського, Будинком архітектора та Будинком художника Харківської спілки НСХ України.

Поступово формувалася і матеріальна база кафедри. Загальна площа її приміщень у 2000 р. складала 298,5 м², з них понад 200 м² – навчально-методичний кабінет (аудиторія 702 у навчальному корпусі V1), що

В. Є. Бондар (1956–2012) – визнаний в Україні та за її межами графік, живописець, культурний та громадський діяч – представлений роботами на склі із серії «Сіверщина прадавня» (1992). Митець особисто підготував експозицію у кабінеті та презентував свої картини. Політехніків та гостей кафедри вражають роботи «Перший дощ», «Казка прадавнього лісу», «Трав степу чари», «Лісової річки споконвічна мудрість», інші твори, що не відбивають дійсність, а формують особливу художню реальність: найвигадливіші візерунки, силуети, знаки, відблиски і тіні передають ідею синкретизму буття – особливого стану злиття матерії і духу. Для творів Бондара, пов'язаних з темою минулого України, характерна своєрідна геометрична композиція, що втілює відчуття гармонії, пропорційності, рівноваги і стабільності, саме це особливо приваблює майбутніх інженерів.

Картини В. Бондара

Скульптор-кераміст, графік і живописець П. Ф. Мось (народ. 1948) – знаний український митець, твори якого зберігаються в музеях та приватних колекціях багатьох країн. На кафедрі представлена кераміка майстра – декоративна скульптура, що відображає головну тему його творчості – давньослов'янську міфологію, дивовижний казковий світ, де живуть створені художньою фантазією язичницькі божества, чуттєві русалки, хоробрі воїни, мудрі чорти. Усі, хто хоча б раз бачили ці роботи, відчули пристрасно-динамічну інтонацію автора, звернену до світу людських емоцій. Твори Бондара і Мося сформували тематичний дизайн спільної експозиції картин і скульптур навчально-методичного кабінету.

Кераміка П. Мося

За майже 40 років більше 60-ти викладачів-науковців пройшли на кафедрі школу професійної майстерності. Інтелігентність, любов до своєї роботи, авторська методика, ерудиція, емоційність, уміння зацікавити студентів культурою в усьому багатстві її проявів – властиве більшості з них. Саме ці якості наших колег відзначені в результатах численних соціологічних досліджень та опитувань студентів.

Серед найяскравіших особистостей, індивідуальностей, які визначали обличчя колективу, були його ветерани. 25 років працював на кафедрі доц. Ю. Д. Безрученко. З нормативних дисциплін, що викладалися, він обрав «Етику». Для нього вона була не тільки «практичною філософією», а й наукою наук, справжньою опорою життя. Він щиро вірив у те, що щастя у моральності. Вважав роботу кращим засобом проти хвороби й горя, повторював, що старість – не радість, але і її треба переживати, вміти користуватися її перевагами – волею, ясністю розуму й любов'ю. Він цінував час і вважав його ціннішим даром, котрий дається людині

для того, щоб вона ставала добрішою й розумнішою. Протягом багатьох років Ю. Д. Безрученко був головою Ради ветеранів НТУ «ХПІ», відстоюючи їхні права. Навіть в останній рік роботи на кафедрі він постійно виступав перед студентами й співробітниками університету зі спогадами про військові події 1941–1945 рр. Він вважав, що це його обов'язок, що любов до Батьківщини – природне й сутнісне почуття, що кожний справжній чоловік насамперед син своєї землі.

Ветерани Другої світової війни, бойові офіцери, кавалери численних орденів і медалей доц. С. Б. Коган і ст. викл. М. І. Клочихін завжди були бравими, енергійними, бадьорими й зібраними. Патріотизм, почуття Вітчизни були для них не науковими поняттями, а реальною душевною силою, що вимагала організації, розвитку, культури. З повагою й доброзичливістю вони ставилися до молодих колег, особливо новачків кафедри.

Мудра й добра людина, блискучий лектор, талановитий керівник «клубів моральності», «круглих столів» у гуртожитках – доц. І. П. Кужельна. Вона стала першим викладачем усіх дисциплін кафедри, об'єднавши їх у цілісну систему знань про культуру. Ще з початку 80-х рр. І. П. Кужельна стала ініціатором і керівником міжвузівського культурологічного семінару, його засідання були явищами культурного життя ХПІ. Згодом естафета їх проведення перейшла до доц. М. М. Красікова; кілька років він очолював семінари «Людина у релігіях світу» та «Світи культури». На засіданнях у приміщеннях навчально-методичного

кабінету і бібліотеки обговорювалися найцікавіші події культурного життя Харкова, учасникам семінару надавалася можливість спілкування із ученими-гуманітаріями й представниками художньої культури, знайомства з унікальними аудіо- та відео матеріалами. На жаль, з плином часу ці семінари були закриті.

Серед справжніх «культурних героїв» НТУ «ХПИ» доц. В. М. Сухарева – заслужена артистка України, ветеран Другої світової війни. Вихованка знаменитого актора і режесера І. Мар'яненка стала не тільки засновницею, але й душею, музою драматичного театру «Політехнік», який почав працювати при Палаці студентів у 1973 р. Подружній і творчий дует В.М. Сухарева – В.Д. Розен створили спектаклі, що мали величезний успіх у глядачів. У 70–80-ті рр. театр був відкритий для усіх бажаючих випробувати свої творчі можливості у сценічному мистецтві. «Мета не в тому, щоб зробити із вас професійних акторів, – говорила В.М. Сухарева своїм учням, – а у вихованні культурних особистостей. Це допоможе вам у подальшому житті». Попри все деякі з учасників «Політехніка» змінили професію і зараз виступають у театрах, знімаються у кіно; серед них заслужені артисти С. Плотніков і В. Бондарев. Цілою планетою, «де Творчість не знає кордонів», назвав народний студентський театр його вихованець С. Губін. Актори-студенти, що грали у постановках «ХПІ – любов моя» Л. Галкіна, «Сон літньої нічі» В. Шекспіра, «Маленькі трагедії» О. Пушкіна, «Бравий солдат Ярослав Гашек» К. Мінца, «Вічний бунт» М. Куліша й багатьох інших, були постійними гостями кафедри, брали участь у її святкових заходах, семінарах, конференціях. Для них В. М. Сухарева стала не тільки художнім керівником «Політехніка», але й улюбленим педагогом, що із справжньою акторською майстерністю викладає «Естетику». Якщо у колективі є такі особистості, життя в ньому набуває особливої цінності й рівноваги, різноманітності й перспективи розвитку.

У різні роки на кафедрі працювали досвідчені викладачі-науковці, які зробили значний внесок у її наукову діяльність, підготували докторські дисертації з актуальних філософських та культурологічних проблем. Фахівець з етики, історії філософії та культури Т. С. Воропай, що працювала на кафедрі з 1987 по 2003 р., захистила докторську дисертацію «Ідентичність соціального суб'єкта в дискурсі постмодернізму» (2000). Головна тема наукового дослідження мистецтвознавця та культуролога Л. Л. Савицької (доц. кафедри 1984–2007) – «Мистецтво України у контексті художнього життя рубежу століть. 1890–1910 рр.» (захист 2006). У 1997–2015 рр. на кафедрі працював О. В. Голозубов, який багато спілкувався з іноземними колегами, був стипендіатом науково-дослідних програм Единбургського, Центральноєвропейського університетів, Інституту ісландських досліджень, програми академічних обмінів ім. Фулбрайта (США) тощо. У 2010 р. він захистив докторську дисертацію «Радість і сміх у культурних практиках постмодерну: філософсько-антропологічні виміри».

Протягом 35-ти років невід'ємної складової роботи викладачів і співробітників були соціологічні дослідження. Ровесниця кафедри – соціологічна лабораторія створювалася для вирішення конкретних завдань навчально-виховного процесу в університеті. У різні роки її науковими керівниками були доценти В. О. Лозовий,

М. В. Кирилова, О. П. Тарасова, О. О. Петутіна. Серед найважливіших проблем досліджень: духовна культура майбутніх спеціалістів, професійне самовизначення абітурієнтів і студентів, кар'єра випускника, ціннісні орієнтації майбутніх фахівців, особистість викладача, інформаційно-телекомунікаційні технології у вищій школі. Результати соціологічних досліджень використані у 3-х кафедральних монографіях та 15-ти дисертаціях викладачів і співробітників, у різноманітних матеріалах НТУ «ХПІ» з розробки концепцій гуманізації й гуманітаризації вищої інженерної освіти, моделей фахівця й лідера ХХІ ст., формування гуманітарно-технічної еліти, а також у проведенні «круглих столів» з питань студентського самоврядування, професійного становлення майбутнього спеціаліста, прийому на роботу випускників університету. Соціологи кафедри плідно співпрацювали з колегами Польщі та Угорщини, а також комісією із профорієнтації Методичної ради і центром «Кар'єра» НТУ «ХПІ»; виконували дослідження за замовленнями Харківської міської ради, Держкомітету з науки та техніки України. За результатами досліджень опубліковані численні наукові праці, протягом багатьох років велася рубрика «Соціологія» в університетській газеті «Політехнік». Співробітники лабораторії брали активну участь у щорічних «Соціологічних читаннях» в ХНУ ім. В. Н. Каразіна, міжнародних наукових проектах і конференціях.

Сьогодення кафедри етики, естетики та історії культури

Навчально-методична робота кафедри представлена різноманітними заходами та напрямками, що передусім сприяють оптимальній організації та проведенню навчального процесу для студентів денної, заочної та дистанційної форм навчання. На кафедрі викладаються дисципліни: нормативна – «Історія української культури» та за вільним вибором студентів – «Етика та естетика», «Етика ділових стосунків», «Етика бізнесу», «Релігієзнавство». Усі курси забезпечені навчально-методичною літературою, підготовленою авторським колективом кафедри. Це перш за все цілісний навчально-методичний комплекс з нормативної дисципліни, що включає 9 посібників українською та російською мовами (опубліковані у 2010–2014 рр.). Завершується робота над довідником «Українська культура в іменах» та «Історією української культури» англійською мовою для студентів-іноземців. У 2006–2012 рр. розроблено 7 електронних навчально-методичних посібників з усіх дисциплін кафедри. Постійно оновлюються робочі навчальні програми, засоби діагностики для контролю знань студентів і курсантів. Розробляються завдання і методичне забезпечення індивідуальної роботи зі студентами-іноземцями.

В останні 10 років кафедра стала базою проведення педагогічної практики спочатку – для студентів-культурологів ХДАК, а зараз для студентів філософського факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна, що спеціалізуються у «Культурології» та «Українознавстві». Це свідчення авторитету викладачів серед колег міста. Щорічно на кафедрі підвищують кваліфікацію, у тому числі і через Міжгалузевий інститут післядипломної освіти НТУ «ХПІ», викладачі-культурологи ліцеїв

і вишів м. Харкова. Велика увага приділяється творчому співробітництву з гуманітарними кафедрами інших міст України.

*Викладачі кафедри етики, естетики та історії культури (2016 р.):
М. М. Міщенко, Н. В. Фрадкіна, О. О. Петутіна, Н. В. Вандишева-Ребро,
О. В. Гайдамачук, С. Л. Євсєєв, М. М. Красіков, В. В. Маліков*

Сьогодні навчальний процес забезпечують висококваліфіковані викладачі-науковці:

Петутіна Олена Олександрівна – завідувача кафедрою етики, естетики та історії культури, канд. філос. наук, професор НТУ «ХПИ», академік Академії військово-історичних наук і козацтва. Очолює навчально-методичну, наукову та виховну роботу колективу. Має понад 100 публікацій. Наукові інтереси пов'язані з теорією та історією світової культури, естетикою та мистецтвом, діловою етикою та етикетом, релігійним життям України, різноманітними проблемами виховання майбутніх фахівців, професійною культурою викладачів. У 2005–2012 рр. – науковий керівник соціологічної лабораторії кафедри. Пріоритетами виховної діяльності вважає розвиток у студентів активної життєвої позиції, моральних принципів і якостей, передусім патріотизму, гідності, відповідальності, а також усвідомлення важливості збереження пам'яток вітчизняної культури.

Вандишева-Ребро Надія Валентинівна – заступник завідувача кафедрою ЕЕІК з наукової роботи, канд. філос. наук, доцент. Займається науковими дослідженнями у галузі філософії культури, філософії літератури, а також досліджує проблеми сучасного релігієзнавства, сутності духу та духовної культури. За їх результатами опубліковано близько 80 наукових та навчально-методичних робіт в українських та міжнародних виданнях. Виконує обов'язки вченого секретаря ради факультету СГТ.

Красіков Михайло Михайлович – доцент кафедри ЕЕІК, канд. філол. наук, заступник декана факультету СГТ з методичної роботи, член Методичної ради НТУ «ХПІ», засновник та директор етнографічного музею «Слобожанські скарби» ім. Г. Хоткевича кафедри, директор Харківського відділення Українського етнологічного центру ІМФЕ ім. М. Рильського НАН України, член Національної спілки письменників України. Автор понад 700 праць з етнології, фольклористики, культурології, літературознавства, краєзнавства, педагогіки, музеєзнавства, упорядник та науковий редактор близько 50-ти книг. Організатор та співорганізатор численних міжнародних наукових конференцій, конгресів, культурологічних фестивалів, літературно-музичних вечорів, пленерів, краєзнавчих конкурсів та виставок.

Мищенко Марина Миколаївна – доцент кафедри ЕЕІК, канд. філос. наук. Має понад 30 наукових публікацій, є автором декількох навчально-методичних посібників. Опікується культурним та духовним розвитком студентів, організовуючі регулярні студентські походи до театрів, музеїв та галерей м. Харкова. Сфера наукових інтересів: філософія та герменевтика культури, філософська антропологія, сучасний розвиток української культури і мистецтва.

Маліков Василь Володимирович – доцент кафедри ЕЕІК, канд. істор. наук. Представляє СГТ факультет у Раді молодих вчених НТУ «ХПІ». Автор понад 40 наукових і навчально-методичних праць, опублікованих у тому числі англійською мовою, з історії української культури, етнології, звичаєвого права та традиційної обрядовості українців. Серед його наукових інтересів – проблеми репрезентації культурної спадщини у сучасних музеях та мережі Інтернет, застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. Викладає «Історію української культури» англійською мовою для студентів-іноземців. Виконує обов'язки технічного редактора Вісника НТУ «ХПІ» СГТ факультету.

Фрадкіна Наталя Володимирівна – заступник завідуючої кафедрою ЕЕІК з виховної роботи, канд. філос. наук, доцент. Має понад 40 публікацій. Сфера наукових інтересів – історія української культури, українознавство, культура Слобожанщини XIX ст., а також культурна пам'ять, духовність та національна ідентичність як філософські проблеми. Виконує обов'язки відповідального секретаря редакційної колегії Вісника НТУ «ХПІ» СГТ факультету.

Євсєєв Сергій Леонідович – доцент кафедри ЕЕІК, канд. філос. наук. Відповідає на кафедрі за роботу зі студентами дистанційної форми навчання. Протягом багатьох років викладає у балаклійському, бердянському, ізюмському і полтавському НКЦ. Підготував у співавторстві електронні навчально-методичні посібники з усіх дисциплін кафедри. Наукові інтереси: історія світової культури, проблеми культурної ідентичності, толерантності, екологічної культури. Має понад 20 публікацій.

Гайдамачук Ольга Володимирівна – старший викладач кафедри ЕЕІК, автор близько 20 наукових і методичних публікацій з філософської антропології, філософії культури і естетики. Наукові інтереси – філософія мови, філософська герменевтика, проблеми етики та естетики, а також історії української і європейської культури, постмодернізму, нейролінгвістики, методики онлайн-навчання і «blind learning». Підготувала до захисту дисертаційне дослідження «Інтонація філософського тексту».

1

2

3

4

5

На міжнародній конференції студентів та аспірантів «Україна і світ» (1); викладачі кафедри з експонатами етнографічного музею (2); екскурсія з курсантами військового факультету (3); виставка у читальній залі навчально-методичного кабінету (4); у книгосховищі навчально-методичного кабінету (5); відкриття виставки С. Землянкіної (6)

Наукова діяльність кафедри спрямована на проведення досліджень за комплексною темою «Духовна культура України: історія та сучасність», участь викладачів у наукових конференціях та семінарах, підготовку науковців вищої кваліфікації, залучення до науково-дослідної роботи студентів.

Викладачами кафедри видано близько 20 монографій одноосібно та у спів-авторстві, щорічно публікується понад 50 наукових статей та тез доповідей на міжнародних та регіональних конференціях з проблем теорії та історії української культури, філософії й соціології освіти, історії світової художньої культури, релігієзнавства, ділової етики, сучасної естетики, філософських аспектів творчості, філософії літератури, теології культури, національно-культурної ідентичності, екологічної культури, української етнографії, традиційної обрядовості українців, культури Слобожанщини тощо.

Науковці кафедри – постійні учасники Сковородинівських, Соціологічних, Педагогічних читань, члени «Харківського історико-філологічного товариства», наукової спільноти «Філософська освіта», беруть участь у роботі Міжнародного філософського конгресу та Всесвітнього конгресу українців.

Один із пріоритетів роботи у цьому напрямі – організація та участь у наукових конференціях та семінарах, передусім у щорічних міжнародних науково-практичних конференціях «MicroCAD», «Духовно-моральні основи та відповідальність особистості в долі людської цивілізації»; міському міжвузівському науково-практичному семінарі «Філософія в сучасному світі» та ін. Викладачі-науковці кафедри отримували гранти на наукові розробки різноманітних культурологічних та філософських проблем, брали участь у конференціях, що проводилися в Україні, а також в Австралії, Великій Британії, Ісландії, Польщі, Росії, США, Угорщині, Швеції, інших країнах.

Щорічно, відповідно до плану, здійснюється робота кафедрального наукового семінару, на засіданнях якого обговорюються підсумки наукових досліджень викладачів. Кафедра постійно керує науковою роботою студентів і курсантів. Серед основних видів наукової роботи: рецензування дисертацій, авторефератів, підручників, наукових статей. Досвідчені педагоги-вчені здійснювали наукове керівництво аспірантами, виступають опонентами на захистах дисертацій; плідно працюють у редакціях наукових видань.

Виховна діяльність викладачів та співробітників кафедри передусім спрямована на підвищення культурологічної освіти майбутніх спеціалістів, формування ціннісного ставлення до світу, впровадження етикетних норм поведінки як способу життя. Серед традиційних форм виховної роботи:

- ♦ міжнародна науково-практична конференція студентів і аспірантів «Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес»;
- ♦ бесіди зі студентами та курсантами з різноманітних проблем історії культури, етикету, знаменних дат, державних та релігійних свят, обговорення актуальних питань культурного життя України і світу;
- ♦ співробітництво з Науковою бібліотекою та Палацом студентів НТУ «ХПІ» у проведенні культурно-освітніх заходів;

- ♦ екскурсії до Художнього, Історичного, Церковного та Літературного музеїв, Харківського планетарію. Відвідування виставок, що проводяться у галереях міста;
- ♦ тематичні заняття та екскурсії у кафедральному етнографічному музеї «Слобожанські скарби» ім. Г. Хоткевича;
- ♦ конкурси творчих робіт студентів та курсантів, фотоконкурси, тематичні виставки у навчально-методичному кабінеті;
- ♦ етнографічно-краєзнавчі експедиції;
- ♦ майстер-класи.

В етнографічно-краєзнавчій експедиції на Закарпатті

Музей «Слобожанські скарби» ім. Г. Хоткевича

Колекція Етнографічного музею «Слобожанські скарби» ім. Г. Хоткевича відносно молода (музей у 2017 р. відзначатиме своє 20-річчя) і відносно невелика за кількістю одиниць зберігання (понад 1 тис.). Досить скромні й експозиційні можливості музею – лише одна кімната без спеціального обладнання, зі звичайними шафами та столами. Діє інституція на громадських засадах, без фінансового утримання. Втім, зібрання музею постійно зростає.

Музей почав створюватися з 1995 р. завдяки тому, що доц. М. М. Красіков, який займається фольклорно-етнографічними дослідженнями з 1977 р., вів активне експедиційне життя, мандруючи селами України і Росії, наслідком чого були не тільки написані ним книжки та статті, а й речі, які дарувалися селянами й накопичувалися у етнографа вдома. Кафедрою тоді керувала О. П. Тарасова, для якої культурологія не була лише «предметом викладання»; її очі спалахували, коли йшлося про справжню культуру. Тому ідея створення етнографічного музею їй сподобалася. І ось восени 1995 р. перші рубелі, качалки, праски, рушники, сорочки з'явилися на кафедрі й стали не тільки її окрасою, а й почали слугувати «наочними посібниками» для знайомства студентів із українською традиційною народною культурою.

Колекція швидко поповнювалася: дещо дарували колеги (Л. Л. Савицька, Г. В. Буряк, В. І. Климко); студенти, заохочувані викладачем, робили «рейди» по горищах та сараях своїх бабусь. Вже у січні 1996 р. перша експозиція була створена, і почали проводитися по ній екскурсії.

Експонати музею

У жовтні 1997 р. в межах міжнародного культурологічного фестивалю «Art Way» сталося офіційне відкриття музею, на якому виступили краєзнавці, студенти, ректор Ю. Т. Костенко, поет Л. Вишеславський (Київ), заступник голови Харківського відділення Українського фонду культури, поет В. Бойко, співачка О. Чарівна (Київ), етномузиколог В. Осадча, художниця з села Гонтів Яр на Валківщині Л. Ручка.

Спочатку колекція розташовувалася на кафедрі, згодом музею надали невелику кімнату у кафедральній читальній залі, де він знаходиться й зараз. Звісно, експонується, як і у всіх музеях світу, лише невелика частка зібрання. За роки існування музей відвідали сотні харків'ян і гостей міста. Тут студенти ХДАДМ щороку проходять етнографічну практику, яка завершується ритуалом «посвячення у етнографи». За результатами цієї роботи пишуться статті, робляться доповіді на наукових конференціях. Зібрання «Слобожанських скарбів» тою чи іншою мірою аналізується й у статтях директора музею М. Красікова.

Частими гостями у музеї є студенти ХДАК – етнокulturологи та музеєзнавці. Під час практики неодноразово відвідували музей і студенти-культурологи філософського факультету ХНУ ім. В. Н. Каразіна, осягаючи семіотику побуту та філософію буття людини традиційної народної культури.

Утім, у колекції не тільки предмети традиційного селянського побуту; музей збирає й артефакти, пов'язані з міськими субкультурами: дівочі та дембельські альбоми, нашивки панків, хіповські фенечки, фотографії з рольових ігор толкієністів та з вечоринок і фотосесій готів тощо. Восени 2016 р. музей експонував першу в Україні виставку дембельських альбомів.

Розроблені запитальники, за допомогою яких студентами пишуться дослідження, що потім потрапляють до музейного фонду. Є навіть абсолютно унікальні експонати – артефакти, пов'язані з субкультурою старцівства: «подавальні таблички» (авторський термін) В. Індукоса (Лелюка), випускника НТУ «ХПИ». З початку XXI ст. музей став фактично єдиним в Україні центром систематичного вивчення студентської субкультури. Тут зібрано чимало студентських інтерв'ю, фото зразків епіграфіки, відео та фото посвячень у студенти та інших ритуалів. У музеї зберігаються унікальні аудіозаписи студентських пісень 1950-х рр., зроблені кілька років тому директором музею від випускників ХПІ, яким зараз за 80. Цю колекцію поповнив диск із відеозаписом імпровізованого концерту студентської пісні 50-х, який організував проф. В. П. Зубар.

Окремий напрям – урбаніка (краєзнавчі студії, присвячені місту). З 2008 р. студенти займаються фіксацією на фото та відео старих вулиць, розшукують по бібліотеках та архівах інформацію про кожен будинок XVIII – перш. пол. XX ст. на цих вулицях, спілкуються зі старожилами. Результати таких досліджень – фотоальбоми, диски, роздруковані тексти – зберігаються у окремих папках і налічують понад 50 одиниць.

Цілком природно систематичне обстеження старого міста викликало низку виставок, які провів музей: «Харківський фотопаралелізм», «Місто, яке ми втрачаємо», «Харківські дворики», «Нескучный пленер», «Золотой век Харькова».

Викладачі кафедри з музейними експонатами

Друга і третя виставки були результатом конкурсів («Місто, яке ми втрачаємо» – серед студентів НТУ «ХПІ», «Харківські дворики» – міського). Деякі конкурсні проекти поповнили фонд музею, решта й зараз мандрують по інших музеях та освітніх закладах. Наприклад, влітку 2016 р. з «Харківськими двориками» познайомилися мешканці м. Путивля Сумської обл. Візуальні образи Харкова, знайдені студентами, використовуються у сучасних наукових та літературних виданнях, які представлені в експозиції.

У травні 2013 р. були підведені підсумки ще одного організованого музеєм міського конкурсу – «Останні мазанки Харкова», і після виставок у Харківському художньому музеї, Пархомівському художньому музеї ім. О. Ф. Луньова та інших музеях і виставкових залах роботи з цього проекту частково теж поповнили зібрання музею «Слобожанські скарби». Гордістю експозиції є народна картина (зразок наївного малярства невідомого художника) к. XIX – поч. XX ст. з ідеалізованим нічним пейзажем українського села, картина самодіяльної художниці Л. Ручки «Хата моя, біла хата, в цілому світі одна», унікальна робота сліпого харківського художника Д. Дидоренка «Шлях», картини на сільську тематику заслуженого діяча мистецтв України О. Шеховцова. Кілька десятків робіт було подаровано музею художниками. Решта живописних, графічних та фоторобіт є речами тимчасового зберігання у фонді.

Музей носить ім'я Гната Хоткевича, визначного письменника, етнографа, музиканта, композитора, театрального режисера, громадського діяча, випускника Харківського технологічного інституту. І це до багато чого зобов'язує. У меморіальному куточку – книги й світлини, подаровані донькою славного політехніка Галиною (з її автографами), а також інші експонати, присвячені спадщині Майстра. Знаменно, що у день святкування своєї 15-ої річниці музей одержав скриню з родини випускника НТУ «ХПІ» Ю. В. Дьяченка, чий дід дружив із Хоткевичем, а також розкішно ілюстровану книгу Г. Хоткевича

«Музичні інструменти українського народу. Друга редакція», упорядковану й видану вихованцем музею, учасником багатьох студентських експедицій, доц. ХНУ ім. В. Н. Каразіна О. Савчуком.

У музеї неодноразово приходили засідання секції етнології, фольклористики, діалектології та літературного краєзнавства міжнародної наукової конференції «Слобожанські читання» (музей є співорганізатором конференцій), і їх програми зберігаються у фондї. Відвідували «Слобожанські скарби» відомі вчені України та зарубіжжя, про що свідчать записи у книзі відгуків. Чимало телесюжетів та фрагментів відеофільмів було знято в інтер'єрі музею (частина їх записана на диски і є у фондї).

У травні 2013 р. на базі музею почало працювати на громадських засадах Харківське відділення Українського етнографічного центру Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології НАН України. Під егідою цієї інституції були видані наукові праці, зокрема книга В. П. Гур'єва «Гур'єв Казачок (1672–2015): краєведческие очерки и материалы», упорядковану М. М. Красіковим.

Значною подією у культурному житті Харкова серпня – вересня 2013 р. стала виставка «Етноеволюція», організована Обласним організаційно-методичним центром культури та мистецтва. Керсетка, пояси, сорочка, фартух та деякі інші речі з фонду нашого музею теж були представлені на цій знаковій виставці.

Музейна бібліотека невелика, однак у ній є кілька рідкісних видань. Є книги з автографами вчених, письменників, художників, зокрема професорів-філологів О. Ушкалова та І. Михайлина, відомих художників І. Борисової та О. Лазаренка. Один із найцінніших подарунків – книга ветерана Другої світової війни, професора НТУ «ХПИ» В. Т. Долбні «Тисяча чотиреста восемнадцать дней. Военный дневник». Це унікальне джерело для культурно-антропологічних студій життя радянського солдата на війні.

Не секрет: у будь-якому музеї життя вирує переважно не в основній експозиції, а у виставкових залах. І Етнографічний музей у цьому відношенні не виняток. Проте у нього є певна особливість, бо його виставки проходять не тільки і не стільки у рідних стінах, скільки в інших приміщеннях. Сталося це через те, що більшість виставок – результат міських краєзнавчих конкурсів, отже інтерес до них виявляється як мінімум загальноміським, а по суті – загальноукраїнським.

Робота музею «Слобожанські скарби» широко висвітлювалася у численних статтях та інтерв'ю його директора, про виставки було чимало радіопередач, телевізійних сюжетів та матеріалів у пресі, аналізували цю діяльність і студенти у доповідях на наукових конференціях.

У певному сенсі підсумковою стала виставка «Харківські дворики – forever!», що пройшла з 17 по 27 березня 2015 р. у Харківській муніципальній галереї – «культовому» місці Харкова. Протягом 2010–2012 рр. Музей «Слобожанські скарби» провів серед студентів 4 міські краєзнавчі конкурси «Харківські дворики», у яких узяло участь понад 300 представників різних ВНЗ. Виставки за результатами конкурсів проходили у Харківському художньому музеї, Пархомівському художньому музеї ім. П. Ф. Луньова, Харківському будинку

актора, ЦНБ ХНУ ім. В. Н. Каразіна та інших вишах Харкова, а також Харківському художньому училищі, харківській художній школі №1 ім. І. Репіна. У виставках, крім студентів, брали участь і професійні художники та фотографи. На виставці у Муніципальній галереї, крім робіт творчої молоді (О. Станичнова, Н. Попова, М. Проценка, О. Лиманської, К. Чоботова, В. Устянської, І. Хомутова, Я. Радченка, А. Ключнікова, Т. Томаш, О. Кузьменко, Т. Шендрик, А. Мельничука та інш.) також демонструвалися картини і фото відомих майстрів: В. Оглобліна, С. Вовчука, Р. Агасяна, Г. Кавтарадзе, О. Шило, О. Лисенка, Л. Золотарьова, Л. Каменної, В. Люфутан, А. Головіна, В. Шашкової.

Зазвичай усі виставки супроводжувалися певними культурологічними акціями. Під час роботи виставки у Муніципальній галереї не тільки відбувалися екскурсії-подорожі по експозиції, але й був проведений «Фестиваль актуальної пам'яті». Назва його симптоматична. Адже пам'ять буває активною і пасивною. І більшість інформації ми зберігаємо саме у пасиві – так влаштована наша свідомість. Коли треба, з пасиву необхідне «вискакує» в актив, але для цього потрібен зовнішній або внутрішній поштовх. Саме таким поштовхом для актуалізації у свідомості харків'ян не тільки вітчизняної історії, але й певних етичних та естетичних цінностей і став цей фестиваль. У його межах пройшли «Вечір дворової пісні» (з презентацією книги відомого барда В. Васильєва «А можна я спою? Из истории клубов авторской песни в г. Харькове»), «Вечір пам'яті поета і барда Льва Болдова» (непересічної постаті у культурному житті Харкова 2000-х років; його поезії у виставкових експозиціях «Харківських двориків» завжди були вагомими акцентами; активну участь у цій акції, як і у попередній, узяли члени Клубу пісенної поезії ім. Ю. Візбора), вечір «Однокласники. Поетичний діалог: Ірина Легонькова і Михайло Красіков» (його домінантною темою була тема пам'яті – історичної (суспільної) та особистої; у вечорі взяла участь відома поетеса Ніна Супруненко, яка прочитала вірш про харківські дворики, народжений після відвідання нашої виставки «Літературні дворики Харкова» у Харківському літературному музеї. Відбулися також такі фестивальні акції як культурологічні дискусії «Чи можна і треба врятувати старий Харків?» (за участю відомих архітекторів В. Новгородова, В. Лопатька, І. Акмен), «Харківські дворики: з минулого – у майбутнє» (за участю архітекторів Д. Штангеева та О. Калугіна).

Проект «Харківські дворики» залишається відкритим: попереду і нові художньо-документальні рецепції та дослідження, і нові виставки.

У 2013 р. до 70-річчя визволення України від німецько-фашистських загарбників музей разом із Академією військово-історичних наук і козацтва Генерального штабу Слобожанського козачого війська та профспілковим комітетом студентів НТУ «ХП» провів серед студентів-політехніків краєзнавчий конкурс «Пам'ятники військової слави: 1941–1945». Виставка за його результатами називалася «Незабутнє» і експонувалася у читальній залі кафедри. Студенти і дорослі учасники виставки (переважно співробітники Політеху) намагалися розповісти не тільки про загальновідомі пам'ятники, але й про менш відомі, однак такі, які вирізняються естетичною небанальністю і концептуальною новизною.

Декан А. Кіпенський нагороджує грамотою директора музею М. Красікова

Утім, історія спорудження пам'ятників – це переважно історія держави, і лише зрідка – тієї чи іншої громади. Музею «Слобожанські скарби», оскільки він є етнографічним, ближча культурно-антропологічна проблематика. Саме тому протягом осені 2014 р. – весни 2015 р. був проведений міський краєзнавчий конкурс «1941–1945: Фотоісторія у родинному альбомі», учасникам якого треба було знайти зроблену саме у цей час фотографію когось із рідних та розповісти історію і цієї світлини, і того, хто на ній зображений. Як завжди, студентський конкурс зацікавив і дорослих харків'ян, і на виставці, що відкрилася напередодні 70-річчя Перемоги, у Науково-технічній бібліотеці НТУ «ХПИ», було представлено близько 60 фотографій і розповідей як про ветеранів війни, так і про тих, хто був вивезений на примусові роботи до Німеччини, а також про людей, які у той час були ще дітьми. Учасниками виставки стали переважно студенти та співробітники НТУ «ХПИ», ХНУРЕ, ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, ХНАДУ. У червні 2015 р. однойменна виставка відкрилася у Харківському історичному музеї і демонструвалася там до початку 2016 р.

З травня 2015 р. по травень 2016 р. музей разом із Академією військово-історичних наук і козацтва, профкомом студентів НТУ «ХПИ», Асоціацією випускників, викладачів та друзів ХНУ ім. В. Н. Каразіна, ХНАДУ, Центром краєзнавства ім. акад. П. Т. Тронька при ХНУ ім. В. Н. Каразіна та низкою інших інституцій провів міський студентський краєзнавчий конкурс «Минуле у родинному вимірі: історія одного трикутника». Учасникам пропонувалося знайти у себе вдома лист з фронту (1941–1945 рр.) та написати до нього коментар нащадка. Понад 30 унікальних автографів, що вражають щирістю почуттів і правдою життя,

демонструвалися з травня 2016 р. по кінець жовтня цього ж року у читальній залі кафедри і стали ще одним проектом зі збереження історичної Пам'яті. З вересня 2016 р. по квітень 2017 р. проходить ще один міський конкурс – «Недитяче дитинство. 1941–1945», мета якого – записати спогади «дітей війни» та представити фотографії їх авторів.

Окремий проект музею – «Я пам'ятаю...». Він передбачає зустрічі з цікавими людьми літнього віку та відеофіксацію цих розмов. Уже відбулися вечори-спогади за участю випускника НТУ «ХПІ» О. Іваницького (онука славнозвісного фотографа), професора, відомого колекціонера О. Горелого, патріарха архітектурного краєзнавства та знаного архітектора І. Лаврентьева, непересічного літературознавця Н. Нікіпелової, знаменитої художниці з США, вихованки кіностудії «ХПІ-фільм» І. Борисової (відбиток її долоні є на Алеї кінематографічної слави у Саду ім. Шевченка).

Ще одне «ноу-хау» музею – культурологічні фестивалі. На вже згадуваний «Art Way» («Шлях Мистецтва») були запрошені відомі митці, з якими запросто могли поспілкуватися студенти й співробітники НТУ «ХПІ». Фестиваль дійсно був культурологічним: заплановані й незаплановані дискусії супроводжували майже всі заходи, а їх щодня протягом тижня проводилося два-три. Однак метою організаторів не в останню чергу було показати студентам високі зразки мистецтва, справжні культурні цінності. На щастя, А. Фаустов, керівник кіностудії «ХПІ-фільм», не пропустив жодного заходу і створив фільм «Art Way. Щоденник фестивалю». А одним із наслідків цього заходу стало видання «Антологии современной русской поэзии Украины».

Музей «Слобожанські скарби», не міг не відгукнутися на 130-річчя улюбленого університету. Підтриманий ректоратом, профкомом студентів, бібліотекою та деканом факультету А. В. Кіпенським, музей у листопаді 2015 р. провів культурологічний фестиваль «ХПІ мистецький: особистості». Метою його було, звісно, «Знай наших!», але й пробудження у студентах прагнення до самореалізації не тільки у майбутніх професіях, але й у світі Прекрасного. Фестиваль тривав 5 днів, і кожен день був присвячений певному виду мистецтва: аудиторія мала можливість і дізнатися про розвиток цього напрямку у НТУ «ХПІ», і зустрітися з неординарними творчими особистостями, пов'язаними з Політехом. Значними культурними подіями стали виставки робіт випускників ХПІ, фотохудожника А. Головіна та художниці С. Землянкіної, і зустрічі з їх авторами, спілкування з випускником ХПІ і колишнім керівником театру «Політехнік», заслуженим артистом України В. Бондаревим, співробітником музею історії ХПІ, музикантом-віртуозом і перекладачем С. Перепелицею, поетом, членом Національної спілки письменників України, М. Красіковим, колишніми студентами-політехніками, а зараз відомими літераторами В. Брюггеном та В. Копусем. Надзвичайно зворушливим і водночас веселим та пізнавальним став вечір пам'яті А. Фаустова, де демонструвалися переважно гумористичні фільми кіностудії «ХПІ-фільм», серед авторів яких були люди, що стали зірками театру і кіно, – А. Інін, Г. Черняхівський, В. Харченко, В. Фокін, Є. Мамут (останній – Оскарівський лауреат). Легендарний режисер Г. Керцер, який зі студентським театром ХПІ колись

підкоряв публіку багатьох міст СРСР, та не менш легендарний професор В. П. Зубар, засновник кіностудії ХПІ, поділилися своїми спогадами про А. Фаустова – талановитого режисера, оператора, актора і вихователя цілої плеяди кінематографістів. У своїх есеях, написаних після фестивалю, студенти зазначали, що фестиваль змусив їх замислитися про роль мистецтва у їхньому житті і взагалі про багато речей, про які вони ніколи не думали.

У дні фестивалю «ХПІ мистецький: особистості»

Культурологічні фестивалі Етнографічного музею «Слобожанські скарби» широко висвітлювалися у ЗМІ і були подією не тільки для ХПІ. А головне – вони продемонстрували художні набутки і величезний творчий потенціал одного з найстаріших вищих навчальних закладів в Україні.

Про історію музею розповідають дві оригінальні стіннівки у читальній залі кафедри. Перша розповідає про бурхливу експедиційну діяльність М. Красікова разом зі студентами (Слобожанщина, Крим, Карпати, Прикарпаття, Полтавщина, Донеччина, Сумщина, Вінничина...), друга – про знакові акції музею («Старі дворики – старі ігри», «Біль. До 70-річчя знищення 11 мешканців будинку «Слово»», «Шаляпін forever!» тощо).

Усі проекти музею об'єднує тема Пам'яті. Нічого дивного: будь-який музей – місце матеріалізованої пам'яті. Доки нам є про що (і кого) пам'ятати, доти ми ЛЮДИ.

КАФЕДРА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ

Історична довідка

Кафедра інтелектуальних комп'ютерних систем (ІКС) – це одна з наймолодших кафедр НТУ «ХПІ», її день народження – 12 лютого 2007 року (наказ ректора НТУ «ХПІ» ТОВАЖНЯНСЬКОГО Л.Л. № 90-1 від 19.02.2007 р. «Про створення кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем»). Молода вона і за віком її співробітників: середній вік викладачів кафедри становить близько 40 років! Але, незважаючи на це, кафедра ІКС відома у Харкові й за його межами своїми провідними вченими-викладачами та хорошими традиціями.

Кафедра ІКС була створена на факультеті інформатики і управління у відповідності до Концепції перспективного розвитку НТУ «ХПІ»: у зв'язку з відкриттям нової спеціальності «Прикладна лінгвістика» на базі кафедри автоматизованих систем управління й кафедри ділової іноземної мови та перекладу. Це був виклик часу.

У ХХІ ст. великого значення набули питання використання мовно-інформаційних процесів в інженерії та індустрії знань і когнітології – все це складає одну з найважливіших сфер досліджень прикладної та комп'ютерної лінгвістики. Крім того, принципової ваги набуває й дослідження інтелекту у його зв'язку з мовою, а також створення інтелектуальних інтерфейсів, функціонування яких орієнтоване саме на природну мову. Окремо слід відзначити завдання прикладної лінгвістики у розв'язанні комплексу проблем, пов'язаних з формуванням багатомовного суспільства та у зв'язку з реалізацією стратегічного курсу України на євроінтеграцію.

Усе вищенаведене висуває цілу низку завдань у галузі підготовки кадрів, спроможних на сучасному рівні проводити дослідження мовно-інформаційних процесів і здійснювати розробку й впровадження відповідних технологій – тобто виконувати ті завдання, які об'єднуються під спільною назвою «прикладна та комп'ютерна лінгвістика».

Свою діяльність кафедра ІКС починала у 2007 році з однієї аудиторії (аудиторія 707 навчального корпусу № 2) та загальної кількості співробітників – шість осіб. До першого професорсько-викладацького складу кафедри входили: завідувач кафедри, д-р. техн. наук, проф. Шаронова Н.В.; канд. техн. наук, доц. Міняйленко Л.О.; старші викладачі Братусь Т.В. й Угольнікова Н.С.; асистенти Алісейко (Кочуєва) З.А. й Ігнатенко О.О. Четверо з них (проф. Шаронова Н.В., Братусь Т.В., Кочуєва З.А., Угольнікова Н.С.) і сьогодні плідно працюють у зростаючому колективі кафедри ІКС.

З дня заснування кафедри її очолює доктор технічних наук, професор Шаронова Наталія Валеріївна – видатний вчений, педагог, відомий фахівець у галузі інформаційних технологій, інтелектуальної обробки інформації

та штучного інтелекту. Сфера її наукових інтересів пов'язана з дослідженнями в галузі штучного інтелекту, автоматизованої обробки природної мови, комп'ютерної лінгвістики, математичного моделювання, інтелектуальних інформаційних технологій. Під її керівництвом захищено дві докторські та більше 20 кандидатських дисертацій; вона є автором понад 200 наукових праць, серед яких чотири монографії та п'ять навчальних посібників. Проф. Шаронова Н.В. підготувала та викладає для студентів низку авторських курсів, у тому числі – «Математичні основи лінгвістики» та «Штучний інтелект: лінгвістичні проблеми», які є базовими для спеціальності «Прикладна лінгвістика».

Перший склад кафедри (2007 р.): Угольникова Н.С., проф. Шаронова Н.В., Алісейко (Кочуєва) З.А., доц. Міняйленко Л.О., Братусь Т.В., Ігнатенко О.О.

Оптимізм і невичерпна енергія проф. Шаронової Н.В. слугують прикладом наукового пошуку і життєлюбства для всіх співробітників кафедри ІКС.

Вже перший рік існування кафедри ІКС був відзначений низкою досягнень у різних сферах діяльності, а саме:

- ♦ успішне ліцензування спеціальності «Прикладна лінгвістика» (освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр»);
- ♦ проведення першого набору на I курс спеціальності «Прикладна лінгвістика» у кількості 24 особи (з них 14 – на контрактну форму навчання);
- ♦ активна науково-дослідна робота під науковим керівництвом д-р. техн. наук, проф. Шаронової Н.В., зокрема – захист кандидатської дисертації Черемської Н.В.; робота над докторськими дисертаціями доц. Козулі Т. В. та доц. Хайрової Н.Ф.; навчання в аспірантурі асистентів кафедри Алісейко (Кочуєвої) З. А.

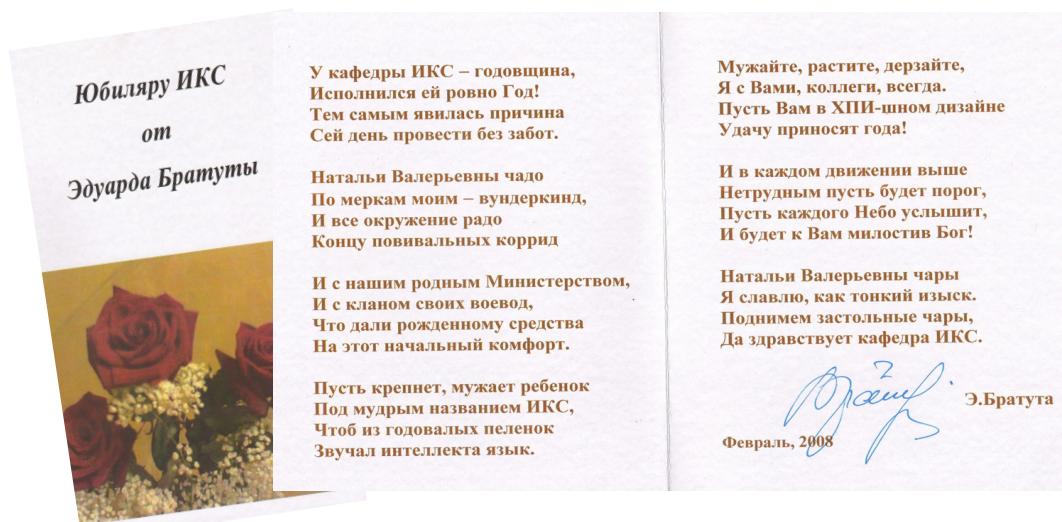
Завідувач кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем – доктор технічних наук, професор Шаронова Наталія Валеріївна

та Каніщевої О.В. Крім того, над кандидатськими дисертаціями у галузі філологічних наук працюють старші викладачі кафедри Братусь Т.В. та Угольнікова Н.С.;

- ♦ навчально-методична робота, спрямована, насамперед, на забезпечення відповідного рівня підготовки фахівців зі спеціальності «Прикладна лінгвістика» згідно з розробленою на кафедрі ІКС моделлю, яка полягає у тому, що поряд з вивченням двох іноземних мов (англійської й німецької) та інших лінгвістичних дисциплін студенти отримують підготовку в галузі новітніх комп'ютерних технологій. Вивчення такого комплексу дисциплін дозволяє студентам отримати практичні навички роботи з лінгвістичним матеріалом, його аналізом та використанням його для вирішення прикладних задач з автоматизованої обробки природної мови та комп'ютерної лінгвістики;

- ♦ розширення професорсько-викладацького складу (штатні співробітники та сумісники) й навчально-допоміжного персоналу, а саме: доц. Хайрова Н.Ф., Борисова Н.В., Каніщева О.В., Масалов Г.М., Ушаков Г.І., більшість з яких і досі активно працюють у колективі кафедри.

Саме тому пам'ятною датою для кафедри ІКС було святкування річниці її створення. Одним з почесних гостей свята був Братуга Е.Г. – доктор технічних наук, професор, чудова людина, давній друг і соратник засновників кафедри. У книзі історії кафедри ІКС назавжди зберігається листівка з його віршами, присвяченими першій річниці кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем.

Привітання д-р. техн. наук, проф. Братути Е.Г., присвячене першій річниці кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем

Згідно з наказом ректора НТУ «ХПИ» ТОВАЖНЯНСЬКОГО Л.Л. № 121-п від 14.02.2008 р. «Про організацію занять та перерозподіл приміщень в учбовому корпусі У-5» – справжній подарунок до першої річниці! – восени 2008 р. кафедра ІКС облаштувалась у своїх теперішніх приміщеннях, тобто у навчальному корпусі № 5. На сьогоднішній день кафедра має у своєму розпорядженні шість аудиторій для лабораторних і практичних занять, сучасний комп'ютерний клас, лабораторію «Елементи штучного інтелекту в техніці та технологіях», дві викладацькі кімнати, професорську та кабінет завідувача кафедри.

Професорсько-викладацький склад кафедри сьогодні – це 18 осіб, у тому числі два доктори технічних наук, професори; сім доцентів – кандидати технічних або філологічних наук, шість старших викладачів, три асистенти. Четверо молодих викладачів успішно працюють над кандидатськими дисертаціями.

Одним зі значних досягнень завідувача кафедри проф. Шаронової Н.В. є те, що у 2013 р. під її науковим консультуванням професором кафедри ІКС Хайровою Н.Ф. захищено дисертацію на здобуття наукового ступеня «доктор технічних наук» за

Хайрова Ніна Феліксівна – заступник завідувача кафедри, професор кафедри ІКС, доктор технічних наук, професор. Після успішного захисту дисертації у 2013 р. стала першим в Україні доктором технічних наук зі спеціальності 10.02.21 – структурна, прикладна та математична лінгвістика. Автор понад 100 наукових і навчально-методичних робіт, 5 навчальних посібників, 4 монографії. Для студентів підготувала і читає низку авторських лекційних курсів з автоматизованої обробки текстової інформації.

спеціальністю 10.02.21 – структурна, прикладна та математична лінгвістика (технічні науки). На цей час професор Хайрова Н.Ф. є не тільки талановитим вченим і обдарованим педагогом, а ще й єдиним доктором наук зі вказаної спеціальності в Україні. Д-р. техн наук, проф. Хайрова Н.Ф. підготувала та викладає для студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика» низку авторських лекційних курсів, у тому числі: «Автоматизована обробка природної мови», «Корпусна лінгвістика», «Сучасні інтелектуальні системи аналізу та обробки інформації», «Сучасні технології розробки інтернет-затосунків», «XML-технології структурування текстових документів».

З 2007 р. кафедра ІКС здійснює підготовку фахівців за напрямом 6.020303 «Філологія» (спеціальність «Прикладна лінгвістика»), а з 2016 р. – спеціальністю 035 «Філологія» (спеціалізація «Прикладна лінгвістика» за новим переліком спеціальностей) за освітніми рівнями «бакалавр» та «магістр». Унікальність розробленої на кафедрі моделі підготовки таких фахівців полягає у тому, що поряд з вивченням класичних лінгвістичних дисциплін студенти отримують підготовку в області сучасних інформаційних технологій, що значним чином розширює можливості їх працевлаштування у порівнянні з випускниками інших спеціальностей, як філологічних, так і технічних.

У вересні 2007 р. перша група студентів розпочала навчання за спеціальністю «Прикладна лінгвістика», у червні 2011 р. відбувся перший випуск бакалаврів, а у травні 2012 р. – перший випуск спеціалістів. У 2015 р. на кафедрі ІКС було успішно ліцензовано підготовку магістрів зі спеціальності «Прикладна лінгвістика», а влітку 2016 р. відбувся перший набір до магістратури. Через два роки вітатимемо перших магістрів НТУ «ХПІ» з прикладної лінгвістики!

Співробітники кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем у 2016 році та декан факультету соціально-гуманітарних технологій, проф. Кіпенський А.В. (фото зроблено в день дев'ятої річниці кафедри ІКС).

На початку 2016 р. відповідно до наказів ректора НТУ «ХПИ» Сокола Є.І. №№ 20 ОД та 21 ОД від 18.01.2016 р. «Про упорядкування структури університету» кафедру ІКС разом з контингентом студентів було переведено на факультет соціально-гуманітарних технологій, що поставило перед колективом кафедри низку нових завдань.

12 лютого 2017 року кафедрі інтелектуальних комп'ютерних систем виповниться 10 років! Вже розпочалася підготовка до урочистого святкування ювілею. Одним з провідних заходів буде відкриття власної кафедральної бібліотеки, що міститиме видання з прикладної лінгвістики, колекція яких є однією з найкращих у Харкові. Ювілею кафедри ІКС буде присвячена й запланована на квітень 2017 р. Міжнародна конференція Computational Linguistics and Intelligent Systems (CoLInS 2017), яку сумісно з Національним Університетом «Львівська Політехніка» організовано на базі Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інтелектуальні системи та прикладна лінгвістика» (НТУ «ХПИ», кафедра ІКС).

Тож свою десятю річницю кафедра інтелектуальних комп'ютерних систем зустрінатиме не тільки зі значними досягненнями, але й з чималим загальним планом, перспектив і сподівань, спрямованих у майбутнє!

Методична робота кафедри ІКС

На кафедрі ІКС з року її заснування здійснюється підготовка студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» за напрямом 6.020303 «Філологія» (спеціальність «Прикладна лінгвістика»), який у подальшому трансформовано у спеціальність 035 «Філологія» (спеціалізація «Прикладна лінгвістика») за переліком спеціальностей 2016 р. З 2011 р. кафедра почала підготовку студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» за спеціальністю 7.030505 (7.02030303) «Прикладна лінгвістика», а у 2015 р. на кафедрі було відкрито підготовку фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» за спеціальністю 8.02030303 «Прикладна лінгвістика». Зараз кафедра веде підготовку студентів за освітніми ступенями «бакалавр» і «магістр» спеціальності 035 «Філологія» (спеціалізація «Прикладна лінгвістика») за переліком спеціальностей 2016 р.

Змістом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» спеціальності «Прикладна лінгвістика» є надання студентам такого рівня та обсягу знань, умінь та навичок, який дозволяє їм вирішувати на високому рівні професійні задачі у сфері комп'ютерної обробки інформації, використання інформаційних технологій для обробки текстів природною мовою, використання інформаційно-пошукових та інформаційно-довідкових систем, перекладацької діяльності та ефективного зв'язку з громадськістю. Зміст підготовки фахівців з прикладної лінгвістики враховує світовий досвід такої підготовки з метою забезпечення інтеграції вітчизняної системи освіти у міжнародну.

Компетенція такого фахівця може охоплювати широкий спектр видів діяльності: безпосереднє забезпечення письмової комунікації та інформації

двома європейськими мовами (англійською та німецькою) у різних галузях господарства, науки та техніки шляхом перекладу текстів різних типів іноземною та рідною мовами; доведення цих текстів до адресатів з використанням відповідного обладнання та технологій; виконання дослідницької роботи; комп'ютерна обробка інформації; використання інформаційних технологій для обробки текстів природною мовою; використання інформаційно-пошукових та інформаційно-довідкових систем; забезпечення ефективного зв'язку з громадськістю, тощо.

При підготовці фахівців з прикладної лінгвістики значна увага приділяється самостійній роботі студентів, здійснюється систематичний контроль виконання студентами відповідних індивідуальних завдань: розрахункових робіт, рефератів, курсових та випускних кваліфікаційних робіт. Такий підхід спрямований на поглиблення практичної підготовки студентів та ефективну адаптацію до постійно зростаючих вимог ринку праці.

Для вдосконалення навчально-методичного забезпечення спеціальності «Прикладна лінгвістика» на кафедрі ІКС регулярно проводяться методичні семінари, зокрема, з таких тематик: засоби підвищення пізнавальної активності студентів, удосконалення методики викладання дисциплін з інформаційних технологій для студентів гуманітарних спеціальностей, методика викладання англійської мови для студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика», розробка й впровадження новітніх навчальних планів спеціальності 035 «Філологія» (спеціалізація «Прикладна лінгвістика»). Активну участь у підготовці навчально-методичної документації приймає кандидат філологічних наук Угольнікова Наталія Сергіївна, яка з перших днів заснування кафедри займається розробкою навчальних планів підготовки фахівців з прикладної лінгвістики.

Зазвичай, планами проведення методичних семінарів передбачається розробка таких методичних питань: обговорення навчальних планів; зміст і методика викладання спеціальних дисциплін і окремих тем, їх фундаментальна, професійна і практична направленість; впровадження в навчальний процес сучасних форм, методів і технологій навчання; розгляд питань організації і забезпечення самостійної роботи студентів, форм активізації цієї роботи; вивчення передового вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду; а також багато інших.

Одним із основних напрямків поліпшення навчання студентів є складання та видання навчально-методичної літератури. Тому для забезпечення навчально-го процесу викладачами кафедри ІКС готуються до друку навчально-методичні

Угольнікова Наталія Сергіївна – доцент кафедри ІКС, кандидат філологічних наук. На кафедрі займається розробкою навчальних планів спеціальності «Прикладна лінгвістика»; виконує обов'язки заступника декана факультету соціально-гуманітарних технологій. Автор понад 20 наукових і навчально-методичних робіт, 1 навчального посібника. Для студентів підготувала і читає лекційний курс з дисципліни «Історія зарубіжної літератури», проводить практичні заняття з різних аспектів англійської мови й теорії і практики перекладу.

посібники, методичні вказівки до практичних занять, до виконання лабораторних робіт, конспекти лекцій з усіх навчальних дисциплін навчального плану. Для забезпечення навчального процесу на спеціальності «Прикладна лінгвістика» викладачами кафедри розроблено понад 50 нових лекційних курсів, видано більше 10 навчальних посібників, щорічно готується до випуску понад 70 наукових публікацій, багато з яких друкуються у закордонних виданнях Польщі, Болгарії, Швеції, Німеччини, тощо. Кафедра постійно прагне до того, щоб її назва відповідала суті, щоб усі лекційні курси були засновані не тільки на новітніх досягненнях науки, а й на власному досвіді наукових розробок.

На кафедрі ІКС удосконалення навчального процесу здійснюється шляхом використання новітніх інформаційних технологій, тобто створення власних методик із застосуванням електронних засобів навчання і контролю для групових та індивідуальних занять зі студентами. У межах відповідних дисциплін викладачі застосовують прикладні комп'ютерні програми, розроблені, у тому числі, у рамках дисертаційних досліджень аспірантів, здобувачів та науковців кафедри ІКС.

Крім того, студенти мають можливість використовувати відповідні матеріали в електронній формі. На кафедрі створено низку авторських дистанційних курсів за методикою та технологією, розробленими Проблемною лабораторією дистанційного навчання НТУ «ХПІ».

Зокрема, під керівництвом кандидата технічних наук Борисової Наталі Володимирівни викладачами кафедри ІКС розроблено унікальний дистанційний курс для абітурієнтів, що планують навчатися за спеціальністю «Прикладна лінгвістика». Курс має назву Keep Calm and Learn Applied and Computational Linguistics (адреса <http://dl.khpi.edu.ua/course/view.php?id=56>), а його метою є продемонструвати абітурієнтам переваги й перспективи професії прикладного та комп'ютерного лінгвіста. В результаті навчання абітурієнти познайомляться поближче з цією областю; отримають практичні навички роботи з лінгвістичним матеріалом; отримають навички створення невеликих лінгвістичних програм; зможуть оцінити рівень доходів фахівця такого профілю; зрозуміють наскільки цікавою ця область є саме для них; усвідомлять, що прикладна й комп'ютерна лінгвістика – це перспективна та важлива сфера діяльності як в Україні, так і в світі, а фахівець такого профілю – це високооплачуваний та цінний співробітник будь-якої ІТ-компанії. Курс представлявся на Методичній раді НТУ «ХПІ», як один з трьох найкращих дистанційних курсів 2016 р.

Борисова Наталя Володимирівна – доцент кафедри ІКС, кандидат технічних наук; очолює профспілкову організацію кафедри ІКС, є розробником дистанційного курсу *Keep Calm and Learn Applied and Computational Linguistics*, який визнано одним з найкращих в НТУ «ХПІ» у 2016 р. Автор понад 60 наукових і навчально-методичних робіт, 5 навчальних посібників. Для студентів підготувала і читає авторські лекційні курси «Вступ до прикладної лінгвістики», «Економіка та організація виробництва інформаційно-лінгвістичного забезпечення».

Тематика дипломних робіт студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика» спрямована на вирішення актуальних задач у галузі прикладної лінгвістики, наприклад: класифікація англійських текстів за гендерними ознаками; автоматичне реферування; автоматизоване формування бібліографічних списків; автоматичне виділення емоційних елементів мови; видобування термінів з науково-технічних текстів; автоматизоване стиснення текстів; розробка електронних словників на основі корпусу текстів; створення унікального текстового контенту сайту; створення автоматизованих навчальних систем з різних дисциплін; автоматичне визначення синонімічних словосполучень англійської мови; породження сценаріїв сталих фрагментів текстів; оцінки якості технічної документації; тощо.

Керівниками дипломних робіт є найдосвідченіші викладачі кафедри ІКС, які мають наукові ступені та вчені звання, а саме: д-р. техн. наук, проф. Шаронова Н.В.; д-р. техн. наук, проф. Хайрова Н.Ф.; канд. техн. наук, доц. Каніщева О.В.; канд. техн. наук Борисова Н.В.; канд. техн. наук Кочуєва З.А.; канд. філол. наук Братусь Т.В.; канд. філол. наук Угольнікова Н.В.; канд. філос. наук Юрченко О.М. Крім того, науковою роботою студентів керують молоді викладачі кафедри, які працюють над кандидатськими дисертаціями: Бабкова Н.В., Гулієва Д.О. та Петрасова С.В.

Крім викладачів кафедри ІКС для підготовки студентів спеціальності «Прикладна лінгвістика» також залучаються наукові кадри інших кафедр НТУ «ХПІ», провідні фахівці з інших ВНЗ міста й України, а також фахівці-практики, які мають багатий практичний, зокрема міжнародний досвід роботи.

Наукові досягнення кафедри ІКС

Протягом всього часу існування кафедра ІКС набирає темпи наукової, методичної та педагогічної діяльності. Фірмовий стиль роботи кафедри – це комплексний підхід, що забезпечує високу якість навчального процесу та ефективність освітньо-виховної роботи. І це дає свої результати – йде процес безперервної підготовки власних професійних висококваліфікованих кадрів.

Основним джерелом підвищення кваліфікації кадрів є аспірантура, докторантура та науково-дослідна робота (НДР). Теми дисертаційних досліджень охоплюють широкий спектр наукових проблем у галузях філології та інформаційних технологій, які є актуальними та мають безумовний науковий інтерес.

Наукова робота співробітників здійснюється у рамках кафедральної теми НДР «Розробка математичних моделей та методів розв'язання задач інтелектуальної обробки інформації».

Пріоритетними науковими напрямками кафедри є:

- ♦ розробка теоретичних засад розв'язання задач інтелектуальної обробки інформації;
- ♦ дослідження особливостей лінгвістичних об'єктів природної мови як об'єктів моделювання;

- ♦ дослідження основних принципів ідентифікації лінгвістичних об'єктів різного рівня.

Результати виконання НДР мають вигляд комплексу математичних моделей, методів та інформаційних технологій, розроблених з метою вдосконалення та підвищення ефективності інформаційно-пошукових, лексикографічних та знання-орієнтованих інтелектуальних систем. Розроблені моделі забезпечують розв'язання задач інтелектуальної обробки інформації, зокрема оптимізації інформаційного пошуку, створення інтелектуального інтерфейсу, який забезпечує користувачеві максимально комфортні умови спілкування з комп'ютером, та інші.

Протягом 2007–2016 рр. на кафедрі ІКС захищено 15 дисертацій (дві докторські й 13 кандидатських), які відповідають науковому напрямку кафедри, пов'язані єдиною методологією та єдиним математичним апаратом.

Під керівництвом д-р. техн. наук, проф. Шаронової Н.В. захищено дві докторські й вісім кандидатських дисертацій, у тому числі:

- ♦ Козуля Т.В. – дисертація на здобуття наукового ступеня «доктор технічних наук» за спеціальністю 21.06.01 – екологічна безпека; тема дисертації «Особливості оцінки якості навколишнього середовища і управління екологічною безпекою з позицій сталого розвитку»; захист відбувся 22.11.2012 р. у спеціалізованій вченій раді Д 26.192.01 Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища НАН України» (м. Київ);

- ♦ Хайрова Н.Ф. – дисертація на здобуття наукового ступеня «доктор технічних наук» за спеціальністю 10.02.21 – структурна, прикладна та математична лінгвістика; тема дисертації «Лінгвістичні технології ідентифікації знань у слабкоструктурованій текстовій інформації»; захист відбувся 27.06.2013 р. у спеціалізованій вченій раді Д 26.001.40 Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка (м. Київ);

- ♦ Канищева О.В. – дисертація на здобуття наукового ступеня «кандидат технічних наук» за спеціальністю 05.13.06 – інформаційні технології; тема дисертації «Інформаційно-логічні моделі і методи ідентифікації знань в автоматизованих інформаційних бібліотечних системах»; захист відбувся 25.03.2010 р. у спеціалізованій вченій раді НТУ «ХПІ» (м. Харків);

- ♦ Кочуєва З.А. – дисертація на здобуття наукового ступеня «кандидат технічних наук» за спеціальністю 05.13.06 – інформаційні технології; тема дисертації «Методи і моделі інтелектуальної обробки інформаційних об'єктів у сучасних бібліотечних системах»; захист відбувся 26.06.2014 р. у спеціалізованій вченій раді НТУ «ХПІ» (м. Харків).

Під керівництвом д-р. техн. наук, проф. Хайрової Н.Ф. захищено дві кандидатські дисертації, у тому числі:

- ♦ Борисова Н.В. – дисертація на здобуття наукового ступеня «кандидат технічних наук» за спеціальністю 05.13.06 – інформаційні технології; тема дисертації «Методи та інформаційні технології інтелектуальної обробки предметних знань при створенні лексикографічних ресурсів»; захист відбувся 25.12.2014 р. у спеціалізованій вченій раді НТУ «ХПІ» (м. Харків).

Під керівництвом професорів з інших ВНЗ співробітниками кафедри захищено три кандидатські дисертації:

- ♦ Братусь Т.В. – дисертація на здобуття наукового ступеня «кандидат філологічних наук» за спеціальністю 10.02.04 – германські мови; тема дисертації «Гендерна специфіка об'єктивації концепту щастя у сучасному англomовному художньому дискурсі»; захист відбувся 28.10.2009 р. у спеціалізованій вченій раді Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (м. Харків).

- ♦ Угольнікова Н.С. – дисертація на здобуття наукового ступеня «кандидат філологічних наук» за спеціальністю 10.01.04 – література зарубіжних країн; тема дисертації «Гумористична фентезі у творчості Р. Аспріна»; захист відбувся 01.07.2014 р. у спеціалізованій вченій раді Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського (м. Сімферополь).

- ♦ Шабанова-Кушнаренко Л.В. – дисертація на здобуття наукового ступеня «кандидат технічних наук» за спеціальністю 05.13.06 – інформаційні технології; тема дисертації «Предикатні моделі, методи та технологія обробки процесних знань в інформаційних системах»; захист відбувся 30.06.2016 р. у спеціалізованій вченій раді НТУ «ХПІ» (м. Харків).

Одним з перспективних науковців і викладачів кафедри є Канищева Ольга Валеріївна – колишня випускниця НТУ «ХПІ», а нині – кандидат технічних наук, доцент. У 2011 р. її нагороджено премією для молодих вчених від Харківської обласної державної адміністрації, а у 2013 р. – стипендією в галузі науки і техніки ім. В.В. Свиридова (напрямок: інформатика і комп'ютерні науки). У 2013 р. Канищева О.В. проходила стажування у Central European Academy Studies and Certification (CEASC; Польща), у 2015 р. брала участь у виконанні науково-дослідних проєктів Болгарської академії наук (Болгарія). Під її керівництвом на кафедрі ІКС проведено вісім науково-практичних конференцій «Інтелектуальні системи та прикладна лінгвістика» різного рівня, а на 2017 р. запланована й готується Міжнародна конференція Computational Linguistics and Intelligent Systems (CoLInS 2017). Зараз канд. техн. наук, доц. Канищева О.В. працює над докторською дисертацією (науковий консультант – д-р. техн. наук, проф. Шаронова Н.В.), а також керує науковою роботою одного аспіранта (за програмою підготовки докторів філософії).

У березні 2009 р. на кафедрі ІКС започатковано проведення щорічної Міжвузівської, а з 2012 р. – Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інтелектуальні системи та прикладна лінгвістика». У конференції щорічно беруть участь

Канищева Ольга Валеріївна – доцент кафедри ІКС, кандидат технічних наук, доцент; працює над докторською дисертацією, щорічно керує підготовкою Всеукраїнської науково-практичної конференції «Інтелектуальні системи та прикладна лінгвістика». Автор понад 25 наукових і навчально-методичних робіт, 5 навчальних посібників, 1 монографії. Для студентів підготувала і читає низку авторських лекційних курсів, у тому числі з дисциплін «Інформаційні технології обробки природної мови», «Комп'ютерна лінгвістика» та «Математичне моделювання в лінгвістиці».

понад 50 студентів та викладачів НТУ «ХПИ», Національного аерокосмічного університету «ХАІ» ім. Н.С. Жуковського, Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, ХГУ «НУА» та інших харківських та українських ВНЗ. Метою конференції є зустріч фахівців, аспірантів, студентів з питань розвитку прикладної лінгвістики і впровадження інформаційних технологій у лінгвістику, обмін ідеями, обговорення тенденцій розвитку інтелектуальних комп'ютерних систем, встановлення плідних контактів, заохочення талановитої молоді до наукового пошуку в сфері корпусної лінгвістики, комп'ютерної лексикографії, машинного перекладу, інформаційних технологій в лінгвістиці, тощо.

Почесний гість конференції 2016 р. – мсьє Шоша (Jean-Hugues Chauchat), професор Університету Ліон-2 (Франція).

З привітанням на пленарному засіданні у 2016 р. виступив декан факультету СГТ, проф. Кіпенський А.В.

Планується, що з 2017 р. конференція стане Міжнародною та змінить назву на Computational Linguistics and Intelligent Systems (CoLInS). Очікується, що участь у ній візьмуть провідні українські та закордонні фахівці у галузі комп'ютерної лінгвістики та розробки інтелектуальних систем різного призначення, які є представниками як академічного середовища, так і ІТ-компаній, що займаються розробкою лінгвістичного програмного забезпечення.

В цілому науково-дослідна робота кафедри ІКС ведеться у декількох напрямках, у тому числі:

- ♦ інтелектуальна обробка даних, які представлені природними мовами, засобами автоматизованих інформаційних систем;
- ♦ створення математичних моделей семантичних відношень природної мови;
- ♦ дослідження природної мови та її особливостей як об'єкта моделювання;
- ♦ аналіз та дослідження інформаційно-лінгвістичних систем (традиційних і комп'ютерних словників, підручників, навчальних, експертних систем, систем автоматизованого опрацювання природної мови тощо, лінгвістичних баз даних та знань) разом з Українським мовно-інформаційним фондом НАН України;

- ♦ дослідження лінгвістичних аспектів інтелектуальної діяльності людини;
- ♦ розробка моделей та методів автоматизованої обробки природної мови (синтаксичний, семантичний аналіз, реферування, анотування, тощо).

Окрім вищенаведеного, для подальшого розвитку навчальної та наукової роботи у галузі лінгвістичних технологій у 2009 р. на підставі спільного рішення Колегії Міністерства освіти і науки і Президії Національної академії наук України (рішення № 14/1 – 3, Постанова № 302 від 22.11.2006 р.) та згідно з наказом № 496/223 від 09.06.2009 р. МОН і НАН України на базі Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» і Українського мовно-інформаційного фонду Національної академії наук України (УМІФ) відкрито Міжвідомчий науково-дослідний Центр інтелектуальних систем та комп'ютерної лінгвістики (ЦІСКЛ), який створено як структурний підрозділ НТУ «ХПІ». Основними напрямками діяльності ЦІСКЛ є:

- ♦ здійснення автоматизованої обробки текстової інформації;
- ♦ моделювання механізмів природної мови;
- ♦ розроблення лінгвістичних та системотехнічних засад лексичної (термінологічної) бази даних української мови;
- ♦ впровадження результатів наукових досліджень у суспільну практику та навчальний процес.

З метою забезпечення цих напрямків ЦІСКЛ виконує такі завдання та функції:

- ♦ ініціює та бере участь у виконанні спільних науково-дослідних та науково-освітніх проектів, у тому числі міжнародних, із залученням творчих аспірантських та студентських студій НТУ «ХПІ» й УМІФ;
- ♦ виконує аналіз взаємодії мов України з іншими мовами мультилінгвістичного інформаційного суспільства;
- ♦ розвиває міжнародні контакти, організує і проводить міжнародні наукові конференції, семінари, тощо з міждисциплінарного дослідження мовної комунікації, когнітивної і прикладної лінгвістики та лінгвістичних технологій;
- ♦ бере участь у створенні лінгвістичних ресурсів (у тому числі багатомовних електронних словників, тощо);
- ♦ забезпечує підготовку та видання спільних наукових робіт, монографій, підручників, посібників, навчальних курсів (як традиційних, так і електронних), та інших матеріалів з прикладної та комп'ютерної лінгвістики;
- ♦ впроваджує практичні результати спільних наукових і науково-освітніх проектів у суспільну практику та навчальний процес.

Крім того, у жовтні 2009 р. між кафедрою ІКС, як представником НТУ «ХПІ», та лабораторією інформаційних технологій в системах навчання та машинного зору Харківського національного університету радіоелектроніки було укладено договір про науково-технічну співдружність. Метою спільної діяльності при проведенні наукових досліджень є виконання робіт у напрямках:

- ♦ аналіз та виявлення переваг застосування комп'ютерного тестування для проведення об'єктивного оцінювання знань студентів;

- ♦ розробка тестів для проведення контролю знань для апробації та впровадження роботи;
- ♦ розробка системи тестування, проведення апробації системи;
- ♦ впровадження запропонованої системи для проведення визначення остаточних знань в НТУ «ХПИ».

Протягом 2010–2012 рр. співробітники кафедри ІКС успішно працювали над держбюджетними темами М 0301 «Розробка математичних моделей та методів розв’язання задач інтелектуальної обробки інформації» та М 0302 «Розробка моделей та методів для інформаційно-пошукових, лексикографічних та знання-орієнтованих інтелектуальних систем». Крім того, колектив кафедри успішно здійснює роботу і над госпрозрахунковими договорами, щороку виконуючи роботи на замовлення провідних підприємств та установ України.

На кафедрі ІКС працюють науковий та методичний семінари, тематика яких охоплює широке коло питань, пов’язаних з інтелектуальними комп’ютерними системами, прикладною лінгвістикою та системами обробки текстової інформації, методами штучного інтелекту та їх використанням у наукових дослідженнях, методом компараторної ідентифікації та його застосуванням у прикладних задачах, методами впровадження у навчальну практику новітніх наукових розробок та досліджень. Протягом вже декількох років під керівництвом кандидата технічних наук Кочуєвої Зої Анатоліївни в межах наукового семінару кафедри ІКС регулярно проводяться попередні захисти й доповіді за темами наукових робіт докторантів, аспірантів і здобувачів зі спеціальності 05.13.06 – інформаційні технології. Науковий семінар кафедри ІКС користується повагою науковців НТУ «ХПИ» та інших ВНЗ України.

З 2016 р. на кафедрі ІКС сумісно з іншими кафедрами НТУ «ХПИ» здійснюється підготовка фахівців вищої кваліфікації за програмою доктора філософії (PhD) зі спеціальності 122 – Комп’ютерні науки та інформаційні технології.

Молоді викладачі кафедри Бабкова Надія Вікторівна, Гулієва Діна Олександрівна, Козуля Марія Михайлівна, Петрасова Світлана Валентинівна навчаються в аспірантурі, ведуть наукові дослідження у різних наукових сферах, які охоплюють широкий спектр актуальних наукових проблем у галузях філології та інформаційних технологій, працюють над кандидатськими дисертаціями. Захист трьох дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня «кандидат технічних наук» заплановано на 2017 р.

Кочуєва Зоя Анатоліївна – доцент кафедри ІКС, кандидат технічних наук, відповідає за проведення наукового семінару. Автор понад 20 наукових і навчально-методичних робіт, з навчальних посібників. Для студентів підготувала і читає авторський лекційний курс з дисципліни «Математична статистика», проводить практичні заняття з курсу «Математичні основи лінгвістики» та лабораторні заняття з загальних і фахових інформаційних дисциплін.

Міжнародне співробітництво і профорієнтаційна робота кафедри ІКС

Кафедра ІКС активно налагоджує і розширює контакти з закордонними партнерами у галузі автоматизованої обробки природної мови, текстової та візуальної інформації. Підписані двосторонні договори про співпрацю з університетами Linnaeus University (Швеція) та L'Universite de Lyon (Франція). Налагоджуються наукові зв'язки з університетами Німеччини, Австрії, Швейцарії, Швеції, Польщі, Болгарії, Молдови.

У межах такого співробітництва викладачі та співробітники кафедри беруть участь у конференціях, наукових семінарах, у виконанні науково-дослідних проєктів за індивідуальними контрактами (доц. Каніщева О.В. – Болгарська академія наук, Болгарія), проходять стажування (проф. Хайрова Н.Ф. – Linnaeus University, Швеція; доц. Каніщева О.В. – Central European Academy Studies and Certification (CEASC; Польща)), навчаються в аспірантурі та планують захищати дисертації (Оробінська О.О. – Університет Ліон-2, Франція – завершує роботу над дисертацією під спільним керівництвом професорів Шаронової Н.В. та Jean-Hugues Chauchat).

Однією з важливих складових навчально-методичної роботи при підготовці фахівців з прикладної лінгвістики є залучення до професорсько-викладацького складу носіїв англійської або німецької мов. На кафедрі цією роботою активно займається доцент кафедри ІКС, кандидат філологічних наук Братусь Тетяна Василівна – провідний фахівець у галузі германської філології, а саме англійської мови й теорії та практики перекладу. Саме завдяки її зусиллям для читання лекцій і проведення практичних занять як зі студентами, так і з викладачами кафедри ІКС у 2013–2014 навчальному році на кафедрі працювала викладач університету із США, волонтер Корпусу Миру Маргарет Хоуел. Заняття з Маргарет запам'яталися багатьом студентам та викладачам високим рівнем професіоналізму та відповідальним ставленням до тих, хто навчається.

Велику увагу кафедра ІКС приділяє науковій роботі студентів, а також позааудиторній та профорієнтаційній роботі.

Студенти кафедри ІКС неодноразово були переможцями міських та Всеукраїнських олімпіад і різних конкурсів. Назавжди залишили слід в історії

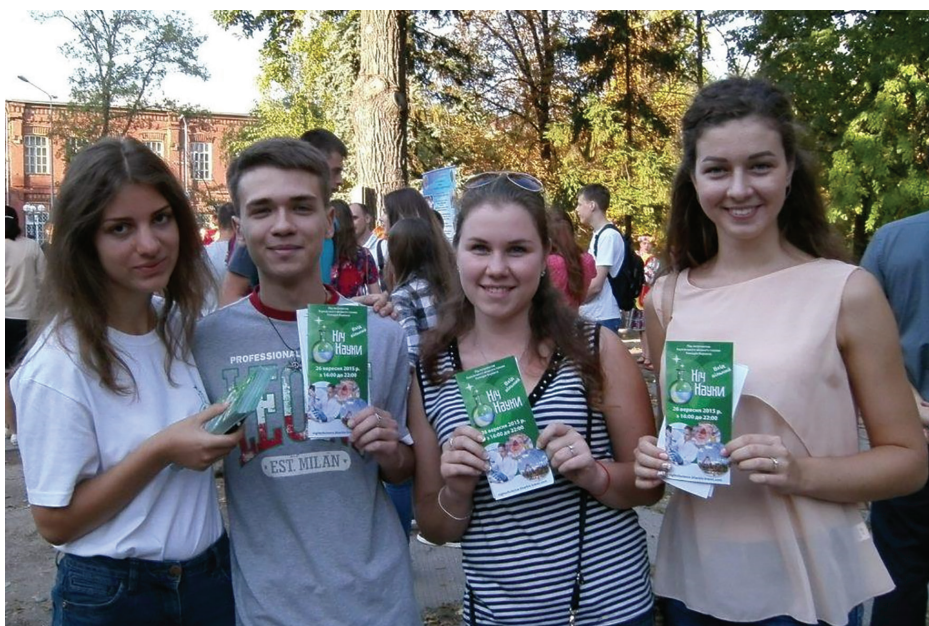

***Братусь Тетяна Василівна** – доцент кафедри ІКС, кандидат філологічних наук, провідний фахівець в галузі англійської мови й теорії та практики перекладу. Автор понад 25 наукових і навчально-методичних робіт, 2 навчальних посібників. Для студентів підготувала і читає лекційні курси з дисциплін «Методи лінгвістичного аналізу» і «Теоретична граматика», проводить практичні заняття з дисциплін «Переклад ділового мовлення», «Стилістичні аспекти перекладу» та інших.*

кафедри випускники Хайло Аліна, Дорошенко Анастасія, Коняєва Ксенія, Гостева Єлизавета, Цибізова Юлія, Луда Сільветте Еріка, Петрасова Світлана, Терещенко Віталій, Медведська Ганна, Солоп Анастасія, Савостеня Ганна та багато інших.

*III Всеукраїнська науково-практична конференція
«Інтелектуальні системи та прикладна лінгвістика» (2014 р.)*

Ніч науки в НТУ «ХПІ» (вересень 2015 р.)

Для залучення талановитої молоді до навчання за сучасною актуальною спеціальністю співробітниками кафедри ІКС активно проводиться профорієнтаційна робота серед вступників. До форм та методів такої роботи відносяться: розповсюдження різних видів інформаційних матеріалів серед учнів загальноосвітніх шкіл, гімназій, ліцеїв, навчально-виховних комплексів, а також студентів коледжів, технікумів, професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-III рівнів акредитації; участь у «Днях відкритих дверей НТУ «ХПІ»»; зустрічі та бесіди зі школярами та студентами; профорієнтаційні заходи у школах м. Харкова та Харківської області, а також на кафедрах, тощо.

На кафедрі ІКС розроблено унікальний дистанційний курс для абітурієнтів, що планують навчатися за спеціальністю «Прикладна лінгвістика» під назвою *Keep Calm and Learn Applied and Computational Linguistics*. Щоб розпочати навчання в курсі, абітурієнтові необхідно зареєструватися. Тривалість навчання складає 4 тижні. Перевагою курсу є те, що підключатися до нього можна на будь-якому тижні, а починати вчитися в ньому у будь-який день. Курс складається з 4 тем, перша з яких знайомить абітурієнтів з предметною областю, розкриває її особливості; друга показує, які задачі вирішуються у межах цієї предметної області; третя та четверта представляють особливості роботи фахівця такого профілю на конкретних посадах та робочих місцях. Для перевірки базових знань абітурієнти мають можливість пройти два вступні тести. У ході навчання вони вивчають теоретичний матеріал, виконують завдання різних рівнів складності, відповідають на питання тестів для перевірки знань, відповідають на питання підсумкової анкети.

Високий науковий та інтелектуальний потенціал кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем дозволяє їй успішно долати труднощі сучасного етапу розвитку країни та впевнено дивитися у майбутнє.

*Співробітники кафедри ІКС та інших кафедр НТУ «ХПІ»
під час екскурсії на острів Хортиця (2016 р.)*

КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ СИСТЕМАМИ ІМ. АКАДЕМІКА І.А. ЗЯЗЮНА

Історичний нарис

Кафедра педагогіки і психології управління соціальними системами (ППУСС) була створена в НТУ «ХПІ» у 2000 році, і її виникнення логічно обумовлено певними соціальними обставинами, що склалися на той час у царині вітчизняної освіти. По-перше, науково-технічний прогрес і ускладнення техніки і технології призвели до зростання обсягу навчального матеріалу, що за відсутності базової психолого-педагогічної, зокрема, методичної підготовки викладачів, ускладнювало його ефективне вивчення студентами. По-друге, перехід національної економіки на ринкові принципи і демократизація суспільного життя викликали потребу в управлінській компетентності інженерів і в посиленні значення психолого-педагогічних функцій управлінської діяльності.

За цих умов, як часто трапляється в житті, об'єктивна потреба співпала із суб'єктивним чинником. Ним виявилось бажання проректора університету, талановитого від природи менеджера, кандидата технічних наук, доцента Олександра Георгійовича Романовського підготувати докторську дисертацію. Його бесіди з професорами О. С. Пономарьовим та В. О. Лозовим додали йому впевненості, тим більш, що останній порадив йому звернутися до відомого вченого-педагога Івана Андрійовича Зязюна. Поїздка до Києва й бесіда з академіком остаточно переконали Олександра Георгійовича у необхідності й реальності його задуму.

У процесі роботи над дисертацією і в бесідах з проф. О. С. Пономарьовим у нього виникла ідея організації кафедри психолого-педагогічного профілю.

Романовський Олександр Георгійович – завідувач кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна, Лауреат Державної премії України, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, академік академії вищої школи України, академік академії політичних наук України, професор, доктор педагогічних наук, кандидат технічних наук. Фахівець у галузі управління соціальними системами, педагогіки вищої школи, психології, політології та синергетики.

Ініціатор створення першої та єдиної в Україні кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами (2000 р.).

Основні напрями наукових досліджень О. Г. Романовського: дослідження психолого-педагогічних засад формування гуманітарно-технічної еліти; гуманізація і гуманітаризація вищої технічної освіти на основі педагогіки вищої школи; формування лідерських та управлінських якостей у випускників вищих технічних навчальних закладів.

Викладає дисципліни: філософія досягнення успіху; психологія творчості. психологія управлінської діяльності лідера.

При цьому постала проблема її назви. Розглядалося сім варіантів від звичайного «Кафедра педагогіки і психології» до сьогоднішньої назви, яка є свідченням її чіткої цільової спрямованості.

О. Г. Романовський порадився з ректором університету проф. Л. Л. Товажнянським та з проф. І. А. Зязюном, які палко підтримали цей намір, і 15 лютого 2000 року на основі рішення Вченої Ради університету ректор підписав наказ про створення кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами і призначення її завідувачем О. Г. Романовського, якому на той час вже було присвоєно вчене звання професора НТУ «ХПІ».

До складу створеної кафедри увійшли 8 осіб, які викладали дисципліну «Основи педагогіки і психології» на кафедрі соціології і політології. Четверо з них з різних причин пішли з кафедри, старший викладач А.О. Лаврентьева працювала до виходу на пенсію, і сьогодні з того складу залишилися професори Зінаїда Олександрівна Черваньова і Валентина Євдокимівна Михайличенко та старший інженер Людмила Володимирівна Осипова. Крім них, завідувач запросив до роботи на кафедрі кандидата технічних наук Ольгу Анатоліївну Ігнатюк, яка згодом стала доцентом, а після захисту докторської дисертації – професором, а також відомого фахівця з системного аналізу і філософії освіти професора кафедри автоматизованих систем управління О.С. Пономарьова, якого призначив своїм заступником.

Прихильник синергетичних принципів освіти, О. Г. Романовський всіляко заохочував багато профільних фахівців, яких залучав до роботи на кафедрі. Серед них були кандидати і доктори, і кандидати не тільки філософських, педагогічних та психологічних, але й технічних, економічних, біологічних, медичних, географічних наук, державного управління та мистецтвознавства. Особливо слід відзначити професорів Володимира Миколайовича Бабаєва, Маркс Михайловича Гуревичова, Валерія Анатолійовича Друзя, Олену Миколаївну Іонову, Олену Миколаївну Крутій, Олексія Ігоровича Крюкова, Володимира Михайловича Мороза, Станіслава Миколайовича Пазиніча, Івана Кузьмича Сосіна та інших, що зробили значний внесок у розвиток нової кафедри.

Після захисту докторської дисертації О. Г. Романовський отримав право керівництва аспірантами. Першою захистила кандидатську дисертацію й отримала звання доцента Марина Василівна Фоміна, яка за сімейними обставинами змінила місце проживання. Поступово формувалася й отримала визнання наукова школа з педагогічних і психологічних проблем управлінської

Пономарьов Олександр Семенович – професор кафедри ППУСС, кандидат технічних наук. Основні наукові інтереси: філософія освіти; філософія спілкування; філософія управління; логіка людської діяльності; професійна культура.

Викладає дисципліни: моделювання діяльності фахівця; методика викладання у вищій школі; філософія освіти; технологія управління.

діяльності. Цьому істотною мірою сприяли дві обставини. Першою з них стала активна діяльність кафедри з регулярної організації й проведення міжнародних наукових конференцій, для участі в яких запрошувалися відомі фахівці з України й зарубіжжя. Можна назвати імена В. Г. Кременя, І. А. Зязюна, Ф. Д. Беха, В. П. Андрущенко, С.У. Гончаренка, Н. Г. Ничкало, В. Ю. Бикова, І. Ф. Прокопенка, С. О. Сисоевої, Л. П. Вовк, а також Ніколає Іліаша, Ніколає Діму та їхніх колег (Румунія), Г. Конакчієва (Болгарія), Р. Турманідзе (Грузія), Т. Левовицького (Польща), А. Мамаліс (Греція), М.Фютена (Франція) та інших.

Другою обставиною, що сприяла посиленню авторитету кафедри, стало видання фахового журналу «Теорія і практика управління соціальними системами», який видається з 2000 року, і засновником і головним редактором якого є О. Г. Романовський, і видання періодичного збірника наукових робіт «Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти», який виходить із 2002 року.

В цих виданнях регулярно публікуються результати досліджень як авторитетних вітчизняних і зарубіжних вчених, так і наукової молоді, аспірантів і магістрантів НТУ «ХПІ» та інших навчальних закладів.

Науково-педагогічний склад кафедри сміливо взявся за глибокий аналіз таких відносно нових для вітчизняної педагогіки проблем, як феномени еліти та лідерство. Однією з перших спроб у цьому напрямку стала монографія: Романовський О.Г., Бабаєв В. М., Пономарьов О. С. Проблеми формування особистості лідера. – Харків: Майдан, 2000. – 193 с. Певним її розвитком можна вважати виданий у Белгороді навчальний посібник: Резниченко М. А., Ланских М. В., Пономарев А. С., Пазынич С. Н. Руководство и лидерство: философско-психологический анализ. – Белгород: ИД «Белгород», 2012. – 136 с.

Солодовник Тетяна Олександрівна – доцент кафедри ППУСС, кандидат педагогічних наук. Основні наукові інтереси: педагогічне спілкування, професійне спілкування. Викладає дисципліни: психологія; педагогіка; українська мова за професійним спрямуванням; комунікативні процеси у навчанні.

Богдан Жанна Борисівна – доцент кафедри ППУСС, кандидат психологічних наук, керівник напрямку «Психологія». Багато працює над підвищенням авторитету кафедри і спеціальності. Основні наукові інтереси: психолого-педагогічні особливості управління професійною діяльністю. Викладає дисципліни: педагогічна психологія; організаційна психологія; психологія праці та інженерна психологія; гендерна психологія; фізіологія і психологія праці.

Заслуги кафедри й персонально її завідувача як у проведенні важливих і плідних наукових досліджень, так і у підготовці науково-педагогічних кадрів були гідно оцінені обранням Олександра Георгійовича членом-кореспондентом Національної академії педагогічних наук України. Він та професор О. С. Пономарьов отримали також вищу нагороду цієї Академії – медаль К. Д. Ушинського.

Чітку організацію діяльності кафедри забезпечує система управління, в якій, крім завідувача, істотну роль відіграють також його заступники Тетяна Віталіївна Гура, Світлана Миколаївна Резнік, Тетяна Олександрівна Солодовник, Володимир Михайлович Мороз, Лариса Миколаївна Грень та Юлія Євгенівна Демідова.

Новим вагомим кроком у розвитку кафедри стало її перетворення на спеціальну. Це відбулося після відкриття спеціальностей «Психологія», «Педагогіка вищої школи» й «Адміністративний менеджмент» та отримання відповідних ліцензій на підготовку фахівців. Не зважаючи на те, що до 2016 року, правила прийому до ВНЗ України не передбачали наявність бюджетних місць на непрофільних для ВНЗ спеціальностях, на спеціальність «Психологія» завжди був конкурс, навіть серед контрактників.

Не менш значущу й багатогранну роботу проводять і куратори спеціальності «Науки про освіту» (спеціалізація – Педагогіка вищої школи) доцент Наталія Вікторівна Середа та спеціальності «Публічне управління та адміністрування» доцент Євгенія В'ячеславівна Воробйова.

Їх робота спирається на активність та відповідальність викладачів, серед яких, крім згадуваних вище, слід назвати професорів Андрія Івановича Черкашина, Бориса Івановича Фурманця, Юрія Івановича Панфілова, доцентів Юлію Григорівну Чебакову, Юлію Миколаївну Чалу, Анатолія Васильовича Долгарева,

Середа Наталія Вікторівна – доцент кафедри ППУСС, кандидат мистецтвознавства, керівник напрямку «Педагогіка вищої школи». Основні наукові інтереси: ораторське мистецтво, педагогічна риторика, духовно-естетичне виховання. Викладає дисципліни: риторика, релігієзнавство, етика, естетика, основи публік рілейшнз, педагогічна етика, педагогічне спілкування та риторика.

Воробйова Євгенія В'ячеславівна – доцент кафедри ППУСС, кандидат педагогічних наук, куратор кафедри з роботи з іноземцями, керівник напрямку «Публічне управління та адміністрування». Основні наукові інтереси: психолого-педагогічний супровід управлінської діяльності. Викладає дисципліни: техніка адміністративної діяльності; психологія і педагогіка вищої школи; психологія управління.

старших викладачів Миколу Корнійовича Чеботарьова, Ольгу Віталіївну Квасник, Анастасію Євгенівну Книш та інших.

Серед випускників кафедри немало талановитих психологів-науковців. Анастасія Євгенівна Книш і Яна Олександрівна Мовчан успішно захистили кандидатські дисертації. Взагалі, серед аспірантів та здобувачів кафедри майже два десятки осіб успішно захистили або подали до захисту кандидатські дисертації.

Кафедра прагне забезпечувати системну цілісність навчально-виховного процесу, приділяючи істотну увагу виховній роботі, особистісному розвитку та соціалізації студентів. Чільне місце в цьому відіграють творчі вечори, під час яких виконуються поетичні твори О. Г. Романовського та інших поетів та пісні на слова цих авторів. Істотну роль в організації виховної роботи відіграють доценти Наталія Вікторівна Середя і Лариса Миколаївна Грень.

Плідні напрацювання науковців кафедри з проблематики лідерства дали підстави для запиту на грант Європейського Союзу, завдяки якому вдалося відкрити в університеті Центр лідерства, сучасне обладнання для якого було надано кафедрі в рамках гранту.

Висококваліфікований та відповідальний колектив кафедри у змозі успішно вирішувати нові важливі завдання, які постають перед ним і перед системою освіти у цілому в наш складний, динамічно мінливий час.

Навчально-методична робота кафедри ППУСС і підготовка спеціалістів

Загальне керівництво й організацію навчально-виховної роботи кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна очолює проф. Романовський О.Г. Його заступником з навчально-методичної роботи є Гура Тетяна Віталіївна. Кафедра розташована на території навчального містечка Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», у навчальному корпусі № 2, на 2 поверсі. Кафедра є спеціальною, вона здійснює підготовку за денною та заочною формами навчання:

- ♦ бакалаврів (ліцензійний набір – 100 студентів), спеціалістів (ліцензійний набір – 45 студентів) та магістрів (ліцензійний набір – 30 студентів) за спеціальністю «Психологія»;
- ♦ магістрів за двома напрямками: «Педагогіка вищої школи» (ліцензійний набір – 100 студентів) та «Публічне управління та адміністрування» (ліцензійний набір – 100 студентів).

На сьогодні кафедра є однією з найбільших в університеті, на ній працює близько 60 співробітників, серед яких доктори та кандидати педагогічних, психологічних, філософських, економічних, медичних, біологічних наук, доктори з державного управління, кандидати технічних наук, кандидат наук з мистецтвознавства. Загальне педагогічне навантаження кафедри щорічно складає більше 22 тисяч навчальних годин.

Основною метою навчально-методичної роботи кафедри є створення умов, які сприяють підвищенню ефективності та якості навчального процесу.

Робота здійснюється за напрямками:

- ♦ забезпечення навчального процесу навчально-методичними комплексами (різного роду підручниками, навчально-методичними посібниками, монографіями, текстами та конспектами лекцій, методичними вказівками та рекомендаціями);
- ♦ підвищення педагогічної майстерності не тільки викладачів кафедри, але й всього університету;
- ♦ покращення всіх форм, видів та методів навчальної роботи кафедри з урахуванням стану та перспектив розвитку педагогічних, психологічних та управлінських наук;
- ♦ розповсюдження досвіду підготовки лідерів серед студентів, аспірантів, викладачів, управлінців, підприємців.

Велике значення приділяється оптимізації структури та змісту навчальних дисциплін. Навчальний процес здійснюється відповідно навчальних планів 2015, 2016 рр. Загальна кількість дисциплін для студентів-психологів, майбутніх педагогів та управлінців складає більше 70 авторських курсів. Створено унікальні курси: «Філософія досягнення успіху», «Психологія досягнення успіху», «Теорія та практика формування лідерів», «Психологія управлінської діяльності лідера», «Психологія лідерства в бізнесі», «Управління розвитком соціально-економічними системами», «Основи професійної психології», «Теорія і практика педагогіки вищої школи», «Риторика», «Психосоматика», «Основи коучингу» тощо.

Крім того, кафедра забезпечує організацію проведення психологічних, педагогічних та управлінських дисциплін (близько 20) для майбутніх бакалаврів,

Гура Тетяна Віталіївна – заступник завідувача кафедри ППУСС з навчально-методичної роботи, професор, кандидат педагогічних наук. Основні наукові інтереси: педагогічні аспекти формування та виховання особистості в технічному університеті, психологія становлення і розвитку лідерства. Викладає дисципліни: психологія, педагогіка, основи професійної психології; управління розвитком соціально-економічних систем; геронтопсихологія.

Демідова Юлія Євгенівна – доцент кафедри ППУСС, кандидат технічних наук, заступник завідувача кафедри з методичної роботи. Основні наукові інтереси: психологічна безпека професійної діяльності, соціальна психологія, психологічна екологія. Викладає дисципліни: соціальна та екологічна безпека, психологія, безпека життєдіяльності, охорона праці.

спеціалістів та магістрів інженерних, економічних та технологічних спеціальностей НТУ «ХПІ» денної, заочної та дистанційної форм навчання. Щорічно контингент студентів кафедри складає близько 500 осіб. На кафедрі працює методичний кабінет, в якому зібрано більше 2000 видань з філософії, педагогіки, психології та управління. Студенти та аспіранти в методичному кабінеті у поза-аудиторний час самостійно готуються до написання реферативних, курсових, дипломних та дисертаційних робіт. Наразі в методичному кабінеті проводиться робота з формування електронної бази одержаних видань.

Завдяки наполегливій праці завідувача кафедри професора О.Г. Романовського, викладачі кафедри не тільки постійно удосконалюють форми проведення занять, але й допомагають викладачам ВНЗ впроваджувати на своїх заняттях сучасні педагогічні методики навчання та виховання підростаючого покоління. З цією метою у 2010 році на базі кафедри і методичного відділу НТУ «ХПІ» з ініціативи завідувача кафедри проф. Романовського О.Г. був створений Центр сучасних педагогічних технологій, консультанти якого професори та доценти Ігнатюк О.А., Гура Т.В., Підбуцька Н.В., Воробйова Є.В., Солодовник Т.О. та Грень Л.М. проводять роботу на факультетах щодо впровадження сучасних педагогічних технологій серед викладачів нашого університету. Викладачі кафедри не тільки постійно удосконалюють форми проведення занять, але й допомагають викладачам ВНЗ впроваджувати на своїх заняттях сучасні педагогічні методики навчання та виховання.

З кожним роком поліпшується і матеріально-технічна база кафедри. Так, у 2015 році на базі кафедри створено 2 Центри: Центр сучасних педагогічних, психологічних та управлінських технологій та Центр лідерства НТУ «ХПІ»,

Ігнатюк Ольга Анатоліївна – професор кафедри ППУСС, доктор педагогічних наук, голова методичної комісії за напрямом підготовки «Педагогіка вищої школи». Основні наукові інтереси: дослідження проблем особистісно-професійного розвитку суб'єктів освітнього процесу вищої школи; теорія і методика професійної підготовки у вищій школі; розвиток професійно важливих якостей майбутніх фахівців в умовах технічного університету та формування їх готовності до професійної діяльності. Викладає дисципліни: практична підготовка та стажування; педагогічний контроль в системі освіти; основи педагогіки вищої школи; фізична культура і психофізичний тренінг.

Попова Галина Вікторівна – доцент кафедри ППУСС, кандидат психологічних наук, голова методичної комісії за напрямом «Психологія». Основні наукові інтереси: соціально-психологічний тренінг (успішна комунікація, стресменеджмент, таймменеджмент); психологічне консультування; метафоричні асоціативні карти; тренінг тренерів. Викладає дисципліни: соціально-психологічний тренінг; основи сімейного консультування; соціальна психологія; психологія адитивної поведінки.

які успішно очолює завідувач кафедри О.Г. Романовський. У Центрі лідерства протягом навчального року організована підготовка майбутніх лідерів серед студентів, викладачів, підприємців, управлінців, бізнесменів та всіх бажаючих бути лідерами, проводяться відео-конференції з можливістю синхронного перекладу з іноземної мови, круглі столи, методичні, наукові семінари та засідання кафедри.

Викладачі кафедри постійно удосконалюють й оновлюють методичне забезпечення навчальних дисциплін. За час роботи на кафедрі підготовлено та опубліковано: 9 підручників з грифом МОНУ, з яких «Педагогіка успіху» – англійською мовою; більше 50 навчальних та навчально-методичних посібників, з них із грифом МОНУ – близько 30; 23 монографії, текстів та конспектів лекцій – 7, навчально-методичної літератури – близько 100 видань. Авторами, які плідно працюють над методичним забезпеченням щодо проведення навчальних занять, підготовки дисертаційних досліджень є професори: Романовський О.Г., Пономарьов О.С., Михайличенко В.Є., Мороз В.М., Гура Т.В., Фурманець Б.І., Панфілов Ю.І.; доценти Грень Л.М., Резнік С.М., Підбуцька Н.В., Демідова Ю.Є., Серета Н.В., Богдан Ж.Б., Солодовник Т.О.

На кафедрі активно впроваджується ігрове проектування. Так, викладачі Попова Г.В. та Богдан Ж.Б. започаткували проведення підсумкового контролю знань під час викладання дисциплін «Соціально-психологічний тренінг» та «Психологія організацій», що надало можливості не тільки підвищити мотивацію студентів, але й підвищити якість навчання у майбутніх бакалаврів та магістрів зі спеціальності «Психологія». Крім того, розпочинаючи з 2008 року, навчальні заняття та захисти дипломних робіт проводяться з використанням сучасних мультимедійних технологій – презентацій.

З 2000 року 4 рази на рік на кафедрі видаються періодичні видання, серед яких фахове видання з педагогічних, психологічних та філософських наук «Теорія і практика управління соціальними системами» та збірник наукових праць «Проблеми формування національної гуманітарно-технічної еліти». З 2017 року з ініціативи завідувача та викладачів кафедри готується нове сучасне фахове видання з філософських, педагогічних, психологічних та управлінських наук «Еліта. Лідерство. Суспільство».

Наукові здобутки професорсько-викладацького складу кафедри знайшли відображення в монографіях та навчальних посібниках :

1. Романовський О. Г. Підготовка майбутніх інженерів до управлінської діяльності. – Харків: «Основа», 2001. – 324 с.
2. Романовський О.Г., Пономарьов О. С., Лаврентьева А. О. Психологія управління. – Харків: НТУ «ХПІ», 2001. – 161 с.
3. Романовський О. Г., Пономарьов О. С., Черваньова З. О. Практикум з основ психології. – Харків: НТУ „ХПІ», 2001. – 321 с.
4. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Л., РОМАНОВСЬКИЙ О. Г., ПОНОМАРЬОВ О. С. Вступ до філософії управління. – Харків: НТУ «ХПІ», 2002. – 168 с.

5. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Л., РОМАНОВСЬКИЙ О. Г., ПОНОМАРЬОВ О. С. Ділова бесіда в системі управлінських технологій. – Харків: НТУ «ХПІ», 2002. – 160 с.
6. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Л., РОМАНОВСЬКИЙ О. Г., ПОНОМАРЬОВ О. С., ЧЕРВАНЬОВА З. О. Педагогіка управління. – Харків: НТУ «ХПІ», 2003. – 408 с.
7. РОМАНОВСЬКИЙ О. Г., ПОНОМАРЬОВ О. С., ПАЗИНІЧ С. М., ЧЕРВАНЬОВА З. О., ГАЙВОРОНСЬКА В. В. Зміст і сутність педагогічної діяльності. – Харків: НТУ «ХПІ», 2007. – 228 с.
8. Романовский А.Г., Михайличенко В. Е. Философия достижения успеха: учеб. пособие по курсу «Психология достижения успеха»: для студ., аспирантов, ученых и преподавателей А. Романовский, В. Е. Михайличенко ; Нац. техн. ун-т «Харьк. политехн. ин-т». — Харьков : НТУ «ХПИ», 2003. — 690 с.
9. Романовський О.Г., Михайличенко В. Є., Грень Л. М. Педагогіка успіху: підручник / О. Г. Романовський, В. Є. Михайличенко, Л. М. Грень ; Нац. техн. ун-т «Харк. політехн. ін-т». — Харків : НТУ «ХПІ», 2011. — 368 с.
10. Романовский А.Г., Михайличенко В. Е., Грень Л.Н. Педагогика успеха : учебник / А. Г. Романовский, В. Е. Михайличенко, Л. Н. Грень ; Нац. техн. ун-т «Харьк. политехн. ин-т». — Харьков : НТУ «ХПИ», 2012. — 372 с.
11. Romanovskiy O. G., Mykhailychenko V. Ye., Gren' L. M. Pedagogy of success : textbook for students of higher education establishments / O. G. Romanovskiy, V. Ye. Mykhailychenko, L. M. Gren' ; Nat. techn. univ. «Kharkiv polytechnic inst.». — Kharkiv : NTU «KhPI» textbook, 2014. — 268 p.

Наукова діяльність кафедри ППУСС

Заснування наукової школи освітнього лідерства під керівництвом завідувача кафедри чл.-коресп. НАПН України, доктора педагогічних наук, професора Олександра Георгійовича Романовського слід віднести до 2000 року, самого початку роботи кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами. Найпершими вагомими результатами досліджень проблем лідерства, еліти та управління стали видання О.Г. Романовським монографії «Проблеми формування особистості лідера» у 2000 році та захист докторської дисертації за темою «Теоретичні і методичні основи підготовки інженера у вищому навчальному закладі до майбутньої управлінської діяльності» у 2001 році.

Оформлення та розвиток наукової школи кафедри «Теоретико-методичне забезпечення розвитку освітнього лідерства в умовах інформаційного суспільства» за ці шістнадцять років пов'язані з багатьма науковими здобутками: фундаментальними та прикладними дослідженнями, міжнародними проектами, захистом кандидатських та докторських дисертацій, виданням наукових праць, регулярним проведенням міжнародних наукових конференцій тощо.

Кафедра активно працює із забезпечення викладацькими кадрами вищої школи, а саме аспірантами та докторантами. З цією метою з 2001 року на кафедрі було відкрито аспірантуру зі спеціальності 13.00.04 – Теорія і методика

професійної освіти (педагогічні науки). З 2011 року – аспірантуру зі спеціальності 19.00.03 – Психологія праці; інженерна психологія (психологічні науки).

За цей час було захищено 27 дисертаційних робіт, з них 3 – докторські та 24 – кандидатських, з них 19 дисертацій – під керівництвом проф. О.Г. Романовського (більшість за спеціальністю 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти, одна – за спеціальністю 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія).

У своїх дисертаційних роботах співробітники та аспіранти кафедри розвивали наукову школу освітнього лідерства та досліджували такі психолого-педагогічні проблеми, як: теоретичні та методичні засади підготовки студентів до професійного самовдосконалення (Ігнатюк О.А.); структурування змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх інженерів (Фоміна М.В.); формування управлінських умінь та навичок у майбутніх інженерів (Резнік С.М.); формування індивідуального стилю професійної діяльності менеджерів з адміністративної діяльності (Воробйова Є.В.); формування у студентів вищих технічних навчальних закладів спрямованості на успішну професійну діяльність (Грень Л.М.); формування комунікативної компетентності майбутніх інженерів (Солодовник Т.О.); формування управлінської компетентності випускників електромашинобудівних спеціальностей (Гура Т.В.); розвиток педагогічної культури молодих викладачів (Згурська М.П.); формування соціокультурної компетентності студентів (Квасник О.В.); формування готовності майбутніх інженерів до професійно-особистісного саморозвитку (Поплавська М.В.); формування корпоративної культури майбутніх менеджерів (Шаполова В.В.); мотиваційно-ціннісні детермінанти формування кар'єрної стратегії студентів технічних спеціальностей (Штученко І.Є.) та ін.

Наразі на кафедрі проходять дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата наук за такими проблемами, як: формування лідерських якостей майбутніх фахівців з адміністративного менеджменту (Головешко Б.Р.), формування готовності до соціальної взаємодії бакалаврів інженерного профілю при вивченні психолого-педагогічних дисциплін (Ібрагімова К.О.), формування лідерської позиції майбутніх інженерів (Ріпка І.В.), формування готовності до адаптивного управління майбутніх менеджерів (Н.К. Чеботарьов) та ін.

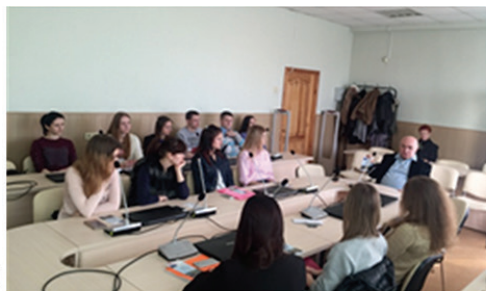
Докладно досліджуються проблеми лідерства проф. Т.В. Гурою, яка виконує роботу для здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за темою «Психологія становлення та розвитку лідерського потенціалу у студентів технічних університетів».

Представлено до спеціалізованої вченої ради докторську дисертацію доц. Н.В. Підбуцької за темою: «Психологія становлення професіоналізму майбутніх інженерів», в якій також значна увага приділяється феномену лідерства в інженерній сфері.

Затверджено теми докторських дисертацій доц. С.М. Резнік та доц. Н.В. Середи, в роботах яких будуть розглядатись сучасні детермінанти освітнього лідерства та проблема духовного лідерства відповідно.

1

2

3

4

5

6

7

8

Презентація програми Британської ради та Інституту вищої освіти НАПН України «Університетське лідерство» в Центрі Лідерства (1); виступ директора Центру Лідерства професора Романовського О.Г. перед лідерами студентських груп (2); експерти Центру Лідерства на презентації-зустрічі із співробітниками кафедри «Інтегрованих технологій машинобудування» НТУ «ХПІ» (3); «Посвята у психологи» («Міф про Психею») у постановці студентів-психологів 2 курсу (4); екскурсія студентів-психологів на кафедру нормальної анатомії людини в Харківський державний медичний університет (5); святкування Всеукраїнського дня психолога: танок у виконанні учасників літературно-музичної студії кафедри ППУСС (6); Міс-СГТ2016 – студентка групи СГТ-14а кафедри педагогіки і психології Катерина Проценко (у центрі) (7); студенти-психологи (8)

Розвиток наукової школи освітнього лідерства відбивається і у послідовних фундаментальних та прикладних дослідженнях проблем управління, еліти, лідерства у педагогіці, психології та менеджменті. За цей час за рахунок видатків державного бюджету під керівництвом проф. О.Г. Романовського проводились дослідження за темами:

- ♦ Розробка та впровадження методології підготовки кадрового забезпечення управління соціальними системами (01.01.2001–31.12.2003);
- ♦ Розробка методології формування національної гуманітарно-технічної та управлінської еліти (01.01.2004–31.12.2006);
- ♦ Розробка методології формування психологічної готовності майбутніх фахівців технічного університету до професійної діяльності (01.01.2007–31.12.2009);
- ♦ Формування управлінської гуманітарно-технічної еліти у вищих технічних навчальних закладах з використанням інноваційних педагогічних технологій (01.01.2010–31.12.2012);
- ♦ Практичні аспекти формування конкурентоспроможності національної гуманітарно-технічної еліти засобами педагогічних інновацій (01.01.2013–31.12.2014);
- ♦ Розробка методології розвитку лідерського потенціалу національної гуманітарно-технічної та управлінської еліти в інформаційному суспільстві (01.01.2015 – по теперішній час. Закінчення теми – 31.12.2017).

Широкі можливості для презентацій наукових результатів, наукових дискусій, обміну досвідом із вітчизняною та міжнародною науковою спільнотою дають традиційні психолого-педагогічні конференції кафедри. З 2001 по 2013 роки було проведено 6 Міжнародних науково-практичних конференцій «Кримські педагогічні читання» у м. Алушта.

За останні роки на кафедрі проводяться конференції:

- ♦ Міжнародна науково-практична конференція «Духовно-моральні основи та відповідальність особистості в долі людської цивілізації» (2014);
- ♦ Міжнародна науково-практична конференція серед студентів, аспірантів та молодих вчених «Психолого-педагогічні аспекти формування управлінського потенціалу сучасної молоді: теорія та практика» (2014, 2015, 2016);
- ♦ Міжнародна науково-практична конференція «Ідеї академіка І.А. Зязюна у працях його учнів і соратників» (2015, 2016).

Резнік Світлана Миколаївна – доцент кафедри ППУСС, кандидат педагогічних наук, заступник зав. кафедри, голова методичної комісії за напрямом «Публічне управління та адміністрування». Основні наукові інтереси: тенденції розвитку вищої освіти в Україні; проблеми розуміння студентами навчального матеріалу; міжособистісне розуміння у процесі спілкування викладача та студента; формування умінь, навичок студентів; методика управлінської підготовки майбутніх фахівців. Викладає дисципліни: основи педагогіки вищої школи; техніка адміністративної діяльності; психологія діяльності та навчальний менеджмент; методика викладання психології.

Завідувач кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами НТУ «ХПІ» проф. Романовський Олександр Георгійович та почесні гості Міжнародної науково-практичної конференції «Ідеї академіка Івана Зязюна у працях його учнів і соратників» перед початком пленарного засідання (14 травня 2015)

А також кожного року проводяться секції конференцій: Міжнародна науково-теоретична конференція студентів і аспірантів «Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес» та Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я».

Кафедрою проводяться спільні дослідження та обмін досвідом із міжнародними партнерами у рамках проекту «Освіта для лідерства, інтелігентності та розвитку таланту» (ELITE), який профінансовано програмою TEMPUS IV Європейської комісії. У межах проекту проводяться дослідження методології оцінювання лідерського потенціалу, тренінгових програм розвитку лідерства, методичного забезпечення процесу розвитку лідерського потенціалу, формування навчального середовища для розвитку лідерства в освіті, менеджменті, державній службі, підприємстві.

Завдяки участі кафедри у міжнародному проекті у 2015 році пройшла знаменна подія – відкриття Центру лідерства, устаткованого сучасною технікою. Відкриття Центру лідерства дозволяє реалізовувати навчальні програми та наукові психологічні та педагогічні дослідження з проблем лідерства, проводити семінари, тренінги, відео-конференції та секційні засідання конференцій, а також інші наукові заходи.

Міжнародне співробітництво кафедри ППУСС в галузі освіти і науки

Сучасна фаза розвитку міжнародного співробітництва кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна розпочалась з участі професорсько-викладацького складу кафедри на чолі з професором О.Г. Романовським у міжнародному Проекті «ELITE» – «Освіта для лідерства, інтелігентності та розвитку таланту» у межах програми TEMPUS.

Виборовши право долучитися до реалізації проекту «ELITE» серед найбільш визнаних наукових шкіл України, професорсько-викладацький склад кафедри не лише взяв найактивнішу участь у реалізації програмних завдань відповідного проекту, а й заклав підвалини формування харківської школи лідерства. Участь у Проекті дала можливість більшості викладачів кафедри пройти стажування в освітньо-науковому середовищі провідних ВНЗ Європейського Союзу, а саме: в Університеті Гринвіча (Лондон, Велика Британія), Університеті Тампере (Тампере, Фінляндія), Каунаському технічному університеті (Каунас, Литва) та Естонській бізнес-школі (Таллінн, Естонія).

Спілкуючись із представниками європейської наукової спільноти, представники кафедри набули нових знань щодо місця та ролі лідерського та організаційного потенціалу у вирішенні завдань розвитку людських ресурсів соціального об'єкту та презентували зарубіжним колегам здобутки та перспективи розвитку харківської школи лідерства О.Г. Романовського. Серед опосередкованих, проте не менш важливих результатів участі співробітників кафедри

у реалізації проекту «ELITE», можна вважати факт встановлення професійних зв'язків із відомими європейськими вченими та залучення найбільш авторитетних з них до роботи у редакційній колегії науково-практичного журналу «Теорія і практика управління соціальними системами».

Беручи до уваги норми Закону України «Про вищу освіту» щодо можливості встановлення ВНЗ прямих зв'язків з ВНЗ іноземних держав, а також укладання відповідних угод про співробітництво, керівництво кафедри виступило ініціатором встановлення та подальшого розвитку партнерських відносин із профільними, відповідно до професійно-освітнього напрямку діяльності кафедри, ВНЗ Європи.

Користуючись авторитетом на рівні міжнародної наукової спільноти, набуття якого стало можливим внаслідок успішної участі професорсько-викладацького складу кафедри у реалізації завдань гранту у межах проекту «ELITE», та демонструючи потужний потенціал для подальшого розвитку, кафедра змогла не лише встановити партнерські взаємовідносини з відомими європейськими ВНЗ, але й довести їх до рівня реалізації спільних бакалаврських програм.

Завдяки зусиллям ініціативної групи однодумців із числа викладачів кафедри на чолі з професором Морозом В.М. було проведено всебічне порівняння змісту та умов реалізації навчальних програм кафедри з аналогічними за своєю професійною спрямованістю програмами європейських ВНЗ.

За результатами діяльності ініціативної групи, найбільш активними членами якої стали професор Т.В. Гура, доцент Ж.Б. Богдан, асистент Я.О. Мовчан, були підготовлені висновки щодо кореляції навчальних програм НТУ «ХПІ» з відповідними програмами європейських ВНЗ. Пропозиції кафедри щодо можливості реалізації програм подвійного диплому були підтримані деканом факультету соціально-гуманітарних технологій професором А.В. Кіпенським та схвалені ректором НТУ «ХПІ» професором Є.І. Соколом.

На цей час, кафедра реалізує:

- ♦ з факультетом психології Університету соціальної психології та психології гуманітарних наук (Szkoła wyższa psychologii społecznej – SWPS, Варшава, Польща) програму подвійного диплому бакалаврського рівня за спеціальністю «Психологія»;

Мороз Володимир Михайлович – професор кафедри ППУСС, доктор наук з державного управління, заступник зав. кафедри з міжнародних зв'язків. Основні наукові інтереси: управління розвитком трудового потенціалу; мотиваційний механізм стимулювання трудової активності; релігійно-культурологічні аспекти трудової діяльності; управління кадрами і організаційним розвитком; управління ефективністю функціонування системи вищої освіти та її якістю. Викладає дисципліни: кадровий менеджмент, теорія організацій.

♦ з Балтійським інститутом психології і менеджменту Балтійської міжнародної академії (Baltic International Academy – BIA, Рига, Латвія) програму зі спільної підготовки бакалаврів за спеціальністю «Психологія».

Не зважаючи на той факт, що кожна з вище наведених програм має свої особливості у змісті та принципах його реалізації на практиці, незмінною залишається високий рівень якості підготовки кафедрою фахівців з вищою освітою, адже саме взаємодія кафедри з визнаними у межах європейського науково-освітнього середовища ВНЗ є запорукою не лише відповідності навчальних

програм високим європейським стандартам якості вищої освіти, але й тим потенціалом, реалізація якого забезпечить подальший розвиток конкурентних переваг як безпосередньо самої кафедри, так і її студентів.

Завдяки розвитку міжнародних зв'язків кафедра була включена її зарубіжними партнерами до участі у програмі ERASMUS+. Завдяки цій програмі відбулись візити студента Я. Фоміна та доцента кафедри Ю.Г. Чебакової до SWPS. Набуття досвіду перебування у межах науково-освітнього середовища європейського ВНЗ дозволило учасникам програми порівняти вітчизняну та зарубіжну моделі освіти та узагальнити досвід їх функціонування. Найбільш цікаві та перспективні до використання у межах вітчизняної моделі вищої освіти елементи розбудови навчального процесу в SWPS з успіхом імплементуються до практики проведення навчально-методичної та наукової роботи кафедри. Саме завдяки співробітництву кафедри ППУСС з SWPS співробітники міжнародного відділу НТУ «ХПІ» мали можливість відвідати головний кампус SWPS у Варшаві та набути нових знань щодо змісту та напрямів організації міжнародного співробітництва у галузі освіти.

Візит керівництва SWPS (Варшава, Польща) до НТУ «ХПІ» та підписання угоди між НТУ «ХПІ» та SWPS про реалізацію програми подвійного диплому бакалаврського рівня за спеціальністю «Психологія»

Зустріч професорсько-викладацького складу кафедри ППУСС з Головою Сенату Балтійської Міжнародної Академії професором Букой С.А. та підписання угоди про запровадження в дію програми з спільної підготовки бакалаврів за спеціальністю «Психологія» між НТУ «ХПІ» та Балтійським інститутом психології і менеджменту Балтійської міжнародної академії (Рига, Латвія)

Неформальне спілкування студентів кафедри ППУСС з професором Стенфордського університету Філіпом Зімбардо в SWPS (Варшава, Польща)

Встановлення професійних, а згодом і дружніх стосунків між кафедрою та SWPS стало можливим внаслідок наполегливої роботи професорсько-викладацького складу кафедри із залучення європейських вчених до участі у роботі міжнародної науково-практичної конференції «Ідеї академіка Івана Зязюна у працях його учнів і соратників». Саме під час візиту делегації з SWPS до НТУ «ХПІ» для участі у відповідній конференції були закладені основи для подальшої співпраці.

Початку реалізації програмних домовленостей між НТУ «ХПІ» та SWPS щодо запровадження в дію програми подвійного диплому бакалаврського рівня за спеціальністю «Психологія» передувала поїздка групи студентів кафедри ППУСС на чолі з доцентом Ю.М. Чалою до Варшави. Студенти мали можливість не лише взяти участь у семінарі з позитивної психології, а й відвідати лекції визнаних науковців. Серед найбільш яскравих та пам'ятних для студентів кафедри вражень від перебування в SWPS, залишиться зустріч та неформальне спілкування з автором та організатором всесвітньовідомого Стенфордського тюремного експерименту Філіпом Дж. Зімбардо.

З метою подальшого поглиблення міжнародних зв'язків та розвитку їх потенціалів для підвищення якості освіти, керівництво кафедри ППУСС у співпраці з адміністрацією БМА працює над концепцією створення на базі НТУ «ХПІ» інформаційно-культурно-освітнього центру БМА, серед основних завдань діяльності якого буде, у тому числі, і розвиток академічних та професійних зв'язків між науковцями України та Латвії.

Центр Лідерства НТУ «ХПІ» на базі кафедри ППУСС

У ході виконання одного з етапів міжнародного проекту «ELITE» – «Освіта для лідерства, інтелектуального та творчого розвитку» в межах програми TEMPUS в НТУ «ХПІ» наказом ректора від 16 січня 2015 року на базі кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна та методичного відділу було створено Центр Лідерства. Обов'язки директора Центра Лідерства було покладено на завідувача кафедрою доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України Романовського Олександра Георгійовича. Його заступниками стали начальник методичного відділу НТУ «ХПІ», кандидат психологічних наук, професор Панфілов Юрій Іванович та заступник завідувача кафедрою педагогіки і психології управління соціальними системами, кандидат педагогічних наук, доцент Гура Тетяна Віталіївна.

Експертами Центру Лідерства були призначені співробітники кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами: професор Мороз Володимир Михайлович, професор Понамарьов Олександр Семенович, доцент Демідова Юлія Євгенівна, доцент Грень Лариса Миколаївна, доцент Підбуцька Ніна Вікторівна, доцент Попова Галина Вікторівна, доцент Середа Наталія Вікторівна, доцент Чала Юлія Миколаївна, доцент Черкашин Андрій Іванович, старший викладач Книш Анастасія Євгенівна, старший викладач Квасник Ольга Віталіївна, старший викладач Чеботарьов Микола Корнійович, асистент Шаполова Вікторія Валеріївна. Експерти Центру Лідерства пройшли навчання і були сертифіковані в краях університетах Великобританії, Фінляндії, Естонії та Литви.

Актуальність створення Центру Лідерства була обумовлена тими кардинальними перетвореннями в економічній, соціальній і духовно-культурній сфері України, що запроваджують європейські стандарти суспільного життя. Керівництво та експерти Центру розуміли, що дієвість та ефективність державних перетворень істотною мірою визначається якістю їх кадрового забезпечення. Ця якість передбачає високий рівень професійної і соціальної компетентності та розвинені лідерські риси сучасних фахівців. Саме істотне зростання ролі активних, високоморальних, духовно багатих та соціально відповідальних людей, справжніх керівників-лідерів обумовила гостру необхідність у створенні Центру Лідерства НТУ «ХПІ».

З метою реалізації широкого спектру завдань Центр Лідерства був обладнаний сучасною апаратурою для навчання лідерів: системою відео-конференцій, новітнім програмним забезпеченням, системою синхронного перекладу для проведення міжнародних тренінгів, семінарів, конференцій, потужною і мобільною комп'ютерною технікою.

Відповідно плану виконання проекту «ELITE» – «Освіта для лідерства, інтелектуального та творчого розвитку» експерти Центру Лідерства надають послуги з психодіагностики рівня розвитку індивідуального та групового лідерського потенціалу, інституційного аудиту, особистісного консультування та коучингу, тренінги розвитку індивідуального та організаційного лідерського потенціалу.

Одним із перших після відкриття Центру заходів стала відео-конференція, присвячена спільній програмі Британської ради та Інституту вищої освіти НАПН України «Університетське лідерство в освіті». У відео-конференції, очолюваній директором Інституту вищої освіти, доктором педагогічних наук, професором Калашніковою Світланою Андріївною, взяли участь освітяни Києва, Одеси, Тернополя та Харкова.

Саме в Центрі Лідерства проходили тренінги іміджевого для НТУ «ХПІ» заходу, VIII Школи – семінару «Сучасні педагогічні технології в освіті»: «Порівняльний аналіз підготовки лідерів в університетах України і Європейських країнах» (проф. Романовський О.Г., проф. Гура Т.В., доц. Чала Ю.М.), «Storytelling у педагогічній практиці» (проф. Попова Г.В., доц. Серета Н.В.), «Конфліктна взаємодія в навчально-виховному процесі вишу» (доц. Підбуцька Н.В.), «Методика формування комунікативної компетентності майбутнього лідера-управлінця» (проф. Панфілов Ю.І., доц. Грень Л.М., інж. Бондаренко В.В.), «Моральні основи взаємодії викладача і студента» (ст. викл. Книш А.Є.), «Тренінг позитивного мислення» (проф. Черкашин А.І., доц. Богдан Ж.Б., доц. Підбуцька Н.В.).

Завдяки можливостям Центру Лідерства викладачі та студенти кафедри стали учасниками віртуального круглого столу «Реалізація системи психологічної підтримки переселенців та постраждалих від конфлікту на Сході України в закладах вищої освіти», модератором якого виступила науково-дослідна лабораторія культури лідерства Київського університету імені Бориса Грінченка.

У Центрі Лідерства відбувся цілий ряд зустрічей-презентацій, спрямованих на демонстрацію можливостей Центру у сфері підготовки сучасних лідерів. Експерти Центру Лідерства зустрілися з працівниками кафедри «Інтегрованих технологій машинобудування» НТУ «ХПІ», директорами шкіл Жовтневого району, випускниками НТУ «ХПІ».

Ще одним важливим напрямком в діяльності Центру Лідерства в перший рік його існування стало впровадження у навчальний процес системи тренінгового розвитку лідерського потенціалу старост груп кафедри педагогіки та психології управління соціальними системами. 18 лідерів студентських груп отримали можливість взяти участь у тренінгах, спрямованих на розвиток емоційного інтелекту, навичок взаємодії у конфлікті, комунікативної компетентності, риторичної культури та позитивного мислення.

Серед перспектив розвитку діяльності Центру Лідерства є: розширення системи підготовки студентських лідерів, запровадження програм підготовки лідерів в освіті, бізнесі та публічному управлінні.

Виховна робота на кафедрі ППУСС

Виховна робота кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад. І.А. Зязюна здійснюється за наступними напрямками:

- ♦ робота із студентською молоддю з метою задоволення її повсякденних потреб;

- ♦ підтримка талановитих та обдарованих студентів, створення умов для їх інтелектуального, творчого, духовного та фізичного розвитку;
- ♦ організація змістовного молодіжного дозвілля;
- ♦ національно-патріотичне виховання;
- ♦ пропаганда здорового способу життя.

Студенти кафедри беруть активну участь у пленарних і секційних засіданнях Міжнародних науково-практичних конференцій (Міжнародна науково-практична конференція аспірантів, студентів, молодих вчених «Психолого-педагогічні аспекти формування управлінського потенціалу сучасної молоді: теорія і практика»; Міжнародна науково-практична конференція «Ідеї академіка Івана Зязюна у працях його учнів і соратників»; Міжнародна науково-практична конференція «Україна і світ», Міжнародна науково-практична конференція «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, здоров'я» (MICROCAD), що проводяться кафедрою на чолі з її завідуючим – професором, доктором педагогічних наук, членом-кореспондентом НАПН України Романовським О.Г. та керівництвом НТУ «ХПІ».

Традиційними стали такі заходи, як «Посвята у психологи» першокурсників, святкування Всеукраїнського дня психолога, екскурсії до музею НТУ «ХПІ», відвідування виставок, музеїв, театральних вистав, органного залу м. Харкова.

Студенти-психологи займають активну життєву позицію: про це свідчать зайняті призові місця у Новорічних конкурсах факультету, конкурсах краси «Міс-СГТ», участь у підготовці та проведенні пам'ятних дат НТУ «ХПІ», участь у днях інформації НТБ НТУ «ХПІ», а також у підготовці і проведенні спортивно-військових змагань «Заграда».

Зустрічі із керівництвом вишів Латвії, Польщі, відео-конференції, круглі столи з ВНЗ Києва, Одеси та інших міст України сприяють подальшому інтелектуальному розвитку студентів кафедри.

З метою розвитку творчих здібностей, духовного зростання студентів 20 жовтня 2014 року розпорядженням завідуючого кафедри професора Романовського О.Г. було створено літературно-музичну студію, до складу якої увійшли активні, талановиті, обдаровані, здібні студенти, які мають завдатки лідерів.

Робота у студії сприяє розвитку творчого потенціалу студентів, допомагає у навчанні і громадському житті університету.

Грень Лариса Миколаївна – доцент кафедри ППУСС, кандидат педагогічних наук, заступник завідувача кафедри з організації виховної роботи, керівник літературно-музичної студії. Основні наукові інтереси: комунікативна компетентність майбутнього лідера. Викладає дисципліни: основи менеджменту, педагогіка, методика викладання у вищій школі, психологія. Громадська діяльність: голова профбюро факультету СГТ.

КАФЕДРА ПРАВА

Історія створення кафедри

В 1998 році ректорат нашого університету прийняв рішення про створення спеціальної кафедри – кафедри права. Це було пов'язано з необхідністю розширення та поглиблення правових знань серед студентської молоді, відкриттям нових спеціальностей, які потребували більш ґрунтовної юридичної підготовки. Такі завдання були покладені на новостворену кафедру, яку очолила Перевалова Людмила Вікторівна, кандидат філософських наук, на той час доцент кафедри соціології та політології.

Це був перший досвід створення правової кафедри в технічному вищому навчальному закладі. Кафедра створювалась у складі економічного факультету для забезпечення підготовки фахівців зі спеціальності «Інтелектуальна власність».

Велику допомогу у створенні кафедри надали ректори університету Костенко Ю.Т. та Товажнянський Л.Л., які виділили приміщення, надали необхідну техніку, вирішували проблеми аспірантури та підвищення кваліфікації викладачів кафедри, сприяли її подальшому розвитку. Цю роботу продовжує і сьогодні ректорат університету на чолі з ректором професором Соколом Є.І.

Перш за все необхідно було сформувати колектив кафедри, розробити навчальні програми та плани з багатьох дисциплін, які раніше не викладалися, відремонтувати та підготувати приміщення кафедри. Все це було зроблено за підтримки декану економічного факультету професора Перерви П.Г., завідувачів кафедр: професорів Яковлева А.І., Міщенко В.А., Тимофєєва В.М. І з нового навчального року кафедра почала працювати. У складі кафедри тоді було тільки 5 викладачів, які працювали ще у складі кафедри соціології та політології.

За роки існування кафедри кількість викладачів збільшувалась, підвищувалась їх кваліфікація, педагогічна майстерність. Збільшувалась і кількість навчальних курсів з правових дисциплін, що викладалися для різних факультетів та спеціальностей.

***Перевалова Людмила Вікторівна** – завідувач кафедри права, кандидат філософських наук, доцент, професор НТУ «ХПІ», академік Академії військово-історичних наук і козацтва. Закінчила історичний факультет Харківського державного університету ім. О.М. Горького за спеціальністю історик. Розуміючи необхідність подальшої освіти, у 1999 р. закінчила Національну юридичну академію ім. Ярослава Мудрого за спеціальністю правознавство. Має понад 100 наукових публікацій, серед них 1 підручник з грифом МОН, 2 монографії, багато навчальних та навчально-методичних посібників.*

*Викладачі кафедри права у 2005 р. (зліва направо):
Головін С.В., Муренко О.Л., Семко М.О., Аврамова О.Є., Лисенко І.В.,
Столяров І.В., Вергун В.Г., Гаряєва Г.М.*

За ці роки в університеті відкривалися нові факультети і нові кафедри, які повинні були задовольняти потреби українського суспільства у фахівцях з різноманітних спеціальностей. Все це вимагало і викладання нових юридичних дисциплін. Нові курси розробляються і викладаються з урахуванням інтересів кожного конкретного факультету і випускаючої кафедри. Головним критерієм такого підходу є те, щоб кожен студент отримав саме йому необхідні знання і уміння, щоб він міг їх використати у своїй подальшій професійній діяльності. Для студентів економічного факультету, факультету бізнесу і фінансів читаються такі курси як «Правознавство», «Господарське і фінансове право», «Підприємницьке право», «Трудове право»; «Екологічне право» – для студентів факультету інтегрованих технологій та хімічної техніки, а для фахівців у сфері «Адміністративного менеджменту» і для магістрів інших спеціальностей такий курс як «Правові засади забезпечення управлінської діяльності».

При проведенні семінарських занять головний наголос робиться на самостійну роботу студентів. З цієї метою на кафедрі були розроблені тестові та практичні завдання, які мотивують студентів самостійно думати, аналізувати чинне законодавство і застосовувати його на практиці. Приєднання до Болонської хартії потребувало від кафедри, та і не тільки від неї, змін підходів до викладання. Впровадження в учбовий процес дистанційної форми навчання призвело до розробки нових дистанційних курсів «Правознавство», «Основи конституційного права України», «Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності», «Екологічне право» та інших.

Потреби подальшого розвитку України вимагали висококваліфікованих фахівців, які володіють не тільки рідною мовою, але і мовами інших країн, можуть постійно підвищувати свій професійний рівень у відомих університетах світу. Новим для університету стало викладання навчальних дисциплін на англійській мові. Для підготовки студентів, що навчаються на англійській мові, викладачами кафедри були спеціально підготовлені лекційні курси «Правознавство», «Підприємницьке право», «Міжнародне приватне право», «Договірне право», розроблені плани практичних занять, завдання для самостійної роботи.

Кафедра постійно продовжує роботу над вдосконаленням викладання правових дисциплін, враховуючи потреби суспільства у висококваліфікованих фахівцях, гідних громадян своєї держави.

Навчально-методична робота кафедри права

Щорічно біля 5 тисяч студентів НТУ «ХПІ» вивчають правові дисципліни. На різних факультетах університету викладачами кафедри забезпечується викладання понад 16 навчальних курсів. Це загальний курс «Правознавство» для студентів денної і заочної форми навчання, спеціальні курси «Господарське та фінансове право», «Підприємницьке право», «Правове забезпечення інтелектуальної власності», «Патентне право», «Авторське право та суміжні права», «Трудове право», «Екологічне право», «Природоохоронне законодавство та екологічне право», «Розпорядження правами інтелектуальної власності та їх захист», «Міжнародне приватне право», «Податкове право», «Адміністративне право», «Договірне право», два магістерських курси «Правові засади управлінської діяльності», «Інформаційне право в медіа сфері» та інші, що викладаються для окремих спеціальностей на ЕК, БФ, ІТ, ІФ, КІТ, СГТ, ЕІМ факультетах.

Все це потребує від кафедри постійного оновлення лекційних курсів, вдосконалення семінарських занять, розробки індивідуальних практичних та тестових завдань, спрямованих на активізацію самостійної роботи студентів. Застосування у навчальному процесі дистанційного навчання потребувало розробки дистанційних курсів з різних правових дисциплін. Викладачі кафедри Столяров І.В., Вергун В.Г., Муренко О.Л. розробили дистанційні курси «Правознавство»,

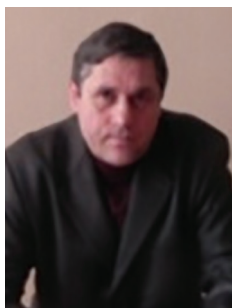
Муренко Олена Леонідівна – старший викладач кафедри права. Закінчила Харківський юридичний інститут, за спеціальністю правознавство. Постійно займається підвищенням своєї кваліфікації, закінчила магістратуру за спеціальністю «Педагогіка вищої школи». Має біля 40 наукових публікацій з актуальних питань права.

«Основи правознавства», «Правові основи міжнародного бізнесу», «Підприємницьке право», «Господарське та фінансове право» та інші.

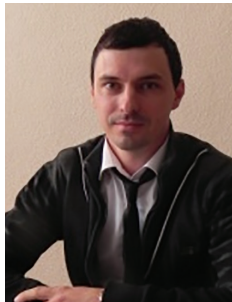
Приєднання до Болонського процесу, подальше вдосконалення підготовки майбутніх фахівців поставило перед кафедрою необхідність підготовки навчальних курсів англійською мовою. З цим завданням успішно впоралися викладачі кафедри Васильєва Н.Г., Ткачов М.М., які підготували програми та навчальні плани, електронні варіанти конспектів лекцій та завдання для самостійної роботи студентів з курсів «Підприємницьке право», «Правознавство», «Міжнародне приватне право», «Договірне право» на англійській мові для студентів БФ факультету.

Викладачі кафедри Перевалова Л.В., Гаряєва Г.М., Гаєвая О.В., Кузьменко О.В., Муренко О.Л. активно використовують в навчальному процесі новітні педагогічні технології: проблемні лекції, лекції-бесіди, лекції-дискусії, лекції, на які запрошуються фахівці, юристи-практики.

Під час викладання лекційного матеріалу з курсів «Правознавство», «Право інтелектуальної власності», «Розпорядження правами інтелектуальної власності та їх захист», «Адміністративне право», «Міжнародне приватне право» викладачі Гаряєва Г.М., Муренко О.Л., Лисенко І.В. активно використовують мультимедійні технології, що викликає підвищений інтерес та зацікавленість студентської аудиторії. Лекційний матеріал, який подається у вигляді презентацій, що містять графічну, текстову, звукову інформацію, дозволяє викладачу більш ретельно розглянути питання, а студентам більш поглиблено засвоїти навчальний матеріал. Викладачі кафедри довели, що заняття із застосуванням мультимедійних технологій – барвисті, наочні, динамічні, краще запам'ятовуються, однак це не означає відмову від традиційних методів навчання. Технічні засоби можуть ефективно доповнювати та супроводжувати лекційний матеріал, але вони не замінюють викладача.

Вергун Володимир Григорович – старший викладач кафедри права, заступник декана факультету з виховної роботи. Працює на кафедрі з моменту її створення. Як і більшість викладачів кафедри, має дві вищі освіти, закінчив Харківський державний університет ім. О.М. Горького (спеціальність історик) і Національну юридичну академію ім. Ярослава Мудрого (спеціальність правознавство). Протягом багатьох років був незмінним керівником студентського наукового гуртка «Правознавець».

Ткачов Максим Михайлович – старший викладач кафедри права. Працює на кафедрі з 2007 року після закінчення Національної юридичної академії ім. Ярослава Мудрого. Має другу вищу освіту: магістр з «Управління інноваційною діяльністю». Автор понад 50 наукових публікацій, серед них 4 монографії (у співавторстві), публікації в іноземних наукових виданнях. Приймає активну участь у міжнародних наукових конференціях.

Семінарські заняття викладачі кафедри намагаються проводити у нетрадиційних формах: семінари-дискусії, семінари-дослідження, семінари-взаємонавчання тощо. Різні види практичних занять дозволяють викладачам активізувати самостійну роботу студентів, сприяти не тільки засвоєнню теоретичних знань, але і формуванню вмінь та навичок, застосовувати одержані знання у практичній діяльності.

Викладачі Перевалова Л.В., Гаряєва Г.М., Муренко О.Л., Ткачов М.М. при проведенні семінарів з навчальних курсів «Правознавство», «Податкове право», «Трудове право», «Право інтелектуальної власності», «Розпорядження правами інтелектуальної власності та їх захист» застосовують елементи ігрового проектування. Метою таких занять є розвиток колективних форм навчання та творчих здібностей студентів, набуття навичок співпраці у колективі. Під час проведення таких занять студенти одержують індивідуальні завдання, які вони виконують у невеликих групах. Кожна група спочатку знайомиться з нормативно-правовими актами, додатковими матеріалами, що рекомендуються викладачем, потім приступає до виконання конкретного завдання. Завдання можуть містити практичну ситуацію, яку необхідно вирішити з посиланням на діюче законодавство; складання окремого виду договору; проведення певної перевірки або експертизи, за результатами яких треба скласти необхідні процесуальні документи. Ще однією формою проведення семінарських занять стали комплексні міжпредметні ділові ігри. Такі заняття зі студентами-економістами, що спеціалізуються на податковому контролі, проводить доцент кафедри Гаряєва Г.М. разом із старшим викладачем кафедри економічного аналізу та обліку Шовкопляс Т.С.

Кожна дисципліна, кожна тема семінару розрізняється видами занять, методикою їх проведення, що пов'язано з метою, яку ставить перед собою та перед студентами викладач.

Доцент Гаряєва Г.М. і старший викладач Шовкопляс Т.С. проводять ділову гру зі студентами економічного факультету

Важливою складовою успішного навчання є забезпечення навчального процесу навчально-методичною літературою. Практично усі навчальні курси, що викладаються кафедрою, забезпечені навчальною та навчально-методичною літературою. Це:

- ♦ навчальний посібник «Правовые основы международного бизнеса: Источники международного торгового права», 2007 р. (автор Столяров І.В.);
- ♦ підручник «Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс», 2011 р. (автори XII, XIII розділів Перевалова Л.В., Аврамова О.Є.);
- ♦ навчальний посібник «Економіка та управління інноваційною діяльністю», 2011 р. (автори Лисенко І.В., Васильєва Н.Г.);
- ♦ навчальний посібник «Правові засади інтелектуальної власності», 2011 р. (автори Аврамова О.Є., Васильєва Н.Г., Перевалова Л.В.);
- ♦ методичні вказівки до практичних занять для студентів заочної форми навчання «Основы права», 2003 р. (автори Вергун В.Г., Перевалова Л.В.);
- ♦ методичні вказівки до практичних занять для студентів заочної форми навчання «Хозяйственное право», 2003 р. (автори Вергун В.Г., Перевалова Л.В.);
- ♦ конспект лекцій «Господарське право», 2006 р. (автори Андрійченко Ж.О., Перевалова Л.В., Вергун В.Г.);
- ♦ навчально-методичний посібник «Господарське законодавство», 2007 р. (автори Вергун В.Г., Перевалова Л.В.);
- ♦ навчально-методичний посібник «Правознавство», 2010 р. (автори Гаряєва Г.М., Муренко О.Л., Головін С.В.);
- ♦ текст лекцій «Господарське законодавство», 2011 р. (автори Андрійченко Ж.О., Перевалова Л.В., Вергун В.Г.);
- ♦ навчально-методичний посібник «Основы екологічного права», 2011 р. (автори Гаряєва Г.М., Муренко О.Л.);
- ♦ навчально-методичний посібник «Правові засади інтелектуальної власності в Україні», 2012 р. (автори Перевалова Л.В., Аврамова О.Є., Лисенко І.В.);
- ♦ навчально-методичний посібник «Трудове право», 2012 р. (автори Перевалова Л.В., Аврамова О.Є., Гаєвая О.В.);
- ♦ навчально-методичний посібник «Правоведение», для іноземних студентів, 2012 р. (автор Лисенко І.В.);
- ♦ навчально-методичний посібник «Хозяйственное законодательство» для іноземних студентів, 2012 р. (автори Лисенко І.В., Вергун В.Г., Перевалова Л.В.);
- ♦ навчально-методичний посібник «Трудовое право» для іноземних студентів, 2015 р. (автори Перевалова Л.В., Гаєвая О.В.);
- ♦ навчально-методичний посібник «Договірне право», 2015 р. (автор Гаряєва Г.М.);
- ♦ навчально-методичний посібник «Адміністративне право», 2015 р. (автор Гаряєва Г.М.);
- ♦ навчально-методичний посібник «Розпорядження правами інтелектуальної власності та їх захист», 2015 р. (автор Гаряєва Г.М.).

Досвідченим викладачем, методистом є доцент кафедри, кандидат педагогічних наук, Відмінник освіти України Кузьменко Олександр Васильович. За його участю підготовлені три підручника «Громадянська освіта», що рекомендовані МОН для учнів 9 – 11 класів загальноосвітніх шкіл України, посібники для вчителів з цього предмету, він є співавтором державних програм для середніх шкіл з дисциплін «Правознавство» та «Громадянська освіта».

Слід зазначити, що методика викладання правових дисциплін постійно удосконалюється. На кафедрі щорічно проводяться методичні семінари (керівник – доцент Гаряєва Г.М.), на яких розглядаються методи проведення семінарських занять з використанням ігрового проектування, рольових ігор, проблеми активізації самостійної роботи студентів, теорія і технологія системного підходу до педагогічного аналізу відвідування занять.

Викладачі кафедри Семко М.О., Гаряєва Г.М., Муренко О.Л., Ткачов М.М. приймають активну участь у роботі Міжнародної школи-семінару «Сучасні педагогічні технології в освіті», яка сприяє постійному підвищенню педагогічної майстерності викладачів кафедри, викликає зацікавленість педагогів інших українських та європейських вузів.

Лисенко Ірина В'ячеславівна – доцент кафедри права, кандидат юридичних наук. Закінчила в 2003 році Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди, юридичний факультет, за спеціальністю правознавство. У 2008 році захистила кандидатську дисертацію. Має понад 30 наукових та методичних робіт, серед яких підручник «Цивільне право», монографія «Право приватної власності на житло та його обмеження», навчальний посібник «Правові засади інтелектуальної власності в Україні», навчально-методичні посібники для іноземних студентів «Правоведение» та «Хозяйственное законодательство».

Кузьменко Олександр Васильович – доцент кафедри права, кандидат педагогічних наук. На кафедрі працює з 2007 року. Має дві вищі освіти: Калінінградський державний університет, історико-філологічний факультет, та Національна юридична академія ім. Ярослава Мудрого. Багато часу приділяє проблемам удосконалення методики викладання правових дисциплін, активізації самостійної роботи студентів. Має біля 100 наукових публікацій, більш половини з яких були опубліковані вже під час роботи в університеті. Є постійним членом журі Всеукраїнського турніру юних правознавців, членом експертної групи з правознавства при Науково-методичній раді Міністерства освіти та науки, членом журі Всеукраїнських учнівських олімпіад з правознавства.

1

2

3

4

5

Колектив кафедри права у 2016 р., зліва направо: Кузьменко О.В., Гаряєва Г.М., Горна З.О., Зубко В.В., Вергун В.Г., Перевалова Л.В., Муренко О.Л., Софоклова О.В., Шаблевська І.Ю., Гаєвая О.В., Лисенко І.В., Семко М.О. (1); Учасники Міжнародної науково-теоретичної конференції студентів і аспірантів «Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес» (2); Доцент Гаєвая О.В. і старший викладач Муренко О.Л. організують роботу круглого столу «Міжнародний День захисту прав людини» (3); Доцент Гаряєва Г.М. на семінарі, що проводиться Американською асоціацією юристів «Ініціатива з верховенства права» (4); Учасники семінару «Право інтелектуальної власності», студенти економічного факультету (5)

Наукова діяльність кафедри права

Наукова діяльність кафедри спрямована на проведення наукових досліджень, підготовку вчених вищої кваліфікації, участь викладачів кафедри в наукових конференціях та семінарах, залучення до науково-дослідної діяльності студентів університету.

Наукова робота кафедри присвячена розробці комплексної науково-дослідної теми «Правове забезпечення становлення громадянського суспільства в Україні».

У руслі цієї теми ведуться наукові розробки викладачів кафедри:

- ◆ Вергун Володимир Григорович – Історія становлення та розвитку школи механіки і математики у Харківському технологічному інституті;
- ◆ Гаєвая Олександра Валентинівна – Державне регулювання оплати праці;
- ◆ Гаряєва Ганна Михайлівна – Проблеми формування правової культури студентської молоді;
- ◆ Кузьменко Олександр Васильович – Правова освіта молоді;
- ◆ Лисенко Ірина В'ячеславівна – Обмеження права приватної власності на житло;
- ◆ Муренко Олена Леонідівна – Правове забезпечення безпосереднього народовладдя в Україні;
- ◆ Перевалова Людмила Вікторівна – Проблеми взаємовідносин особистості і держави;
- ◆ Семко Михайло Олександрович – Педагогічні підходи рішення проблеми спілкування між викладачами та студентами;
- ◆ Ткачов Максим Михайлович – Правове забезпечення інноваційної діяльності.

За роки існування кафедри було захищено сім кандидатських дисертацій. У 2006 році Яковець Ірина Станіславівна захистила кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеню кандидата юридичних наук. Тема наукового дослідження – «Первинна класифікація засуджених до позбавлення волі та їх розподіл в УВП». Сьогодні вона вже доктор юридичних наук, завідувач відділу Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності ім. В.В. Сташиса Академії правових наук України.

У 2008 році Аврамова Ольга Євгенівна захистила кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеню кандидата юридичних наук за темою «Позбавлення суб'єктивного права на житло».

Нестеренко Поліна Віталіївна захистила кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеню кандидата юридичних наук у 2008 році. Тема наукового дослідження: «Вищі навчальні заклади як суб'єкти майнових правовідносин».

У 2008 році Лисенко Ірина В'ячеславівна захистила кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеню кандидата юридичних наук за темою «Обмеження права приватної власності на житло».

Васильєва Наталія Георгіївна захистила кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеню кандидата юридичних наук у 2009 році. Тема наукового дослідження «Право на цілісність особистості в праві Європейського Союзу».

Гаєвая Олександра Валентинівна захистила кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеню кандидата юридичних наук у 2014 році за темою «Державне регулювання оплати праці».

У 2016 р. успішно захистив кандидатську дисертацію на здобуття наукового ступеню кандидата економічних наук Ткачов Максим Михайлович. Тема дисертації «Оцінювання збитків від контрафактної діяльності на ринку автозапчастин».

Захист кандидатської дисертації старшим викладачем кафедри Ткачовим М.М.

Сьогодні у складі кафедри 1 професор, 5 кандидатів наук, доцентів.

Викладачами кафедри були підготовлені та опубліковані п'ять монографій, щорічно публікується не менше 20 наукових статей.

Усі викладачі кафедри приймають активну участь в організації та проведенні міжнародних наукових, науково-практичних конференцій: «Переяславская Рада, ее историческое значение и перспективы развития восточно-славянской цивилизации», «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я», «Духовно-моральнісні основи та відповідальність особистості у долі людської цивілізації», «Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність», «Проблеми формування та розвитку інноваційної інфраструктури: європейський вектор – нові виклики та можливості»; всеукраїнських науково-практичних конференціях: «Козацький рух на теренах України та патріотичне виховання молоді на його засадах», «Актуальні проблеми історії науки і техніки».

Вже стало традицією проведення міського міжвузівського семінару «Філософія в сучасному світі», в роботі якого приймають активну участь викладачі кафедри. В межах Днів науки кафедра постійно проводить круглий стіл «Актуальні проблеми реформування українського законодавства», в якому приймали участь не тільки викладачі кафедри, але й відомі фахівці в галузі права. Так, в межах Днів науки перед викладачами кафедри виступили завідувач кафедри міжнародного права НЮУ ім. Я. Мудрого проф. Яковюк І.В., доцент кафедри теорії держави та права Окладна М.Г., професор Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності ім. В.В. Сташиса Яковець І.С., доцент Харківського національного університету внутрішніх справ Аврамова О.Є., провідний спеціаліст Головного управління юстиції в Харківській області Парамонова Л.В.

На кафедрі діє науково-теоретичний семінар, керівником якого є доцент Гаєвая О.В. На засіданнях семінару обговорюються актуальні проблеми розвитку права, результати наукових досліджень викладачів, запрошуються науковці з вищих юридичних закладів, юристи-практики.

Ще одним важливим напрямом роботи кафедри є залучення до науково-дослідної діяльності студентів університету.

Проф. Перевалова Л.В. здійснює керівництво дипломними проектами зі спеціальності «Інтелектуальна власність». За усі роки існування цієї спеціальності були підготовані та захищені багато магістерських проектів.

Доброю традицією стало проведення кафедрами гуманітарного циклу студентських наукових конференцій, престиж яких постійно зростає. У них вже

Гаєвая Олександра Валентинівна – доцент кафедри права, кандидат юридичних наук. На кафедрі працює з 2009 року. Закінчила Харківський державний інститут культури за спеціальністю культурно-просвітницька робота, Національну юридичну академію ім. Ярослава Мудрого за спеціальністю правознавство. Має понад 50 наукових праць, половину з яких опубліковано у фахових виданнях, підготувала три навчально-методичних посібника, один з них для іноземних студентів, що навчаються в університеті. Є заступником декана факультету соціально-гуманітарних технологій з наукової роботи, заступником завідувача кафедри з наукової роботи, керує роботою науково-теоретичного семінару кафедри.

Семко Михайло Олександрович – старший викладач кафедри права. Працює на кафедрі з 2002 року. Має дві вищі освіти: закінчив Національну юридичну академію ім. Ярослава Мудрого за спеціальністю правознавство та НТУ «ХПІ» за спеціальністю «Педагогіка вищої школи». Викладає навчальні курси «Правознавство», «Господарське законодавство і комерційне право». Має біля 20 наукових публікацій. Протягом багатьох років був куратором на економічному факультеті, факультетах бізнесу та фінансів, інтегральної підготовки.

беруть участь не лише студенти НТУ «ХПІ», але і студенти з інших країн. В межах щорічної Міжнародної науково-теоретичної конференції «Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес» діє правова секція «Проблеми формування громадянського суспільства і правової держави в Україні». На її засіданнях кожен рік виступає не менш 40–50 студентів, які надають свої доповіді, презентації з найактуальніших проблем розвитку права в Україні і світі.

*Учасники Міжнародної науково-теоретичної конференції
«Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес»*

*Доцент Лисенко І. В. (у центрі) та призер Всеукраїнської олімпіади
з правознавства, студентка економічного факультету Ларка А. (зліва)*

Інтерес до правових дисциплін досить високий, при проведенні будь-яких опитувань студенти завжди вказують на необхідність отримання юридичних знань. Про це можна судити і по постійному зростанню кількості учасників олімпіад по правознавству, студентських наукових конференцій. Наші студенти

неодноразово брали участь у Всеукраїнських олімпіадах по правознавству і, попри те, що їх суперниками були студенти юридичних вищих навчальних закладів, входили в десятку призерів. Це А. Ларка і А. Соколенко, О.Стаднік і П.Блищик.

Під керівництвом викладачів кафедри готуються та публікуються студентські наукові статті у Віснику НТУ «ХП» «Актуальні проблеми розвитку українського суспільства», тези доповідей по матеріалам міжнародних конференцій.

Усі викладачі кафедри здійснюють профорієнтаційну роботу у школах міста і області. Особливо слід відмітити роботу доцента кафедри Кузьменко О.В., який постійно приймає активну участь в підготовці і проведенні Всеукраїнських турнірів юних правознавців, є постійним членом журі (секція правознавства) Малої академії наук міста Харкова, був членом журі та апеляційної комісії обласної олімпіади старшокласників з правознавства; виконував обов'язки члена журі Всеукраїнської учнівської олімпіади з правознавства; проводить методичні семінари для вчителів правознавства Харківської області на базі Харківської академії неперервної освіти. Є членом експертної групи з правознавства при Науково-методичній раді Міністерства освіти та науки.

За роки роботи на кафедрі була зібрана значна бібліотека юридичної літератури, якою користуються студенти і співробітники університету. У цьому заслуга працівників кабінету. Вони не лише займаються складанням каталогів і видачею літератури, а можуть надати кваліфіковану допомогу нашим студентам при написанні доповідей, рефератів, допомогти підібрати законодавчі акти, необхідні для вирішення практичних завдань. Це інженери Зубко В.В., Софоклова О.В., Горна З.О., Шаблевська І.Ю.

*Співробітники кафедри права:
Зубко В.В., Горна З.О., Шаблевська І.Ю., Софоклова О.В.*

Міжнародне співробітництво кафедри права в сфері науки та освіти

Викладачі кафедри постійно підтримують наукові зв'язки з фахівцями з відомих європейських університетів.

Професор Перевалова Л.В. у 2001 році пройшла стажування у Магдебурзькому Отто фон Герике університеті, де ознайомила з методикою викладання

*Учасники Міжнародної Тренінг-Програми
за напрямом «Підприємництво:
створення і ведення бізнесу»*

правових дисциплін для студентів економічних спеціальностей, прослухала лекції з торгового права, провела консультації з викладачами університету.

Доц. Гаряєва Г.М. та старший викладач Муренко О.Л. прийняли участь у семінарах «Методика викладання права», «Методика викладання курсу «Право Європейського Союзу», «Методика викладання курсу «Право інтелектуальної власності», які проводилися в межах Комплексної навчальної програми для викладачів права, що здійснювався проектом Американської асоціації юристів «Ініціатива з верховенства права».

В рамках проекту ЕС Tempus «Набуття професійних і підприємницьких навичок через освіту та консультування» здійснювалась Міжнародна Тренінг-Програма підвищення кваліфікації викладачів вищих навчальних закладів I-II-го рівня акредитації, за напрямом «Підприємництво: створення і ведення бізнесу».

Серед розробників та учасників цієї програми представники відомих університетів Австрії, Німеччини,

Угорщини, Росії та України. Перед учасниками програми виступили професори Віденського економічного університету Фортмюллер, який ознайомив присутніх з актуальними положеннями проекту Tempus BUSEEG, та професор Афф з доповіддю «Куррикулярні та дидактичні складнощі ведення підприємницької освіти у вищих навчальних закладах». Семінар завершився обговоренням концепції консультаційних послуг для починаючих підприємців НТУ «ХП».

В Тренінг–Програмі, яка проводилася на базі університету протягом 2014–2015 року, приймали участь викладачі кафедри Перевалова Л.В. і Ткачов М.М.

Доц. Гаєвая О.В. приймала активну участь у проведенні Польсько-українського молодіжного форуму «Науковий потенціал студентської молоді» 25–28 квітня 2016 року у м. Познань. У 2017 році планує пройти стажування в Університеті ім. Адама Міцкевича у м. Познані (Польща). Серед планів кафедри встановити тісні наукові зв'язки з цим навчальним закладом.

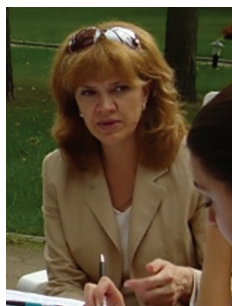
Викладачі кафедри Гаєвая О.В., Ткачов М.М. постійно публікують результати своїх наукових досліджень у наукових виданнях Польщі, Словачії, Венгрії.

Правове виховання студентської молоді

Кафедра приділяє багато уваги правовому вихованню студентської молоді, формуванню у неї відчуття патріотизму, поваги до закону, подоланню правового нігілізму, вихованню політично та соціально активної особистості, толерантної, здатної на продуктивні відносини з особами іншої національності та віри, з розвинутою національною свідомістю, особистості, здатної у професійній діяльності проявити високий рівень громадянської культури. Адже головним завданням усієї системи нашої освіти є не лише підготовка висококваліфікованих фахівців, конкурентоздатних на ринку праці, але і передусім гідних громадян незалежної, демократичної держави.

Виховна робота викладачів кафедри здійснюється у позаучбовий час за такими основними напрямками:

- ♦ патріотичне виховання;
- ♦ проведення днів правових знань;
- ♦ виховна робота у студентських гуртожитках;

Гаряєва Ганна Михайлівна – заступник завідувача кафедри права з методичної роботи, доцент. Закінчила Український заочний політехнічний інститут за спеціальністю інженер-викладач та Національну юридичну академію ім. Ярослава Мудрого за спеціальністю правознавство. Очолює методичний семінар кафедри. Підготувала п'ять навчально-методичних посібників. Має біля 80 наукових робіт.

- ♦ профілактика девіантної поведінки молоді.

Протягом багатьох років на кафедрі успішно діяло студентське наукове товариство «Правознавець», в якому приймали участь студенти багатьох факультетів університету, особливо студенти економіко-правового факультету (у наступному факультет інтегральної підготовки), які здійснювали навчання за двома напрямками – економіка та право. Керував роботою СНТ старший викладач кафедри В.Г. Вергун.

Активними учасниками СНТ «Правознавець» були студенти економічного факультету Іванова В.С., Земскова О.Н., Булига І.В., які стали переможцями I туру Всеукраїнської олімпіади з «Правознавства». Під час проведення II туру Всеукраїнської міжвузівської олімпіади з правознавства у м. Києві в листопаді-грудні 2001 року вони зайняли 10 місце серед студентських команд, які представляли 46 вищих навчальних закладів України.

На засіданнях наукового товариства розглядалися актуальні питання розвитку правової системи України і світу, виступали представники правоохоронних органів, викладачі, науковці, які знайомили учасників з новинами українського законодавства.

Учасники студентського наукового товариства «Правознавець»

З метою підвищення правової культури і правосвідомості студентської молоді в університеті постійно проводяться зустрічі і бесіди, до участі в яких залучаються працівники органів юстиції, внутрішніх справ, працівники Державного департаменту інтелектуальної власності України, адвокати.

Особливий інтерес у студентів університету викликають дні правових знань, під час проведення яких студенти мають можливість поспілкуватися з юристами-практиками, одержати відповіді на питання, які їх цікавлять, розширити свої правові знання. Так, викладачами кафедри були проведені зустрічі

з працівниками сектору правової роботи, правової освіти і систематизації законодавства Головного управління юстиції МЮУ в Харківській області, з адвокатами Кононенко В.П., Осадчиевою В.В., суддями, лікарями, слідчими. Разом з Міжнародним комітетом захисту прав людини проводився форум «Захист прав громадян в Україні», на якому виступали керівники комітету у Харкові Федорко С., Пархоменко С., голова Антифашистського комітету Харкова, відомий правозахисник Нисон Ройтман. Для іноземних студентів, що навчаються в університеті, був проведений круглий стіл «Захист прав іноземних громадян в Україні», в якому прийняли участь голова Антифашистського комітету Харкова Нисон Ройтман та керівник відділу з роботи з іноземними громадянами Міжнародного комітету захисту прав людини С. Какурін.

Разом з Науковою бібліотекою університету проводяться семінари, присвячені Загальній декларації прав людини, Дню незалежності України, іншим важливим подіям, на яких виступають викладачі, співробітники та студенти. Працівники бібліотеки на чолі з директором Семененко Л.П. не тільки готують тематичні виставки, але і приймають активну участь в обговоренні важливих правових питань сьогодення.

В межах Тижня правових знань у Харкові Головне управління юстиції та координативна рада молодих юристів НЮА ім. Я.Мудрого проводила у 2013 році турнір з правових питань серед студентів неюридичних вузів. В турнірі прийняли участь студенти факультету інтегральної підготовки, які одержали перемогу і зайняли 1 місце.

Не залишаються без уваги викладачів кафедри і студентські гуртожитки. Під час чергування в гуртожитках викладачі кафедри проводять круглі столи: «Конституція України та її значення у розвитку українського суспільства», «25 років незалежності України», «Розвиток виборчого законодавства України», тощо; бесіди про попередження і боротьбу з правопорушеннями серед студентської молоді, особливості кримінальної та адміністративної відповідальності; консультації з правових питань.

Не відмовляє кафедра і в юридичній допомозі студентам і співробітникам університету, консультуючи їх з багатьох правових питань. У газеті «Політехнік» спільно з юридичним відділом університету ведеться спеціальна рубрика, де у форматі «запитуйте – відповідаємо» ми намагаємося відповісти на найцікавіші питання. Відповідає за цю роботу доцент кафедри Гаряєва Г.М.

Викладачі кафедри Семко М.О. та Вергун В.Г. багато років були кураторами студентських груп на ЕК, БФ, ІП факультетах, де проводили виховну роботу зі студентами.

За весь період існування кафедри права було багато зроблено: захищалися дисертації, писалися посібники і підручники, постійно збільшувався обсяг навчальних дисциплін. Колектив кафедри успішно впорався і продовжує справлятися з усіма завданнями, вирішувати складні питання сьогодення.

КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ

Історична довідка

Кафедра соціології та політології (СП) має більш ніж 50-річну історію. Вона була створена як кафедра наукового комунізму в 1964 році. Першим завідувачем став кандидат історичних наук, доцент Пінегін І. Т. У сучасному вигляді в структурі НТУ «ХП» кафедра соціології та політології існує з вересня 1992 року.

Викладачі кафедри з моменту її створення і по сьогоднішній день ведуть результативну навчально-методичну та науково-дослідну роботу. Приймають активну участь в діяльності Соціологічної асоціації України, організують та проводять міжнародні наукові конференції, займаються практичною роботою в рамках грантових програм, викладають соціологію та політологію на високому професійному рівні, готують фахівців в галузі соціології.

Професорсько-викладацький склад кафедри соціології та політології у 2016 р, зліва направо: нижній ряд: Бірюкова М. В, Бурега В. В., Семке Н. М. Рущенко І. П.; середній ряд: Доля І. М., Григор'єва С. В., Агаларова К. А., Чернецька Т. М., Болотова В. О., Козлова О. А., Манойло Д. О., Фролов В. М., Голованов Б. Д.; верхній ряд: Байдак Т. М., Коновалов С. В., Ляшенко Н. О., Малявін Є. В., Клименко О. Ю.

*Учбово-допоміжний склад кафедри соціології та політології (2016 р), зліва направо:
нижній ряд: Курандо О. С., Мартинюк Н. О.;
верхній ряд: Кошелева В. М., Сопко Р. О., Зверева Т. І., Василенко В. Д.*

З 1978 р по 1994 р. кафедру очолював Соболев Василь Олександрович (5.11.1940–10.03.2008 р.р.), український соціолог, доктор соціологічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, усе життя якого було пов'язане з освітніми і науковими сферами життя міста Харкова. Він пройшов складний шлях від асистента до завідувача кафедри, став автором понад 200 наукових і науково-методичних робіт. Під керівництвом Соболева В. О. реалізовано міжнародні, загальнонаціональні та регіональні проекти, захищено понад 20 кандидатських і 2 докторські дисертації.

У 1980-х роках науково-педагогічним складом кафедри проводились дослідження в рамках науково-дослідної комплексної теми «Соціально-класова структура суспільства і тенденції її розвитку» в результаті було захищено дев'ять кандидатських й одна докторська дисертації, підготовлено та опубліковано дві монографії, вийшла велика кількість наукових статей.

У 1990-х роках кафедра приймає активну участь в науково-дослідній роботі щодо емпіричного вивчення соціальної реальності та визначення найбільш поширених практик в результаті чого були проведені дослідження за наступними напрямками: «Випускники інженерно-технічних вузів Харківщини на ринку праці», виконане на замовлення Міністерства праці України; програма «Милосердя», підготовлене на замовлення відділу Харківського міськвиконкому щодо підтримки соціально незахищених верств населення, «Соціально-економічний

прогноз адаптації випускників вузів інженерно-технічного профілю на ринку праці» проведене при співпраці з вченими Науково-дослідного інституту проблем молоді та Інституту економіки на замовлення Міністерства праці.

У 1992 році, в результаті реструктуризації проведеної в «ХПІ», кафедра була переформатована та отримала нову назву «соціології та права», науково-педагогічний склад отримав завдання щодо розробки та викладання загальноуніверситетських курсів «Соціологія», «Політологія», а також «Основи права», «Основи психології та педагогіки», «Основи конституційного права України». У зв'язку з появою в структурі НТУ «ХПІ» економічних факультетів, кафедра забезпечувала викладання спецкурсів: «Соціологія організацій», «Психологія управління», «Фінансове право», «Господарське право» та інших.

З 1994 по 2014 роки кафедру очолював кандидат філософських наук, професор Поступний Олександр Миколайович.

У 1998 році, у зв'язку із структурними змінами в університеті, була створена кафедра права, до складу якої увійшли співробітники, що викладали правові дисципліни. З 1998 року кафедра отримала сучасну назву – «соціології та політології». В 2000 році в структурі НТУ «ХПІ» виділилась кафедра педагогіки і психології управління соціальними системами, у зв'язку з чим їй було передано викладання навчальних курсів з психології. У 2003 році в НТУ «ХПІ» створено факультет бізнесу і фінансів, до складу якого увійшла кафедра соціології та політології.

Колектив кафедри в цей час плідно працює над створенням якісної науково-методичної бази для підготовки фахівців в галузі соціології, активно займається організацією освітнього процесу в університеті, проводить ґрунтовні наукові дослідження. У цей період була відкрита спеціальність 6.030101 «соціологія», а у 2008 році здійснено перший набір студентів-соціологів на освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр». У 2012 р. кафедра успішно пройшла акредитацію і отримала ліцензію на випуск спеціалістів (7.03010101 «Соціологія»), а у 2015 році і магістрів (8.03010101 «Соціологія»).

У 2013 році було проведено перший набір студентів для навчання на освітньо-кваліфікаційному рівні «спеціаліст», а у поточному 2016 році – «магістр». За цей час кафедра провела значну організаційну, методичну й наукову роботу щодо науково-методичного забезпечення профільних дисциплін, які викладаються професорсько-викладацьким складом.

***Поступний Олександр Миколайович** – професор кафедри СП, кандидат історичних наук. Більше 40 років присвятив педагогічній роботі в НТУ «ХПІ». Основний напрямок його наукової діяльності пов'язаний з дослідженням соціально-класової структури і тенденцій в її розвитку під час модернізації українського суспільства, що сприяло написанню понад 100 наукових робіт. Під його керівництвом була відкрита спеціальність 6.030101 «Соціологія» та відбувся 1 набір студентів-соціологів.*

На сьогоднішній день навчальні програми, робочі навчальні програми, плани семінарських занять, завдання для самостійної роботи студентів, комплексні контрольні роботи, фондів лекцій розроблені у повному обсязі та доступні для студентів. Найбільший внесок в роботу з ліцензування та акредитації спеціальності внесли доцент Дворцова О. Б. і доцент Болотова В. О.

Починаючи з 2012 року (коли відбувся перший випуск), диплом бакалавра отримали 72 випускника, диплом спеціаліста – 52, підготовку до першого випуску яких забезпечували Болотова В. О., Байдак Т. М., Поступний О. М., Семке Н. М., Фролов В. М., Голованов Б. Д., Чернецька Т. М., Григор'єва С. В., Козлова О. А. та інші викладачі.

Випускники кафедри соціології та політології

Сьогодні науково-педагогічний склад кафедри забезпечує викладання двох загальноуніверситетських курсів «Політологія» та «Соціологія» на денному та заочному відділеннях (на деяких факультетах англійською мовою) та 31 спеціальної дисципліни для студентів, які навчаються за направленням 6.030101 «Соціологія» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», 7 спеціальних дисциплін для студентів, які навчаються на спеціальності 7.03010101 «Соціологія» освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» й 13 спеціальних дисциплін для студентів, які навчаються на спеціальності 8.03010101 «Соціологія» освітньо-наукового рівня «магістр».

Болотова Вікторія Олександрівна – доцент кафедри СП, кандидат соціологічних наук. Автор понад 75 наукових та навчально-методичних публікацій. Спеціалізується на методології та методах проведення соціологічних досліджень, соціології культури, соціології маркетингу і реклами. Завдяки її зусиллям та наполегливій праці в НТУ «ХПІ» з'явилась спеціальність «соціологія».

За останні 10 років при безпосередній участі викладачів кафедри підготовлено і видано 8 навчальних посібників, що отримали гриф Міністерства освіти і науки України, 12 монографій, 35 навчально-методичних посібників. Професорсько-викладацький склад кафедри налічує 19 викладачів, в тому числі 5 професорів, 8 доцентів, 5 старших викладачів і 1 асистента.

З 2014 року кафедру соціології та політології очолює професор, доктор соціологічних наук, Заслужений працівник освіти України, академік Академії наук Вищої школи України, академік Економічної академії наук України Бурега Валерій Васильович.

Наукова робота кафедри здійснюється в рамках кафедральної теми НДР «Розвиток сучасного українського суспільства: соціологічні та політичні виміри», яка має номер державної реєстрації (№ ГР 0115U00604). Результати роботи викладачів кафедри відображаються в видаваних щорічно монографіях, підручниках, навчальних і навчально-методичних посібниках, статтях з актуальних проблем соціології та політології. У 2015 році з ініціативи викладачів було запропоновано проведення першої міжнародної науково-практичної конференції з проблематики кафедральної науково-дослідної роботи «Розвиток сучасного українського суспільства: соціологічні та політологічні виміри». Планується щорічне проведення такої конференції.

Колектив кафедри гордий тим, що в її складі працюють видатні науковці, засновники наукових напрямків та шкіл в соціології, робота яких відома не тільки в Україні, а й за кордоном. Серед них можна назвати завідувача кафедри Бурега В.В., професора Рущенко І.Р., професора Хіжняк Л.М., професора Бірюкову М.В., професора Кліменко О.Ю.

З січня 2016 року кафедра соціології та політології увійшла до складу факультету соціально-гуманітарних технологій. Сьогодні – це потужний науково-педагогічний колектив, що успішно поєднує в своїй діяльності високу педагогічну майстерність, власні новітні методичні розробки і результати наукових досліджень.

Бурега Валерій Васильович – завідувач кафедри соціології та політології, доктор соціологічних наук, кандидат психологічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, Академік Академії наук Вищої школи України, член Правління Соціологічної асоціації України. Автор 9 монографій (5 – одноосібних), 12 навчальних посібників та понад 230 наукових робіт. Під його науковим керівництвом захищено 2 докторські та 13 кандидатських дисертацій з соціології та державного управління. В області теорії соціології він автор концепції соціально-адекватного управління. Розробник засад загальної теорії терору та засновник першої в Україні і країнах СНД наукової школи соціології державного управління. У травні 2016 року йому присуджено іменну стипендію імені В. Н. Каразіна за особисті досягнення в галузі науки, вагомий внесок у розв'язання наукових і соціально-економічних проблем Харківської області.

Методична робота кафедри СП

Протягом усього часу існування кафедри соціології та політології її викладачі багато уваги приділяли навчально-методичній роботі. Напрямок методичної роботи на кафедрі очолює канд. соц. наук, доцент Ляшенко Н. О.

Кафедра забезпечує викладання двох загальноінститутських курсів «Політологія» та «Соціологія» на денному та заочному відділенні, та більш як 50 спеціальних дисциплін для студентів, які навчаються за напрямом «Соціологія» освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», «спеціаліст» та «магістр». Кафедра організувала проведення педагогічної, виробничої та переддипломних практик студентів – соціологів 3, 4 та 5 курсів. На кафедрі накопичено цінний досвід проведення методичних конференцій за результатами проходження педагогічної практики студентами-соціологами 3 курсу. Неабияку зацікавленість на них викликають досвід студентів про їх педагогічні здобутки та експертні оцінки представників баз практики.

Починаючи з 2008 року кафедрою розпочато підготовку студентів за професійним напрямом «Соціологія» освітньо-кваліфікаційних рівнів «бакалавр» і «спеціаліст». Випускники – соціологи успішно працевлаштовуються та користуються попитом на регіональному ринку праці.

Окрім підготовки кваліфікованих фахівців у галузі соціології провідним завданням кафедри виступає соціологічна й політологічна освіта майбутніх інженерів різноманітних спеціальностей, фахівців з управління, економіки та фінансів, як за денною, так і за заочною формою навчання.

Хижняк Лариса Михайлівна – професор кафедри СП, доктор соціологічних наук, Академік Академії наук Вищої школи України. Член Правління Соціологічної асоціації України. Експерт Наукової ради МОН України. Основні напрямки наукової діяльності: соціологія організацій та управління; соціальна політика; економічна соціологія; соціологія освіти. Автор понад 200 друкованих праць наукового та навчально-методичного характеру (серед яких 1 індивідуальна монографія та розділи 11 колективних монографій), а також 4 навчальні посібники (з них 2 – з грифом МОН України, в тому числі 1 – одноосібний). Підготувала 11 кандидатів наук та 1 доктора соціологічних наук. Член редколегії чотирьох наукових фахових видань з соціології. В НТУ «ХПІ» працює за сумісництвом.

Бірюкова Марина Василівна – професор кафедри СП, доктор соціологічних наук. Сфера наукових інтересів: практиологія, соціальні технології, соціологія регіонів. Автор понад 100 наукових та навчально-методичних публікацій (у тому числі в міжнародних виданнях). Автор та співавтор 5 посібників й підручників з грифом МОН України. Під її науковим керівництвом захищено 2 кандидатські дисертації з соціології.

На кафедрі проводиться активна робота з підготовки аспірантів, які виступають кадровим резервом кафедри. На даний час в аспірантурі навчаються 3 майбутніх соціолога-науковця.

На кафедрі працюють висококваліфіковані фахівці з соціології, політології, філософії завдяки зусиллям яких навчальний процес забезпечено на 100 % навчально-методичними матеріалами, які постійно оновлюються, методичними рекомендаціями, навчальними посібниками з урахуванням новітніх досягнень соціологічної та політичної науки. Такі результати – закономірний наслідок плідної роботи, що проводиться керівниками предметно-методичних комісій: з соціології – доцентом Ляшенко Н. О., з політології – професором Семке Н. М.

Слід зазначити, що основи такого серйозного та відповідального ставлення до методичної роботи були закладені ветеранами кафедри – Соболевим В. О., Малишенко В. С., Поступним О. М., Юрякіним П. О., Семке Н.М., саме вони були наставниками молодих викладачів кафедри та залюбки ділилися з ними своїм викладацьким досвідом. Найбільш активними у цьому напрямку проявляли та проявляють себе професори Руценко І. П., Бірюкова М. В., доценти Байдак Т. М., Болотова В. О., ст. викладачі Григор'єва С. В., Козлова О. А. Готується видання підручників, навчальних та навчально-методичних посібників за базовими навчальними курсами кафедри.

У повсякденній практиці педагогічної діяльності викладацького складу кафедри – впровадження сучасних інформаційних технологій в навчальний процес, викладання окремих навчальних дисциплін англійською мовою.

Останнім часом викладачами кафедри підготовлені, подані до видавництва, отримали схвалені зовнішні рецензії та пройшли редколегію НТУ «ХПИ» наступні навчальні посібники:

Ляшенко Наталія Олександрівна – доцент кафедри СП, кандидат соціологічних наук. Має понад 50 наукових публікацій. Спеціалізується на соціології сім'ї, соціології гендеру та соціології девіантної поведінки. Член Соціологічної асоціації України. Має великий досвід педагогічної та методичної роботи.

Семке Ніна Миколаївна – професор кафедри СП, кандидат філософських наук, заступник завідувача кафедри. Працює на кафедрі понад 40 років, пройшла шлях від асистента до професора НТУ «ХПИ». Має понад 70 наукових та навчально-методичних публікацій (у тому числі у міжнародних виданнях та підручники з грифом МОН України). Сфера наукових інтересів: теорія та методологія політології; тенденції розвитку інституту сім'ї в Україні, гендерна соціологія.

1. Словник основних термінів з курсу «соціологія» для студентів усіх спеціальностей / К. А. Агаларова, В. В. Бурега, Г.-М. М. Саппа; під заг. ред. проф. В. В. Буреги – Х. : НТУ «ХПІ», 2015.

2. Практикум з соціології для студентів усіх спеціальностей денної форми навчання / М. В. Бірюкова, В. О. Болотова, В. В. Бурега та ін.; під заг. ред. проф. Буреги В. В. – Х. : «Федорко», 2015.

3. Посібник для самостійної роботи студентів усіх спеціальностей денної форми навчання та дистанційного навчання з курсу соціологія / Н. О. Ляшенко, В. О. Болотова, В. В. Бурега; під заг. ред. проф. Буреги В. В. – Х. : НТУ «ХПІ», 2016.

4. Агаларова К. А. Конспект лекцій по курсу «Соціологія освіти» / К. А. Агаларова – Х. : НТУ «ХПІ», 2016.

5. Практикум, що включає в себе конспект лекцій та практичні завдання з курсу «Соціальна психологія», I частина «Соціальна психологія особистості та спілкування» (ст. викладач Козлова О. А.).

6. Навчально-методичний посібник з курсу «Риторика» (доц. Голованов Б. Д.).

7. Навчально-методичний практикум з курсу «Політологія» (доц. Фролов В. М., проф. Семке Н. М., ст. викладач Малявін Є. В., ст. викладач Коновалов С. В., асистент Манойло Д. О.).

На кафедрі розроблені і викладаються не тільки базові, а й авторські курси, що викладаються з використанням інноваційних підходів до організації та здійснення навчального процесу, а головне до змісту навчальних дисциплін. Великим попитом серед студентів користуються спецкурси, які читаються проф. Семке Н. М., доц. Агаларовою К. А., доц. Байдак Т. М., доц. Болотовою В. О., доц. Чернецькою Т. М., доц. Фроловим В. М., доц. Головановим Б. Д., ст.викл. Малявіним Є. В.

Наукова робота кафедри СП

Колектив кафедри активно нарощує та реалізує свій науковий потенціал. Регулярно видаються монографії, підручники, навчальні та навчально-методичні посібники, фахові статті з актуальних проблем соціології й політології. Напрямок наукової роботи на кафедрі до 2016 навчального року очолювала доцент, канд. соц. наук Саппа Г.-М. М., а з вересня 2016 року обов'язки заступника завідуючого кафедрі з наукової роботи були покладені на доцента, доктора соц. наук Клименко О. Ю.

Дослідницька діяльність кафедри органічно пов'язана із проблемами соціології державного управління, ефективності управлінських впливів на соціально-економічні процеси в суспільстві, соціологічного супроводу маркетингової діяльності та реклами в організаціях, формування громадянського суспільства в Україні, вивчення питань розвитку університетського середовища, соціально-політичного, громадського та професійного самовизначення студентів тощо. Протягом останніх десяти років співробітники кафедри беруть участь

у соціологічному супроводі виборчих кампаній на виборах Президента України, Верховної Ради України та органів місцевого самоврядування. Координатором такої діяльності виступає старший викладач Коновалов С. В.

Колектив кафедри здійснює наукову працю в рамках теми НДР «Розвиток сучасного українського суспільства: соціологічні й політичні виміри» (№ ДР 0115U00604). Викладачами кафедри ведеться наукова робота в межах власних досліджень, що безпосередньо пов'язані з загально кафедральною тематикою.

Результати роботи викладачів кафедри над темою НДР відбиваються у щорічних монографіях, підручниках, навчальних і навчально-методичних посібниках, статтях по актуальних проблемах соціології й політології. Лише в цьому навчальному році викладачі кафедри підготували до друку близько 100 наукових робіт, які надруковані в збірках, виданих за матеріалами наукових конференцій, серед яких є статті у співавторстві викладач-студент.

У 2015 році кафедра виступила ініціатором і організатором проведення в НТУ «ХПІ» гендерного аудиту у межах всеукраїнського проекту «Гендерний мейнстримінг у вищих навчальних закладах України». Проект підтриманий на щорічному конкурсі проектів Фонду локальних ініціатив посольства Фінляндії в Україні. Найбільших зусиль для реалізації цього проекту доклали доц. Чернецька Т. М. та співробітники лабораторії Василенко В. Д. та Зверева Т. І.

Протягом останніх 3 років на кафедрі були захищені 1 докторська та 2 кандидатські дисертації. Четверо членів кафедри працюють над завершенням наукових досліджень на рівні докторських і кандидатських дисертацій. Завершує свої дослідження аспірант, асистент Садовська А. О.

Захистила докторську дисертацію доцент, канд. іст. наук Клименко О. Ю. на тему «Особливості інституціоналізації соціального захисту дітей у кризових ситуаціях в сучасному українському суспільстві» за спеціальністю – 22.00.04 спеціальні та галузеві соціології. Багатьма рецензентами відзначалась як актуальність цього дослідження, так і практичне застосування.

Професор Бурега В. В. виступив засновником засад нової наукової дисципліни «Соціологія держави».

Професором Рущенко І. П. ведеться розробка дуже важливого, актуального і болючого для українського суспільства напрямку дослідження, а саме феномену гібридної війни. У своїй монографії «Російсько-українська війна: погляд соціолога» він висвітлює соціальну складову війни та робить особливий акцент

Клименко Олена Юріївна – доцент кафедри СП, доктор соціологічних наук, кандидат історичних наук, фахівець в галузях соціології дитинства, соціології управління та історії. Автор з монографій (1 – одноосібна) та 68 наукових робіт, з них – 2 підручники. Послідовник наукової школи соціології державного управління започаткованої доктором соціологічних наук Бурегою В. В. Член Соціологічної асоціації України з 2008 р. Сфера наукових інтересів: соціологія дитинства, соціологія управління, соціальні технології та соціальне прогнозування й проектування.

на дослідженні «підривних соціальних технологій», які агресор перетворив на «м'яку зброю» і використав для захоплення територій.

Щорічно силами кафедри проводиться міжнародна науково-практична конференція «Розвиток сучасного українського суспільства: соціологічні й політологічні виміри». У 2016 році в ній прийняло участь близько 40 науковців.

На кафедрі діє аспірантура. Гарантом її відповідності вимогам якості виступає наявність на кафедрі професорів, докторів соціологічних наук, які виконують роль керівників аспірантів. У першу чергу це – професор, д-р. соц. наук Рущенко І. П. – на якого покладено відповідальність за роботу з аспірантами кафедри.

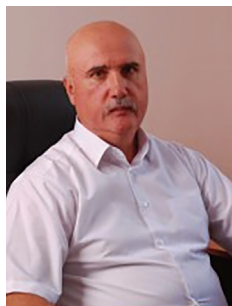
До науково-дослідної роботи кафедра соціології та політології активно залучає студентів. Кожного року проводиться щорічна науково-теоретична конференція студентів і аспірантів «Молодіжний соціологічний форум», в якій беруть участь студенти та аспіранти кафедри, а також студенти з інших вишів. Невід'ємною частиною студентського життя на кафедрі є участь у загально університетській конференції «Україна і світ», а також участь у 2 турі Всеукраїнської олімпіади з соціології.

Студенти–соціологи мають активну життєву позицію, беруть участь у різних суспільних і молодіжних заходах на міському й регіональному рівнях. Протягом навчального року при кафедрі працює студентський дискусійний клуб «Суспільство й політика», засідання якого присвячені актуальним питанням суспільного й політичного життя і завжди викликають інтерес у студентів. Найбільш активно організацією засідань дискусійного клубу займається доц. Фролов В. М., ст. викл. Коновалов С. В., доц. Голованов В. М., доц. Чернецька Т. М., ст. викл. Козлова О. А.

Соціологічна лабораторія

За рішенням Вченої ради НТУ «ХПІ» з 2012 р. до структури кафедри входить лабораторія прикладної соціології.

Соціологічна лабораторія НТУ «ХПІ» створена наказом ректора в 1977 році при кафедрі наукового комунізму. З 1981 по 2012 рік лабораторія була підрозділом кафедри етики, естетики та історії культури. Першим науковим

Рущенко Ігор Петрович – професор кафедри СП, доктор соціологічних наук, кандидат філософських наук, фахівець в галузях історії та теорії соціології, девіантології, соціології злочинності, соціології національної безпеки, військової соціології. Всього має 151 друквану працю, з них – 2 підручники з грифом МОН. Підготував 6 кандидатів наук. Член правління Соціологічної асоціації України, голова дослідницького комітету з питань соціології права та девіантної поведінки. Член бюро з протидії гібридним війнам (Київ). Має наступні нагороди за наукову діяльність: Премії МВС України «За розвиток науки, техніки та освіти» I та II ступенів (2002 р., 2004 р.); Стипендія ім. В. Н. Каразіна «Видатні науковці Харківщини» від Харківської обласної державної адміністрації (2013 р.).

керівником лабораторії був доц. Лозовий В. О. У різні роки лабораторією керували доц. Кирилова М. В., доц. Тарасова О. П. Протягом всієї діяльності лабораторія отримувала підтримку керівництва університету.

*Виступ на засіданні студентського дискусійного клубу
«Суспільство і політика»*

Співробітниця соціологічної лабораторії Зверева Т.І.

Протягом всієї діяльності лабораторія виконувала дослідження, пов'язані з науковою та практичною підготовкою майбутніх фахівців для різних сфер виробництва, а також в соціологічному забезпеченні вирішення кадрових питань

для підприємств міста: вибори керівника, розстановка керівних кадрів, соціально-психологічні проблеми управління і т.д.

Колектив лабораторії брав участь в різних соціологічних дослідженнях спільно з Мішкольцьким університетом важкої промисловості (Угорщина), Науково-дослідним інститутом Вищої школи, Російським інститутом соціології.

Протягом останніх п'ятнадцяти років співробітники лабораторії беруть участь в соціологічному супроводі виборчих кампаній на виборах Президента України, Верховної Ради України та органів місцевого самоврядування.

Викладачі кафедри і співробітники лабораторії спільно з колегами з Німеччини, Іспанії, Росії, США брали участь у міжнародних проектах присвячених актуальним питанням суспільного і політичного життя. Ці проекти були реалізовані під егідою європейської програми TEMPUS, фонду «INCO-Copernicus», в рамках гранту імені Манфреда Вернера.

Соціологічна лабораторія підтримує зв'язки з багатьма соціологічними структурами міста.

Наукове керівництво лабораторією здійснює завідувач кафедри соціології і політології проф. Бурега В. В. Штат лабораторії в даний час складають 2 співробітника: провідний інженер Василенко В. Д., інженер I категорії Зверева Т. І.

Основними функціями лабораторії є створення організаційних умов для проведення практичної підготовки студентів і їх активної участі в науково-дослідній роботі, а також систематична діагностика стану навчального процесу в НТУ «ХП».

Головними завданнями лабораторії прикладної соціології є:

- ♦ проведення соціологічних досліджень актуальних в НТУ «ХП» та в інтересах установ, організацій і підприємств Харківського регіону;
- ♦ створення умов для набуття студентами спеціальності «Соціологія» практичних навичок і умінь для організації та проведення соціологічних досліджень.

Колектив лабораторії займається вивченням широкого спектра проблем, а саме таких як:

1. Національна ідентичність і фактори її формування у ВНЗ.
2. Організація загальноосвітньої середовища в НТУ «ХП».
3. Економічна освіта в технічному ВНЗ.
4. Професійне самовизначення студентів.
5. Мотиви отримання вищої освіти.
6. Мотивація професійного вибору студентів.
7. Стійкість професійного інтересу.
8. Ціннісні орієнтації студентів.
9. Соціальні та економічні очікування студентів.
10. Політична активність студентства.
11. Попит підприємств Харкова на випускників НТУ «ХП».
12. Професійне зростання і перспективи, що відкриваються для фахівців з дипломом НТУ «ХП».
13. Вільний час студентів.

14. Девіантна поведінка.
15. Реабілітація інвалідів.
16. Моральна культура студентства.

Найцікавішими та такими, що викликали інтерес серед науковців та керівництва університету, були наступні соціологічні дослідження, проведені лабораторією:

1. Абітурієнт НТУ «ХПІ» – 2005–2016.
2. П'ятикурсник НТУ «ХПІ».
3. Соціально-гуманітарні дисципліни у навчальному процесі.
4. Вплив інформаційно-телекомунікаційних технологій на навчання студентів і роботу співробітників НТУ «ХПІ».
5. Випускник НТУ «ХПІ» на ринку праці.
6. Перспективи відкриття в НТУ «ХПІ» спеціальності «Туризм».
7. Викладач НТУ «ХПІ» очима студентів.
8. Куратор академічної групи очима студентів.
9. Формування духовної культурної культури студента.
10. Ціннісні орієнтації студентів НТУ «ХПІ».
11. Молодий фахівець.
12. Вільний вибір студентами навчальних дисциплін.
13. Причини зниження показників успішності студентів НТУ «ХПІ».

Результати соціологічних досліджень використовувалися при розробці концепції гуманізації та гуманітаризації вищої інженерної освіти, методик для «Моделі Фахівця ХХІ століття», рекомендацій з питань професійної орієнтації та розподілу студентів, виховання і підготовки лідерів ХХІ століття, формування гуманітарно-технічної еліти в НТУ «ХПІ».

Дані досліджень відображені в публікаціях в газеті «Політехнік», наукових виданнях університету («Вісник НТУ«ХПІ», «Вісник методичного кабінету НТУ «ХПІ»), представлені в матеріалах міжнародних наукових і науково-практичних конференцій.

Міжнародне співробітництво кафедри СП у галузі освіти та науки

У зв'язку з приєднанням України до Болонського освітнього процесу важливим аспектом діяльності кафедри виступає міжнародне співробітництво з партнерами з інших країн. Викладачі кафедри беруть активну участь в міжнародних проектах. Спільно з колегами з Німеччини, Іспанії, Росії, США вони приймали участь в міжнародних проектах, що проводились під егідою європейської програми TEMPUS, фонду «INCO-Copernicus», в рамках гранту імені Манфреда Вернера. Найбільш вдалими дослідними проектами кафедри вважаються наступні:

- ♦ «Динаміка, соціокультурні взаємозв'язки і суб'єктивні умови розповсюдження нелегальних наркотиків серед молоді після Другої світової війни.

Порівняльне дослідження розвитку в Україні, Німеччині та Іспанії». Проект фінансувався фондом INCO-Copernicus.

- ♦ «Організаційні та методичні аспекти профілактики наркоманії серед підлітків. Заходи в Україні, Німеччині, Іспанії та Росії». Результати дослідження викладені в колективній монографії «Профілактика наркоманії: організаційні та методичні аспекти».

- ♦ «Інтелектуальне моделювання інформаційного управління політичним менталітетом. Динаміка відносин соціальних страт України до НАТО». Фінансування проекту за рахунок гранту Манфреда Вернера. Звіт по проекту був розміщений на сайті НАТО (англійською мовою).

- ♦ «Розробка політики якості в університеті» за програмою TEMPUS.

- ♦ Гендерний аудит НТУ «ХПІ» у межах всеукраїнського проекту «Гендерний мейнстрімінг у вищих навчальних закладах України». Проект підтриманий на щорічному конкурсі проектів Фонду локальних ініціатив посольства Фінляндії в Україні.

Зустріч з професором Квебекського Університету (1990 р.)

Викладачі кафедри пройшли стажування в провідних зарубіжних університетах: Університеті Чикаго (США), Автономному Університеті Барселони (Іспанія), Університеті штату Айова (США).

Останнім часом кафедра співпрацює із Щецинським університетом (Польща), який надає можливості програми академічної (кредитної) мобільності Еразмус+К1. У травні 2016 року НТУ «ХПІ» відвідала директор Інституту соціології Гуманітарного комплексу Щецинського університету д-р. соц. наук, професор Оксана Миколаївна Козлова і запросила всіх бажаючих студентів та викладачів взяти участь у програмі обміну.

Міжнародне співробітництво кафедри соціології та політології сприяє інтеграції викладачів і студентів у Болонську співдружність та допомагає вдосконалити їх професійний рівень.

Інноваційні навчальні, методичні та організаційно-виховні аспекти діяльності кафедри СП

Діяльність колективу кафедри соціології та політології у всі роки її існування не обмежувалась лише викладацькою, методичною або науковою роботою. Співробітники кафедри завжди займали активну громадську позицію та намагались посісти гідне місце в українській соціологічній спільноті. Останнім часом цей напрям роботи активізувався і за ініціативою кафедри та підтримкою деканату та ректорату кафедрою була проведена низка заходів, що сприяли посиленню авторитету кафедри у соціологічному середовищі. Серед таких, нових для НТУ «ХПІ», але дуже важливих для викладачів і студентів, найяскравішими були наступні.

26 листопада 2015 р. у Палаці студентів НТУ «ХПІ» кафедра соціології та політології вперше провела свято «День соціолога ХПІ». На ньому були присутні керівництво факультету, студенти всіх груп спеціальності «Соціологія», працівники та випускники кафедри соціології та політології, ветерани кафедри, також були запрошені учні середніх шкіл та учасники творчих колективів.

На святі «День соціолога ХПІ»

*На фотовиставці
«Місто в об'єктиві соціології»*

дає цей захід як можливість залучення студентів до професійного соціологічного співтовариства і формування у них корпоративної культури соціологів.

З 30 травня по 3 червня 2016 року в Палаці студентів НТУ «ХПІ» пройшла фотовиставка «Місто в об'єктиві соціології». Головна ідея фотовиставки – привернути увагу громадськості до соціальних проблем міського середовища. Унікальність фотовиставки полягає в тому, що всі фотографії супроводжуються анотаціями, в яких автори підкреслюють найбільш значущі та гострі проблеми, що непокоять городян. В експозиції представлено понад 60 робіт, як професійних фотографів, так і аматорів. Учасниками виставки стали студенти та викладачі 7 ВНЗ міста Харкова та студентка Львівської «Політехніки», активісти громадянського суспільства, що представляють абсолютно різні структури. Їх роботи охоплюють досить широкий спектр міського життя: починаючи від проблем екології та закінчуючи архітектурою старого міста. Це перша виставка, яка проводилась за ініціативи кафедри соціології та політології, вона була присвячена 52-річчю кафедри та 20-річчю факультету соціально-гуманітарних технологій НТУ «ХПІ».

Науково-теоретична конференція студентів і аспірантів «Молодіжний соціологічний форум НТУ «ХПІ» вперше відбулася 12–13 травня 2016 року і була присвячена 20-річчю СГТ факультету.

Метою проведення конференції є підтримка і розвиток наукового потенціалу студентської молоді. В ній прийняли участь понад сто студентів різних вишів України, але більшість з них є студентами-соціологами НТУ «ХПІ». Подібні заходи сприяють активному залучанні студентів у науково-дослідну роботу, дають змогу майбутнім фахівцям продемонструвати свій інтелектуальний, творчий та комунікативний потенціал, є необхідною складовою навчально-виховного процесу. Саме така діяльність дозволяє розвинути компетенції студентів і виховати їх справжніми спеціалістами III тисячоліття.

Усі студентські групи підготували вітальні виступи: ремікси та авторські пісні, мініатюри з життя студентів-соціологів та суспільства, а випускники кафедри представили відеоролик з порадами наступним поколінням соціологів НТУ «ХПІ». Викладачі кафедри зробили презентацію, присвячену історії створення та розвитку кафедри, провели соціологічну вікторину. Колектив кафедри розгля-

Учасники науково-теоретичної конференції студентів і аспірантів «Молодіжний соціологічний форум НТУ «ХПИ»

Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток сучасного українського суспільства: соціологічний та політологічний виміри» вперше розпочала свою роботу 11–12 листопада 2015 року на базі кафедри соціології та політології. Мета конференції – соціологічний та політологічний аналіз тенденцій розвитку сучасного українського суспільства. У складі конференції працювали 2 секції: секція 1. Соціологічні аспекти аналізу проблем суспільного розвитку в Україні; секція 2. Розвиток сучасного українського суспільства: політологічна проблематика. В роботі конференції прийняли участь понад 40 науковців.

Учасники науково-практична конференції «Розвиток сучасного українського суспільства: соціологічний та політологічний виміри»

Після закінчення педагогічної практики на кафедрі проводиться підсумкова конференція, до участі в якій запрошуються студенти, викладачі, керівники практики від баз практики, співробітники відділу практики від НТУ «ХПІ», працівники деканату. Студенти готують звіт і презентують результати проходження практики. Кафедра розглядає таку форму роботи як важливий аспект навчально-виховного процесу.

Підведення підсумків педагогічної практики студентами 3 курсу

Важливою складовою роботи кафедри виступає профорієнтаційна робота з учнівською молоддю. Куратором цього напрямку на кафедрі являється доцент Байдак Т. М. Під її керівництвом проводяться зустрічі з учнями випускних класів шкіл міста і області, ведуться сторінки в соціальних мережах, постійно оновлюється інформація на сайті кафедри.

Байдак Тетяна Михайлівна – доцент кафедри СП, кандидат соціологічних наук. Має понад 30 наукових праць, є співавтором навчального посібника для ВНЗ «Соціологія» (з грифом МОН). Стажувалась в Автономному університеті Барселони (Іспанія). Спеціалізується на соціології маркетингу, реклами та PR, проводить дослідження пов'язані з вивченням споживчої поведінки та впливу реклами на поведінку споживачів.

На дні відкритих дверей НТУ «ХПІ»

Дружній і професійний колектив кафедри постійно намагається розвивати свій творчий і науковий потенціал, використовувати новітні технології в освіті, посісти гідне місце як серед підрозділів НТУ «ХПІ», так і в соціологічному співтоваристві. Сучасний імідж кафедри дозволяє їй з впевненістю дивитися у майбутнє, втілювати у життя нові плани і сподіватися на динамічний розвиток.

КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Історична довідка

Кафедра фізичного виховання (ФВ) як самостійний підрозділ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут (НТУ «ХПІ») офіційно була відкрита напередодні 1950–1951 навчального року унаслідок реорганізації кафедри військово-прикладної підготовки. Створенню кафедри сприяв колектив однодумців та ректор університету того часу, професор М.Ф. Семко. Сьогодні кафедра фізичного виховання входить до числа відомих в Україні центрів студентської фізичної культури та спорту.

Визнання кафедри фізичного виховання протягом всього періоду її існування забезпечувалося такими чинниками, як науково-педагогічна школа з соціальних, педагогічних, психологічних і методичних питань підтримки здоров'я студентської молоді; тренерські кадри; багаторічні традиції спортивно-масової і фізкультурно-оздоровчої роботи зі студентами та співробітниками університету; належні умови для відпочинку та тренувань студентів і співробітників у спортивно-оздоровчих таборах; створення матеріальної бази – будівництво та введення у 1991 р. в дію унікального навчально-спортивного комплексу, удостоєного у 1999 році Державної премії в області національного будівництва і архітектури України, забезпечення умов для підготовки українських олімпійців з легкої атлетики, бадмінтону, синхронного плавання, академічного веслування, підготовка чемпіонів і призерів національних і міжнародних змагань, переможців та призерів чемпіонатів світу, Європи, Всесвітніх Універсіад, переможців та учасників Олімпійських ігор; відкриття випускаючої спеціальності, де продовжили свою освіту більше

Любієв Альберт Гнатович – завідувач кафедрою ФВ з 1978 р. по 2015 р., заслужений працівник фізичної культури і спорту України, лауреат Державної премії України, професор НТУ «ХПІ», фахівець з легкої атлетики. Працює в університеті з 1962 року. Любієв А.Г. брав активну участь у проектуванні та будівництві навчально-спортивного комплексу. За десятки років тренерської діяльності, в тому числі, і у збірній команді України з метання спису, Альберт Гнатович підготував багато спортсменів високого класу, переможців та призерів національних і міжнародних змагань. За підготовку спортсменів-чемпіонів він нагороджений більше як 10 медалями. Любієв А.Г. – один із організаторів і розробників методичного забезпечення для відкриття у 1994 році спеціальності «Фізичне виховання». Автор понад 100 наукових праць, 8 монографій та навчальних посібників, виступав із доповідями в Україні, США, Угорщині, Німеччині, Польщі, Росії та інших країнах.

7 ЗМСУ, 20 майстрів спорту міжнародного класу і більше 200 майстрів спорту. Ректори М.Ф. Семко, М.Ф. Киркач, Ю.Т. Костенко, Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Є.І. Сокол заклали основи розвитку кафедри та продовжили традиції кафедри, надбання по створенню належних умов для навчального процесу студентів, занять фізичною культурою та спортом викладачів та співробітників університету.

Упродовж всього періоду від дня заснування кафедри і зараз кафедрою фізичного виховання завідували: у 1950–1952 р.р. – Черниченко Костянтин Терентьевич, у 1952–1956 р.р. – Трушников Михайло Дмитрович, у 1956–1972 р.р. – Грязнов Георгій Васильович, у 1972–1976 р.р. – Алексеев Анатолій Федотович, у 1976–1978 р.р. – Недорубко Анатолій Дмитрович, у 1978–2015 р.р. – Любів Альберт Гнатович, з 2015 р. – Юшко Олексій Володимирович, які внесли вагомий внесок у формування навчальної бази, становлення кафедри, у вирішення багатьох організаційних, методичних, спортивних і матеріально-технічних питань.

Багато зусиль для забезпечення якості навчально-виховної роботи (загальна дисципліна «Фізичне виховання») докладають заступники завідуючого кафедрою фізичного виховання. Це доцент Близнацова Зінаїда Олексіївна (1986–2014), доцент Глядя Сергій Олександрович.

Розвиток спортивної бази. Спортивну базу фізичного виховання у ХПІ у 1950 роках складали малоприспособовані приміщення та споруди – зал у ГАКУ ХПІ на першому поверсі та зал на третьому поверсі корпусу по вул. Пушкінській, 89. У 1951 році було виділено приміщення (танковий ангар кафедри військово-прикладної підготовки) та прилегла територія (вул. Пушкінська, 85а). Будівля, територія не були приспособовані для навчальних занять з фізичного виховання. Необхідно було виконати глобальну реконструкцію будівлі та внутрішніх приміщень для проведення навчального процесу.

Процес складної реконструкції приміщень під навчально-спортивний комплекс йшов протягом декількох років. Величезний обсяг найважчої роботи у переобладнанні виконали викладачі та співробітники кафедри фізичного виховання, велику допомогу надали студенти.

Юшко Олексій Володимирович – завідувач кафедри фізичного виховання з 2015 р., кандидат педагогічних наук, доцент, майстер спорту СРСР з водного поло. На кафедрі працює з 1987 року, бере активну участь у спортивному та громадському житті кафедри: будівництво нового спорткомплексу, організація роботи таборів «Політехнік» та «Студентський», організація змагань пам'яті видатного політехніка, двократного олімпійського чемпіона Олексія Баркалова, національних, міжнародних змагань з синхронного плавання, плавання, водного поло. Професійний педагог, провідний спеціаліст України в галузі фізичного виховання і спорту, автор понад 25 друкованих наукових праць, 5 науково-методичних посібників з педагогіки, психології, валеології, фізичного виховання, спорту, рекреації.

Технічний проект переобладнання дозволив вдало скомпонувати такі спортивні і допоміжні приміщення: великий комплексний зал для спортивних ігор, спортивної гімнастики, легкої атлетики, зал боксу і фехтування, зал важкої атлетики, зал боротьби, бігову доріжку, стрибкову яму, велобазу, медичний кабінет, роздягальні, комори, службові приміщення. Булі побудовані з урахуванням технічних норм відкриті спортивні майданчики, поле для гандболу, бігова доріжка навколо корпусу, сектори для метання та стрибків у довжину і у висоту. Більше 30 років це була головна навчальна та спортивна база ХПІ. Сьогодні це учбовий корпус № 2 кафедри фізичного виховання.

Для занять з кульової стрільби у сусідньому навчальному корпусі був обладнаний стрілецький тир. Орендувалися окремі сектора стадіонів «Динамо» та «Старт» для легкої атлетики і футболу, тенісу, доріжки у басейні біля заводу «Серп і молот», басейні «Динамо» для плавання та водного поло, для художньої гімнастики – зал у міському Будинку фізичної культури. Заняття зі студентами спеціальної медичної групи проводилися на алеях паркової зони.

Новий спортзал ХПІ отримав у студентів і викладачів повне визнання. Спортивні змагання проходили при величезній кількості учасників і глядачів. Масовий спорт став престижним для студентів. У цей час відбувається становлення колективу кафедри фізичного виховання, створюються традиції спортивних секцій, напрацьовуються методики проведення занять, змагань, впроваджується тренажерне обладнання для занять з легкої атлетики, фехтування, збирається та опрацьовується практичний матеріал з видів спорту, протоколи виконання нормативів комплексу ГТО.

З 1950 р. проводяться масові щорічні Спартакіади – комплексні змагання студентів та викладачів з видів спорту, які мали й мають величезну популярність.

Близнеțова Зінаїда Олексіївна – заступник завідувача кафедри ФВ з організації і навчально-виховної роботи (1986–2014), доцент НТУ «ХПІ», провідний фахівець з легкої атлетики, автор понад 30 наукових та науково-методичних праць. Внесла вагомий внесок в організацію навчального процесу з фізичного виховання студентів (загальна дисципліна), впровадження сучасних передових технологій та розвиток випускаючої спеціальності «Фізичне виховання».

Гладя Сергій Олександрович – заступник завідувача кафедри ФВ з організації навчально-виховної роботи (з 2014), доцент НТУ «ХПІ», організовує навчальний процес з фізичного виховання студентів всіх факультетів на 1–6 курсах, працює на випускаючій спеціальності «Фізична культура і спорт», є фахівцем з важкої атлетики, суддею національної категорії, автор понад 20 наукових та науково-методичних видань.

З середини 1950-х кафедра запропонувала нововведення: переважне використання засобів окремих видів спорту (спортивні спеціалізації) на заняттях з фізичного виховання.

Спортивні спеціалізації надали студентам можливість вибирати той або інший вид спорту, займатися більшу кількість разів на тиждень. Для забезпечення таких занять були потрібні кваліфіковані фахівці з видів спорту, відповідний спортивний інвентар. На кафедру запрошуються провідні фахівці з видів спорту. Спортивні спеціалізації використовуються кафедрою і зараз. На кафедрі створені методичні комісії з видів спорту як організаційна форма управління учбовим процесом з фізичного виховання і спортивної роботи в ХПІ.

Спортивно-оздоровчі табори. Окремою сторінкою у історичному літопису кафедри є спортивно-оздоровчі табори – «Політехнік» (Фігуровка) та «Студентський» (Алушта).

У 1953 році почалася робота з будівництва спортивного табору «Політехнік» у сосновому лісі в урочищі Фігуровка на березі Сіверського Дінця біля міста Чугуєва. Перше покоління студентів жили у брезентових наметах. Потім були побудовані адміністративні та господарські споруди, дерев'яні будиночки, водонапірна башта, житловий корпус, літній кінотеатр, човнова станція, спортивні майданчики для волейболу та баскетболу, легкої атлетики, бадмінтону, настільного тенісу, павільйон для боротьби.

Перші спортивні табори були самоврядними студентськими організаціями. Потім до створення матеріальної бази спортивно-оздоровчих таборів підключилися профспілки і дирекція (ректорат) ВНЗ. Кафедри фізичного виховання було доручено організувати учбовий, учбово-тренувальний і виховний процес, керувати таборами.

Начальниками спортивного табору «Політехнік» в різні часи були викладачі кафедри Сухоруков Володимир Миколайович, Колевзон Абрам Михайлович, Воронцов Петро Максимович, Кондратюк Борис Павлович, Олійник Микола Олександрович, Любієв Альберт Гнатович, Евтихевич Олег Семенович, Колісниченко Андрій Олександрович, Трудов Микола Федорович. Багато поколінь студентів і викладачів зберігають вдячну пам'ять про це й нині легендарне місце літнього відпочинку і одночасно напружених тренувань.

Олійник Микола Олександрович – викладач кафедри фізичного виховання ХПІ з 1964 р. по 1984 р., член-кореспондент Української Академії наук національного прогресу, заслужений працівник фізичної культури і спорту України, доцент, канд. наук з фізичного виховання та спорту, проректор по спорту ХДІФК (1984–1990), голова комітету у справах молоді та спорту Харківського облвиконкому (1990–1995), ректор ХДАФК (1995–2012), автор понад 65 наукових робіт, у тому числі 4 навчальних та 12 методичних посібників.

Освоєння і будівництво спортивного табору «Студентський» в ущелині Карабах біля Алушти на березі Чорного моря почалося в середині 1960-х років. Розвиток «Студентського» починався від наметів і дерев'яних будиночків до чудового 5-ти поверхового корпусу, від кам'янистого морського дна до прекрасної бетонної набережної з пірсами та майданчиком для тенісу, причалами й елінгом, від крутих небезпечних схилів до спланованого містечка для відпочинку та спорту. Упорядковувалася територія за допомогою посадки дерев, чагарників й квітів.

У 1980 році табір був нагороджений високими урядовими відзнаками, входив до числа найкращих баз відпочинку та тренувань студентів та викладачів. Начальниками спортивного табору «Студентський» у різні роки були викладачі кафедри Олійник Микола Олександрович (1972–1984), Недорубко Анатолій Дмитрович (1985–1988), Дмитрієвський Юрій Володимирович (1989–2014).

Навчально-спортивний комплекс. Яскравою сторінкою у біографії університету та у історичному шляху кафедри фізичного виховання є будівництво унікального навчально-спортивного комплексу НТУ «ХПІ» у Молодіжному парку, який був побудований у місті Харкові у 1985–1991 роках. Фінансування забезпечили багато завідувачів кафедрами через Міністерства і відомства СРСР і України. Будівництво спортивного комплексу проходило цілодобово – без перерв та зупинок. Викладацький склад самовіддано працював і вдень і вночі: багато виробничих циклів були безперервні. Був створений штаб з будівництва: Начальник штабу – проректор Романовський Олександр Георгійович, заступник начальника Любієв Альберт Гнатович; члени штабу: Рибалка Станіслав Андрійович, Близнацова Зінаїда Олексіївна, Юшко Олексій Володимирович, Червяков Анатолій Тихонович, Білостоцький Марк Борисович, Натаров Вадим Олександрович. Головним спеціалістом проектування був Лозовський Бенціон Шулімович. Спільно з викладачами кафедри, він запропонував ряд технічних пропозицій в плануванні й розподілі внутрішніх обсягів спорткомплексу, конфігурацію поворотів манежу, вимоги до якості підготовки підлоги в манежі. У будівництві спорткомплексу працювали тисячі студентів, сотні викладачів та співробітників. Багато удосконалень було внесене для того, щоб створити штучне внутрішнє середовище, сприяюче повноцінним різноплановим заняттям спортом і рекреацією.

Це єдине спортивне спорудження України, удостоєне Державної премії в області національного будівництва і архітектури України (1999 р.), цю нагороду також отримали ректор Костенко Ю. Т., проректор Романовський О.Г., завідувачий кафедрою фізичного виховання Любієв А. Г.

Спортивний клуб. Вдосконалення структури управління студентським спортом народжує у 1957 році нову організаційну форму студентського спорту в СРСР – спортивні клуби вищих навчальних закладів (ВНЗ). У числі найперших десяти студентських спортклубів країни у 1957 році, як самостійна організація нового студентського фізкультурно-спортивного товариства «Буревісник», був заснований спортклуб ХПІ.

У різні роки головами спортивного клубу були Абрам Михайлович Колевзон (1957–1964), Борис Павлович Кондратюк (1964–1972), Альберт Гнатович Любієв (1972–1978), Віктор Анатолійович Денисов (1978–1986), Ігор Павлович Олійник (1986–1992), Олег Якович Толстунов (1992–2014), Андрій Олександрович Колісниченко (з 2014).

Навчально-спортивний комплекс НТУ «ХПІ»

Денисов В. А із збірною командою університету зі спортивної гімнастики

Денисов Віктор Анатолійович – старший викладач кафедри фізичного виховання з 1972 р., фахівець зі спортивної гімнастики. За роки роботи на кафедрі В.А. Денисов виконує велику суспільну і учбову роботу: відповідальний за організацію спортивно-масової роботи з фізичного виховання та спорту на МШ-факультеті, потім на ЕІМ-факультеті, активно брав участь в будівництві нового спорткомплексу, ліквідатор аварії на ЧАЕС, працював на випускаючій спеціальності.

Будучі головою правління спортивного клубу Денисов В.А. багато зробив для розвитку та становлення клубу, його фінансової незалежності, організації роботи в СОТ «Політехнік» і «Студентський».

Толстунов О.Я., який очолював спортивний клуб більш десятиріччя, багато зробив для розвитку студентського спорту в Харківській області, Україні, за кордоном. Під його керівництвом спортклуб приділяв увагу і «великому спорту», й спортивно-масовій роботі на факультетах і в гуртожитках. З 2014 року головою правління спортивним клубом «Політехнік» є Колісниченко Андрій Олександрович. Сьогодні правління спортивного клубу «Політехнік» продовжує традиції політехників з організації спортивно-масової і фізкультурно-оздоровчої роботи зі студентами та співробітниками університету та проводить необхідні заходи щодо подальшого розвитку нашого спортивного клубу.

Наукова школа. На початку 70-х років минулого століття на кафедрі з'являється науковий напрям. З приходом на кафедру кандидата психологічних наук Олега Сиротина відбувається сплеск інтересу до психологічного забезпечення спорту. Формується педагогічна школа фізичного виховання студентів за рахунок досвіду, накопиченого викладачами. Школа починає отримувати визнання в Україні, СРСР, країнах Європи, США, Китаї. Цьому сприяє систематизація і розширення методичної роботи.

Під керівництвом канд. пед. наук, професора Лабскіра В.М. отримує новий розвиток науково-дослідна робота. Кафедра стає ведучою в Міністерстві вищої і середньої спеціальної освіти України.

Кафедра організує і проводить національні і міжнародні семінари, конференції. Виходять навчальні посібники. За 80–90-і роки опубліковано більше

Толстунов Олег Якович – старший викладач кафедри фізичного виховання (1984–2014), випускник ЕМБ – факультету ХПІ, майстер спорту СРСР з бадмінтону, суддя національної категорії. Голова правління спортивного клубу (1992–2014) університету, працював на випускаючій спеціальності.

Колісниченко Андрій Олександрович – старший викладач кафедри фізичного виховання, заступник завідувача кафедрою зі спортивно-масової роботи, фахівець з настільного тенісу, тренер збірної команди університету, працює на випускаючій спеціальності, автор понад 10 наукових та науково-методичних робіт. Голова правління спортивного клубу «Політехнік» з 2014 р.

200 наукових та науково-методичних видань, у тому числі в Китаї, США, Угорщині, Польщі, Чехословаччині, країнах СНД. До наукової роботи включається більш 20 % співробітників кафедри. Визначаються декілька напрямів науково-дослідної роботи: форми і методи масової фізкультурно-оздоровчої роботи із студентами; соціологічне забезпечення фізичної культури і здорового способу життя студентів; наукові підходи до спортивного вдосконалення студентів; олімпійське і спортивно-гуманістичне виховання; професійна майстерність викладача вищої школи; обґрунтування норм і оцінок фізичного розвитку і фізичної підготовленості студентів.

З 1988 року ХПІ стає виконавцем і координатором міжнародного соціологічного дослідження «Фізична культура і здоровий образ життя студентів». У СОТ «Студентський» проводяться міжнародні семінари «Спорт, молодь, олімпізм».

Спеціальність 7.010201 «Фізичне виховання». Наступна історична сторінка – відкриття спеціальності, яка стала знаковою подією у інституті. Хоча і до цього на кафедрі були чемпіони і призери Олімпійських ігор, чемпіонатів Європи та світу. Але кафедра почала готувати фахівців на стику спорту, менеджменту та сучасних інформаційних технологій, що наблизило наші навчальні плани до європейських стандартів.

У 1994 році на кафедрі фізичного виховання відкрита випускаюча спеціальність 7.010201 «Фізичне виховання». Багато сил, старань для відкриття цієї спеціальності доклав Лабскір В.М.

Викладачі кафедри. З часу утворення кафедри поступово були створені методичні комісії, які працюють і сьогодні. Керівниками таких методичних комісій були провідні викладачі кафедри Портнова К.В.(1970–1980) – м/к легкої атлетики, майстер спорту зі легкої атлетики; Фирстова Л.А. (1950–1990) – м/к спортивної гімнастики, високопрофесійний викладач; Мінченко В.О. (1950–1970) –

Лабскір Володимир Михайлович – професор кафедри фізичного виховання, кандидат педагогічних наук, заступник завідувача кафедри з науково-методичної роботи. Керівник випускаючої спеціальності (1994–2009), розробник методичного забезпечення та документів для відкриття, ліцензування, акредитації на трьох освітньо-професійних рівнях (бакалавр, спеціаліст, магістр) цієї спеціальності. Автор понад 200 друкованих праць у країні та за її межами. Відомий фахівець з олімпійського виховання, соціології спорту, оцінки фізичної підготовленості студентів, з теоретичних, методичних та організаційних питань підтримки здоров'я. Майстер спорту СРСР, переможець і призер республіканських, міжнародних турнірів ветеранів з фехтування на рапірах. Багато років був відповідальним секретарем Харківського обласного відділення НОК України, віце-президентом Олімпійської Академії України, відзначений нагородами та грамотами за досягнення.

м/к спортивної гімнастики, учасник бойових дій Великої Вітчизняної війни; Станіславський І.Т. (1950–1970) – м/к легкої атлетики, кілька поколінь його учні виконували звання майстрів спорту, перемагали у всесоюзних та республіканських змаганнях; Близнецова З.О. – м/к легкої атлетики; Пустильнік М.О. (1980–1990) – м/к СМГ; Гарькава Л.Д. – м/к легкої атлетики; Халатов Р.А. – (1960–2010) – м/к силових єдиноборств, заслужений тренер України з вільної боротьби, майстер спорту СРСР, Чемпіон Грузії; Чебишев С.Б. (1980–1990) – м/к спортивних ігор, суддя всесоюзної категорії з баскетболу; Жданов Р.Ю. (1966–1993) – м/к плавання, заслужений тренер України з водного поло та інші.

Сьогодні керівниками методичних комісій є також провідні та досвідчені викладачі кафедри: Федорина Т. Є. – м/к «Легка атлетика»; Афанасьєва О.М. – м/к «Спортивні ігри»; Натаров В.О. – майстер спорту СРСР, суддя національної категорії, м/к «Плавання та здоров'я» і Євтиф'єв А. С. – майстер спорту України з вільної боротьби, суддя міжнародної категорії, м/к «Силові єдиноборства».

Протягом свого історичного шляху на кафедрі працювали викладачі, які були і є прикладом викладацької майстерності, працьовитості, відповідальності за учбові доручення, а також відомі спортсмени світового рівня – випускники ХПІ.

Поєднання маси активних, відданих спорту викладачів кафедри і спортсменів, які досягали всеукраїнських, всесоюзних і міжнародних успіхів, характерна риса спорту в НТУ «ХПІ» в період з 1950 по сучасні роки.

Збереження пам'яті про видатні спортивні досягнення в спорті, про вклад студентів більше, ніж десяти спортивних поколінь – важлива складова формування осіб в майбутніх поколіннях студентів. Одним з таких прикладом був засновник секції з вільної та греко-римської боротьби (у 1965 р) заслужений тренер України, суддя міжнародної категорії, майстер спорту Халатов Роберт Олександрович, який понад 30 років виховував студентів, спортсменів. Під його керівництвом збірна команда університету неодноразово здобувала перемоги на змаганнях від міського до національних та міжнародних.

Провідними фахівцями протягом довгих років роботи були Омельченко Світлана Тихонівна, Петрова Надія Олександрівна – висококваліфікований спеціаліст з методик проведення занять з фізичного виховання, тренувального процесу в окремих видах легкої атлетики.

Більше 30 років проводила заняття з художньої гімнастики, спортивної аеробіки Лабковська Вікторія Григорівна – викладач кафедри, майстер

Гарькава Лілія Дмитрівна – доцент кафедри фізичного виховання (1978–2012 р.р.), легкоатлетка (біг). Майстер спорту міжнародного класу СРСР (1968). Закінчила ХПІ (1969). Чемпіонка СРСР 1968 в естафеті 4 × 100 м та України з бігу на 100 м (1967–69) і 200 м (1966–69). Рекордсменка світу в естафеті 4 × 200 м (1967) та 4 × 100 м (1968), рекордсменка України на дистанціях 100 м і 200 м (1968). Учасниця 19-х Олімпійських ігор (Мехіко, 1968). Виступала за спортивні товариства «Буревісник» (1964–71) і «Локомотив» (1971–75 – Харків)

спорту зі спортивної гімнастики, фахівець з художньої гімнастики, сучасних видів спортивно-танцювальних комплексів; Березикова Ганна Олександрівна (1957–1986) – викладач кафедри, майстер спорту СРСР з лижного спорту, альпінізму і туризму, учасник легкоатлетичних пробігів у багатьох країнах світу, змагань ветеранів спорту. Свій величезний вклад в роботу кафедри внесли викладачі, які були засновниками видів спорту, – Зіборовський В'ячеслав Васильович (1952–1988) – відомий педагог і вихователь боксерів в ХПІ, майстер спорту СРСР, суддя всесоюзної категорії, багаторазовий чемпіон України з боксу в 1930–1940-х роках, учасник Великої Вітчизняної війни, розвідник; Кондратюк Борис Павлович (1950–1970) – майстер спорту з туризму, вмілий організатор спортивно-масової роботи, учасник Великої Вітчизняної війни, нагороджений за особисті подвиги орденами і медалями. Малинко Григорій Васильович – майстер спорту з боротьби, чемпіон України, призер всесоюзних змагань, в роки Великої Вітчизняної війни зумів вивести з оточення свою гармату; Штамбург Анатолій Петрович (1950–1970) – засновник секції важкої атлетики, у роки Великої Вітчизняної війни – моряк підводного човна, який торпедував німецький лінкорн «Тірпець»; Кабанова Ганна Павлівна (1950–1986), Мишакіна Євгенія Григорівна (1950–1986) – організували навчальний процес зі студентами, віднесені до спеціальної медичної групи; Медведева (Гашенко) Світлана Дмитрівна (1969–2010) – проводила заняття зі студентами СМГ та з плавання, понад 30 років була відповідальним за спортивно-масову роботу на Е-факультеті.

У 70–80 роках політехніки успішно виступали у Спартакіадах Міністерства вищої і середньої спеціальної освіти УРСР, першості Харкова, України, СРСР. Серед них ЗМС СРСР Олексій Баркалов (водне поло), ЗМС СРСР Геннадій Близнєцов, МСМК СРСР Лілія Гарькава (Ткаченко), легка атлетика, ЗМС СРСР Ірина Кириченко, МСМК СРСР Георгій Бабій (велоспорт), МС СРСР Юрій Мацевітий (альпінізм) і сотні інших.

За довгі роки розвитку на кафедрі створено унікальні за своїми якостями як викладацька школа, так й професійно-тренерська майстерність. Провідними викладачами-тренерами, відповідальними за види спорту минулих років були: Вільгальм Микола Федорович – відомий фахівець з гімнастики у 1900–1930-х роках, організатор у 1900-тих роках першого спортивно-гімнастичного товариства, який проводив тренування у ГАКу ХПІ; Коврижкін Анатолій Іванович – майстер спорту СРСР, заслужений тренер України з шашок, у 1950-х роках тренер

Омельченко Світлана Тихонівна – канд. пед. наук, доцент, працювала на кафедрі ФВ у 1960–2010 роках, МС СРСР з фехтування. Тренер збірної команди ХПІ. Досвідчений, висококваліфікований викладач. Формувала звички здорового способу життя декількох поколінь студентів. Фахівець з професійно-прикладної фізичної підготовки засобами фехтування. Автор понад 20 наукових та методичних публікацій. Плідно працювала на випускаючій спеціальності.

збірної ХПІ; Кривцун Володимир Михайлович (1950–1990) – спеціальність – футбол; Андреев Герцен Кузьмич (1970–1980) – випускник ХПІ в 1960-тих роках, професор НТУ «ХПІ», кандидат технічних наук, один з керівників секції підводного плавання; Бобринський Володимир Еммануїлович (1960–1980) – фахівець зі спортивної гімнастики; Бондаренко Тетяна Віталіївна (1970–1990) – майстер спорту СРСР з художньої гімнастики, автор понад 20 наукових і методичних робіт; Брейгер Григорій Ісаакович (190–1970) – викладач спортивної гімнастики, учасник Великої Вітчизняної війни; Букреев Володимир Васильович (1950–1980) – майстер спорту СРСР, відомий велосипедист 1930–1940-х років, чемпіон СРСР з шосейних гонок, гонок з лідером; Гудейкіс Михайло Романович (1950–1970) – спеціаліст по спортивним іграм; Данильчук Борис Миколайович (1960–1990) – викладач кафедри і тренер з волейболу, майстер спорту СРСР; Дерев'янченко Наїна Георгіївна (1970–1980) – майстер спорту СРСР зі спортивної гімнастики; Жарий Павло Мусійович (1950–1970) – майстер спорту СРСР з бігу на середні дистанції, Заслужений тренер України; Золотухін Євген Павлович – викладач-тренер з футболу; Ільченко Віталій Анатолійович – викладач кафедри у 1970-х роках, майстер спорту з фехтування; Квіткова Алла Іванівна (1950–1960) – одна з найстаріших викладачів кафедри, тренер з художньої гімнастики; Курило Сергій Ілліч (1980–1990) – випускник ЕМ-факультету в 1970-х, професор, доктор філософських наук, кандидат педагогічних наук, тренер жіночої збірної з волейболу.

Лещенко Григорій Семенович (1950–1960) – фахівець з туризму і лижного спорту, тренер збірних команд ХПІ; Манжос Ніколай Васильович (1990–2000) – випускник ХПІ в 1970-тих роках, тренер з легкої атлетики, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, підготував Параолімпійського чемпіона з легкої атлетики Андрія Жильцова; Михайленко Анатолій Федорович (1950–1970) – тренер з легкоатлетичних метань; Олійник Володимир Олексійович (1980–2016) – майстер спорту СРСР з баскетболу, тренер збірної команди ХПІ; Пелюх Григорій Антонович (1960–1970) – керівник секції підводного плавання; Полянський Едуард Анатолійович (1960–1980) – Заслужений тренер України з самбо і дзюдо, керівник школи підготовки спортсменів в цих видах спорту; Роменський Володимир Георгійович (1970–2000) – тренер з велоспорту, доклав багато зусиль для формування матеріальної бази велоспорту в приміщеннях кафедри на вулиці Весняна; Саблева Тетяна Олександрівна (1967–2002) – доцент кафедри, майстер спорту, чемпіонка

Баркалов Олексій Степанович – випускник ХПІ (1969), ЗМС СРСР з водного поло, двократний Олімпійський чемпіон (1972, 1980), чемпіон світу (1975), володар Кубка світу (1981), чемпіон Європи (1970), зіграв 412 матчів у складі збірної СРСР, ім'я занесене у книгу рекордів Гінеса, портрет знаходиться у залі Слави водних видів спорту (Форт-Лодердейл, штат Флорида), засновник юнацького турніру з водного поло, який проводяться у басейні НСК НТУ «ХПІ».

УРСР з художньої гімнастики, більше 30 років проводила заняття з художньої гімнастики, спортивної аеробіки, виховала кілька поколінь спортсменок; Самойленко Микола Васильович (1950–1970) – Заслужений тренер України з легкої атлетики, підготував рекордсменку миру Лілію Гарькаву (Ткаченко).

Слесивцев Валентин Степанович (1950–1996) – Почесний майстер спорту СРСР з акробатики, чемпіон і призер всесоюзних та республіканських змагань; Сердюков Олександр Михайлович (1963–1991) – тренер з важкої атлетики; Сиротін Олег Олександрович (1972–1977 роки) – перший доцент, кандидат наук на кафедрі, визнаний у багатьох країнах спеціаліст психології спорту, доктор психологічних наук, професор; Сухарева Любов Миколаївна (1980–2010) – майстер спорту СРСР з альпінізму; Федотов Павло Петрович (1950–1970) – один з перших викладачів кафедри, організатор секції фехтування, кілька поколінь фехтувальників ХПІ займали призові місця у всесоюзних, республіканських та обласних змаганнях; Червяков Анатолій Тихонович (1980–2013) – випускник ХПІ, майстер спорту СРСР, призер першостей СРСР і УРСР з туризму, тренер збірних команд з альпінізму, біатлону, лижного спорту, туризму, спортивного орієнтування.

Элинсон Віталій Наумович (1950–1960) – фахівець з акробатики і спортивної гімнастики, автор історії спортивної гімнастики у Харкові в повоєнний час; Жданов Ростислав Юрійович (1966–2009) – заслужений тренер України, тренер збірних команд з плавання та водного поло, відомий фахівець зі студентського плавання та водного поло, головний тренер студентської жіночої команди «Політехнік» (1983–1993), багаторазового призера Чемпіонатів УРСР, Чемпіона України 1990 р., всесоюзних змагань, команди вищої ліги у СРСР та чоловічої студентської команди з водного поло, тренер жіночої команди «Харків'янка», багаторазового призера Чемпіонатів України, володаря Кубка України, Універсіад України.

Не можна не згадати про величезну роботу медичного персоналу, які протягом всього існування кафедри завжди знаходяться на змаганнях, проводять медичні огляди, допуск студентів до занять після захворювань і травм, надають необхідну першу медичну допомогу. Свою сторінку в історії кафедри назавжди вписали Лідія Василівна Берзіна (1980–1990), Людмила Василівна Попова (1960–1970), Інна Василівна Куріна (з 1963 р – по теперішній час) та медсестри.

Особистий вагомий внесок у розвиток кафедри та великі трудові здобутки внесли фахівці учбово-допоміжного персоналу: Агафонов Володимир Григорович (1950–1970) – навчальний майстер кафедри, учасник бойових дій Великої

Близнецов Геннадій Олексієвич – випускник ХПІ, ЗМС СРСР, учасник двох Олімпіад, 16-кратний рекордсмен СРСР, 7-кратний Чемпіон СРСР, переможець матчу СРСР–США, (1965), 4-кратний переможець меморіалу Знаменських у стрибках з жердиною.

Вітчизняної війни; Дьомін Михайло Іллч (1950–2000) – навчальний майстер кафедри, учасник бойових дій Великої Вітчизняної війни, мав бойові медалі «За відвагу»; Бібанова Віра Миколаївна – секретар кафедри в 1950–1990-х роках.

Визнані спортсмени-політехніки. Спортивний імідж ХПІ помітно виріс і став визнаною моделлю для інших вузів України. Наших спортсменів знають і цінують не тільки в нашій країні, але і за кордоном. Приклади цього – виступ випускника ХПІ, гравця баскетбольної команди «Авантаж-Політехнік» Олексія Печерова за один з клубів НБА. А бадмінтоністки Наталія Єсипенко та Олена Шутенко тренують команди в Швейцарії та Франції.

Десятки майстрів спорту гідно виступали в національних і регіональних змаганнях, студентських Спартакіадах і Універсіадах. Олімпійці і чемпіони світу утворюють групу спортсменів найвищих спортивних досягнень. На I –IV Універсіадах України у 1993–1999 роках спортсмени-політехніки займали високі місця в легкій атлетиці, баскетболі, бадмінтоні, спортивній гімнастиці, видах боротьби. З 2001 по 2009 рік НТУ «ХПІ» – переможець підряд п'яти Універсіад України у своїй групі найбільших університетів країни.

Початок перемог почався з V Універсіади України у 2001 році у видах спорту: баскетбол, самбо, легка атлетика, гребля академічна, стрільба з луку, плавання, гімнастика спортивна, стрибки у воду, спортивне орієнтування, регбі, зайнято 1 загальнокомандне місце. У 2003 році у VI літній Універсіаді студенти приймали участь у видах спорту: аеробіка, баскетбол (чоловіки), боротьба вільна та греко-римська, самбо, дзюдо, бадмінтон, важка атлетика, водне поло, карате, легка атлетика, спортивне орієнтування, стрільба з луку, стрибки у воду, теніс, тхеквондо, зайнято 1 загальнокомандне місце. 114 студентів змагалися з 15 видів спорту, набравши 2978 очок, вони вибороли 13 золотих, 5 срібних і 9 бронзових медалей.

У 2005 році НТУ «ХПІ» у третій раз підряд стає лідером національного студентського спорту у VII літній Універсіаді. 223 наших спортсмени, які змагалися з 19 видів спорту, завоювали 19 золотих, 27 срібних та 23 бронзових нагород, набрали 6342 очки. У 2007 році наші студенти виступали у VIII літній Універсіаді у складі збірних команд Харківської області. У 2009 році перемогу у IX Універсіаді також одержала команда НТУ «ХПІ». У 2001 році у XXI Всесвітній Універсіаді у Пекіні призерами були Кайдаш Олександр та Твердоступ Андрій (легка атлетика).

У 2003 році у XXII Всесвітній Універсіаді дві золоті медалі завоював Твердоступ Андрій (легка атлетика), бронзову медаль завоював Сердюк Олександр (стрільба з луку), п'яте місце посіла Касьяненко Юлія (тхеквондо).

У 2005 році у XXIII Всесвітній Універсіаді у складі збірної України були – Олександр Сердюк (стрільба з луку), який завоював золоту медаль в командних змаганнях і посів 6 місце в особистих, Олексій Печеров, який, у складі баскетбольної команди України, завоював срібло.

У 2009 році Чемпіонкою XXV Всесвітній Універсіади у Белграді стала Олена Вороніна (фехтування).

Прославляли і прославляють НТУ «ХПИ» його випускники, більше десяти олімпійців. Це, двократний Олімпійський чемпіон Олексій Баркалов (водне поло), чемпіон Олімпійських ігор Ігор Цілувальников (велоспорт), чемпіон Паралімпійських ігор Андрій Жильцов (легка атлетика), бронзовий призер Олімпійських ігор Олександр Сердюк (стрільба з лука), срібний призер Олімпійських ігор Олена Вороніна (фехтування на шаблях), учасники Олімпійських ігор Геннадій Блізнецов, Ігор Бодров, Лілія Гарькава (Ткаченко), Олександр Кайдаш, Віталій Кириленко, Олександра Рижкова, Андрій Твердоступ (легка атлетика), Яна Дементьева (академічне веслування).

Однією з найважливіших спортивних подій є змагання літньої Універсиади України з різних видів спорту, де університет вже традиційно у загальнокомандному заліку серед вищих навчальних закладів займає призові місця. За результатами цих змагань наші студенти відбираються до участі у Всесвітній Універсиаді.

У 2011 році в XXVI Всесвітній Універсиаді в Китаї приймав участь наш легкоатлет Семененко Євген (ІФ), який зайняв 4 місце у потрійному стрибку. Дуже вдалою виявилась універсиада 2013 року у Казані (Росія), де студент Перестюк Руслан (ІФ) зайняв перше місце в легкоатлетичній естафеті 4×100 м. В цій універсиаді також приймали участь наші бадмінтоністи та баскетболісти. У 2014 році до участі у Всесвітній Універсиаді в Кореї пройшли відбір наші бадмінтоністи та стрільки з луку, але не змогли прийняти участь в цих змаганнях через відсутність державного фінансування.

Окрім цього наші студенти гідно представляли наш університет на багатьох інших європейських та світових змаганнях. Так на 8-му Чемпіонаті Європи серед студентів команда наших бадмінтоністів зайняла 3 місце, у складі: Завадський Дмитро (ІФ), Конов Віталій (ІФ), Натаров Георгій (БФ), Нестеренко Кирило (СГТ), Трегубенко Владислав (І), Жарка Єлизавета (ІФ), Крючкова Ганна (ІФ), Надточій Ольга (ІФ), Погребняк Вікторія (ЕК), Прус Олена та Кобцева Ганна (ІФ). До того ж вже згадані бадмінтоністи ХПІ, а також Дмитришин Микола (ІФ), Самарчанц Дар'я (СГТ), Дмитришин Анастасія (СГТ), Лісна Владислава (СГТ) вдало виступали на Європейському фестивалі спортивних ігор, етапах Кубків Європи та Гран-прі Європи, чисельних міжнародних турнірах, приймали участь в командних Чемпіонатах Світу.

Котт Станіслав (ЕК) виграв Кубок Європи та став срібним призером Чемпіонату Європи з таеквондо, Кунченко Антон (ІФ) став володарем Кубку Європи та Кубку Світу серед студентів зі спортивних танців, Ляшуга Ірина (АП) стала переможцем Чемпіонату Європи з боротьби на поясах та бронзовим призером Кубку Світу з самбо, Вороніна Олена (Н) – переможець Чемпіонату Європи серед молоді, Чемпіонка Світу, бронзовий призер Чемпіонату Європи з фехтування, Ромащенко Руслан (СГТ) у складі команди України став чемпіоном Світу з хокею серед молоді U-20, Незбрицький Сергій (ЕК) завоював золото студентського Чемпіонату Світу з гирьового спорту. Бронзовими призерами Чемпіонату Європи зі стрітболу стали наші баскетболісти Рочняк Антон (ІФ), Сайнієв Василь (ІФ) та Михайлов Антон (ІФ). Бронза Чемпіонату Європи з армспорту дісталася Трегубовій Олені (Е).

Кращі досягнення наших плавців підводників: Рябуха Марія (БФ) – бронзовий призер Чемпіонату Європи серед молоді, призер етапів Кубка Світу, чемпіонка Європи з підводного орієнтування; Шатова Карина (СГТ) – переможець та призер етапів Кубка Світу з підводного орієнтування та бронзовий призер Кубка Світу з плавання в ластах; Золотов Євген (СГТ) – чемпіон Європи, володар Кубка Світу, призер Чемпіонату Світу з підводного орієнтування.

Також ми пишаємося нашими випускниками. Так, на Олімпійських іграх 2012 року в Лондоні виборола золоту олімпійську медаль в змаганнях з академічної греблі Дементьєва Яна (ЕК). В цих Олімпійських іграх також приймали участь легкоатлетка Дорожон Маргарита та бадмінтоніст Завадський Дмитро (ІФ).

Ще одним важливим показником успішності в спорті є виконання спортивних розрядів та присвоєння спортивних звань.

Студентами ХПІ за 5 років було виконано близько 1850 масових спортивних розрядів. За останні роки до рядів майстрів спорту України приєдналися такі спортсмени нашого університету: легкоатлети Пінкевич Віталій (ІФ), Марченко Олександр (ІФ), Перестюк Руслан (ІФ), Гайок Дмитро (ІТ), Піменова Ірина (ІФ), Устименко Олександр (СГТ-43у), Григоров Ігор (ІФ), Горбачов Павло (ІФ), Марченко Юлія (ІФ), Маїлафія Саміну (О), Ісаченков Ярослав (ЕМБ), Марченко Олексій (ІФ), Кожухівський Володимир (ІТ); самбісти Тимофеев Дмитро (ЕІМ), Щерба Катерина (ІТ); пауерліфтери Галіцин Євген (ІТ), Наріжнюк Олександр (ІТ), Піскун Сергій (ІТ); гирьовик Незбрицький Сергій (ЕК); представник вільної боротьби Аббасов Роман (ІФ); скелелазка Захарова Маргарита (СГТ); плавці Батанов Микита (КІТ), Подгорнов Максим (КІТ); плавці-підводники Федоров Ярослав (СГТ), Єлісеєв Сергій (СГТ); представник греко-римської боротьби Гнева Дмитро (СГТ).

Майстрами спорту України міжнародного класу стали наступні студенти ХПІ: Піжанкова Дар'я (БФ, легка атлетика), Дмитришин Микола (ІФ, бадмінтон), Жарка Єлизавета (ІФ, бадмінтон), Перестюк Руслан (ІФ, легка атлетика), Дмитришин Анастасія (СГТ, бадмінтон), Самарчанц Дар'я (СГТ, бадмінтон), Шатова Карина (СГТ, підводний спорт).

Геннадій Махновський, Михайло Стерін (бадмінтон), Сергій Василенко (підводне плавання), Володимир Петренко (армспорт) – Заслужені тренери України, випусники ХПІ і сьогодні продовжують виховувати студентів – спортсменів, готують їх до змагань різного рівня, продовжують традиції з розвитку студентського спорту на кафедрі та в університеті.

Помітно і безперервно збагачують педагогічний колектив кафедри випускники спеціальності «Фізичне виховання» Ганна і Тимур Арабаджи, Сергій Белявцев, Катерина Вихор, Юлія Гасан, Ірина Дегтярьова, Марія Долгарева, Андрій Колісниченко, Дмитро Курочкін, Ганна Сластіна, Артем Тіняков, Тетяна Федорина, Наталія Ярмиш, Андрій Евтифієв, Олександр Марченко, Юлія Фірсова, Віталій Конов, Алла Алпатова, Роман Козлов, Юрій Донець, Любов Азаренкова, Ліна Пшенічна.

Багато студентів нашого університету настільки захопилося спортом, що згодом змінили професію і стали творчими і видатними фахівцями фізичної культури і спорту. Це Олексій Баркалов, Геннадій Близнацев, Олена Bloшенко,

Сергій Бочкарьов, Володимир Бубнов, Сергій Василенко, Лілія Гарькава, Юрій Донець, Олег Евтихевич, Олександр Жичкін, Тетяна Капустіна, Тетяна Косориженко, Григорій Кучеренко, Сергій Курило, Вікторія Любієва, Олександр Минак, Валерій Петренко, брати Володимир і Олександр Петренко, Віта Родигіна, Станіслав Рибалка, Світлана Ширяєва та інші.

Багаточисельна група студентів-спортсменів характерна тим, що спорт або став їх професією, або виразно вплинув на їх професійне становлення. Це доктори, кандидати наук, професори, академіки, доценти Михайло Борушко, Юлій Мадієвський, Станіслав Червоний, Юрій Мацевитий (альпінізм), Федір Абрамчук (боротьба), Георгій Гафанович, Володимир Гриньов, Едуард Заїка, Сергій Космачьов, Євгеній Сокол, Леонід Товажнянський, Анатолій Фомін, Василь Фомін (волейбол), Юрій Грот, Леонід Епштейн (легка атлетика), Ігор Севрук (велоспорт), Олена Винник, Олександр Івановський, Валерій Полтавцев (бадмінтон), Артем Тіняков (баскетбол), Юрій Сібагатов, Анатолій Фесенко (туризм), Олександр Карпиков, Віталій Нестеренко, Олег Топоров (важка атлетика), Леонід Литвинов, Анатолій Савенков, Микола Волчуков (футбол) і сотня інших.

У поколіннях студентів-спортсменів, що безперервно змінювалися, масовість спорту в НТУ «ХПІ» завжди створювали сотні кандидатів в майстри спорту, першорозрядники, тисячі спортсменів масових розрядів. Саме вони склали більшість у збірних командах факультетів університету по тридцяти видах спорту з міцним українським «гаком» – від екзотичних біатлону і туристських естафет до футболу і волейболу. Своїми успіхами вони прославляли рідний факультет, університет.

Масові змагання щорічних змагань за програмою Спартакіади з видів спорту мали й мають величезну популярність. У них приймають участь не менше 3000 студентів. Урочисте відкриття чергової Спартакіади починаються спортивним парадом команд факультетів, виносом прапора університету визначними студентами-спортсменами, вітаннями від ректорату, правління спортивного клубу, завідувача кафедрою та профкомів студентів і співробітників, врученням кубків і нагород переможцям попередньої Спартакіади, кращим факультетам, відомим спортсменам та вручення посвідчень майстрів спорту. Завжди у відкритті Спартакіади приймають участь спортивні та художні колективи кафедри та Палацу студентів ХПІ.

Вагомий особистий внесок у розвиток Спартакіади ХПІ робили викладачі, відповідальні за спортивно-масову роботу на факультеті. Самойленко Микола Васильович (1950–1970) – Заслужений тренер України з легкої атлетики, він вдало поєднував викладацьку та організаційну роботу на ЕМБ – факультеті. Факультет більше 20 років був незмінним переможцем Спартакіади ХПІ в загальнокомандному заліку. Цю славу спортивну традицію на ЕМБ – факультеті продовжив Спесивцев Валентин Степанович (1970–1990), почесний майстер спорту з акробатики, він активно залучав спортсменів до вступу на факультет, організовував і проводив щорічно спортивні заходи. Протягом майже 30-ти років на І – факультеті відповідальним за спортивно-масову роботу був Вісятін Юрій Самойлович (1970–1988), викладач зі спортивної гімнастики. Своєю

наполегливою й плідною працею, відношенням до своїх обов'язків він був гарним прикладом для викладачів, співробітників та мав велику повагу серед студентів.

Старший викладач Титаренко Віктор Михайлович працює на кафедрі з 1972 р., продовжує понад 25 років традиції спортивно-масової роботи на ІТ-факультеті. Останні 7 років факультет утримає лідерство у Спартакіаді НТУ «ХПІ». Титаренко В.М. – фахівець з греко-римської боротьби, досвідчений викладач, користується великим авторитетом серед студентів, колег та керівництва університету.

БК «Політехнік». Яскравою сторінкою у спортивній історії кафедри та університету є БК «Політехнік», створений у 1991 році з числа студентів Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», а також з учнів Харківського обласного вищого училища фізичної культури і спорту. Після відкриття спеціальності баскетболістам клубу на кафедрі були створені умови для одночасного отримання вищої освіти та професійного заняття спортом. Тренером команди та організатором клубу на протязі багатьох років є Заслужений тренер України Кулібаба Валентин Дмитрович. Найбільших здобутків набули вихованці баскетбольного клубу «Політехнік» Тимур Арабаджи та Олексій Печеров.

Навчально-методична робота кафедри ФВ і підготовка спеціалістів

Навчально-методична робота і підготовка спеціалістів в області фізичної культури продовжує поступово рухатись вперед. На кафедрі фізичного виховання сьогодні працює 2 професори, 9 доцентів, 34 старші викладачі, 24 викладачі, 26 чоловік навчально-допоміжного персоналу. Серед викладацького складу один має почесне звання «Заслужений працівник фізичної культури і спорту України», лауреат Державної премії України, сім – «Заслужений тренер України», чотири – «майстер спорту міжнародного класу», двадцять шість – «майстер спорту», п'ять чоловік є суддями міжнародної категорії, десять – суддями національної категорії.

Сьогодні кафедра забезпечує навчальний процес з дисципліни «Фізичне виховання» для студентів 1–4 курсів усіх спеціальностей факультетів денного навчання університету за спортивними спеціалізаціями. Кафедра і спортивний клуб організують заняття більш ніж з 29 видів спорту і рекреації. Одним із головних завдань сьогодні на кафедрі фізичного виховання є формування системи знань з фізичної культури та здорового способу життя як невід'ємного елемента загальної культури особистості, оволодіння системою практичних умінь і навичок самостійно використовувати методи та форми фізичної культури у професійній діяльності та відпочинку, забезпечення загальної і професійно-прикладної фізичної підготовленості.

Наявність навчального-спортивного комплексу покращило проведення навчально-тренувальних занять фізичною культурою і спортом, спортивних змагань і свят. Для занять фізичною культурою та спортом студентам надано спортивний комплекс, який налічує легкоатлетичний манеж, два басейни, у тому числі 50-метровий плавальний басейн, 14 спортивних залів, ігровий зал, спеціалізовані зали для боротьби, гімнастики, настільного тенісу, аеробіки, тренажерні зали, стадіон з ігровими майданчиками для тенісу, мініфутболу і баскетболу, занять гімнастикою, легкою атлетикою, футболом, зали для занять студентів СМГ. Кафедра фізичного виховання, правління СК «Політехнік» намагаються залучати до занять оздоровчою фізичною культурою якомога більше студентів. Загалом, спортивні споруди навчально-спортивного комплексу використовуються для проведення занять з фізичного виховання (загальна дисципліна) з видів спорту, а також надбання практичних навичок студентів спеціальності з наступних дисциплін: «Теорія і методика навчання базовим видам фізкультурно-спортивної діяльності»: футбол, баскетбол, бадмінтон, атлетизм, плавання, легка атлетика, аеробіка, теніс, види боротьби, а також забезпечення практичних занять з дисципліни «Спортивні споруди і обладнання».

Щоденно понад 2000 студентів мають можливість займатися фізичною культурою, спортом, рекреацією.

На сучасному етапі кафедра фізичного виховання продовжує слідувати своїм історичним традиціям у навчально-виховному процесі та спортивно-масовій діяльності. Сьогодні кафедра – це потужний професійний викладацький склад, на якій працюють спеціалісти з фізичного виховання, спорту та рекреації, серед яких є відомі фахівці, заслужені тренери України, тренери національних команд..

Прикладом такої майстерності є: Ірхін Володимир Іванович – Заслужений тренер України з легкої атлетики; Петренко Володимир Олексійович – доцент кафедри, випускник ХПІ (факультет АП), Заслужений тренер України, засновник школи армспорту в Україні, Президент національної Федерації і член виконкому європейської федерації; Шаповалова Валентина Олександрівна – майстер спорту СРСР міжнародного класу з метання спису, тренер збірної команди «НТУ «ХПІ», відповідальна за спортивно-масову роботу на МТ факультеті; Грдзелідзе Сергій Рипатович – майстер спорту СРСР з боротьби, відповідальний за спортивно-масову роботу на ТМ факультеті; Донець Юрій Георгійович – випускник ХПІ, спеціальності «Фізичне виховання», тренер з тенісу; Жичкін Олександр Євгенович – старший викладач, автор оригінальних підходів зі спортивного та оздоровчого тренування «Золотий перетин», відповідальний за спортивно-масову роботу на ФТ факультеті; Ісправникова Валентина Миколаївна – майстер спорту СРСР з легкої атлетики, переможець і призер всесоюзних та республіканських змагань, старший тренер збірної НТУ «ХПІ» з легкої атлетики; Капустіна Тетяна Володимирівна – випускниця ХПІ (МТ факультетт), тренер збірних команд НТУ «ХПІ» з жіночих спортивних і оздоровчих форм фізичної культури; Недбайло Ірина Анатоліївна – старший викладач, проводить заняття з волейболу, відповідальний за спортивно-масову роботу на факультеті БФ; Храпов Сергій Борисо-

вич – майстер спорту України з баскетболу, тренер збірної команди; Родигіна Віта Петрівна, випускниця ХПІ (факультет ТОР) – старший викладач кафедри, майстер спорту України з водного поло, суддя національної категорії, 10-ти кратна Чемпіонка України, багаторазова володарка Кубка України, відповідальна за спортивно-масову роботу на ЕК факультеті; Ширяєва Світлана Вікторівна, випускниця ХПІ (МШ факультет) – майстер спорту України з водного поло, багаторазова чемпіонка і призер національних чемпіонатів, тренер збірної НТУ «ХПІ» з плавання, відповідальна за спортивно-масову роботу на І факультеті; Блошенко Олена Іванівна – випускниця ХПІ (ЕМБ факультет) – доцент кафедри, майстер спорту України з водного поло, суддя національної категорії, багаторазова чемпіонка і призер національних чемпіонатів, тренер збірної НТУ «ХПІ» з плавання, плідно працює на випускаючої спеціальності зі дня її заснування.

Повсякденно виконують відповідальну роботу майстри виробничого навчання – випускниці ХПІ: Абрамова Олена Віталіївна – ведення діловодства кафедри, робота з діловою документацією; Чікіна Людмила Вікторівна – формує обсяги та виконання навчальних доручень за методичним комісіями і викладачами, контролює наявність методичного забезпечення навчального процесу; інженери кафедри: Кравченко Наталія Дмитрівна – організаційна робота з дисципліни «Фізичне виховання» та за спеціальністю «Фізичне виховання»; Марушкіна Інна Іванівна – підготовка документації та необхідних матеріалів для навчального процесу, Лебедева Юлія Юріївна – окремі організаційні питання, робота з оргтехнікою.

Для студентів загальних груп щорічно проводять різноманітні спортивно-масові заходи та змагання. У 2015 році стартувала 66 Спартакіада серед факультетів університету, проведення якої є унікальною традицією нашого університету. Небагато ВНЗ може похвалитися тим, що вже більше 65-ти років безперервно проводять міжфакультетську Спартакіаду серед студентів. На теперішній час визначається командна першість серед факультетів з 22 видів спорту, зараз у Спартакіаді приймає участь до 3000 студентів університету денної форми навчання. Сьогодні у нас культивуються види спорту – аеробіка спортивна, армспорт, бадмінтон, баскетбол, спортивна боротьба (яка включає в себе боротьбу греко-римську, вільну та жіночу), боротьба самбо, важка атлетика, водне поло, волейбол, гімнастика спортивна, гирьовий спорт, легка атлетика, пауерліфтинг, підводний спорт, плавання, скелелазіння, спортивне орієнтування, стрільба з луку, теніс, теніс настільний, туризм, футбол, шахи та шашки.

Також в нашому університеті проводяться інші спортивно-масові студентські змагання та свята: Кубок пам'яті ректора ХПІ Михайла Федоровича Семко та Суперкубок НТУ «ХПІ» з футболу, Меморіал пам'яті доцента кафедри фізичного виховання НТУ «ХПІ» Тетяни Олександрівни Саблевої з аеробіки, традиційні змагання з легкої атлетики «День першокурсника», першість ХПІ зі скелелазіння «Донбайські зв'язки», Кубок ППОС НТУ «ХПІ» з настільного тенісу, «Веселі старты» між відділеннями туризму та скелелазіння, змагання для починаючих спортсменів, відкриті першості та кваліфікаційні змагання з різних видів спорту, спортивні свята факультетів, з водних видів спорту, змагання в гуртожитках та

інші. У 2015–2016 навчальному році на стадіоні факультету військової підготовки були проведені Перші військово-спортивні ігри «Заграва». У святі взяли участь більше двохсот студентів, курсантів, кадетів, в якості учасників змагань та вболівальників. Це були представники НТУ «ХПИ», ХНУБА, ХНПУ ім. Г. Сковороди, Кадетського корпусу.

Окрім надання можливості для активних занять оздоровчою фізичною культурою багато уваги приділяється для створення умов для успішної підготовки спортсменів збірних команд університету з видів спорту та спортсменів високого рівня. Так у щорічних обласних студентських змаганнях «Спорт протягом життя» (у минулому це змагання Спартакіади серед ВНЗ м. Харкова) університет багато років поспіль займає друге місце, поступаючись тільки Харківській державній Академії фізичної культури. У 2015–2016 навчальному році від НТУ «ХПИ» брали участь 40 команд у 24 видах спорту, в змаганнях взяли участь 481 спортсмен-студент.

Спеціальність 017 «Фізична культура і спорт», спеціалізації «Менеджмент спортивно-оздоровчої діяльності», «Психологія фізичної активності і спорту» по підготовці бакалаврів, спеціалістів, магістрів пройшла акредитацію в 2015 році на 10-річний період. Підготовка фахівців з напрямку 017 «Фізичне виховання та спорт» за освітньо-кваліфікаційним рівнями «Бакалавр», «Спеціаліст» та «Магістр» забезпечується як за рахунок викладачів випускової кафедри фізичного виховання, так и за рахунок інших кафедр НТУ «ХПИ». Керівником спеціальності є заступник завідуючого кафедри з організації навчально-виховної роботи на спеціальності, к.п.н., доцент, Борейко Наталія Юріївна.

Кількість студентів, що навчаються на спеціальності сьогодні – 160 осіб. Серед них: 3 МСМКУ, 26 МСУ, 33 КМСУ, 22 першорозрядники, 64-масових 2–3 розрядів. Підготовка фахівців на кафедрі відбувається у поєднанні з участю студентів у безперервному навчально-тренувальному процесі з таких основних видів спорту як армспорт, бадмінтон, баскетбол, види боротьби, легка атлетика, волейбол, футбол, плавання, підводний спорт, важка атлетика, стрільба з луку, теніс, регбі, хокей, художня гімнастика, акробатичний рок-н-ролл, шорт-трек.

Відомі фахівці та науковці, заслужені тренери України, тренери національних команд готують спеціалістів з фізичного виховання, спорту, рекреації. Навчально-тренувальний процес забезпечується тренерами-викладачами, з яких 4 заслужених тренери України, 8 тренерів вищої категорії. Всього в навчальному процесі з напрямку підготовки приймають участь 29 науково-педагогічних працівників.

Борейко Наталія Юріївна – заступник завідуючого кафедри ФВ з організації навчально-виховної роботи на спеціальності 017 «Фізична культура і спорт», канд. пед. наук, доцент, МСУ, Заслужений тренер України. Фахівець з професійно-прикладної фізичної підготовки студентів засобами фізичної культури та спорту, автор понад 20 наукових видань та 5 науково-методичних посібників з педагогіки, психології, професійно-прикладної підготовки, фізичного виховання, спорту, рекреації.

Випускова частина кафедра, що здійснює випуск за спеціальністю 017 «Фізичне виховання та спорт» налічує 10 викладачів, з них: 1 д-р. мед. наук, доц., 5 канд. пед. наук, доц., 1 канд. мед. наук, доц., 1 доц., 2 без наукових ступенів та вчених звань. Кількість викладачів з науковими ступенями та вченими званнями на кафедрі фізичного виховання складає 75 %.

Дипломні роботи студентів приймають участь у конкурсі робіт університету: перші місця отримали Чупахіна К.О. «Методика відбору та орієнтації спортсменів у різних видах спорту на основі генетичних маркерів» (Керівник – канд. пед. наук, доцент Блещунова К.М.), Акульшин О.Ю. «Оперативна система аналізу ігрових дій баскетболістів» (Керівник – ст. викл. Бубнов В.О.), Шабашов В.О. «Вплив різноманітних біомеханічних факторів на результативність стрільби з луку» (Керівник – канд. техн. наук, професор Адашевський В.М.). Студенти приймають участь і займають призові місця на Всеукраїнській студентській олімпіаді: Кириченко І.І., Погорелий О.О., Волобуєва А.С. (керівник – Блещунова К.М.).

Матеріально-технічне забезпечення підготовки фахівців з напряму підготовки та спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» реалізується за рахунок університетської та кафедральної матеріально-технічної бази. Кафедра має комп'ютерний клас, у якому комп'ютери об'єднані в локальну мережу, яка зв'язана з загальною мережею університету і має вихід у глобальну мережу.

За останні роки кафедра додатково придбала сучасне обладнання для забезпечення лабораторних робіт по курсам: «Інформатика», «Статистичні пакети обробки даних», «Інформаційне забезпечення фізичної культури і спорту» та якісне проведення кафедральних заходів, видано 4 навчальні посібники, 3 учбово-методичних посібники, 3 монографії. Навчальний посібник «Історико-філософські і методичні аспекти фізичної культури Китаю», підготовлений і виданий Горловим А.С. в співавторстві з професором Любієвим А.Г. і доцентом Бондаренко Т.В., було відмічено першою премією серед кращих робіт, виданих у НТУ «ХПІ» у 2008 році.

Багато видатних спортсменів були вихованцями спеціальності «Фізичне виховання» і прославляли наш університет в Україні і світі. Також випускники спеціальності поповнюють педагогічний склад нашого університету.

Студенти-спортсмени НТУ «ХПІ» і випускової спеціальності представляють наш університет в різних видах спорту на національних та міжнародних аренах. За останні 5 років у всеукраїнських змаганнях наші студенти завоювали

Блещунова Катерина Миколаївна – доцент кафедри ФВ, канд. пед. наук, відповідальна за методичну роботу та підвищення кваліфікації викладачів, на кафедрі фізичного виховання НТУ «ХПІ» працює з 2005 р., автор більш ніж 40 наукових та науково-методичних робіт, плідно працює на випусковій спеціальності, приймала участь у виконанні зведеного плану України з науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту у 2011–2015 р.р., працює у складі робочої групи з розроблення стандартів вищої освіти України.

809 медалей (302 золоті, 240 срібних та 267 бронзових), на європейських турнірах і першостях здобули 90 нагород (22 золоті, 18 срібних та 50 бронзових), а в змаганнях світового рівня нами було виборено 29 медалей (11 золотих, 5 срібних та 13 бронзових). Тут важко поіменно відмітити всіх студентів, які здобували перемоги університету на всеукраїнських змаганнях, але необхідно зауважити, що вагомий внесок в цю справу зробили спортсмени – члени збірних команд університету з таких видів спорту, як бадмінтон, легка атлетика, підводний спорт, стрільба з луку, спортивна боротьба та боротьба самбо, армспорт, скелелазіння, теніс, гирьовий спорт, фехтування та інші.

Баскетбольна команда (БК) університету «Політехнік», яка вже декілька років поспіль підіймається на п'єдестал Чемпіонату України серед чоловічих команд вищої ліги, а також є одним з лідерів студентського баскетболу України. У 2015–2016 навчальному році команда БК «Політехнік» стала чемпіоном XXV Національного чемпіонату з баскетболу серед чоловічих команд, срібним призером студентської баскетбольної ліги України. БК «Політехнік» відзначив 25-річчя заснування клубу.

Почесне звання заслуженого майстру спорту України отримала наша фехтувальниця, студентка факультету технологій неорганічних речовин Вороніна Олена. Спортсмен-підводник Золотов Євген (СГТ) теж отримав це почесне звання. На Олімпійських іграх у Ріо-де-Жанейро аспірантка кафедри технічної електрохімії ЗМС України Олена Вороніна стала срібним призером в командних змаганнях шабlistок.

У 2015–2016 р.р. На змаганнях національного рівня наші студенти завоювали 145 медалей (52 золотих, 45 срібних, 48 бронзових), 6 медалей європейського рівня (4 золоті, 1 срібна, 1 бронзова), 14 медалей світового рівня (3 золоті, 4 срібні, 7 бронзових).

У липні у Загребі відбулись III Європейські студентські ігри. Наші бадмінтоністи МСМКУ Анастасія Дмитришин (СГТ-42) та МСМКУ Єлизавета Жарка (випускниця ІФ-79) в жіночій парі стали переможцями, а МСМКУ Дар'я Самарчанц (СГТ-42) стала срібним призером в одиночній категорії. Чемпіоном Світу серед юніорів в гребному слаломі став Руслан Пестов (СГТ-25в).

Традиційно гідно виступають наші спортсмени – підводники: у цьому році Євген Золотов (СГТ-44) ставав призером Чемпіонату Світу та Кубку Світу з підводного орієнтування, переможцем Кубку Світу з плавання в ластах, рекорсменом України; МСМКУ Карина Шатова (СГТ-42) – призером Кубку Світу з плавання в ластах.

В Чемпіонаті Світу серед молоді з боротьби самбо 3 місце виборів Роман Контаровський (ІТ-13а).

Бронзовим призером Чемпіонату Європи з армспорту серед юніорів став Владислав Жегус (СГТ-45).

В Чемпіонатах, Кубках України та в інших змаганнях національного рівня медалі завойовували представники таких видів спорту: бадмінтон, легка атлетика, баскетбол, армспорт, скелелазіння, підводний спорт, стрільба з луку, боротьба самбо, шорт-трек, плавання, вільна та греко-римська боротьба, гирьовий спорт.

Чемпіони: Команда БК «Політехнік» – Чемпіон України (1); Капітан команди БК «Політехнік» Арабаджи Т. та Кириленко В. (2); Срібні призери Олімпійських ігор у Ріо-де-Жанейро – команда українських шабlistок, зліва направо: Ольга Харлан, Аліна Комащук, Олена Кривацька, Олена Вороніна (3); Шатова Карина (4); Учасники і призери III Європейських студентських ігор (бадмінтон), зліва направо: Олександр Шмундяк (СТГ-45а), А. Дмитришин (СТГ-42), Є. Жарка, Г. і Михалькова (СТГ-44), Д. Самарчанич (СТГ-42), Кирило Нестеренко (СТГ-40) (5); Пестов Руслан (6)

Резервом для оновлення науково-педагогічного складу кафедри є стажист-викладач кафедри Арабаджи Т.Д. та стажист-викладач кафедри Марченко О.В., які закінчують роботу над дисертацією та заплановані до захисту у 2015 та 2016 роках. Вступили до аспірантури викладач Ляшуга Ірина Юріївна, магістр ІФ-факультету Рочняк Антон Юрійович. До заочної аспірантури планує вступати магістр випускової спеціальності, зараз інженер кафедри Зінченко Ліна Володимирівна.

Наукова діяльність кафедри ФВ

Всі викладачі кафедри фізичного виховання мають науковий досвід з профілю кафедри та впроваджують в навчальний процес компетентнісний підхід і новітні педагогічні технології навчання, використовують досвід роботи у сфері фізичної культури і спорту.

Основні напрямками наукових досліджень:

1. «Використання педагогічних умов, методів та засобів фізичної культури для загальної та професійно-прикладної підготовки студентів вищих фізкультурних закладів». Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання Борейко Н.Ю.

2. «Вдосконалення системи індивідуальної підготовки спортсменів різної кваліфікації і спеціалізації». Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання Горлов А.С.

Горлов Анатолій Серафимович – доцент кафедри ФВ, канд. пед. наук. На кафедрі фізичного виховання НТУ «ХПИ» працює з 2004 р., відповідає за науково-дослідну роботу кафедри, автор 10-ти навчальних і навчально-методичних посібників, 30-ти наукових статей, присвячених проблемам адаптації юних спортсменів до спеціалізованих тренувальних навантажень і впровадження нових цифрових технологій в теорію і практику фізичної культури і спорту, плідно працює на випусковій спеціальності, є організатором відкриття кафедральної наукової лабораторії, приймав участь у виконанні зведеного плану України з науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту у 2011–2015 рр.

Тіняков Артем Олександрович – доцент кафедри фізичного виховання, кандидат педагогічних наук, випускник спеціальності «Фізичне виховання», автор понад 20 наукових та 2 науково-методичних видань з психолого-педагогічних аспектів розвитку лідерського потенціалу сучасної молоді у сфері фізичної культури та спорту, фахівець з баскетболу, плідно працює на випусковій спеціальності, забезпечив підготовку нормативного пакету документів для акредитації спеціальності.

З 2016–2017 навчального року на кафедрі відкрито новий напрямок наукових досліджень: «Формування та розвиток лідерського потенціалу особистості в сфері фізичної культури та спорту». Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичного виховання Тіняков А.О.

Багато років Горлов А.С. очолює наукову групу у фізичному вихованні і дитячо-юнацькому спорті Харківської області.

Наукова лабораторія кафедри на підставі результатів біомеханічних вимірів техніки спортивних рухів продовжує створювати комп'ютерні програми та методики автоматизованої оцінки ефективності технічної підготовленості спортсменів різної кваліфікації та спеціалізації.

З метою підвищення кваліфікації викладацького складу та популяризації науки на кафедрі фізичного виховання НТУ «ХПІ» з 2010 р. згідно плану МОН України почали проводитись науково-практичні конференції із залученням провідних фахівців, магістрів, аспірантів, науково-технічних робітників з фізичного виховання та спорту, інженерів, педагогів, психологів, біологів, медиків, де висвітлюються деякі дуже важливі напрямки вдосконалення фізкультурної освіти у вищих навчальних закладах України і шляхи формування здорового образу життя сучасної студентської молоді. За цей час проведено чотири Всеукраїнські науково-практичні конференції «Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно – спортивної освіти в Україні» із виданням збірника наукових статей, керівник – канд. пед. наук, доцент Горлов Анатолій Серафимович.

Організатори конференції: Міністерство освіти і науки України, кафедра фізичного виховання Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Харківське державне вище училище фізичної культури №1 і Харківське обласне вище училище фізичної культури і спорту. За підсумками матеріалів конференцій були надруковані збірники матеріалів наукових конференцій та монографію «Проблеми вдосконалення системи індивідуальної підготовки юнаків-бігунів на короткі дистанції 100–200 м».

На відкритті конференції

Результати науково-методичної діяльності кафедри фізичного виховання

Підсумки видавничої діяльності викладачів кафедри фізичного виховання за 10-річний термін підвищилась майже в 10 разів. За 2010–2014 роки кафедра мала 62 публікації. З них 37 статей у фахових виданнях ВАК України: «Теорія і практика фізичного виховання», «Фізична культура, спорт та здоров'я нації», «Теорія і практика управління соціальними системами», «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців (методологія, теорія, досвід, проблеми)», «Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві», «Молода спортивна наука України», «Сучасні тенденції у педагогічній освіті і науки України та Ізраїлю: шляхи до їх інтеграції», «Теорія і методика навчання та виховання» та навчальний посібник з грифом МОН України.

За останні 5 років викладачами кафедри зроблено доповіді на конференціях та семінарах міста Харкова, Києва, Львова, Запоріжжя, Сімферополя, Івано-Франківська, Слов'янська, Херсона, Луганська, Москви (Росія), Бухареста (Румунія) та Праги (Чехія). Співробітники кафедри приймали участь з доповідями на сесіях національних спортивних федерації з легкої атлетики, вільної боротьби, бадмінтону, баскетболу, тенісу та армспорту.

Співробітництво кафедри ФВ у галузі освіти і науки

У 2007 році на підставі співробітництва кафедри фізичного виховання і Національної федерації України з легкої атлетики було підписано угоду з Національним олімпійським комітетом про виконання інструментальної і методичної роботи співробітниками лабораторії у складі комплексної наукової групи України по підготовці провідних легкоатлетів країни до участі в 29-х Олімпійських іграх в Китаї.

В 2016 році підписані договори про співпрацю між НТУ «ХПИ» (кафедра фізичного виховання) і НДІ мікробіології і імунології імені І.І. Мечникова НАМН України; Харківським національним медичним університетом; (кафедра фізичного виховання, кафедра автоматики и управління у технічних системах) и Федерацією легкої атлетики.

Спортивна і культурно-масова робота кафедри ФВ

Активну культмасову, оздоровчу та спортивно-масову роботу на кафедрі проводить профбюро КФВ та ВЕСС (голова – доцент Блошенко О.І.) значні заходи останніх років – новорічні свята для дітей співробітників та викладачів, концерти і поздоровлення на кафедрі до дня 8 Березня, дні пам'яті до дня Перемоги, святкування 60 – річчя кафедри фізичного виховання з підготовкою молодими викладачами святкового номера, 20-річчя випускаючої спеціальності, 130-річчя університету, участь (разом з факультетом ІФ) у виставці «Душі прекрасні пориви». Були представлені роботи викладачів та співробітників

Викладачі і випускники кафедри на святковому заході кафедри

(вишивка, фото), оформлений стенд профбюро у бібліотеці ХПІ. Відвідування святкових концертів у Палаці студентів НТУ «ХПІ»: камерного хору «Крещендо», харківського симфонічного оркестру філармонії під керівництвом Янко, виступів солістів ХАТОБу, клас народного артиста України Миколи Ковалюка, святкових концертів до 50-річчя ПС НТУ «ХПІ», 130-річчя НТУ «ХПІ», музичних проєктів студентських колективів.

Блошенко О.І. поруч зі стендом робіт виставки «Душі прекрасні пориви»

Відвідування ХАТОБу, спектаклів «Летюча миша», святкових концертів до дня 8 Березня «Для Вас, жінки», театру Шевченка, «Парижанин», «Примадонни», «Мое пісенне диво», сольний концерт ЗАУ Євгенії Костенко, театру О.С. Пушкіна «Двері хлопають», «Папа в павутині», театру Актора, театру Ляльок «Моя прекрасна леді», ДК Залізничників, А. Чехова «Пропозиція», ККЗ «Україна» – дитячі та дорослі вистави. У останні роки,

завдяки підтримці профкому НТУ «ХПИ» (голова – доц. Фомін Анатолій Йосипович), колектив викладачів, співробітників кафедри, спорткомплексу відвідав екскурсії: «Святогорськ», «Диканька-Полтава», «Пархомовка – Червоний Кут», «Ахтирка-Лебедин-Тростянець», «Нікітський ботанічний сад», «Сковородиновка-Висота маршала Конєва», «Садиби Харківщини», «Опішня-Полтава», «Полтава духовна та літературна».

Викладачі та співробітники кафедри фізичного виховання приймають активну участь у кафедральних Спартакіадах, Спартакіадах «Здоров'я», спортивних святах факультетів та інших спортивних заходах, працюють у СОТ «Політехнік» з благоустрою спортивних майданчиків та споруд перед початком літнього відпочинку.

Перспективи розвитку кафедри фізичного виховання та спеціальності «Фізична культура і спорт»

Кафедра фізичного виховання продовжує поступово рухається вперед й гідно вирішує свою місію у вихованні студентської молоді, популяризації здорового способу життя як невід'ємного елементу загальної культури особистості, протидії засобами фізичної культури та спорту факторам, які негативно впливають на здоров'я, здобуття студентами знань, умінь та навичок самостійно використовувати методи та форми фізичної культури у професійній діяльності та відпочинку, оволодівати сучасними фізкультурно-оздоровчими технологіями, що повинно відбитися на їх подальшій конкурентоспроможності. Колектив викладачів кафедри та співробітників навчально-спортивного комплексу зберігають трудові та спортивні традиції НТУ «ХПИ», свято шанують досягнення минулого, розширюють можливості сьогодення та будують плани у майбутнє.

До найближчих важливих перспектив сьогодні можна віднести реконструкцію стадіону із застосуванням сучасного покриття та будівництвом трибун, будівництво лижної бази, створення умов для роботи спортивного табору «Політехнік», оновлення матеріально-технічного забезпечення навчальних занять та тренувального процесу, впровадження інноваційних технологій у викладацьку діяльність.

Все це відбувається завдяки щоденній кропіткій праці співробітників, інженерів відділу експлуатації спортивних споруд на чолі з випускниками ХПІ Рибалкою Станіславом Андрійовичем, Гармашем В'ячеславом Валеріановичем, Пронським Володимиром Васильовичем, Болотовою Ларисою Тимофіївною.

Випускова спеціальність витримала конкуренцію зі спеціальними вищими навчальними закладами та пройшла випробування часом, показавши свою запланованість. Спеціальність існує й розвивається, відкриваючи нові можливості кафедри у застосуванні вимог Болонського процесу.

Сьогодні набір абітурієнтів на спеціальність значно поширюється. Спортивний клуб – це джерело спортивних досягнень наших видатних студентів та не-

впинної праці викладачів, які їх виховують. Спортивні досягнення завтрашнього дня будуть ще більш значущими та яскравішими.

Колектив кафедри фізичного виховання у 2015–2016 навчальному році

Професорсько-викладацький склад кафедри – це колектив фахівців, педагогів, тренерів, організаторів оздоровчо-фізкультурної діяльності, спортивно-масових заходів, творців науки та наставників студентської молоді з багаторічним та накопиченим досвідом. Історія кафедри фізичного виховання продовжує свій помітний шлях по формуванню іміджу сучасного вищого навчального закладу, створенню філософської концепції університетського спорту та вихованню фахівців-лідерів науково-технічної еліти, конкурентоспроможних на ринку праці у суспільстві.

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

Історична довідка

У 2017 році виповнюється 60 років від дня заснування кафедри філософії. За наказом міністра освіти вона почала працювати з 20 квітня 1957 року. На час заснування на кафедрі працювало 7 викладачів та інженерів: Чорний І.І. – доцент, завідувач кафедри, Кравець Й.Н. – доцент, Корж А.І. – доцент, Добровольський Л.Г. – старший викладач, Железнякова Л.Я. – старший викладач, Лавінський І.С. – завідувачий навчально-методичним кабінетом, Коган С.Б. – старший лаборант. Саме за ініціативою Івана Івановича Чорного та при підтримці керівництва було створено кафедру, завідуючим якої І.І. Чорний залишався до 1974 року.

Перший склад кафедри філософії у 1957 р.

В 1966 році, після отримання Йосипом Наумовичем Кравцем ступеня доктора філософських наук (березень 1965 р.), на кафедрі філософії було відкрито аспірантуру, фактично очолювану Й.Н. Кравцем та І.І. Чорним. Відкриття аспірантури було викликано реорганізацією підрозділів інституту, яка завершилася власне створенням Харківського політехнічного інституту, а це вимагало підготовки нових викладацьких кадрів. Аспірантура на кафедрі діяла до 1975 року, за цей час було підготовлено 7 кандидатів наук, з яких М.А. Єрмоловський

в подальшому очолював кафедру більше 18 років, а М.С. Курочкіна стала першою жінкою-професором на кафедрі.

Часи змінювалися, й у певні періоди кафедра налічувала понад три десятки викладачів, що було зумовлено великою потребою підготовки спеціалістів різних профілів. Саме люди створювали і творять неповторне обличчя кафедри, її методи та напрямки роботи.

За роки існування кафедри філософії її очолювали 8 осіб: з 1957 р. до 1974 р. (листопад) – Чорний Іван Іванович, з 1974 р. до 1984 р. (листопад) – Гостев Микола Тимофійович, з 1984 р. до 2002 р. – Єрмоловський Микола Анатолійович, з 2003 р. до 2005 р. (вересень) виконував обов'язки завідуючого Гриценко Віктор Петрович, з 2005 р. (жовтень) до 2006 р. (червень) – Требін Михайло Петрович, з 2006 р. (червень) до 2014 р. (лютий) – Бардін Олександр Миколайович, з лютого до серпня 2014 р. обов'язки завідуючого кафедрою виконувала Дольська Ольга Олексіївна, а з вересня 2014 р. кафедру очолив Тарароев Яків Володимирович. Усі вони керували кафедрою в різний час, що зумовило різні завдання для кожного з них. Проте усі вони, незалежно від того, скільки їм довелося очолювати кафедру, своєю особистістю, людськими та професійними якостями увійшли в історію кафедри як повноправні керівники й залишили свій внесок.

Проте було б несправедливим зосередити увагу лише на керівництві кафедри. Для багатьох викладачів кафедра стала сім'єю, домівкою, саме тут проходило їхнє життя, тут вони здобували перемоги, отримували нові знання, ділилися досвідом, готуючи нові покоління викладачів, зберігаючи традиції та прямуючи у майбутнє. На кафедрі захистили кандидатські дисертації: Мартиненко В.Я., Ницевич І.Г., Коган С.Б., Авілова Н.І., Свидло М.С., Гриценко В.П., Єрмоловський М.А., Курочкіна М.С., Цехмістро В.З., Левітський С.С., Чорноморець О.І., Попова Л.М., Резніков П.П., Підлісна Н.І., Антонов Є.В., Павленко В.В., Колесніков М.П., Щедрін А.Т., Жеребкіна І., Смоляга М.В., Шудрик І.О., Ліхачова А.О., Тарароев Я.В., Годзь Н.Б., Шанідзе Н.О.

Докторами наук на кафедрі стали Кравець Й.Н., Манешин В.С., Маковський М.А., Антонов Є.В., Бусова Н.А., Дольська О.О., Владленова І.В., а серед професорів, які працювали або й досі працюють на кафедрі філософії, можна згадати Кравця Й.Н., Манешина В.С., Маковського М.А., Гриценко В.П., Єрмоловського М.А., Курочкіну М.С., Антонова Є.В., Бусову Н.А., Щедріна А.Т., Требіна М.П., Тарароева Я.В., Дольську О.О., Владленову І.В.

Чорний Іван Іванович (1903 – 1982). Засновник кафедри філософії ХПІ, її перший завідуючий з 1957 до 1974 рр. З 1952 р. – кандидат наук, потім доцент кафедри філософії ХПІ, організатор аспірантури на кафедрі. Голова Ради кафедр суспільних наук з 1969 р. до 1973 р.

Кафедра філософії у 1980-ті роки

Навчально-методична робота кафедри філософії

Кафедра філософії від самого початку була, перш за все, загальною кафедрою у вищому навчальному закладі. Така кафедра завжди є складним організмом, що живе за власними законами, бо в багатьох питаннях є однією з ключових ланок в багатовступневій системі вищого навчального закладу при вирішенні основних завдань освіти та виховання студентів. Сьогодні майбутні бакалаври нашого університету вивчають філософію протягом семестру, однак було б невірним вважати, що філософія виконує свою функцію лише цей короткий термін. Філософія є особливою цариною знань, її не можна просто вивчити, як сукупність визначень, правил та формул. Філософія втілює постійний рух

Кравець Йосип Наумович (1907–1977). Один із засновників кафедри філософії ХПІ та аспірантури на ній. У 1940-ві роки працював у Харківському державному університеті, був там проректором. У 1946 р. захистив кандидатську дисертацію, у 1965 р. – докторську. Професор. Підготував 4 кандидати наук.

думки, прагнення осмислити, зрозуміти, знайти істину незалежно від того, яка проблема постає перед людиною – проста чи складна.

Кожного семестру викладачі кафедри навчають щонайменше півтори тисячі студентів різних спеціальностей, і головними завданнями вивчення ними філософії залишаються навички ставити вірні запитання, вміти сумніватися, вибудовувати чіткі схеми мислення, формулювати невідомі проблеми тощо. Філософія не йде з життя майбутнього спеціаліста після складання ним бакалаврського або магістерського іспиту, бо він фіксує лише факт отримання студентом певного мінімуму знань з дисципліни. Ці знання не втрачаються людиною в наступні роки, вони дають «паростки» у світобаченні, корегуючи, розвиваючи та доповнюючи його. Не випадково багато студентів вже після навчання підтримують зв'язки із кафедрою, зі своїми викладачами: беруть участь у конференціях та семінарах, приходять за допомогою при вирішенні складних питань, діляться своїм життєвим досвідом та досягненнями. Дехто продовжують навчання вже у якості аспіранта чи здобувача, й вони знов приходять до своїх викладачів для поглиблення своїх знань з філософії для подальшої діяльності у науковій сфері.

Отже, кафедра філософії не лише навчає студентів основам філософії. За свою довгу історію викладачі кафедри викладали філософію для студентів, магістрів, аспірантів та здобувачів та читали курси з логіки для студентів усіх спеціальностей. Свого часу кафедра виступила ініціатором викладання загальноючого курсу з історії науки і техніки, програму якого розробив доцент А.Т. Щедрін. Цей курс було вперше прочитано студентам чотирьох факультетів у 1991–1992 навчальному році.

Ермоловський Микола Анатолійович (нар. 1938 р.). Вчений-філософ, завідувач кафедри з 1984 до 2002 р. Спеціаліст з філософії науки і техніки. Досвідчений педагог, кандидат філософських наук з 1973 р, з 1997 р. – професор.

Курочкина Маргарита Сергіївна (1937–2012). З родини педагогів. З 1965 р. – асистент кафедри загальної фізики ХПІ, а з 1966 р. – перша аспірантка на кафедрі філософії. 1973 р. захистила кандидатську дисертацію, у 1980 р. стала доцентом, з 2002 р. – професор.

З 1999 р. для студентів усіх спеціальностей заочного відділення викладачі кафедри почали читати навчальні курси з філософії та логіки, а з 2005–2006 навчального року – спецкурс з філософських проблем екології (доцент Годзь Н.Б.). Того ж року доцент Гусев С.О. розробив навчально-методичні комплекси для реалізації дистанційного навчання студентів з курсів «Філософія» та «Логіка».

З 2007 року кафедра філософії почала читати філософію та логіку англійською мовою: доцент Городиська О.М. розробила курс філософії для студентів ІФ-факультету із поглибленим вивченням англійської мови. З часом кількість спеціальностей із читанням філософії англійською мовою збільшилася, і сьогодні цей курс слухають також на факультетах Бізнесу та фінансів та Органічної хімії.

Окрім навчання студентів кафедра філософії, виконуючи свої функції загальної кафедри та завдання підготовки спеціалістів вищої категорії, завжди проводила заняття з аспірантами, а пізніше – з магістрами університету. Щорічно магістри прослуховували курс «Спеціальні питання філософії».

Довгий час організаційною роботою з аспірантами на кафедрі займалася доцент О.М. Коваленко, пізніше ці обов'язки плідно виконував доцент С.О. Гусев, від якого у 2007 році естафету прийняла доцент О.М. Городиська. Аспіранти, які склали обов'язковий кандидатський іспит з філософії, протягом року вивчали філософію: слухали лекції та відвідували семінари, готували обов'язкову реферативну роботу. Це дозволяло не лише розширити, зробити більш фундаментальною підготовку аспірантів до іспиту, але й закласти глибоку наукову та методологічну основу для їх майбутньої діяльності у якості вчених. За роки існування кафедра підготувала до складання іспиту більше 7 тисяч аспірантів та здобувачів. Серед них були майбутні керівники підприємств, завідувачі кафедрами, декани факультетів, проректори та ректори вищих навчальних закладів різних країн, видатні вчені та державні діячі.

*Доцент Сергій Олександрович Гусев
приймає кандидатський іспит у аспіранта-іноземця*

Багаторічна викладацька робота з необхідністю зумовила плідну методичну та методологічну роботу кафедри. У 1980-х роках кафедра стала ініціатором вдосконалення методичної роботи в інституті в цілому шляхом створення філософських (методологічних) семінарів, розвитку співробітництва кафедри філософії з іншими спеціальними та природничими кафедрами та за допомогою створення пар співробітництва викладачів-філософів з представниками інших кафедр ХПІ. У 1967 р. в політехнічному інституті створюються методологічні семінари з філософських питань природознавства. Першими такими семінарами керували професор Й.Н. Кравець та доцент А.Ф. Юшко. На основі цього семінару в ХПІ було проведено конференцію «Діалектика та логіка сучасного наукового пізнання». У 1975 р. кількість подібних семінарів зросла до 16.

Разом із методологічними було організовано також і теоретичні семінари з філософії. Керівництво такими семінарами здійснювали усі викладачі кафедри. У 1967 р. в ХПІ працювало 32 теоретичних семінари, з них 13 – з питань філософії.

Активну методичну та методологічну роботу проводили окремі викладачі та завідувачі кафедри. Єрмоловський М.А. був організатором міжвузівського відділення наукових робітників, викладачів, керівників філософських проблемних та методологічних семінарів при ХПІ. Активно пропагуючи підвищення філософської освіти серед технічної інтелігенції, Микола Анатолійович також був одним з ініціаторів створення в ХПІ інституту суспільних наук, сформував та очолив міжвузівську наукову групу філософів з розробки методологічних та світоглядних проблем природничих та технічних наук, яка значною мірою вплинула на розвиток харківської школи філософії науки та техніки.

Людина дуже високої культури та глибоких різнобічних знань, доцент Гриценко В.П. також зробив свій внесок у методичну роботу кафедри. Як викладач Міжвузівського факультету методологічних семінарів Віктор Петрович багато років проводив заняття методологічного семінару викладачів кафедр теоретичної механіки та технічної механіки.

Незважаючи на недовгий час на посаді завідуючого, М.П. Требіну вдалося активізувати науково-методичну роботу на кафедрі. Під його керівництвом було проведено велику роботу з підготовки навчально-методичного посібника, розроблено плани підготовки та публікації підручника з курсу філософії, який вийшов у 2012 р. Також за ініціативою Михайла Петровича було розпочато оновлення програми та навчальних планів у зв'язку із переходом до викладання філософії та логіки за Болонською системою.

Окрім підручника кафедра філософії завжди активно розробляла і створювала методичні та методологічні видання для використання їх у роботі зі студентами. Лише за останній час викладачі опублікували такі навчально-методичні матеріали: текст лекції для студентів «Проблема людини у вимірах філософського аналізу», 2008 р. (Городиська О.М., Дольська О.О., Мелякова Ю.В.); текст лекції для студентів-магістрів, у тому числі іноземних «Философские основания науки. Будущее науки», 2010 р., (Бардін О.М., Владленова І.В.); навчально-методичний посібник для студентів фізичних та фізико-технічних спеціальностей

«Філософські проблеми фізики у світлі розвитку нанотехнологій», 2010 р. (Владленова І.В.); «Практикум з філософії для студентів усіх форм навчання», 2012 р. (Бардін О.М., Владленова І.В., Годзь Н.Б. та ін.); текст лекції «Філософія Середньовіччя і епохи Возрождення», 2015 р. (Городиська О.М.); навчально-методичний посібник «Філософія сучасного суспільства», 2012 р. (Дольська О.О.).

У 2005 з ініціативи професора Курочкіної М.С. та за участі викладачів кафедри гуманітарних наук кафедрою філософії було створено навчально-методичний посібник з курсу філософії для іноземних студентів. В посібнику містилися не лише тематичні розділи, викладені з урахуванням специфіки навчання іноземних студентів, але й практичні завдання, що давало можливість студентам-іноземцям використовувати посібник для самостійної роботи.

Кафедра постійно оновлює методичне забезпечення навчального процесу й дуже чутливо реагує на зміни, що відбуваються у світі в цілому та у викладанні філософії зокрема. Наприклад, новим завданням тепер для кафедри є створення широкого методичного забезпечення у зв'язку із відкриття на кафедрі аспірантури з філософії – вперше з 1975 року.

Наукова діяльність та міжнародне співробітництво кафедри філософії

Незалежно від того, які конкретні завдання вирішує та чи інша наукова дисципліна, необхідною умовою її успішного викладання завжди є філософський погляд на ці питання. Не випадково базовою функцією філософії є світоглядна. Саме тому філософія не лише розглядає, наприклад, природничі або технічні аспекти, скажімо, глобальних проблем, вона забезпечує максимальну світоглядну, методологічну, культурологічну, етичну основу відповідних рішень з боку інших наук. Отже для повноцінного забезпечення навчального процесу кафедра філософії активно бере участь у науковій роботі, яка великою мірою зумовлена науковими інтересами та працьовитістю викладачів кафедри.

З 1958 до 1971 роки на кафедрі було видано 3 монографії, 4 брошури, опубліковано 121 стаття, 5 «вісників» наукових праць, захищено 2 докторські та 12 кандидатських дисертацій. З 1981 до 1985, лише за чотири роки, на кафедрі видали 4 монографії, 2 брошури, опублікували 113 статей, 3 «вісники» наукових праць, захистили 1 докторську та 4 кандидатських дисертації.

З 1966 року на кафедрі філософії працювала аспірантура, яка підготувала не одного кандидата наук, нових викладачів кафедри: Курочкіна М.С. (науковий керівник Й.Н. Кравець), Свидло М.С. (науковий керівник І.І. Чорний), Єрмолівський М.А. (науковий керівник Й.Н. Кравець), Чорноморець О.І. (науковий керівник Й.Н. Кравець), Шудрик І.О. (науковий керівник Й.Н. Кравець), Пурис А. (навчалася в аспірантурі, науковий керівник Й.Н. Кравець), Попова Л.М. (науковий керівник Щитова С.М.). Це забезпечило кафедрі не лише нові

викладацькі кадри, але й на довгі роки заклало свої традиції у викладацькій та науковій роботі.

Науковий семінар на кафедрі філософії, 1980-ті роки

Наукові інтереси кафедри завжди були широкими, що було зумовлено її положенням у структурі ХПІ. Перш за все кафедра вивчала філософські аспекти природознавства, техніки, гносеологічні питання в цілому. Пізніше в коло актуальних питань потрапили також гносеологічні питання математичного моделювання, інформаційних технологій, техносфери, гуманістичні проблеми сучасного технічного процесу.

У 1985–1990 роках кафедра брала участь у розробці загальносоюзної наукової теми разом з МДТУ ім. М. Баумана і республіканської наукової теми разом із Київським політехнічним інститутом. Також кафедра працювала над міжнародними науковими розробками разом із Мішкольцьким університетом важкого будування (Угорщина) та була провідною з розробки регіональної наукової теми з філософських проблем технічного та природничого знання.

У 90-ті роки кафедра підключилася до госпрозрахункової тематики. У 1991–1992 рр. на заводі «Електромашина» проводилися соціологічні дослідження з вивчення соціальної ситуації на підприємстві. У 1992–1993 рр. на заводі ім. Малишева досліджувалися соціальні проблеми конверсії військової промисловості. У 2000-х роках кафедра активно проводила розробку філософських проблем гуманізації та гуманітаризації освіти.

1

2

3

4

5

Колектив кафедри філософії у 2015 р.: доц. Городиська О.М., доц. Шанідзе Н.О., проф. Дольська О.О., доц. Бардін О.М., пров. інж. Головіна О.А., зав. кафедрою Тараров Я.В., доц. Смоляга М.В., інж. І к. Волошко К.В., ст. викл. Міценко В.І., проф. Владленова І.В. (1); завідуючий кафедрою філософії, доктор філософських наук, професор Тараров Я.В. (2); провідні інженери Швець О.Г. та Головіна О.А. у приміщенні кафедри філософії (3); учасники аспірантсько-студентського семінару «Філософська проблеми людини та сенс її буття» (4); доцент Шанідзе Н.О., професор Єрмоловський М.А., старший викладач Міценко В.І. під час семінару присвяченого Всесвітньому Дню філософії та 130-річчю Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (5)

За результатами науково-дослідної роботи кафедрою було видано: з 1990 до 1991 року – тематичний Вісник ХПІ з філософії; з 1993 до 1998 – тематичні збірки науково-теоретичних робіт кафедри; з 1999 року було відновлено Вісник, який у 2001 році отримав статус спеціалізованого від Вищої атестаційної комісії.

У 2000-х роках кафедра значною мірою активізує наукові пошуки, розширює межі наукових інтересів, що пов'язано, перш за все, із появою молодих викладачів і науковців. Захищаються не лише кандидатські, але й докторські дисертації: у 2010 році – Я.В. Тарароев та О.О. Дольська (перша на кафедрі жінка-доктор наук), а у 2014 році – І.В. Владленова стали докторами філософських наук.

З 2014 року кафедра філософії є одним з організаторів проведення наукового міжвузівського семінару, присвяченого Дню філософії. Перший такий семінар було проведено у листопаді 2014 року і було присвячено видатнім харківським вченим-філософам В.В. Шкоді та О.М. Кривулі, кафедра брала активну участь в організації цього заходу.

Досить активно представники кафедри філософії беруть участь у міжнародних заходах високого рівня. Так, Я.В. Тарароев 2003–2005 роках працював разом із Інститутом «Метанексус» (США), Інститутом РАН (Москва) та Санкт-Петербурзьким державним університетом над проектом «Задум Бога в теоріях космології».

Значною подією став Світовий Філософський Конгрес (World Philosophy Congress – WPS) «Філософія як пізнання та спосіб життя» (Philosophy as Inquiry and Way of Life), який проходив з 4 до 10 серпня 2013 року у столиці Греції Афінах, в Афінському університеті. Це був дуже представницький форум, його основними організаторами виступили Міжнародна федерація філософських товариств (International Federation of Philosophical Societies – FISP) та Грецький Організаційний Комітет. Головами оргкомітету Конгресу були Вільям Л. МакБрайд (який також виконував обов'язки Президента Конгресу) та Константінос Вудуріс, Президент Грецького Організаційного Комітету. Це був XXIII конгрес, який було присвячено 2400 рокам зі створення Академії Платона. У заходах Конгресу брали участь представники зі 105 країн, від України було подано 17 заяв, а виступали 7 учасників. Саме на цьому високому форумі були присутні представники кафедри філософії: професор О.О. Дольська та старший викладач В.В. Булавіна, вони брали активну участь у роботі Конгресу.

Коли на кафедрі філософії з'явилася достатня кількість докторів наук після великої перерви стало можливим відновлення аспірантури. Це також було пов'язано із зміною наукового напрямку роботи, зі створенням нової широкої і актуальної теми. У 2015 році було затверджено науково-дослідну кафедральну тему «Філософсько-методологічні засади науки та техніки в сучасному суспільстві», під керівництвом доктора філософських наук, професора, завідуючого кафедрою Я.В. Тарароева, а науковим куратором виконання робіт за цією темою стала заступник завідувача з наукової роботи професор І.В. Владленова. Ця тема є напрямком у дослідженні фундаментальних проблем гуманітарних наук. Саме ця тема стала базовою при відкритті на кафедрі аспірантури у 2016 році.

*Професор О. О. Дольська із В. С. Стьопіним
на Світовому Філософському Конгресі, 2013 р.*

В межах цієї теми проводяться численні дослідження, які відкривають нові між-дисциплінарні наукові напрямки в гуманітарній царині, зокрема у теорії пізнання, когнітивізмі та філософських проблемах техніки, теорії штучного інтелекту, що відображає специфіку роботи у технічному виші. Також активно вивчається природа наукового пізнання, його структура та функції у різних науках: економіці, теорії управління, політології, праві, тощо. Ці дослідження визначають тісний зв'язок між раціонально-рефлексивною діяльністю мислення, що пізнає, та власне науково-пізнавальною діяльністю. Окрім того, на кафедрі аналізуються методологічні основи науки, що створює алгоритм для дослідження будь-якої науки, а також створюються умови для підготовки вчених високого професійного рівня.

Проте і цим не обмежується наукова робота кафедри. Її професори беруть активну участь у роботі різних рад: так, професор Я.В. Тарароев є заступником голови спеціалізованої вченої ради Д 64.051.06. Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, а професор О.О. Дольська є членом спеціалізованої вченої ради Д 64.053.07 у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С.Сковороди.

За останні 3 роки викладачі кафедри видали кілька значних робіт з різноманітної наукової тематики, серед яких – монографії:

- ♦ Дольская О.А. Трансформации рациональности в современном образовании: монография. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2013 (особиста монографія).

♦ Дольская О.А. Образ человека будущего: Кого и Как воспитывать в подрастающих поколениях: коллективная монография / Под ред О.А. Базалука. – К. : МФКО, 2013. – Т. 3. (перша частина).

♦ Годзь Н.Б. Анализ конфликта с точки зрения философии науки: его прочтение и различение (конфликт-деструкция, конфликт-преодоление и рассмотрение конфликта как «необходимого зла» в естественных науках, в том числе и экологии) / Н.Б. Годзь // Конфликты в науке и философии / Под ред. Н.Г. Баранец и Е.В. Кудряшовой. – Ульяновск : Издатель Качалин Александр Васильевич, 2013. – С. 43–65.

♦ Дольська О.О. Наука та цінності людського буття: колективна монографія. – Львів, 2014 (глава «Теоретико-методологічна роль концептів в сучасному просторі науки та освіти (до проблеми нового бачення технічного середовища).

♦ Дольська О.О. Гармонізація культурно-освітнього простору вищої школи : проблеми та перспективи : монографія [Harmonizacja kulturalne-edukacyjnej przestrzeni szkolnictwa wyszego, problemy i perspektywy] / Авт. кол. ; за заг. ред. В. В. Молодиченка. – Мелітополь – Седльце : Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького; Видавництво Природничо-гуманітарного університету в м. Седльце, 2014. (глава 4).

♦ Годзь Н.Б. Краткий анализ работы Гр.Грузинцева «Очерки по теории науки» / Н.Б. Годзь // Очерки по истории науки в России в начале XX века. / Под ред. Н.Г. Баранец и Е.В. Кудряшовой. – Ульяновск : Издатель Качалин Александр Васильевич, 2014. – С. 72–88.

♦ Дольская О.А., Голозубов А.В., Городьская О.Н. Человек в современном мире: на пути к новой парадигме образования: монография. – Харьков : Право, 2016.

Викладачі кафедри активно публікують свої наукові праці у спеціалізованих виданнях, в тому числі – у закордонних, беруть участь у міжнародних та українських конференціях, виступають офіційними опонентами на захистах кандидатських та докторських дисертацій, здійснюють керівництво науково-дослідними роботами аспірантів та студентів. Кафедра проводить круглі столи, наукові семінари. Кадровий потенціал кафедри дозволяє будувати нові плани та формулювати нові ідеї, які зможуть рухати кафедру філософії у її подальшій плідній науковій роботі.

Навчально-методичні, наукові та організаційні особливості роботи кафедри філософії

Навчально-методичний кабінет. Важливу роль у становленні та усій роботі кафедри філософії від самого початку відігравав її навчально-методичний кабінет. Це структурний підрозділ кафедри, який бере участь в усіх напрямках її діяльності. Навчально-методичний кабінет на кафедрі було створено майже одразу після заснування самої кафедри. Першим її завідуючим був учасник ВВВ, чудова людина та прекрасний робітник – Лавінський Іван Сергійович, а всього у складі кабінету в той час працювало лише три працівника.

Із розвитком кафедри навчально-методичний кабінет розширював свої можливості, поповнював книжковий та навчально-методичний фонд, приходили нові співробітники, і кожен з них робив свій внесок у розвиток кабінету. Особливий слід в історії навчально-методичного кабінету залишили ті люди, які більшу частину своєї трудової діяльності присвятили кафедрі філософії: Баркова Н.О. завідувала кабінетом 30 років, а в цілому пропрацювала у ХПІ 51 рік; Некрасова В.Г. – інженер 1 категорії, працювала 20 років; Лисяк Т. Л. – старший лаборант, працювала 22 роки; Шейко О. – лаборант, працювала 12 років; Шевченко Н.М. – інженер 1 категорії, працювала 10 років; Швець О.Г. – інженер 1 категорії, пропрацювала на кафедрі більше 20 років, в тому числі – як провідний інженер, а в ХПІ в цілому – 25 років.

Під керівництвом Наталії Олександрівни Баркової навчально-методичний кабінет працював з 1973 до 2003 року. Саме вона провела величезну роботу з благоустрою кабінету у корпусі У 1, куди переїхала кафедра філософії у 1977 році. Практично усі співробітники кафедри в тій чи іншій мірі взяли участь у поповненні книжкового фонду та озеленення кафедри. Необхідно сказати, що тоді для кафедри та її читального залу було створено на замовлення меблі. Уся ця праця не минула даремно, й до сьогодні кафедра філософії залишається однією із найбільш «зелених» в НТУ «ХПІ», а книжковий фонд нараховує більше 2000 екземплярів, серед яких є досить цікаві та рідкі видання книг з філософії.

*Баркова Наталія Олександрівна,
завідувача навчально-методичним кабінетом кафедри*

Сьогодні у складі навчально-методичного кабінету працюють: Головіна Олена Анатоліївна, Волошко Катерина Володимирівна (профорг та секретар кафедри), Каріжська Вікторія Василівна, інженер Федоров Дмитро Володимирович. Навчально-методичний кабінет використовується студентами, магістрами та аспірантами при підготовці до семінарських занять, при написанні рефератів, статей, а студенти заочного відділення – при написанні контрольних робіт з філософії. Робітники кабінету підтримують постійний зв'язок із бібліотекою НТУ «ХПІ», завдяки чіткій роботі проводиться підписка на періодичні та навчальні видання, відбувається обмін інформацією з різних питань. Співробітники кабінету також приймають участь у заходах, які проводить бібліотека.

Окрім роботи у навчально-методичному кабінеті наші інженери забезпечують розрахункову частину навчального процесу, а також здійснюють технічне забезпечення кафедри усією необхідною документацією.

Таким чином, усі роки існування кафедри навчально-методичний кабінет та допоміжний персонал кафедри кваліфіковано забезпечували навчальний процес для студентів та аспірантів, активно допомагали викладачам кафедри у роботі, тобто були невід'ємною та навіть однією з ключових складових кафедри філософії.

Випуск збірки наукових праць «Філософія». Кафедру філософії неможливо уявити без її Вісника, який багато років був обличчям наукової роботи, відображав наукові пошуки викладачів кафедри. Його було засновано у 1990 році, коли вийшов 1-й випуск серії «Філософія». Це була збірка публікацій кращих викладачів-учених кафедри філософії ХПІ та інших вишів міста, серед яких – відомий учений-педагог Харкова, доктор філософських наук, один з засновників аспірантури на кафедрі філософії, професор Й.Н. Кравець.

Становлення кафедрального Вісника було досить довгим. З 1985 року видавалися тематичні збірки різної тематики: у 1985 р. – «Соціально-філософські проблеми НТР», у 1986 р. – «Філософсько-методологічні та соціальні проблеми технічних знань та науково-технічної революції», у 1989 р. – «Тенденції розвитку знання в умовах сучасного етапу науково-технічної революції». Потім, вже після заснування, з низки причин вихід Вісника було припинено і поновлено лише у 1999 р., після чого Вісник НТУ «ХПІ» було зареєстровано у ВАК України та включено до переліку спеціалізованих видань (Бюлетень ВАК України 2000, № 3; 2003, № 2).

У Віснику від початку для публікації було запропоновано широке коло проблем: актуальні філософські, методологічні, світоглядні аспекти, тенденції розвитку науки, техніки, антропології, культурології, освіти тощо. Особлива увага приділялася питанню вдосконалення гуманітарної освіти й осмислення постмодерної гуманітарної парадигми в цілому. Вісник було запропоновано для філософів, наукових робітників, викладачів вузів, аспірантів, здобувачів, студентів, він зробив і продовжує робити суттєвий внесок у підготовку гуманітарно-технічної еліти в НТУ «ХПІ». Результати наукових досліджень протягом усього існування Вісника кафедри публікували вчені із закладів різних міст України та інших країн: Національного юридичного університету України імені Ярослава

Мудрого, Харківського гуманітарного університету «Народна Українська академія», Національного фармацевтичного університету України, Університету внутрішніх справ, Харківського національного медичного університету, Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка, Харківської державної академії фізичної культури, Національного аерокосмічного університету імені М.Є. Жуковського (ХАІ), Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Донецького національного університету, Харківської державної академії культури, Харківського національного університету радіоелектроніки, Харківського військового університету, Харківського бізнес-коледжу, Харківського національного автомобільно-дорожнього університету, Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва, Донецького юридичного інституту МВС України, Харківського філіалу Університету банківської справи, Донецького національного технічного університету, Agricultural College (Югославія).

Матеріали, опубліковані у Віснику серії «Філософія», сприяли підготовці плеяди викладачів гуманітарно-технічного профілю. Серед них – викладачі кафедри філософії В.П. Гриценко, М.С. Курочкіна, М.А. Єрмоловський, декани, завідувачі кафедр, професори та доценти НТУ «ХПИ».

Довгий час незмінним секретарем та ідейним натхненником Вісника була професор кафедри філософії, кандидат філософських наук Маргарита Сергіївна Курочкіна. Саме вона приклала багато зусиль, щоб Вісник з філософії отримав статус спеціалізованого, саме вона здійснювала весь об'єм робіт з підготовки та випуску усіх номерів Вісника. З 2002–2003 років професор Курочкіна стала активно залучати до роботи у Віснику молодих викладачів: Я.В. Тарароева, Н.Б. Годзь, О.М. Городиську. При цьому Маргарита Сергіївна ще довго залишалася куратором і головним помічником в організації роботи над Вісником. Останні роки секретарем та відповідальним за випуск була і залишається доцент, а потім – професор Владленова Іліана Вікторівна.

Основною тенденцією останнього часу залишається залучення молодих авторів до роботи у Віснику, розширення конкретної філософської проблематики, збільшення долі нестандартних, «некласичних» за тематикою робіт. Розширюються також і географічні межі наукових досліджень, які публікуються у Віснику: так, прикладом можуть бути стаття колеги з Німеччини, присвячена соціально-філософським проблемам, та колективна робота колег із Чернівців.

Окремою роботою став Вісник № 50 від 2006 року. Його було присвячено темі «Наука і Релігія». Вісник став результатом роботи теоретичних семінарів, що проводилися на кафедрі філософії з вересня 2003 до червня 2006 року кандидатом філософських наук, доцентом Я.В. Тарароевим. Семінари були частиною міжнародного дослідного проекту під назвою «Задум Бога в теоріях космології», в якому також брали участь Інститут філософії РАН та Санкт-Петербурзький державний університет. Проект в цілому було здійснено за активної організаційної та фінансової підтримки інституту «Metanexus» (США). Завдяки цьому Вісник вийшов на міжнародний рівень.

У 2007 році кафедра філософії відзначала свій 50-річний ювілей, і кафедральний Вісник не лишився в стороні від цієї події. 28 номер Вісника за 2007 рік було присвячено історії кафедри, її видатним представникам, викладачам та завідуючим за усі півсотні років її існування. При цьому усі матеріали про своїх видатних колег були створені викладачами кафедри, із повагою та подякою.

Наукова та виховна робота зі студентами на кафедрі філософії

Наукова робота завжди була одним з найважливіших напрямків роботи кафедри філософії, але вона завжди проводилася не лише викладачами, а також із залученням тих, хто навчався у ХПІ, студентів та аспірантів усіх факультетів і спеціальностей. Традиційно ця робота здійснюється у формі науково-практичних конференцій, форумів, тематичних проблемних семінарів із підготовкою студентських доповідей, матеріалів, збірок для друку.

На базі кафедри на постійній основі проводяться наукові конференції, мета яких прищепити практичні навички та вміння, сформувати зацікавленість студентів науковою роботою. За останні роки проведено досить багато таких заходів, які виявили не лише зацікавленість студентської молоді у подібній формі навчання, але й створили так би мовити «кістяк» тих студентів, які неодноразово приймали й приймають у них участь.

З роками ситуація залишається незмінною, студенти все ще цікавляться як філософською проблематикою, так і альтернативними формами навчальної роботи. Ця традиція є досить давньою на кафедрі. У 1960–80-х рр. на усіх лекційних потоках проводилися науково-практичні конференції. Багато років цією роботою керував доцент кафедри, кандидат філософських наук Віктор Захарович Цехмістро. З 1985 до 1992 року кафедра філософії ХПІ була провідною в місті з організації та проведення міських та обласних конкурсів студентських наукових робіт з філософії, в тому числі у міській інтернаціональній студентській конференції. Автори кращих робіт брали участь та займали призові місця на республіканських студентських наукових конференціях та конкурсах. Усі викладачі кафедри брали активну участь у підготовці студентів до подібних заходів усіх рівнів, проводили консультації, підбирали матеріали, рекомендували кращих студентів.

На жаль, через низку обставин, у 90-ті роки наукові конференції проводилися рідко, наукова робота зі студентами не носила вже такий добре організований та регулярний характер. Лише 21 століття принесло відродження студентської наукової роботи на кафедрі, активізацію творчого потенціалу студентів та викладачів. На новому етапі розвитку українського суспільства постали нові завдання перед вищою освітою: формування не лише висококваліфікованого спеціаліста, але й багатогранної, соціально мобільної, різнобічно розвинутої особистості. Тому сьогодні для кафедри наукова робота зі студентами є невід'ємною складовою роботи кожного викладача. При цьому, за підтримки керівництва, з 2004 року в НТУ «ХПІ» регулярно проводяться науково-практичні

Доцент Віктор Захарович Цехмістро приймає іспит, 1980-ті роки

студентські конференції різної спрямованості, і секція філософії традиційно представлена на них. Зокрема, конференція «Україна і світ», статус якої з часом змінювався, оскільки розпочинали її як загальноуніверситетський захід, потім вона стала регіональною, а на сьогодні за конференцією закріплено вже статус міжнародної.

Окрім загальноуніверситетських заходів слід відмітити, що з 2007 року кафедра філософії також успішно відродила традицію студентського наукового семінару, який проводиться в середині кожного семестру. Темою цього семінару від початку і до сьогодні є «Проблема людини та сенс її буття», бо саме ця тематика є найбільш цікавою і хвилюючою для особистості, яка розвивається і шукає себе, а такими вони і є – студенти ХПІ. Дуже скоро цей семінар перестав проводитися лише для студентів НТУ «ХПІ», представники кількох інших вишів Харкова вже не перший рік активно долучаються і вносять свою специфіку у роботу семінару. Кілька років поспіль для участі у заході було надіслано тези студентських виступів навіть з інших міст України.

Окрім участі у семінарах кафедри, студенти НТУ «ХПІ» вже традиційно представляють свій виш на наукових заходах в інших навчальних закладах. Так, довгий час існувала традиція участі студентів ХПІ у щорічній конференції Харківського гуманітарного університету «Народна Українська академія». Ця конференція завжди була присвячена проблемам освіти, мала міжнародний статус, і студенти нашого університету під керівництвом провідних викладачів кафедри неодноразово виступали на цьому форумі, займали призові місця у конкурсах доповідей на секціях. Також студентські роботи подавалися та публікувались на

науково-теоретичних студентських конференціях у Національному юридично-му університеті України імені Ярослава Мудрого, Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна та інших.

У науково-практичних конференціях традиційно беруть участь студенти усіх факультетів університету, і багато з тих, хто на першому чи другому курсі мав досвід участі у таких заходах, приходять знову і знову – сама атмосфера таких семінарів та конференцій схиляє до плідного творчого діалогу між студентами та викладачами. Тому такі заходи виконують не лише освітню, навчальну функцію, знайомлячи із науковим матеріалом, семінари та конференції також працюють як важливий інструмент виховної роботи, яка теж значно активізувалася на кафедрі в останні роки.

Доцент Наталія Борисівна Годзь проводить студентський семінар, 2011 р.

Виховна робота, яку проводять викладачі кафедри, має місце не лише під час навчального процесу, але й у неформальній обстановці: зі студентами обговорюються актуальні філософські та соціальні питання сучасності, проводяться тематичні екскурсії та походи на концерти та до театрів міста, зустрічаються у гуртожитках. З 2004 року було введено систему створення студентських газет та творчих тематичних робіт з філософії, в яких беруть участь як окремі студенти, так і колективи. З 2005 року заступником завідуючого кафедри з виховної роботи стала доцент кафедри, кандидат філософських наук Наталія Борисівна Годзь. Саме її зусиллями виховна робота кафедри стала різноманітною, і саме за її наполегливості відродився студентський семінар, присвячений проблемі

людини. Спільно зі студентами (в тому числі – іноземними) викладачі кафедри проводять просвітницьку і культурну роботу, результатом якої, наприклад, є активне співробітництво викладачів і студентів із університетською газетою «Політехнік», в якій відображаються враження студентів від екскурсій та участі у кафедральних та університетських заходах.

У подальшому кафедра філософії планує посилювати роль виховної роботи шляхом активного взаємозв'язку не лише із деканатами, а також безпосередньо зі студентами-активістами, які не обмежуються вивченням загального курсу філософії і беруть участь у заходах кафедри не лише в цей час. Викладачі кафедри наполегливо та цілеспрямовано намагаються створити студентський філософський клуб з тих студентів, які раніше вивчали філософію, але підтримують контакт зі своїми викладачами і мають бажання поглиблювати свої знання, розширювати свій світогляд, розвиватися як особистість.

Спираючись на власні багаторічні традиції та використовуючи найсучасніші досягнення науки та провідного педагогічного досвіду, кафедра філософії, викладачі та інженерний склад, проводять постійну роботу з навчання та виховання студентів, аспірантів, здобувачів, сприяють формуванню у них організаторських навичок та залучають їх до участі у суспільному житті, яке постійно ускладнюється і вимагає не лише глибоких знань, але й уміння оцінювати, прогнозувати і діяти. Тому перед кафедрою постають все нові завдання, і вона вдало їх вирішує.

ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОНОВЛЕНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Основними подіями на факультеті за той час, що минув з його останньої реорганізації (з лютого по жовтень 2016 р.), можна вважати випуск фахівців та новий прийом студентів. У червні відбувся випуск бакалаврів (144 особи), спеціалістів (25 осіб) та магістрів (67 осіб), усього 236 осіб за сімома спеціальностями. Серед випускників 53 особи отримали дипломи з відзнакою, що становить більше 22 %.

Під час вступної кампанії до факультету було прийнято та поновлено 262 особи на перший курс, 19 осіб на другий та третій курси, 63 особи на п'ятий курс за програмою підготовки спеціалістів та 77 осіб за програмою підготовки магістрів, усього – 421 особа.

Посвята у студенти (2016 р.)

У зв'язку з тим, що кількість студентів факультету соціально-гуманітарних технологій сягнула тисячі осіб, серед яких 80 % навчаються за контрактом, до штатного розкладу деканату було введено додаткову посаду заступника декана, яку обійняла доцент кафедри інтелектуальних комп'ютерних систем Угольнікова Н.С.

Колективами кафедр було організовано та проведено декілька наукових заходів, серед яких слід відзначити:

- ♦ XII Міжвузівську наукову студентську конференцію «Науково-технічний переклад: проблеми та перспективи» (25 березня, кафедра ділової іноземної мови та перекладу);

- ♦ V Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Інтелектуальні системи та прикладна лінгвістика» (14 квітня, кафедра інтелектуальних комп'ютерних систем);

- ♦ XVII Міжвузівську науково-практичну конференцію «Філософські проблеми людини та сенс її буття» (16 квітня, кафедра філософії);

- ♦ Науково-теоретичну конференцію студентів і аспірантів «Молодіжний соціологічний форум НТУ «ХПИ» (12–13 травня, кафедра соціології та політології);

- ♦ Міжвузівську науково-практичну конференцію «Наукова школа академіка І.А. Зязюна у працях його соратників та учнів» (25–26 травня, кафедра педагогіки та психології управління соціальними системами імені академіка І.А. Зязюна);

- ♦ IV Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти в Україні» (28–29 вересня, кафедра фізичного виховання).

Також було проведено низку заходів виховного характеру. Серед них:

- ♦ 6 травня, напередодні Дня Перемоги, на кафедрі етики, естетики та історії культури відкрилася виставка «Історія одного трикутника». Трикутні листи – це жива, пульсуюча пам'ять про тих, хто захищав нашу Батьківщину у жорстокі воєнні роки;

- ♦ 27 травня кафедрою права для студентів та співробітників університету проведено круглий стіл «Два ювілеї в одній країні», який було присвячено 20-річчю Конституції України та 25-річчю незалежності України;

- ♦ з 30 травня по 3 червня у Палаці студентів НТУ «ХПИ» за результатами конкурсу пройшла фотовиставка «Місто в об'єктиві соціології», яку було організовано співробітниками кафедри соціології та політології. Головна ідея фотовиставки полягала у тому, щоб привернути увагу громадськості до соціальних проблем міського середовища.

На початку нового навчального року доцента Горбунова М.П. на посаді заступника декана факультету з виховної роботи замінив старший викладач кафедри права Вергун В.Г.

Стратегічною метою колективу факультету є підготовка високоінтелектуальних фахівців, здатних створювати матеріальні та духовні цінності, сприяти розвитку громадянського суспільства. Формування відповідних знань та вмінь потрібно розпочинати з першого дня. Тому студентам, які обрали факультет соціально-гуманітарних технологій та відповідний фах, пояснюють, що їх першочергове завдання полягає в цілеспрямованому й наполегливому навчанні. При цьому доцільним є по-

єднання навчання з активною участю у науковому пошуку та дослідницькій роботі. Для підвищення культурного рівня кожен студент має вивчати минуле і сучасне свого університету, рідного краю, вдосконалювати мову, цікавитися вітчизняною культурою та національними народними традиціями, навчитися вшановувати професіоналізм своїх Вчителів. У будь-якому випадку слід відстоювати інтереси своїх товаришів, академічної групи, факультету, університету. Доброзичливість, правдивість, порядність, принциповість, відповідальність за доручену справу повинні бути головними рисами студентів та випускників факультету. Кожному, хто навчається на факультеті, потрібно займатися вдосконаленням свого фізичного стану та зміцненням здоров'я, активно боротися з палінням, пияцтвом, наркоманією, бути непримиренним до жорстокості, насилля, розпусти, зла в усіх його проявах. Підготовку інтелектуальної еліти слід здійснювати таким чином, щоб випускники факультету поважали діюче законодавство, брали активну участь у громадському житті, працювали на благо розквіту Держави, а якщо потрібно – захищали її.

Крім того, перед факультетом стоїть ще низка завдань, вирішення яких дозволить підвищити якість освіти та покращити умови роботи викладацького складу.

Серед таких завдань у першу чергу слід відзначити:

- ♦ створення освітньо-комп'ютерного центру з конференц-залом та двома комп'ютерними класами;
- ♦ створення елітарної школи для підготовки абітурієнтів до вступу на навчання за спеціальностями факультету;
- ♦ організація курсів для перепідготовки та підвищення кваліфікації викладачів НТУ «ХПІ» та інших вищих навчальних закладів;
- ♦ підготовка та відкриття нових спеціальностей та спеціалізацій.

Сьогодні є сподівання, що завдяки дружньому колективу факультету соціально-гуманітарних технологій всі поставлені завдання будуть виконані, а випускники факультету стануть справжньою вітчизняною інтелектуальною елітою.

Зміст

ПЕРЕДМОВА	3
ВІД ІНТЕГРАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	9
Створення факультету і його розвиток	9
Спогади засновників факультету	18
Два диплома – это реально (воспоминания профессора Ивина Л.Н.) ..	18
Новації в освітній діяльності (Спогади професора Бандурки О.М.) ..	20
Інноваційне навчання (Спогади професора Товажнянського Л.Л.) ..	21
Інтегральна освіта як основа формування професійного і соціального середовища	23
Виховання студентської молоді	30
Профспілки на захисті інтересів співробітників та студентів	36
КАФЕДРА ДІЛОВОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА ПЕРЕКЛАДУ	40
Історична довідка	40
Методична робота кафедри ДІМП	43
Наукова робота кафедри ДІМП	46
Міжнародне співробітництво кафедри ДІМП у галузі освіти та науки ..	49
Інноваційні навчальні, методичні та організаційні аспекти діяльності кафедри ДІМП	53
Перспективи розвитку спеціальності «Переклад»	56
КАФЕДРА ЕТИКИ, ЕСТЕТИКИ ТА ІСТОРІЇ КУЛЬТУРИ	57
З історії кафедри	57
Сьогодення кафедри етики, естетики та історії культури	63
Музей «Слобожанські скарби» ім. Г. Хоткевича	69
КАФЕДРА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ КОМП'ЮТЕРНИХ СИСТЕМ	77
Історична довідка	77
Методична робота кафедри ІКС	82
Наукові досягнення кафедри ІКС	85
Міжнародне співробітництво і профорієнтаційна робота кафедри ІКС ..	91
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ СИСТЕМАМИ ІМ. АКАДЕМІКА І.А. ЗЯЗЮНА	94
Історичний нарис	94
Навчально-методична робота кафедри ППУСС і підготовка спеціалістів ..	98
Наукова діяльність кафедри ППУСС	102
Міжнародне співробітництво кафедри ППУСС в галузі освіти і науки ..	107
Центр Лідерства НТУ «ХПІ» на базі кафедри ППУСС	112
Виховна робота на кафедрі ППУСС	113

КАФЕДРА ПРАВА	115
Історія створення кафедри	115
Навчально-методична робота кафедри права	117
Наукова діяльність кафедри права	123
Міжнародне співробітництво кафедри права в сфері науки та освіти. . .	128
Правове виховання студентської молоді	129
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ ТА ПОЛІТОЛОГІЇ	132
Історична довідка	132
Методична робота кафедри СП	137
Наукова робота кафедри СП	139
Соціологічна лабораторія	141
Міжнародне співробітництво кафедри СП у галузі освіти та науки	144
Інноваційні навчальні, методичні та організаційно-виховні аспекти діяльності кафедри СП	146
КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ	151
Історична довідка	151
Навчально-методична робота кафедри ФВ і підготовка спеціалістів . . .	167
Наукова діяльність кафедри ФВ	174
Співробітництво кафедри ФВ у галузі освіти і науки	176
Спортивна і культурно-масова робота кафедри ФВ	176
Перспективи розвитку кафедри фізичного виховання та спеціальності «Фізична культура і спорт»	178
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ	180
Історична довідка	180
Навчально-методична робота кафедри філософії	182
Наукова діяльність та міжнародне співробітництво кафедри філософії . .	186
Навчально-методичні, наукові та організаційні особливості роботи кафедри філософії	191
Наукова та виховна робота зі студентами на кафедрі філософії	195
ПЕРШІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ОНОВЛЕНОГО ФАКУЛЬТЕТУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО РОЗВИТКУ	199

Науково-популярне видання

БАДАН Антоніна Анатоліївна
БЛОШЕНКО Олена Іванівна
БУРЕГА Валерій Васильович
ГЛЯДЯ Сергій Олександрович
ГОЛІКОВА Оксана Миколаївна
ГОРБУНОВ Микола Петрович
ГОРОДИСЬКА Ольга Миколаївна
КІПЕНСЬКИЙ Андрій Володимирович
КОЗЛОВА Олена Аркадіївна
КРАСІКОВ Михайло Михайлович
ЛЮБІЄВ Альберт Гнатович
ПЕРЕВАЛОВА Людмила Вікторівна
ПЕТУТІНА Олена Олександрівна
ПОНОМАРЬОВ Олександр Семенович
ПРОХОРЕНКО Олена Вікторівна
РОМАНОВСЬКИЙ Олександр Георгійович
УГОЛЬНІКОВА Наталія Сергіївна
ШАРОНОВА Наталія Валеріївна
ШЕЛУДЬКО Лариса Вагізіна

**ФАКУЛЬТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НТУ «ХПІ»
ІСТОРІЯ. ДОСЯГНЕННЯ. ПЕРСПЕКТИВИ**

Редактор *О. М. Городиська*
Коректори *Л. М. Грень, Н. С. Угольнікова*
Комп'ютерне верстання та оформлення обкладинки *С. А. Чернецька*

Підписано до друку 25.07.2017 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк цифровий.
Гарнітура AdonisC. Ум. друк. арк. 11,86.
Наклад 300 прим. Зам. № ГЛ05-000105

Видавець і виготовлювач:
ТОВ «Друкарня Мадрид»
61024, м. Харків, вул. Максиміліанівська, 11
Тел.: (057) 756-53-25
www.madrid.in.ua info@madrid.in.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК №4399 від 27.08.2012 року

